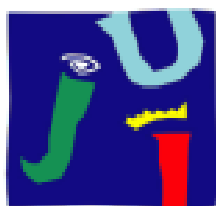

UNIVERSITAT JAUME I

FACULTAT CIÈNCIES HUMANES I SOCIALS

DEPARTAMENT D'HISTÒRIA, GEOGRAFIA I ART

**UNIVERSITAT
JAUME·I**

**LES POLÍTIQUES REPRESSIVES FRANQUISTES A
VILA-REAL (1938-1950)**

**CAUSA GENERAL, JUDICIS SUMARÍSSIMS,
RESPONSABILITATS POLÍTIQUES I MAÇONERIA**

Tesi Doctoral dirigida per: Dra. Rosa Monlleó Peris

Realitzada per: Iván Medall Chiva

Castelló de la Plana, gener de 2016

INDEX

INDEX

ABREVIATURES UTILITZADES	11
INTRODUCCIÓ	15
Objectius	22
Hipòtesi	24
Metodologia	29
Estat de la qüestió i fonts	36
CAPITOL I. LA BATALLA DE LLEVANT. EL MILLARS DECIDEIX	43
1.1. Les operacions militars a les comarques de Castelló. La lluita en La Plana	47
1.2. Un estudi quantitatiu de les víctimes de la Guerra Civil a Vila-real	65
CAPITOL II. EL SISTEMA JURÍDIC FRANQUISTA 1936-1950	71
2.1. La ideologia franquista	74
2.2. Ajudes internes i externes	77
2.3. El temor, la força repressiva	84
2.4. Context jurídic durant la Guerra i Postguerra	93
CAPITOL III. LA CAUSA GENERAL: JUSTIFICAR L'INJUSTIFICABLE	119
3.1. Els objectius de la Causa General	123
3.2. Les declaracions acusatòries dels testimoniatges	127

3.3. Control dels acusats	131
3.4. Els esdeveniments i els protagonistes de la Guerra Civil a Vila-real segons la Causa General	133
3.5. Danys materials en la ciutat de Vila-real i terme	137
3.6. Actuacions econòmiques	140
CAPITOL IV. EXPEDIENTS SUMARÍSSIMS D'URGÈNCIA: RAPIDESA I EXEMPLARITAT	143
4.1. Els procediments d'actuació	145
4.2. Denuncies, atestats i detencions	148
4.3. La instrucció dels sumaris	151
4.4. Els consells de guerra sumaríssims	159
4.5. Sentències i condemnes dels consells de guerra	163
4.6. Les penes de mort. Un estudi quantitatiu de les víctimes de Vila-real	167
4.7. La situació del reclusos	174
4.8. Sociologia dels repressaliats	182
4.9. Les dones de Vila-real en judicis sumaríssims	186
4.10. Estudi detallat dels expedients sumaríssims de Vila-real	202
CAPITOL V. LA VENJANÇA POLÍTICA: EXPEDIENTS DE RESPONSABILITATS POLÍTQUES	279
5.1. Característiques de la llei	283

5.2. La instrucció dels expedients	288
5.3. Els expedients en Castelló	291
5.4. Les sentències	299
5.5. Afectats per la Llei. Estudis de cas	310
5.6. Anàlisi dels expedients de Responsabilitats Polítiques incoats en Vila-real	321
CAPITOL VI. ELS MAÇONS, DURAMENT PERSEGUITS PER L'APARELL REPRESSOR FRANQUISTA	445
6.1. La justificació franquista de la llei	448
6.2. Els maçons de Vila-real. La Lògia Sol Naciente	453
6.3. Relació de incoats per maçoneria en Vila-real	474
7. CONCLUSIONS	479
BIBLIOGRAFIA	493
APÈNDIX DOCUMENTAL	519

ABREVIATURES UTILITZADES

AGMAV	Arxiu General Militar d'Àvila
AHEA	Arxiu Històric de l'Exèrcit de l'Aire
AHN	Arxiu Històric Nacional
AHPCS	Arxiu Històric Provincial de Castelló
AMCS	Arxiu Municipal de Castelló
AMV	Arxiu Municipal de Vila-real
APV	Arxiu Arxiprestal de Vila-real
BOE	Butlletí Oficial de l'Estat
BOP	Butlletí Oficial de la Província
CDMH	Centre de Documentació de la Memòria Històrica de Salamanca
CDRMH	Centre de Documentació de Recuperació de la Memòria Històrica Local de la UJI
CNT	Confederació Nacional del Treball
DOME	Diari Oficial del Ministeri de l'Exèrcit
DRA	Dreta Regional Agrària
FAI	Federació Anarquista Ibèrica
FET-JONS	Falange Espanyola Tradicionalista i de les Junes Ofensives Nacional-Sindicalistes
GEO	Gran Orient Espanyols
IR	Izquierda Republicana
JSU	Joventuts Socialistes Unificades
PRR	Partit Radical Republicà

PSOE	Partit Socialista Obrer Espanyol
PUV	Publicacions de la Universitat de València
DGRD	Direcció General de Regions Devastades
SIM	Servei d'Inteligència Militar
TERMC	Tribunal Especial per a la Repressió de la Maçoneria i el Comunisme
TF	Tropes Franquistes
UGT	Unió General de Treballadors
UJI	Universitat Jaume I de Castelló
UNED	Universitat Nacional d'Educació a Distància
VG	Vicent Gabarda

«Cada vez que preguntabas por un hecho anterior a ese año, los mayores se llevaban un dedo a los labios y miraban a ambos lados. Éramos un pueblo sin pasado, sin recuerdos. El presente de entonces... no ofrecía tampoco muchos alicientes. Había que mirar al futuro. Un futuro que, todo hay que decirlo, no llegaba nunca, por más que nos ocultasen nuestro pasado.»

Michael Richards

«Se hace necesario en los actuales momentos, para mayor eficiencia del movimiento militar y ciudadano, que la norma en las actuaciones judiciales castrenses sea la rapidez»

Legislació dels consells de guerra

«No hay redención sin sangre, y bendita mil veces la sandre que nos ha traído nuestra redención.»

Francisco Franco

INTRODUCCIÓ

INTRODUCCIÓ

La ciutat de Vila-real va ser ocupada per l'exèrcit franquista el 17 de juny de 1938, després de dos dies d'intenses lluites als voltants i a l'interior del municipi. Durant aquests dies, els republicans havien realitzat una ferma defensa del seu poble, però quan hi podia haver hagut una possible victòria republicana, l'exèrcit franquista llançà una ofensiva amb l'aviació Còndor al capdavant, que impedí continuar els petits avanços fets.¹ Així és com naix en tots els indrets d'Espanya «el Nuevo Estado, la España de Franco», inclòs Vila-real.

Des d'aquest moment, Vila-real es veurà sotmès a les lleis franquistes. El bàndol colpista, des del seu Govern central, crearà un marc legal per tal de legitimar el seu ordre polític. Com tots sabem, es tracta d'un Govern no desitjat per la població, que en les eleccions de 1936 va votar el Front Popular. Per tal cosa, en imposar-se per la força, ha de mantenir aquesta situació, i dotar l'Estat d'un aparell «legal» elaborat pels mateixos colpistes que garantisca la continuïtat, eliminant tot l'anterior.

El Franquisme va irrompre com una «dictadura reaccionària». Les característiques del nou Estat protagonitzades per la Falange coincideix amb molts aspectes en el feixisme, van estar assentades sota la versió tradicional i catòlica, al temps que la societat estava derrotada per la Guerra i la repressió (Sevillano, 1999).

En la cultura repressiva del franquisme podem trobar la vertadera naturalesa d'aquest règim, fonamentalment en l'entramat constituït per la seua política econòmica, l'elaboració dels seus mites i de la seua ideologia i l'experiència del que fou la vida quotidiana dels vençuts (Richards, 1999: 13).

El terme repressió significa una acció o conjunt d'accions planificades des del poder per tal de castigar o contenir amb violència les actuacions dels subordinats. La repressió pot tenir diferents modalitats: la repressió física, que sense cap dubte és la més cruel i

¹ Edelmir Galdón fa referència als comunicats de guerra i notícies de premsa de l'eufòria de les tropes republicanes dels dies 16 i 17 de juny, ja que havien avançat dins del poble i havien enderrocat el campanar de l'església ple de metralladores franquistes (Galdón, 2012: 38).

violenta (execucions, tortures, presó, etc.), la repressió econòmica i professional, que provoca efectes molt perjudicials per als qui la pateixen, des del punt de vista material, psicològic i emotiu, deixant les persones castigades sense els mitjans de subsistència necessaris per a sobreviure l'inculpat i la seua família, i la repressió social, que comporta la separació o discriminació de l'individu per raons de raça, sexe o condició socioeconòmica. Un clar i expert historiador en diferenciar les diverses repressions és Julián Casanova. La repressió i les seues repercussions en tots els aspectes de la vida pública i privada del país, és una de les temàtiques que ara s'estudia més en la historiografia publicada sobre el règim franquista. (Mir, 2002)

Totes les manifestacions anteriors i posteriors a la Guerra demostren el caràcter repressor dels franquistes. Durant la preparació del colp, Mola ja feia referència en les seues «instruccions reservades» a la necessitat que la violència hauria d'estar present en tots els considerats «antiespanyols». La reorganització judicial de l'Estat té molt a veure amb aquesta idea. La ruptura de l'ordre jurídic liberal es posa de manifest en l'omnipresència de la jurisdicció militar. Paradoxalment, seran els mateixos militars colpistes que van lluitar contra un règim legal democràtic que jutgen als republicans. A més a més, la desnaturalització del concepte de delictes, la perversa alteració del concepte de rebel·lió militar que jutjava els que van lluitar contra l'alçament antidemocràtic, o la retroactivitat de les lleis, són exemples de les característiques de l'aparell «legal» franquista. Vicent Sampedro caracteritza el sistema judicial franquista de la següent manera: «Tenia com a objectiu primordial el càstig i la humiliació dels derrotats. Es va configurar un autèntic estat d'indefensió i inseguretat jurídica, en la qual es trencava el principi d'igualtat davant de la Llei» (Sampedro, 2011)

La dictadura, des del mateix moment en què es va alçar en armes, pretenia l'eradicació absoluta, completa i per sempre, del que ells consideraven el mal: el liberalisme, la Institución Libre de Enseñanza, la democràcia, el republicanisme, el socialisme, l'anarquisme, el comunisme, o els nacionalismes. Per a aconseguir-ho, farien confluïr diverses repressions: la política, reorganitzant un nou Estat legal dirigit per la Falange, la bèl·lica i que durà tres anys en diferents indrets espanyols i que causà la mort de milers de milicians, i la nacional-catòlica executada per l'Església, òrgan sustentador de moltes de les incoherències franquistes.

Des que en 1936 comença el període més convuls de la història recent d'Espanya, podem convenir la quantitat de persones que van patir directament o indirectament el Franquisme. Ens referim des del punt de vista de la repressió més sagnant. Concretament, d'aquella violència que bé en guerra o després recau sobre els vençuts combatents. Moltes famílies, municipis i poblacions civils van patir aquesta repressió d'una manera indirecta, ja que encara que no eren ells els acusats, sí que ho eren familiars o coneguts. Per aquest motiu és molt difícil quantificar aquesta repressió indirecta. En canvi, sí que hi ha dades d'estudis recents que intenten aproximar la quantificació d'aquest període convuls.

A partir de 1939 el nombre d'afusellats és continu. Durant més de deu anys, al País Valencià es produeixen execucions per a eliminar l'enemic. Els estudis al País Valencià de Vicent Gabarda, xifren les morts per la repressió franquista en 4.922, les quals es reparteixen: 1.052 a Castelló, ampliades per Juan Luis Porcar, 3.128 a València i 742 a Alacant. El total que es pot donar com una aproximació és de 72.527 morts per la repressió franquista (entre afusellats, represaliats durant la Guerra i durant la postguerra). Totes aquestes xifres son orientatives atesa la mancança d'estudis complets d'algunes províncies com ara Madrid, Albacete, Badajoz, Ciudad Real o Jaén (Julià: 1999). Aquestes no van ser les úniques morts que cal considerar. Hem de conèixer les morts en presons i camps de concentració per malalties o maltractaments (Pagès: 2004, 22).

En aquest treball destacarem principalment la repressió de postguerra, però no podem oblidar com molt bé expressa Pelai Pagès, que des de l'inici de l'alçament militar les intencions repressives queden clares per part dels franquistes. No són paraules pròpies, ni de la resta d'investigadors, són paraules del general Mola: «la acción ha de ser en extremo violenta para reducir lo antes posible al enemigo».

Cert és que durant aquests primers mesos de lluita militar conflueixen la repressió republicana i franquista. És un període convuls a Espanya on, gràcies a les investigacions locals que s'estan elaborant, podem comprovar algunes hipòtesis de la historiografia sobre el Franquisme que es compleixen les acusacions recoltzades pels franquistes. Ens estem referint a aquelles situacions en les quals per part republicana s'estableixen els consells municipals, coneguts, com comitès revolucionaris. També són

d'aquesta etapa els actes anticlericals contra l'església, objectes sagrats i capellans. Per part franquista la lluita havia començat en una declaració, com hem vist anteriorment, evident. A més a més, hem de comptar amb les víctimes que estaven quedant al camp de batalla. Aquesta repressió tant republicana com franquista, és incontrolada en els primers mesos de l'alçament. Les txeques, passejos, saques o afusellaments indiscriminats, estaven a l'ordre del dia. En aquest primer moment bèl·lic no hi ha marc legal. Després, el Govern republicà intentarà posar-hi ordre, però la situació de guerra els desborda, mentre que Franco seguirà amb la seua política repressiva.

Tornant al que ens ocupa, durant aquest període bèl·lic, les lleis que s'aproven l'any 1938 són *el Fuero del Trabajo* i la *Ley de Prensa*. Totes elles de marcat accent centralista, propi d'una dictadura. La classe obrera desapareix i els mitjans de comunicació queden sota el control de l'Estat a través dels mecanisme de la censura. Durant aquest any i el següent la repressió va ser dura i intensa. En finalitzar la Guerra, el màxim interès dels soslllevats era intentar arrestar i identificar els principals defensors de la República, ja foren civils o militars. Des d'abril de 1939 els camps de concentració improvisats a Espanya es multipliquen per deu. Javier Rodrigo parla d'entre 150 i 188 en el territori espanyol (Rodrigo, 2003). La majoria són presoners de guerra. Un exemple molt clar és el que ha estudiat Josep Miquel Santacreu en el seu llibre sobre el port d'Alacant i els posterior trasllat a camps de concentració com *Los Almendros* o la plaça de bous de la capital alacantina (Santacreu, 2008).

En conclusió, l'Estat espanyol i els seus dirigents no van realitzar un debat i anàlisi del passat, com van fer altres països feixistes europeus. Espanya, en ser l'únic país on va guanyar militarment el feixisme, va reduir aquestes possibilitats. Però una vegada restaurada la monarquia democràtica, es va optar per no mostrar els problemes reals dels anys anteriors. Com afirma l'historiador Javier Tusell, la reconciliació y el judici just han de ser compatibles. A Espanya aquest debat no s'ha realitzat en el moment idoni i actualment està sofrint controvèrsies que no deixen avançar amb la contundència necessària. Com a prova, en els pressupostos de l'Estat espanyol els últims anys que ha presidit l'executiu Mariano Rajoy, no s'ha dedicat ni un euro a la Llei de la Memòria Històrica.

Precisament, aquest és un dels motius que han provocat l'elecció de la temàtica de la tesi doctoral. Des dels inicis com a estudiant de la Llicenciatura en Humanitats, va ser un dels moments històrics que més ens atreïen de la Història Contemporània. Familiars que havien viscut aquella època negra d'Espanya i que no compartien totes les seues experiències per temor o per no parlar d'aspectes tristos de la seua vida, van fer créixer el nostre interès per la Guerra Civil i el Franquisme.

Aquesta sensació de buit històric, d'ocultisme sobre el nostre passat, és i ha de ser una de les motivacions dels historiadors per a acostar al present el que va succeir en èpoques anteriors. En el moment en què les nostres investigacions aporten informació destacada i valuosa per a altres ciutadans que per diferents motius no poden trobar-la, estarem complint amb el nostre deure com a investigadors.

D'igual manera, el meu treball com a becari i tècnic superior al Centre de Documentació de Recuperació de la Memòria Històrica Local de la Universitat Jaume I, ha propiciat l'especialització i desenvolupament d'aquesta recerca degut a les entrevistes orals realitzades i els documents catalogats. Entrar en contacte amb víctimes, testimoniatges, familiars d'aquest període històric, ha aguditzat l'interès personal per aquesta temàtica.

Finalment, el tracte amb les fonts directes també ha estat clau. En els diferents viatges realitzats en cerca d'informació per a aquesta investigació i la recuperació de documents de la província de Castelló, hem trobat una gran quantitat d'informació. La gestió d'aquesta basta documentació desconeguda en molts casos, per l'espoli franquista, propicia, d'una banda, el desenvolupament del treball i, per una altra, la necessitat de donar a conèixer aquests documents recuperats pel bé del nostre present i futur com a societat.

No ens agradaria acabar sense afegir la vinculació amb la localitat triada per al treball: Vila-real. La gestió i documentació catalogada i conservada a l'Arxiu Municipal de Vila-real és de gran valor i interès històric. La relació col·laboració entre l'arxiu, el seu director Vicent Gil, i la Universitat Jaume I, des de el CDRMH, va facilitar la nostra recerca. Al mateix temps, Vila-real és, juntament amb Castelló i Borriana, un dels municipis amb més població de l'època, la qual cosa, unida a altres estudis de la capital,

ja realitzats, i esperem que a futurs de Borriana, possibiliten un marc general ampli de la repressió franquista a les comarques de Castelló, i en concret a la Plana.

Objectius

Tal com es dedueix del títol que li dóna nom, la investigació que tot seguit s'exposa s'ha centrat en el context històric de la Postguerra Civil Espanyola. Concretament, anem a fer un l'estudi sobre les polítiques franquistes en aquest període que serviran per a instaurar un regim dictatorial i antidemocràtic. Espanya sofrirà una crisi institucional i socioeconòmica com a resultat d'una Guerra que hauria de denominar-se "incivil".

En el primer capítol analitzem el que va suposar la Guerra en l'àmbit nacional i a la localitat de Vila-real a partir de l'any 1938, sobretot, des de maig d'aquest any, quan les forces franquistes es troben a la Plana de Castelló. Es tracta d'un primer estudi de la Guerra per tal de comprendre algunes de les decisions que es prenen durant els mesos posteriors. A més a més, l'ocupació militar de l'exèrcit soslleuat recolza el treball d'investigació donant suport a la tesi de la irracionalitat d'aquest, ja que els mateixos revolucionaris culpen les forces democràtiques de colpistes. És a dir, la primera de les característiques del període de l'ocupació militar per la força es compleix a Vila-real.

La lluita armada a Vila-real i els seus voltants suposa un desgast sobre manera de ambdues forces. Així mateix, els civils que es veuen afectats sofreixen les conseqüències d'un període bèl·lic. En especial, totes aquelles persones que moren defensant una vessant política o una altra. Com es podrà veure en l'apartat pertinent, el xoc militar que suposa la guerra a Vila-real és intens.

El propi conflicte bèl·lic entre habitants d'un mateix espai comportarà un elevat nombre de morts. Aquest és un dels aspectes més cridaner d'una guerra entre ciutadans d'un país. La gran quantitat de morts en el camp de batalla i en la rereguarda motivades per les oposades postures obliguen a fer estudis minuciosos i locals com aquest. La gran quantitat d'informació que trobem a Vila-real ens ha possibilitat aquesta feina.

En aquest sentit, Vila-real, població de Castelló, no va ser menys i va patir els colps premeditats dels dirigents franquistes. En aquest estudi veurem com la repressió franquista afecta la vida quotidiana dels habitants de Vila-real. Demostrarem que Vila-real és un municipi represaliat per la legislació de Franco.

El que hem intentat en aquest treball d'investigació és identificar les violentes polítiques franquistes a Vila-real. La tesi intenta identificar tots els noms – que en realitat vol dir totes les persones - que van sofrir directament la repressió franquista.

Quant a la cronologia, podem establir dos moments importants: la Guerra Civil a les comarques de Castelló i en especial a Vila-real, i les conseqüències de l'ocupació franquista a Vila-real i la instauració de la dictadura mitjançant les polítiques repressives. La cronologia està centrada en el que sovint es denomina com primer Franquisme. Estudiem la Guerra Civil a les comarques de Castelló i tot el que té a veure amb Vila-real i la lluita pel control de la ciutat. Aquesta anàlisi la considerem important per tal d'intentar demostrar la necessitat franquista d'imposar-se per la força a Vila-real. Una vegada la ciutat és controlada per Franco i els seus partidaris, volem veure com la dictadura tracta de consolidar la seua ideologia mitjançant els consells de guerra i les posteriors lleis repressives. Encara que el treball arriba fins a finals dels anys 40, és cert que les principals fonts emprades fan referència als primers tres anys de postguerra, on el Franquisme és més violent. Aquests seran els principals temes que versarà la nostra investigació: la Batalla de Llevant en la ciutat i les seues conseqüències posteriors que es manifestaran en les polítiques repressives del règim franquista. La redacció de la Causa General i posteriorment els Consells de Guerra, Responsabilitats Polítiques i Expedients contra el maçons.

El nostre objectiu és desenvolupar un treball intens, alhora que progressiu, que omplirà a poc a poc els buits en el nostre coneixement del fenomen. Aquests seran els punts dels quals tractarà el nostre estudi de Vila-real. Per una banda, veure com l'entramat jurídic realitzat des del Govern franquista afecta el municipi i, per una altra part, constatar el model nacional-catòlic de l'Església espanyola en la societat de Vila-real. A més comentarem les institucions estatals, autonòmiques, provincials i locals que apliquen les lleis.

Hipòtesi

Cal passar ara a exposar les principals hipòtesis, interrogants i controvèrsies historiogràfiques que han dirigit la recerca. En la mesura que el present treball contribuïska –dins les seues possibilitats– a confirmar, matisar o descartar les hipòtesis que actualment ocupen els estudiosos d'aquest període, a clarificar les qüestions pendents de resolució i a plantejar-ne d'altres que pugen resultar rellevants per aconseguir una millor coneixement d'aquest període, els objectius perseguits s'hauran vist complits.

Des de fa una sèrie d'anys els estudis del Franquisme cada vegada son més abundants. Al estudis previs d'ideologia i govern dictatorial a Espanya han seguit una gran quantitat d'estudis més concrets. Recerques com la que mostrem en aquestes fulles, i d'altres projectes del segle XXI, han proposat la necessitat de posar cara i nom a totes aquelles persones represaliades pel Franquisme. Podríem dir que hem passat d'estudis generals sobre el Franquisme a investigacions concretes fins a tal punt que estudiem els individus com a subjectes col·lectius o individuals. En aquest últim terme les biografies de represaliats són molt freqüents actualment.

En l'estudi intentarem saber si a les comarques de Castelló i a Vila-real, el colp d'Estat va ser possible. Si la població va mostrar lleialtat a la República. Els militars quan entraren a les comarques de Castelló i trencaren la tranquil·litat dels nostres avantpassats. Hem de saber si va hi haver lluita armada i com va ser. Així intentarem mostrar com el nou Govern de Franco és possible gràcies a una victòria militar antidemocràtica. Les conseqüències d'una guerra per a totes les forces implicades són objecte del nostre interès. Volem conèixer com afecta a la població directament i indirectament el conflicte armat. El període incontrolat durant el primer mesos del colp d'Estat tant per part republicana com franquista sera objecte de la nostra investigació en les primeres pàgines. La lluita produirà morts, destruccions, emigracions... A Vila-real, com en altres llocs, hi ha dos moments clarament diferenciats: abans i després de l'any 1938.

Quant a la principal hipòtesi que ens hem marcat per a realitzar la recerca hem de destacar la necessitat de conèixer la repressió franquista a Vila-real i com afecta els

seus veïns. L'interès investigador rau a esbrinar quines són les actuacions del Govern Franquista una vegada ocupen militarment la ciutat. En el moment en què Vila-real està sota les ordres de Franco es donen una sèrie de mesures que influeixen en la població. El període que s'obri després de la victòria de Franco no és precisament un període de pau. Tots podrien pensar que una vegada passada la Guerra arribaria la calma. Realment no va ser així. En el nostre treball volem donar a conèixer la realitat de la postguerra. Hem de saber, en primer lloc, si la naturalesa de la legislació franquista es violenta o no. Aquesta la interpretarem a partir de la formulació de les lleis que promulgarà el Govern de Franco.

La dictadura de Franco aconsegueix guanyar la República per diferents motius. En el camp de batalla són superiors i desgasten l'exèrcit republicà deixant-lo sense esperances. La consolidació del nou regim és el que volem remarcar en l'estudi. Quines són les eines que aporta el govern militar i com les aplica per a garantir una estabilitat que assegura una continuïtat. L'aplicació de la legislació repressiva a Vila-real serà la que ens facilitarà les conclusions sobre aquest període. Totes aquelles lleis són promulgades per Franco i són conseqüentment executades a Vila-real. Tindran una anàlisi detallada en aquestes pàgines. Especialment volem saber quines persones, per quins motius i quines conseqüències, van patir els habitants de Vila-real. Una part de la població va ser perseguida i detinguda per a després ser jutjada i condemnada.

Als estudis aportats per Vicent Gavarda, Juan Luis Porcar o Vicent Grau al Nord del País Valencià sobre la repressió republicana que ja ha estat caracteritzada com una reacció violenta al colp d'Estat, volem conèixer quins van ser els paràmetres de la repressió franquista a Vila-real. Volem confirmar si va ser com en altres tesis de municipis adjacents com ara Castelló, on va ser detallista i sistemàtica.

De la mateixa manera, la legislació franquista també va decidir controlar altres aspectes, com ara la premsa, el treball i la vida quotidiana dels habitants de Vila-real. D'una manera menys profunda intentarem saber com de dur va ser el control de les elits públiques, així com dels mitjans de comunicació en la població. Evidentment, en altres estudis hem vist les conseqüències de la Dictadura. Ens referim a l'exili, tant interior com exterior que produeix la Guerra i el Franquisme. La mobilitat interna, marcada per les migracions dins del mateix país motivades per la Guerra seran objecte d'estudi.

Sabrem si a Vila-real es produeixen moviments de població durant els primers anys de la Guerra, així com els mesos en què la lluita bèl·lica es troba a Vila-real. Ens referim a la presència o no de refugiats a la ciutat així com a l'abandó de la llar dels veïns del municipi per por a les conseqüències de la batalla.

La victòria i consolidació del règim dictatorial feixista necessita d'uns suports institucionals. Per tant, hem de conèixer si a Vila-real la societat està controlada per l'Exèrcit, la Falange i l'Església Catòlica. Especial interès ens desperta el nacionalcatolicisme que se li atribueix al Franquisme. A Vila-real aquest poder eclesiàstic moralitzador de la societat, principalment, està present. Amb el treball realitzat volem saber fins on arriba la seua vinculació amb l'Estat. A més, hem de comprovar si hi ha una relació directa entre les actuacions contra l'església en el període revolucionari i la repressió posterior.

L'estudi de les principals lleis repressives del Franquisme i la documentació que han produït és l'eix del treball. Volem demostrar com la repressió franquista va ser minuciosa, sistemàtica i, per tant, àmplia sobre la població de Vila-real; com van assolir el control d'una part de la societat que era contrària a les seues idees polítiques. És a dir, ens qüestionem si van poder establir i consolidar una dictadura que molts habitants no desitjaven.

La informació tretada del fons documental de la Causa General, els judicis sumaríssims, els expedients de responsabilitats polítiques i els expedients dels maçons, són les fonts més consultades en la nostra investigació. L'àmplia legislació franquista de caràcter repressiu, sobretot, contra els vençuts provoquen que en molts casos hi haja diferents causes obertes contra una mateixa persona. Aquesta individualització del treball presentat vol donar suport a la Memòria Històrica i, en conseqüència, dignificar els represaliats.

Hi ha una gran quantitat d'informació gràcies al buidat d'aquestes fonts. El expedients franquistes dels consells de guerra, responsabilitats polítiques, contra la maçoneria i, la pròpia Causa General, aporten una gran quantitat de dades per interpretar. Reconeixem que aquests documents estan realitzats per l'aparell franquista i, per tant, hem de tindre clara sempre la seua intenció per tal de no considerar tota la informació com a vertadera. Aquest és un dels grans perills d'aquesta investigació –en

la mesura que ha estat possible hem intentat evitar-ho—, ja que la subjectivitat franquista pot estar present. Sempre hem considerat la justícia colpista arbitrària i esperem en aquest estudi poder corroborar-ho.

L'anàlisi detallada de cadascuna de les fonts esperem que ens permeti trobar moltes de les claus de la repressió franquista a Vila-real i que puguin extrapolar-se a altres llocs del País Valencià i la resta de conjunt de municipis on s'aplica la legislació repressiva franquista. Una vegada buidats cadascun dels expedients anteriorment citats ens hem plantejat la necessitat de dissecar les característiques de les persones jutjades. Pensem que aquest estudi detallat ens pot proporcionar una informació única sobre els qui van ser objecte dels partidaris de la Dictadura. El nostre objectiu és conèixer que grups d'edat van ser els més represaliats; les professions que tenien, per concloure quines eren les capes socials afectades per la repressió. Evidentment, no pot faltar en un estudi polític les afiliacions a partits i sindicats de l'època. Amb totes aquestes dades esperem poder establir un perfil de les persones represaliades que derivin a construir un patró del represaliat dins dels habitants de Vila-real.

Per a concloure, considerem l'estudi com una obra que permetrà conèixer quines van ser les lleis franquistes que van permetre establir la dictadura a Franco. Evidentment, intentem saber com van afectar les citades lleis a la població de Vila-real i quins eren els criteris dels militars per a incoar unes persones i altres no. Una vegada analitzats aquests punts enumerarem totes les persones que coneixem, actualment, que van sofrir la repressió franquista per a estudiar cada cas. Ens preguntem si el paper dels homes està molt més polititzat i militaritzat davant les dones que sempre s'han considerat protectores de la llar i la família, al mateix temps que fermes seguidores del catolicisme que proposa el Franquisme, hauran de ser comprovats en aquest treball.

Quant a l'estudi detallat de cadascuna de les fonts directes citades en el títol, creiem que ens aportaran la possibilitat de saber en quin va ser el moment de major repressió contra els vençuts. La cronologia de cadascun dels expedients relacionats amb les condemnes imposades confirmaran o no la tendència acceptada en els estudis franquistes sobre el descens de la repressió al llarg de les anys 40. La menor repressió no implica la fi de la mateixa. Hem de conèixer si la repressió franquista va ser sols durant el primer any de postguerra o no va deixar mai d'existir.

Els expedients de responsabilitats polítiques van ser resultat d'una llei de naturalesa exclusivament franquista. La seua formulació va ser expressament en temps de guerra i amb aspectes de victòria, fet que la fa molt característica de la ideologia franquista i les seues intencions. Els expedients de responsabilitats polítiques van poder ser una font d'ingressos per al règim. Sempre s'articulat que les seues sancions servien per sufragar les despeses de la Guerra, al mateix temps que serveix per empobrir la població contrària al règim. En aquesta tesi tractarem de saber si estos preceptes es compleixen o hi ha d'altres.

D'igual manera, la paranoia conspiració judeo-maçònica, tan temuda per les classes altes, l'Exèrcit i l'Església, va tenir la seua execució en la llei contra la maçoneria. La llei contra el comunisme i la maçoneria en els diferents estudis repassats va ser, al final, una disposició legal contra les pràctiques clandestines més que contra el comunisme. Estudiarem si a Vila-real això també ocorre o per el contrari hi ha acusacions del tribunal pertinent contra els comunistes. El caràcter retroactiu amb clar interès aniquilador per part dels franquistes va poder ser un altre dels aspectes característics repressius a Vila-real.

Metodologia

Com es pot deduir ja des del títol, la present recerca pertany temàticament a l'àmbit de la història política. En aquest sentit, s'inscriu dins de l'esfera del que s'ha denominat nova història política. Aquesta denominació pretén diferenciar aquesta línia historiogràfica de la història política tradicional, tot desmarcant-se especialment d'alguns dels elements constitutius d'aquesta, com ara l'aposta per la narració exempta d'anàlisi, el subjectivisme o la manca d'atenció als factors socials i econòmics. Ben al contrari, en l'àmbit teòric el treball té com a fonament de partida les múltiples interconnexions que es produeixen entre la política, l'economia i la societat, de manera que se situa en l'àmbit de l'anomenada història social de la política. Caldrà definir per tant, ni que siga breument, aquesta opció teòrica i metodològica.

S'ha de tenir present que la noció d'història social, més enllà de denotar un interès preferent per l'estudi de determinats actors històrics –els grups, les estructures, les relacions i els conflictes socials, les formes de sociabilitat, etc.– o de suposar la introducció dels mètodes propis de les noves ciències socials, té com a element definitori essencial la posició de centralitat que en aquesta ocupen els aspectes socials dins el procés històric. Aquest és el tret principal que la distingeix d'altres tipus d'història, el fet que el referit procés històric s'articula al voltant de les accions dels grans individus o l'evolució política dels estats i les nacions o gira al voltant de l'anècdota o l'esdeveniment aïllat.²

Partint d'aquests fonaments teòrics, s'han tingut en compte també els nous conceptes derivats de la reformulació que la història social ve experimentant des de fa ja diverses dècades, orientada a concedir una major importància al paper dels elements culturals i a la llibertat d'acció dels subjectes històrics dins del model explicatiu. L'objectiu d'aquest moviment de renovació de la història social és augmentar la seua capacitat explicativa mitjançant la incorporació de noves nocions teòriques i noves

² P. Ruiz «Història general i història local: algunes reflexions crítiques», en R. Monlleó (ed.) (2006), *Castelló al segle XX. I Congrés d'Història Local Contemporània*, Castelló, Universitat Jaume I, 43-44.

temàtiques. Fruits seus són l'anomenada nova història cultural i l'aparició de noves formes de fer història com ara la microhistòria o història de la vida quotidiana.

Del que es tracta és de poder donar raó d'aquells fets històrics –accions col·lectives, moviments sociopolítics, etc.– que difícilment poden ser entesos a través de les explicacions deterministes que oferia la història social tradicional, centrada en les classes socials i en el moviments organitzats. Contràriament, partint dels plantejaments dels historiadors marxistes britànics, durant els darrers decennis la nova història social ha postulat la necessitat de deixar enrere les concepcions dels subjectes socials com a subjectes i examinar les seues identitats col·lectives com a elements que es troben en permanent procés de construcció i que poden ser concebudes de formes diferents i fins i tot contradictòries.

La introducció de totes aquestes noves concepcions en la història social – recolzades també en bona mesura en el avanços generats per la sociologia en l'estudi dels nous moviments socials– ha provocat la consolidació de nous conceptes i elements d'anàlisi procedents de l'àmbit cultural, com ara la cultura política, les identitats col·lectives, els discursos polítics, les mobilitzacions socials, els espais i xarxes de sociabilitat, les creences i els aspectes simbòlics. (Cabrerà: 2006, 12)

D'aquesta manera, hem optat per incorporar els plantejaments teòrics i eines conceptuals a què acabem de fer referència al procés de recerca i anàlisi que ha donat com a resultat el present treball. S'ha tractat així d'ampliar la capacitat i riquesa explicativa d'aquest, a l'hora d'abordar les principals preguntes i hipòtesis que serveixen de fil conductor de la investigació i que ja s'han plantejat en l'anterior apartat d'aquesta introducció. Per tant, s'ha partit de la idea que qüestions com per exemple l'important paper que ha tingut en la política de Postguerra, la resistència social i política de la Segona República, les actuacions militars en forma de llei als vençuts, no poden ser explicades únicament emprant els conceptes i determinismes de la historiografia marxista clàssica o els esquemes basats en la dicotomia modern/no modern de la teoria de la modernització, sinó que poden ser compreses de manera més satisfactòria rebutjant esquematismes preestablerts, abordant sens apriorismes l'estudi

dels subjectes històrics i incorporant l'anàlisi dels aspectes culturals i simbòlics d'aquests.

D'altra banda, també es pot deduir ja des del seu mateix títol, que el present treball s'emmarca dins del que s'anomena història local. L'elecció d'aquesta escala de recerca suposa l'assumpció d'una sèrie de directius generals, que són imprescindibles per tal de desenvolupar investigacions d'aquest tipus que siguin capaces d'oferir uns resultats mínimament vàlids: allunyar-se de temptacions erudites o localistes, només interessades en les anècdotes i els esdeveniments puntuals; al mateix temps, fugir també de tractaments que presenten la vida política local/provincial com un simple apèndix totalment subordinat a les decisions adoptades en els centres de poder estatals; tot plegat, tractar en tot moment que la reducció de l'escala d'observació no suposa penalitzar ni l'abast ni l'interès dels interrogants i les hipòtesis confrontades amb les fonts. Al cap i a la fi, fer història local no és més que confirmar processos generals (Pons, Anacleit i Serna, Justo: 2006, 155). La història local és també necessària per arribar a una millor interpretació global de la història general del nostre país (Fontana, Josep: 1985, 6).

Com a tot estudi d'història local, la intenció del present treball és matisar, enriquir i complementar les visions generals que de les diverses qüestions que s'hi aborden s'han anat configurant a través d'investigacions precedents, bé hagen sigut aquestes d'escala més àmplia o també d'abast local. Però a més, val a dir que l'estudi de les comunitats i els espais de poder locals s'ha revelat particularment interessant a l'hora de tractar de comprendre els canvis experimentats per la societat.

En la mateixa línia, un altre dels factors que reforcen la importància dels estudis locals centrats en aquest període històric fa referència al fet que els poders locals són els que executen les lleis repressives i seran en molts casos els principals valedors de la política franquista. És per això que els poders locals dominen la població a través de la seua posició. A més, hem de tenir en compte les més que possibles revenges per actuacions anteriors a la dictadura.

Per la mateixa raó, la mirada local també resulta especialment adient per a aproximar-se a les persones perseguides per la legislació franquista i que són

expedientades, en molts casos jutjades i posteriorment condemnades. Les estratègies posades en pràctica per a salvar els procediments repressius, així com les facilitats no mostrades pels òrgans de poder franquistes, com acabem d'esmentar, en bona mesura es discernien en l'àmbit local.

Aquest treball es circumscriu en un espai local, encara que està envoltat de les condicions que es donen en l'àmbit provincial i també tenint en compte tot el que succeeix en el territori espanyol. Hem tingut en compte la situació en la ciutat considerant el que passa a les comarques de Castelló i a altres indrets del territori espanyol. Per aquest motiu, les hipòtesis plantejades al llarg de la recerca poden ser susceptibles de ser matisades i enriquides per estudis centrats en marcs geopolítics més amplis. Al mateix temps, els fets relatats i demostrats poden ser exclusius d'un context com és el poble de Vila-real. En aquest punt és on la història local adquireix importància dins dels estudis més concrets o centrats en indrets més amplis on és més difícil trobar detalls característics d'aquest període.

El treball intentarà remarcar el poder que té la memòria per a poder traure a la llum tot el que durant molt anys ha sigut tabú a Espanya. Durant la Postguerra i durant els primers anys de la democràcia, moltes de les xifres, estudis i testimonis que avui en dia podem conèixer eren impensables. Encara hi ha moltes postures revisionistes contràries a allò que la Memòria Històrica ens pot descobrir. A Vila-real, poques són les investigacions realitzades sobre Franquisme. Durant més de 40 anys la població que tenia alguna víctima de la guerra ha mostrat interès pels seus familiars sense obtenir resultats. La Llei de la Memòria Històrica ha aconseguit que els esforços voluntaristes de les associacions i historiadors siguin reconegudes i sufragades per a poder investigar l'abast de la repressió (Torres Fabra, 2012).

Per tant, és ací on trobem la relació entre la Història i la Memòria. Durant els últims anys la Memòria Històrica és una de les accepcions de la Història que major interès ha produït en els investigadors europeus. A nivell europeu, l'alemanya nazi, la Primera i la Segona Guerra Mundial. A Espanya, la Segona República, la Guerra Civil i el Franquisme, són objecte de molts estudis. Les grans investigacions d'un primer moment han donat lloc a una concreció del treball. L'interès per estudiar el que passa

en cada indret del territori espanyol, augmenta, i al mateix temps ajuda a confirmar i/o aportar noves tesis als arguments centralistes dels primers estudis.

La Memòria Històrica reforça les identitats individuals i col·lectives dels ciutadans, des de l'àmbit local al nacional o multicultural. Això és precisament el que hem intentat en aquesta investigació minuciosa de la població represaliada de Vila-real.

De la mateixa manera, els treballs locals sobre la repressió franquista són necessaris i importants per a desenvolupar les investigacions realitzades de la Segona República a Espanya. Recollir tota la informació dels anys de la Guerra Civil i la Postguerra en relació a tot el que va passar durant el període democràtic tanca el cercle històric. Convindrem tots en la necessitat de saber què van fer els franquistes amb aquelles persones que estaven a favor de la democràcia una vegada guanyaren la Guerra.

Actualment hi ha un debat complex entre els partidaris de conèixer el que va passar i altres que defensen la teoria de no remenar el passat. Sens dubte, és una dificultat major per als estudiosos que hi haja aquestes diferències. El debat entre les dues postures sobre la Memòria ha facilitat el seu coneixement social en la ciutadania. La repressió franquista i la por que va assolir tota la societat és un problema per a realitzar les investigacions. A l'hora de dur a terme estudis de camp encara hi ha gent que prefereix no parlar-ne o fer-ho de forma clandestina. Tot açò, després de 40 anys, argument que ens fa pensar en la crueltat de la Postguerra i la repressió continuada i latent.

El debat que avui està damunt de la taula dels historiadors i la societat referent a la Guerra Civil, està condicionat per la Transició «blanca» que es va fer. Els difícils anys del Franquisme, les ganes d'oblidar i la necessitat de reconciliar les parts implicades en la Guerra, van provocar una Transició incompleta. Tal com escriu Rosa Monlleó, tots coincidien en el fet que haurien acceptar la culpabilitat compartida del passat i evitar que aquesta situació bèl·lica tornara a passar a Espanya. Aquestes posicions tèbies no van resoldre el vertader problema i van ocultar moltes actuacions delictives. El silenci durant dècades ha finalitzat en l'actualitat. Les generacions que volen saber què va passar amb els seus avantpassats i les polítiques repressives practicades són els que estan responsabilitzant-se dels estudis. Probablement siga aventurat dir que estem realitzant el treball amb 40 anys de retard. Amb dificultats, però ara és quan: «La

interacción entre el pasado y el presente puede contribuir en las respuestas a reforzar nuestra identidad y enriquecer nuestra vida» (Monlleó, 2008), sense llacunes històriques.

Avui en dia per a realitzar un estudi complet, científic, concordant i just amb la realitat de les diferents comunitats, s'ha d'incloure en els seus objectius el paper que desenvolupen les dones en aquesta població. Mary Nash, en els seus primers estudis, va ser qui va defensar aquesta postura, donant rellevància als treballs feministes sobre la dona. Es tracta d'un subjecte cada vegada més estudiat i que com s'ha demostrat és de vital rellevància, tal com intentem demostrar en aquest treball. Encara que en la nostra recerca no és habitual trobar-hi moltes dones, sí que hem tingut cura d'analitzar els processos judicials i quins elements són característics del col·lectiu femení.

D'altra banda, la inclusió en el treball de les entrevistes orals resulta una tasca que ens aportarà informació que, en casos com el de Vila-real, ampliarà el coneixement sobre la seua població. En primer lloc, es bàsica la seua utilització per a què les víctimes de la repressió, en el seu exili interior i enmig del silenci d'una dictadura com la franquista, puguin parlar i contar el que van sofrir i les vivències a què s'enfrontaren. Per altra banda, pot ser molt rellevant a l'hora de conèixer sobre els grups socials marginats històricament. En aquest sentit, les dones són una de les principals beneficiades d'aquesta font. La història oral significa una doble tasca: «ser buenas historiadoras tradicionales, sin renegar absolutamente de nada de nuestra disciplina, pero añadiendo todo lo que la oralidad implica» (Vilanova, Mercedes : 1990, p 17). Evidentment, aquí estem parlant d'entrevistes orals gravades que permeten ser reproduïdes davant diversos interlocutors i criticades. Com afirma María Carmen García-Nieto: «La fuente oral es un elemento fundamental, clave podríamos decir, para la construcción de un discurso histórico».

D'altra banda, les entrevistes orals permeten conèixer més a fons l'entorn geogràfic, social i familiar del qui fa l'entrevista, de manera que el lector s'introdueix en la memòria històrica de la col·lectivitat on viu. També poden servir perquè ens apropem a les persones majors i els facen parlar i recordar els moments de la seua joventut. L'acusació de subjectivitat que tenien les fonts orals cada vegada és menor gràcies a la

tasca dels historiadors per contrastar les experiències dels entrevistats amb altres fonts escrites.

En el treball hem seleccionat fotografies per a ambientar el treball en l'època. Sense cap mena de dubte, la fotografia es converteix en un mitjà d'expressió de masses als anys 20 i 30 del segle XX. Hem pogut trobar fotografies, dipositades en la Biblioteca Nacional, Arxiu Històric Nacional, Arxiu General Militar d'Àvila o el Centre de Documentació de Recuperació de la Història Local de l'UJI. Les fotografies recollides sobre el bombardejos, els soldats o els incoats en els judicis sumaríssims milloren la capacitat de percepció d'un moment històric. Les paraules ens poden ajudar a formar una imatge de l'època, però les fotografies ens traslladaran a aqueix moment històric a través del sentit visual. Com diu John Berger, la fotografia és una porció de temps arrancada d'una seqüència més llarga de la realitat que l'espectador/a i els professionals de la Història han de contextualitzar (Monlleó, 2014).

A partir d'aquestes tendències d'investigació històrica utilitzarem el mètode analític realitzant una crítica externa dels documents utilitzats, així com la seua procedència i classificació per a poder analitzar el significat de cada text segons el seu context històric. El mètode sintètic ens servirà per a fer un estudi global de la temàtica de la nostra investigació aprofundint en les causes i conseqüències per a poder conèixer una imatge global que ens aproxime a la realitat.

El mètode estructural ens ajudarà a integrar de manera interactiva el sector econòmic amb el polític, social i cultural. L'enquadrament cronològic ajuda a situar el procés repressor de les institucions i lleis del règim franquista i la seua intensitat.

No podem oblidar l'estudi quantitatiu per a establir gràfics, percentatges i xifres absolutes i relatives que ens permetran concretitzar més en les característiques dels encausats, l'intensitat de la repressió... Igual que el mètode comparatiu que ens ajudarà a establir diferències i similituds entre les diverses zones de la Plana de Castelló i Vila-real. També podrem enfrontar l'aplicació de les lleis franquistes i els encausats en unes i altres indrets.

Estat de la qüestió i fonts

Tota la informació seleccionada i utilitzada en aquest treball esta contrastada i recolzada en estudis previs de caràcter general i local per diferents autors. Aquestes obres ens serveixen per a consolidar les nostres tesis o en canvi, en la mesura que siga possible, rebate les nostres hipòtesi.

Cada una de les temàtiques, perfectament estudiades per historiadors com ara Julián Casanova, Conxita Mir, Santos Juliá, Pelai Pagès, Josep Miquel Santacreu, Roque Moreno, etc., conformen un conjunt que dóna lloc a treballs sobre la guerra civil i el franquisme.

L'autor que aglutina cadascuna de les repressions del franquisme és Julián Casanova. En la seua obra *Víctimas de la Guerra Civil*, codirigida amb Santos Juliá, ens mostra quines són els diferents tipus de repressió que subjauen en el Franquisme. Ens referim a la repressió política, econòmica, moral, social, cultural, etc. Resulta pràcticament impossible tractar una d'elles per separat ja que són característiques d'un moment històric diacrònic i integral que tenen relació entre si. La repressió política del treball no és possible tractar-la sense tenir en compte les conseqüències morals, culturals i econòmiques que afecten la societat de l'època. Comentari distingit requereix el seu llibre dedicat a estudiar les relacions entre el Franquisme i l'Església Catòlica. L'obra titulada *La Iglesia de Franco* aprofundeix sobre la interacció que van tenir les dues forces per a instaurar el règim nacional-catòlic pretès. Un estudi més transversal i divers sobre el règim de Franco és *Morir, matar, sobreviure: la violència en la dictadura de Franco*, coordinat pel catedràtic de Història Contemporània de la Universitat de Saragossa.

Per a la nostra investigació hem consultat obres de caire militar. A banda de l'estada en arxius militars estatals on trobem documents inèdits, ha sigut necessària la lectura i interpretació d'obres que tracten la Guerra Civil en diferents indrets espanyols i d'altres localitzades en el País Valencià. Per proximitat geogràfica i per les conclusions dels seus treballs, ha sigut important Josep Sánchez Cervelló. Les actes del *Congreso Internacional sobre la Batalla del Ebro*, coordinat amb Sebastián J. Agudo o *¿Por qué*

hemos sido derrotados? Las divergencias republicanas y otras cuestiones, són obres que justifiquen els interessos de la Guerra Civil i el transcurs d'aquesta al llarg dels anys. L'especialització de Sánchez Cervelló en obres sobre la batalla de l'Ebre i les comarques tarragonines es pot comprovar en altres llibres com *Conflicte i violència a l'Ebre. De Napoleó a Franco* o *Un riu de Sang. La batalla de l'Ebre*. Per analogia, són obres que podem comparar amb la Batalla de Llevant, anterior a la que es va lliurar en Catalunya. Per a l'estudi de la contesa a les comarques de Castelló disposem d'obres recents que mostren el constant interès per aquest període històric en les nostres terres. Edelmir Galdón en *La batalla por Valencia* realitza una acurada descripció cronologia dels fets de la lluita en els comarques de Castelló desde Morella fins la serra d'Espadà. Vicent Grau en la seua tesi doctoral *Segona República i Guerra Civil a Castelló. Discurs republicà, mobilització política i sindicalismo revolucionari*, aporta noves hipòtesis sobre la Guerra Civil durant l'any 1938 a Castelló. La defensa numantina de Castelló o l'estudi de la Batalla de Llevant com una victòria republicana són les seues aportacions historiogràfiques.

Una de les aportacions més importants al treball que presentem és la produïda per Pelai Pagès i Blanch. El professor d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona té molts treballs sobre el Franquisme. D'entre tots ells, ens agradaria comentar la rellevància que ha tingut per a nosaltres els estudis de les *Lleis repressives al País Valencià*, on recull cadascuna de les lleis promulgades pel Govern Franquista. L'obra dirigida: *Franquisme i repressió. La repressió franquista als Països Catalans (1939-1975)*, és clarament un referent historiogràfic per a les nostres recerques. Sota la direcció de la revista *El Temps* també podem trobar innumbrables articles referits a la repressió franquista. Com a membre de la Comissió de la Veritat, en les seues aportacions bé en edició de les Actes dels Congressos o en les seues ponències en aquests congressos, podem trobar argumentacions i continguts d'interès.

En la compressió i anàlisi de la ideologia franquista, un altre autor de encertades conclusions és Reig Tapia. L'anàlisi que realitza sobre els discursos franquistes i la seua vocació propagandística per a justificar les seues accions són concloents. El concepte del mite de Franco, encunyat per Reig Tapia, ens indica la llegenda que es va voler fomentar sobre Franco en aquella època. Alberto Reig Tapia en el llibre *La cruzada de*

1936. *Mito y memoria* fa un estudi dels discursos realitzats per l'aparell franquista per a la seua consolidació i justificació dins i fora d'Espanya.

A hores d'ara són abundants les obres publicades sobre el Franquisme. La caracterització de la dictadura amb tots els seus trets més identificatius la podem trobar en una obra de referència, com la redactada per Santos Juliá i Giuliana de Febo, titulada *El Franquismo*. D'acord amb aquesta mateixa temàtica podem trobar obres d'autors com Carme Molinero: *L'anatomia del franquisme. De la supervivència a l'agonia. 1945-1977 o el règim franquista: feixisme, modernització i consens o Una Inmensa prisión : los campos de concentración y las prisiones durante la guerra civil y el franquismo*

Destacaria com capdavanters en la investigació els autors Roque Moreno i Francisco Sevillano per l'aportació a l'època amb l'obra titulada *El Franquisme. Visiones i balanços*. L'estudi de les relacions de poder amb la ciutadania i l'aportació de testimoniatges orals al final del llibre, reflecteixen un enfocament didàctic. L'obra actual de Francisco Sevillano, *Rojos: la representación del enemigo en la Guerra Civil*, representa una de les majors fal·làcies de la Guerra i els feixistes. Així interpreta totes aquelles acusacions que van crear en el col·lectiu de la població l'estereotip dels rojos com a dolents per al país.

Per al coneixement de la postguerra i les seues conseqüències en la societat espanyola Conxita Mir coordina un treball interessant sobre la *Pobreza, marginación, delincuencia y políticas sociales bajo el franquismo*. Així com el seu monogràfic sobre el Franquisme en la revista *Ayer*. Són totes elles obres que ens permeten desenvolupar els nostres coneixements sobre la dura postguerra espanyola i poder traslladar-los, en la mesura que siga possible, a la nostra recerca.

Realment, l'aportació del professor de la Universitat d'Alacant ha estat molt significativa en els estudis de la Guerra Civil i el Franquisme al País València. Pel que fa a temàtiques més pròximes al nostre territori, Josep Miquel Santacreu ha complert les expectatives de les seues obres. L'article publicat en *Arbor* sobre l'estructura de la Causa General i les conclusions que descriu, són verificades en el nostre treball. En aquest sentit, cal esmentar els articles publicats en *Guerra, Franquisme i Transició*. La instauració de la dictadura de Franco al País València i les seues conseqüències com ara

l'exili són temes que podem trobar en la pàgines de la citada obra. Dignes d'esment són els estudis de casos presentats a manera de biografia aquesta publicació i en la revista *El Temps*.

Autors que hem seguit en un grau menor, però d'igual importància investigadora per al nostre treball han estat: Ramon Anrabat i el seu estudis de la repressió franquista a Catalunya; Vicent Gavarda pels seus estudis quantitatius de les execucions i afusellaments franquistes al País Valencià; Juan Luis Porcar i els estudis sobre la presó de Borriana a la província de Castelló (estudi que completa el de Gavarda); Fernando Peña, pel seu detallat estudi de la Llei de Responsabilitats Polítiques a les comarques de Castelló.

Per últim, no voldríem acabar l'estat de la qüestió sense fer al·lusió als autors estrangers que han escrit sobre la Guerra Civil i als quals tots seguim per la seua visió externa de la guerra. Lògicament, Paul Preston en la seua recent obra *El holocausto español*, tracta les claus de les moltes morts produïdes per l'enfrontament entre republicans i franquistes. És una obra amb un gran valor documental sobre les morts produïdes en postguerra, no solament per execucions sinó també les males condicions de vida del moment. Obres predecessores a aquesta de 2011, són *Franco caudillo d'Espanya* i *La República asediada. Hostilidad internacional y conflictos internos durante la Guerra Civil*. Un altre autor, també anglès, Michael Richards, ha centrat les seues recerques a Espanya i la Guerra Civil. *Un tiempo de silencio. La guerra civil i la cultura de la represión en la España de Franco, 1936-1945*, és una bona obra per a seguir els passos del franquisme durant els seus anys més durs. L'aportació d'aquests investigadors estrangers, i d'altres com Ian Gibson, especialitzat en la mort de García Lorca, durant la Guerra Civil, ens permet reiterar la fascinació que produeix la Guerra Civil per als hispanistes. Poder descobrir noves teories de treball, confirmar tesi i aportar noves línies de recerca sobre un període on hi ha tant per aclarir, satisfà els objectius dels investigadors.

Quant a les fonts directes i la seua localització en arxius, un dels substrats documental fonamentals en què s'assenta aquest treball d'investigació són els expedients produïts per la legislació franquista. A través del seguiment sistemàtic dels

expedients, referits als veïns de Vila-real durant la Postguerra, s'han recopilat nombroses informacions i valoracions sobre pràcticament totes les matèries que són abordades en la present recerca. La Causa General per la documentació registrada sobre les possibles actuacions contra el moviment franquista, i els judicis sumaríssims junt amb els expedients de responsabilitats polítiques i maçons, ens han aportat molta de la informació de la repressió política a Vila-real.

En el nostre cas, hem de aclarir que encara que hem analitzat minuciosament els actes duts a terme per l'aparell franquista i l'aplicació de les lleis que van elaborar per a controlar els vençuts i també als seus incondicionals, ha quedat per una pròxima publicació tot el que va succeir en la Segona República, i més quan són moltes les fonts documentals localitzades a l'Arxiu Municipal de Vila-real, perfectament dirigit per Vicent Gil. Altrament, hi ha fonts que han quedat pendents d'analitzar, com ara les actuacions del governador que estan localitzades a l'AHPCS, El *Boletín de la Provincia de Castellón* (BOP), notícies de premsa, localització i entrevistes amb les víctimes o familiars de les víctimes, etc. Completant aquest estudi amb aquestes fonts aconseguirem dotar la ciutat de Vila-real d'un estudi complet del període citat. A més, la informació que traurem de les actuacions del vençuts ens ajudaran a comprendre millor les conseqüències que sofriren amb Franco.

Tot i tenir una gran quantitat d'informació i investigar un gran nombre de material, hem de convenir que possiblement en la amplíssima documentació que va produir el franquisme i la gran mobilitat interna i externa de l'època no estiguen tots els expedients de totes les persones naturals de Vila-real. Hem consultat vora els 800 expedients franquistes referits a Vila-real. Voltant l'instrucció de 1 000 veïns hem pogut conèixer l'aplicació de la llei franquista i al voltant de les 1.500 persones relacionades en la Guerra i el Franquisme en Vila-real. De igual mode, podem corroborar que l'estudi inclou totes les indagacions realitzades en el municipi de Vila-real. Encara hem de considerar l'abundant documentació creada i la possibilitat de perdre aquesta en diferents reformes d'arxius.

Altres fonts documentals arxivístiques i essencials per al treball són les generades per diverses institucions i entitats del regim franquista i que estan dipositades en organismes públics, en referim al Centre Documental de la Memòria Històrica de

Salamanca, Arxiu Històric Nacional, Arxiu General Militar d'Àvila, Arxiu Municipal de Castelló. La documentació seleccionada sistemàticament d'aquestes fons documental ens ha aportat molta de la informació essencial per a poder realitzar el treball.

Altres fonts menys desenvolupades en el treball, però que també s'han seleccionat i hem consultat, són les hemerogràfiques, representades per diaris de l'època i alguna publicació periòdica de l'Arxiu municipal del Vila-real.

Per últim, voldria destacar la tasca realitzada per dues entitats provincials. En el Centre de Documentació de Recuperació de la Memòria Històrica Local de l'UJI, dirigit per Rosa Monlleó, s'ha aconseguit reunir gran quantitat d'informació sobre la Segona República, la Guerra i el Franquisme gràcies al viatges realitzats a arxius estatals per a recuperar i proporcionar la documentació als investigadors de la zona. En aquests viatges s'ha pogut seleccionar informació de Castelló i les seus comarques de Salamanca, Àvila o Madrid. Al mateix temps, des d'un punt de vista més local, l'Arxiu Municipal de Vila-real, dirigit per Vicent Gil, ha sigut de gran ajuda per la quantitat de documents que conserva en bon estat del Franquisme i per les facilitats mostrades per accedir a tota la documentació requerida.

M'agradaria fer menció als meus companys d'investigació. Sense el Grup d'Estudis d'Història Local i Fonts Orals de la Universitat Jaume I de Castelló no hauria pogut dur a terme tota aquesta investigació. Els seus membres m'han orientat en les hipòtesis, les fonts, la bibliografia... facilitant així la meua tasca, a més dels debats realitzats com a grup en múltiples reunions que hem realitzat.

En especial, vull agrair a la meua directora de tesi, Rosa Monlleó, per la seua paciència i dedicació acadèmica, que han fet possible que aquest estudi sobre el Franquisme i la repressió franquista a les comarques de Castelló, i en particular a Vila-real, s'haja realitzat d'una manera tan rigorosa i acurada. Les diverses correccions del text, així com els seus consells acadèmics han contribuït, i molt, a la materialització d'aquest treball. Sense oblidar les possibilitats brindades per la mateixa directora, no oblidaré mai el treball intens i emocionat de Rosa Monlleó, Vicent Grau, Alfredo

Fornás i David Oliver, quan ens vam desplaçar al CDMH de Salamanca i la quantitat de material de tot tipus: Actes d'Ajuntament, de sindicats, partits, associacions de dones i culturals, carnets de partits i sindicats, fitxes i llistats de refugiats, premsa de guerra, diaris d'operacions militars, entre altres que tornaran la dignitat a les persones i situen al CDRMH de la UJI com una referència a Castelló i les comarques en els temes de Memòria Històrica. El centralisme franquista va fer que molta documentació municipal es traslladarà a Madrid o a Salamanca. La recuperació d'aquesta, gràcies a projectes de la Llei de la Memòria Històrica, i a convenis amb entitats municipals³ i l'UJI, ha dotat al treball d'investigació una força documental molt destacada.

³ Arxiu Municipal de Vila-real i Fundació Caixa Vinaròs.

CAPITOL I
LA BATALLA DE LLEVANT. EL MILLARS
DECIDEIX

CAPITOL I. LA BATALLA DE LLEVANT. EL MILLARS DECIDEIX

La coneguda com «ofensiva hacia Valencia» (Galdón, 2010) i, que des dels diferents grups d'investigació que hi ha al País Valencià ha sigut reanomenada com la Batalla de Llevant, constitueix el punt de conflicte de la Guerra entre republicans i insurrectes en les terres valencianes, i a Castelló més concretament. De fet, la batalla entre els franquistes i els republicans va tenir lloc, principalment, en terres de Castelló. Des de Morella fins a la Serra d'Espadà es va donar el confrontament en tots dos bàndols. Van ser mesos de lluita en els quals la resistència republicana va poder combatre durant molts dies els avanços de les tropes franquistes comandades pel general Antonio Aranda. El general republicà Vicente Rojo va dissenyar un sistema de defensa que va aplicar en diferents indrets espanyols, com ara a Catalunya en la lluita per Barcelona. El sistema va consistir en línies de defensa, l'última d'aquestes coneguda com a línia XYZ, situada al voltant de València en un radi de 45 km. Per tal de poder garantir la seguretat dels republicans i al mateix temps dificultar les maniobres dels autèntics rebels, Rojo utilitza les barreres físiques de l'orografia castellonenca. No oblidem que la província de Castelló es la segona més muntanyosa d'Espanya. A més a més, el Sistema Ibèric té una orografia difícil de penetrar. Podem trobar línies de defensa a l'altura d'Alcalà de Xivert al barranc de Sant Miquel, a la Serra d'Irta, al riu Millars o a la Serra d'Espadà. Eren línies que arribaven fins a les comarques de l'interior i fins i tot a Terol. Tot es basava en un sistema de construcció de fortificacions i búnquers per aconseguir frenar l'avanç franquista.

IMATGE 1. Soldats en les trinxeres al voltant d'Alcalà de Xivert durant la batalla de Llevant. Fons fotogràfic: Família García Sanchis. AMV

1.1. Les operacions militars a les comarques de Castelló. La lluita en La Plana

El 4 d'abril les forces de la IV de Navarra realitzen l'entrada en les primeres cases de Morella. Des d'ací, les tropes franquistes intentaran buscar el camí cap al mar. Ho faran per la que ara és la carretera nacional de Saragossa, passant per pobles com Xert, Sant Mateu, Canet lo Roig o la Jana. Les tropes republicanes han d'agrupar-se en els sectors pròxims a Vinaròs, tal com relata el general Rojo al ministre de Defensa:

La caída de la Jana y San Mateo en el día de hoy (14 de abril) hace inminente la ruptura, pues aun cuando queda una pequeña región montañosa en el triángulo San Jorge, Cervera del Mestre y Cáliz, donde puede extremarse la resistencia, si ésta no se logra por efecto de baja moral de las tropas, el enemigo en una o dos jornadas, podría alcanzar la costa por el frente de Vinaroz-Benicarló y desembocar después hacia el norte para tratar de envolver las tropas nuestras que defienden el frente al oeste de Tortosa.

[...] se considera también que la maniobra de ruptura, como ya se había previsto, vaya acompañada por una acción por el mar. (Galdón: 2012, 32)

Efectivament, les paraules de Rojo van tindre una exactitud aclaparant. La derrota de Vinaròs va suposar una gran decepció en el bàndol republicà. El 15 d'abril de 1938, un dia després del setè aniversari de la Segona República, Vinaròs entregava la ciutat als franquistes. En canvi, per a les tropes de Franco era un canvi d'estratègia. La moral estava pels núvols i veien pròxima la victòria sobre València, el seu gran objectiu. A més a més, els proporcionava el control d'un dels ports més importants de la Mediterrània, ja que per Vinaròs entraven molts dels queviures per a la població i l'Exèrcit. De fet, Franco, el 31 de maig, no va desaprofitar la possibilitat de revisar els avanços del seu exèrcit a la localitat costanera i arengar les tropes per a continuar en l'ofensiva.

Aquests dies de celebració van ser de crucial importància per al Govern republicà, molt desmoralitzat. Dins del mateix executiu hi havia dues postures davant l'actual situació. Per una banda, Negrín i els seus partidaris, majoritàriament del Partit Comunista, que volien resistir i, per una altra, Prieto, el ministre de Guerra, i Azaña, que

volien arribar a un acord perquè veien la guerra perduda. La postura que es va imposar va ser la de Negrín, que assumeix la cartera de Guerra i pren la decisió de dotar l'Exèrcit regular de més voluntaris. Amb aquesta finalitat convoquen tots els organismes estatals per a fer arribar les ordres a la societat republicana. A Castelló el governador civil reuneix tots els alcaldes i regidors del Front Popular per a emetre les novetats. El Govern republicà vol reclutar 100.000 voluntaris per a combatre i 50.000 per a augmentar les Brigades de Fortificació. A més a més, en aquesta reunió es recomana la creació en els diferents municipis de refugis per a poder salvaguardar la població (Grau, 2012).

El Govern republicà havia après de la derrota d'Aragó i ara no estarà tan desproveït com anteriorment. Per tal d'assegurar la retirada dels soldats republicans davant les tropes franquistes i per a estar millor organitzats per a fer front als atacs enemics, es creen les mencionades línies de defensa en la rereguarda. Els soldats, que ja estaven desmoralitzats, podien tindre la seguretat de no abandonar el front dispersant-se, reduint les possibilitats dels franquistes de capturar més soldats i caps de l'Exèrcit.⁴

Encara que l'esforç dels soldats republicans va ser encomiable, l'avanç de les tropes era imparable. Els desavantatges en armament, personal qualificat, mitjans de transport, capacitat d'informació i, per descomptat, els avantatges per mar i per aire feien que les petites victòries republicanes foren contraatacs a la desesperada i que més prompte o més tard tenien la resposta guanyadora del rival. Però el que sí que aconseguien era tirar per terra les expectatives triomfals dels franquistes d'arribar a València en dues setmanes.

Les tropes del general Franco, després d'uns intensos avanços per l'interior i la costa de Castelló, se situen a les portes de Castelló, una vegada conquerit Borriol i Orpesa. El ban de guerra del dia 12 de juny diu així:

«En el frente de Castellón, a las 9:15 se ha ocupado la capital de Castellón de la Plana (no es cierto) y el Grao, después de causar gran derrota al enemigo y se ha seguido avanzando cortando las comunicaciones con Villareal. La población civil de la capital ha quedado en la ciudad su mayor parte.

⁴ Són molt coneguts els afusellaments de soldats i fins i tot càrrecs militars per a donar exemple a tota la unitat per abandonar les posicions de defensa.

Esta gran victoria ha sido el final del arrollador y brillantísimo avance de nuestras tropas en estos últimos días, en los que se han ocupado los pueblos de Albocácer, Sierra Engarcerán, La Barona; Villafamés, Borriol y todos los situados al este de ellos, hasta el mar, así como también los de Lucena del Cid y Villahermosa. Es enorme el número de bajas que se han hecho al enemigo, lo mismo que el de prisioneros, armamento y material que hasta ahora ha sido imposible calificar». (Galdón: 2012, 107)

En situar-se les tropes franquistes ja a Castelló, Vila-real agafa rellevància. Els atacs que s'estan produint a la capital de la Plana són intensos. L'Exèrcit republicà, després de les derrotes anteriorment citades, es reorganitza per a defensar la ciutat de Castelló. La 41ª Divisió se situa en el vèrtex de Raca i la costa, defensant el nord; la 68ª Divisió pren posicions entre el Molinàs i la Llovera per a frenar les tropes que vénen de Borriol, al costat està la 70ª Divisió, que enllaça amb el XXI Cos de l'Exèrcit i la Divisió 52^a, que frenen els avanços des de l'Alcora, Lluçena i Sant Joan de Moró (Galdón: 2012, 107). Tot pareixia indicar que el dia 13 la ciutat de Castelló seria del bàndol sollevant. Però els republicans tornaran a defensar el seu ideal amb consistència.

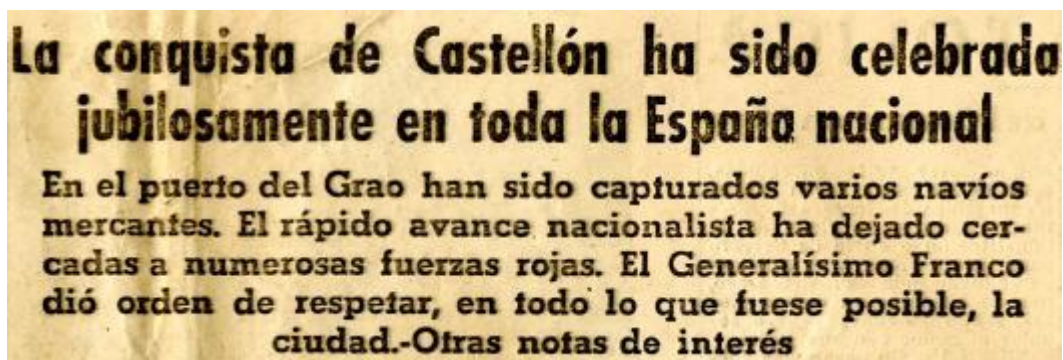
El 13 de juny s'inicia l'atac. El primer que cal controlar és l'accés de Raca i Molinàs. Al llarg del dia els atacs de pressió als republicans van ser constants. L'ordre d'entrar a Castelló estava donada. Els enfrontaments a la ciutat eren més importants del que calcularen els partidaris de Franco.

Al mateix temps que les tropes entraven a Castelló es produïen atacs contra l'Exèrcit governamental amb l'objectiu d'eliminar les línies de resistència que frenaven l'accés a Vila-real. S'ha constatat per les noves investigacions que la idea de les tropes franquistes era realitzar una *bossa*⁵ als militars republicans de Castelló. L'interès per Vila-real serà màxim per als dos bàndols: per als franquistes perquè així realitzaven la «trampa», i per als republicans perquè era el territori republicà més pròxim, per tant, podia assegurar la seua supervivència. La Divisió 41ª que defensava els territoris septentrionals de la capital va ser la primera a desordenar-se i buscar refugi a Vila-real,

⁵ El terme *bossa* en l'argot militar s'utilitza per a aquelles maniobres que pretenen realitzar un cercle al voltant del lloc que volen ocupar per a fer pressió a les forces resistents i obligar-los a fugir o empresonar el nombre més elevat possible de persones.

deixant la ciutat descontrolada i provocant la confusió entre els habitants, que creien que els republicans havien desistit en la seua defensa.

El primer contacte bèl·lic a Vila-real es produeix el dia 14 de juny, més concretament, la vesprada d'aquest dia. Castelló està aguantant els atacs de l'enemic, però el temps juga en la seua contra i tot pareix indicar que acabarà en mans de Franco. El primer punt estratègic serà el pont sobre el riu Millars. A les 18.30 hores, una columna de la 4ª Divisió controla el pont. Aquesta Divisió serà la primera a llançar atacs de tempteig que sols reben la resposta dels integrants disseminats de la 41ª Divisió republicana que durant el dia s'havia retirat de Castelló. Els tímids atacs franquistes, units a l'esgotament i la falta de suport de la 203ª brigada que havia d'arribar al punt de trobada en el Millars per a continuar la defensa de Vila-real, paralitzen les operacions del dia 14 de juny fins a rebre noves instruccions.

DOCUMENT 1. Titular de premsa publicat en el Faro de Vigo el dia 15 de juny de 1938 sobre la conquesta de Castelló. Font documental: AMV

La situació al final de la vesprada era complicada per a l'Exèrcit de rereguarda. Castelló, desmoralitzada i rodejada, obliga els republicans a buscar la defensa a Vila-real. En els bans de guerra que es conserven d'ambdós bàndols mostren l'interès per la ciutat i, el que es més important, el pont i el control de la ribera dreta del riu Millars. Controlar el pont i el riu era primordial per al general Aranda i les tropes sota el seu comandament. Al mateix temps, havien de controlar la carretera nacional que unia les dues ciutats, on durant la nit hi van haver enfrontaments directes.

FOTOGRAFIA DE L'AVIACIÓ FRANQUISTA DE LES LÍNIES DE COMUNICACIÓ
ENTRE VILA-REAL I CASTELLÓ

IMATGE 2. Estudi de l'aviació franquista de les línees de comunicació entre Vila-real. La fotografia va ser presa el 15 de juny de 1938, un mes avanç de que el conflicte arribarà a Vila-real. Fons fotogràfic: AGMAV F. 156,5/99

Abans de continuar en el relat del fets que passaren a Vila-real, cal comentar el canvi estratègic que es produeix en abandonar les muntanyes del nord de Castelló i arribar a la Plana, on hi ha moltes menys cotes des d'on controlar l'enemic. A partir d'aquests moments, la lluita es donarà al carrers dels municipis. Aquest va ser el cas dels municipis de Castelló, Borriana, Onda, Nules, Betxí i Vila-real.

Les forces que ocupen Vila-real són, per part republicana, la 6ª Divisió, que havia desistit de la defensa de Castelló amb el nou reforç de la 203ª brigada creada a Madrid i que acabava d'arribar a la zona, la 79ª brigada i el tren blindat. Per part franquista estan preparades per a defensar primerament i contraatacar després la 83ª Divisió, la 4ª Divisió i la 55ª Divisió. Vila-real controlada per les tropes franquistes en gran part, serà durant dos dies, el 15 i 16 de juny, el centre de la batalla de Llevant. Sols ens consta lluita directa en aquesta localitat de Castelló. Les altres forces que estan en diferents llocs septentrionals i meridionals de la província aprofiten per reorganitzar-se i recuperar-se.

Una vegada descrit el que passa el dia 14 a Vila-real, el primer moviment que es realitza per part republicana és la nit del 14 al 15 de juny, quan es programa un atac a les dotze de la nit a l'interior de Vila-real. Un error en l'aprovisionament de la brigada que acabava d'arribar, no permet realitzar l'atac fins a les nou del matí.

A l'atac republicà es van unir els batallons 809 i 810, que atacaren per l'oest i sud-est de Vila-real, respectivament. Aquestes forces anaven entrant en el nucli antic de Vila-real, on es trobaven les tropes d'ocupació representades per la 83ª Divisió, que tenien com a missió connectar amb les tropes que venien des de Castelló a través del pont del Millars. Els republicans es van fer forts en les proximitats de l'hospital municipal. L'atac republicà es completa amb l'aviació, que va destruir el pont del Millars i bombardejar totes les línies d'aprovisionament del nord de la localitat.

IMATGE DELS BOMBARDEJOS SOBRE EL RIU MILLARS

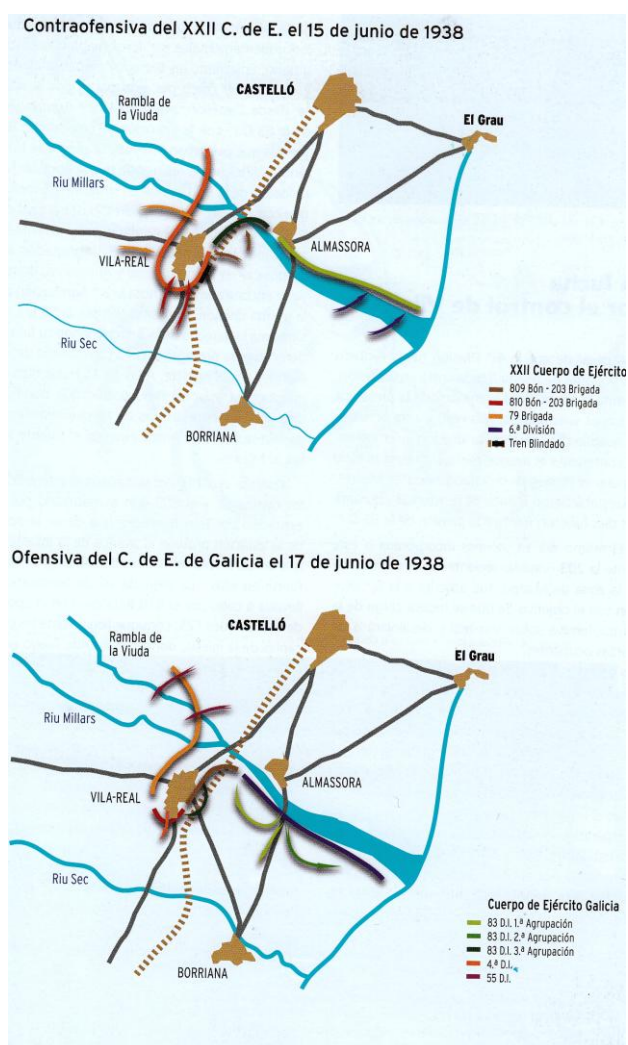

IMATGE 3. Bombardejos sobre el riu Millars i les vies de comunicació cap a Vila-real. Fons fotogràfic: AGMAV, F.58,10/29

El dia 16 comença amb nous atacs republicans del 809 Batalló amb el reforç del tren blindat que es fa en les cases dels afores de la ciutat i del 810 Batalló que aconsegueix entrar en el nucli antic fins a l'església on hi ha un enfrontament reconegut per ambdós bàndols. El xoc es produeix en el campanar de l'església, on es trobaven els

franquistes amb metralletes. Les tropes governamentals tirotegen el campanar, on penja una bandera monàrquica. Aquest acte està totalment confirmat per les actes municipals, en què es reclama una ràpida solució a la torre de l'església arxiprestal. A la nit se suspenen els intents de més avanç i els esforços se centren a consolidar les posicions. L'acció es completa amb la 79ª Divisió, que arriba pel nord-est fins a l'altura del cementeri. En aquesta ocasió és l'exèrcit sollevat el que està rodejat i sols té accés pel nord amb els seus companys. Aquesta situació d'avantatge l'aprofiten els governamentals en dos atacs nocturns per a desgastar l'enemic.

PLÀNOL DE LES OPERACIONS MILITARS A VILA-REAL

DOCUMENT 2. Mapa de la contraofensiva republicana i ofensiva franquista durant els dies que dura la Guerra a Vila-real. Fons documental: GALDÓN, Edelmir, (2010). *La batalla por Valencia, una victòria defensiva*, PUV, VALÈNCIA

Si el dia 15 es va produir la contraofensiva republicana per assegurar Vila-real, el dia 16 serà el dia que les tropes del general Aranda buscaran la revàlida en el camp de batalla. L'ofensiva de la 83ª Divisió serà definitiva, amb el suport de la Legió Còndor tenen com a objectiu el riu Sec de Borriana. El bombardeig va ser fonamental perquè creuaren les forces d'Almassora pel riu Millars. Al mateix temps, l'ofensiva estava reforçada durant tot el front que defensaven els republicans i que tenien com a objectiu obligar una retirada de l'exèrcit republicà. A la fi, Vila-real passa a ser territori franquista el dia 17 de juny de 1938.

GRAVAT ENTRADA TROPES FRANQUISTES

AGMAV.F.8.5/5

IMATGE 4. Es tracta d'un gravat realitzat per un militar alemany, Kemer, per tal de commemorar els franquistes l'arribada a Vila-real. Alguns investigadors asseguren que es tracta d'una imatge repetitiva en altres llocs i que no té per que ser identificativa sols de Vila-real. Fons documental: Archivo General Militar de Ávila, AGMAV, F.8,5/5

En aquests dies de guerra, Vila-real sofreix una important reestructuració. La ciutat es transforma físicament i socialment. Les cases, carrers, edificis representatius són atacats per ambdós bàndols. Durant els dies posteriors, al sud de Vila-real continuen els intents dels republicans per resistir i els franquistes realitzen atacs per a arribar al riu Sec de Borriana i establir en aquell lloc un front segur.

En sessió del 22 de juny de 1938, de l'Ajuntament de Vila-real, l'única font directa que tenim del moment, els nous regidors confirmen l'estat caòtic de la ciutat. Per una banda, la destrucció de molts béns materials del poble, per una altra, la convocatòria a tots els propietaris de carros del municipi a ajudar a netejar el poble. La insistència municipal per tal de realitzar el treball amenaça la possibilitat de rebre una multa de 30 pessetes per als que tinguen carro i no vagen a prestar l'ajuda. Fins aquest punt la repressió franquista arriba a intimidar la població. Per últim, la intensa batalla viscuda als afores i en l'interior del municipi provoquen l'existència de molts cadàvers desconeguts que han de ser identificats i apartats de les vies públiques.

La Batalla de Llevant, parapetada a Nules en primer lloc, i després sobre la línia XYZ, no dóna tota la confiança als franquistes, que estan sempre entre continus atacs i contraatacs. De fet, a Vila-real després de dos mesos d'haver acabat la Guerra, encara continuen treballant en la construcció o finalització de refugis antiaeris: «con el fin que la población civil este a cubierto de la aviación enemiga, sería conveniente que los refugios que están empezados en esta ciudad se concluyan, [...] Especialmente el de la plaza del Calvario». La decisió es pren, casualment, en la següent sessió ordinària de la Comissió Gestora a l'atac republicà del dia 5 de setembre de 1938.

Tant la ciutat com la població civil van partir els bombardejos de la Guerra. Segons les nostres investigacions, hi va haver 28 bombardejos entre gener i juny de 1938. Durant l'any 1937 també es van produir una sèrie d'atacs de l'aviació italiana i alemanya, però en cap moment van produir molts danys materials dins de la ciutat. Com recull Domingo J. Font, són atacs de prospecció que tenen per objectiu acovardir la població i afectar el més possible les vies de comunicació en diferents municipis. El control per l'espai marítim del Mediterrani era permanent. Tots aquests atacs són conseqüència d'incursions aèries per la zona de Castelló. No tenim constància fins al moment que foren atacs expressament sobre Vila-real.

Com hem recollit en la imatge 2, del dia 8 de març de 1938, les principals vies de comunicació pel nord de la ciutat van ser atacades. Els enfrontaments van tenir com a objectiu les citades vies de comunicació (estudi previ en la imatge) i el nucli antic. Podem considerar aquesta data com l'inici dels bombardejos que més van afectar la localitat de Vila-real. El mateix va passar el 19 de març.

Els atacs seran constants, el 13 d'abril, la Legió Còndor actua sobre Vila-real. Els projectils provoquen 23 morts que estan inscrits en el llibre de defuncions de l'Ajuntament. No sabem de qui es tracta, però possiblement pertanyien a un batalló de fortificacions que estava treballant en el municipi.

El 25 d'abril, només dos dies després, un altre bombardeig afecta la zona sud, entre els carrers València i el tram final de la Murà, amb un balanç de 10 morts, ferits i edificis derruïts. A finals de mes, un altre atac aeri de sis bombarders afectaren els ponts del ferrocarril i la carretera nacional i varen obstruir el transit per aquestes vies de comunicació.

El 4 de maig, una altra vegada la Legió Còndor bombardeja la ciutat. Aquesta vegada són destruïdes cases cèntriques pròximes a la plaça de Colom. Hi ha constància de cinc morts i diversos ferits. Durant el mes van continuar els atacs aeris, comptabilitzant-ne tres més sobre la ciutat de Vila-real. El 4 de juny la ciutat va partir un dels bombardejos més destructius. El balanç va ser de dos homes morts i deu ferits lleus, i van resultar danyats 64 edificis i alguns masets. Les bombes van caure sobre quasi tota la població: carrer Pérez Bayer, Castelló, Josep Nebot, Onda, Trullenc i plaça Aliaga (Font: 2007).

Durant el mes de juny van tornar a bombardejar sobre els ponts del riu Millars, i l'estació ferroviària. L'aviació de Franco va realitzar el seu últim atac el 13 de juny, que va provocar dues víctimes mortals. El nombre de ferits i morts és molt difícil de calcular però s'estima que al voltant de 50 morts i diversos ferits (Arafil: 2010). Pel que fa a la destrucció material dels bombardejos, es calcula que 70 edificis foren afectats per més de 30 bombes que van caure en l'emplaçament de la ciutat, encara que hi va haver moltes més per la zona del Millars. Aquests atacs van ser protagonitzats per l'Aviazione Legionaria delle Baleari i la Legió Còndor, aliades de Franco. Com ens conta un

testimoni de l'època, Maruja Peris Traver, la major part de la població va optar per anar als masets a refugiar-se. Recorda, especialment, els bombardejos: «al principi eren molt freqüents, al final eren constants». La família de Maruja i d'altres optaven per anar al camp i evitar les bombes que queien al poble. Era una forma d'evitar possibles danys. Igualment, ens conta com es protegien en les cases: «una de les habitacions del maset estava plena de matalafs que cobrien les parets, i així es podia evitar la metralla de les bombes» .

Les possibilitats de salvar la població que es queda a Vila-real són els refugis subterranis. La Junta de Defensa Antiaèria de Vila-real promou la construcció d'aquests. Com a curiositat remarcarem que la ciutat de Vila-real no va poder tindre una sirena d'avisos d'atacs aeris per falta d'existències. Domingo J. Font descriu els refugis de Vila-real com mancats de condicions òptimes, «[...] es baixava per uns escalons de terra i una rampa irregular. Al seu interior no s'adequava cap dependència, com a màxim es llançava graveta per allisar el terra».

Els refugis que es coneixen a Vila-real de ús comú eren els següents: plaça del Mercat, plaça del Calvari, Grup Escolar Guitarrista Tàrrega, Grup Escolar Cervantes, Cova de Parret, carrer Fola Igúrbide i Barra de Carda, Convent de les Dominiques i Casa Consistorial. També hi havia refugis particulars que es feien servir per les famílies, així com l'ús dels ponts o pous de reg.

El final de la Guerra suposa l'inici de la recomposició general del país. Les primeres disposicions van encaminades a la reconstrucció física de les ciutats mitjançant la Direcció General de Regions Devastades (DGRD). La seua actuació és diferent segons els llocs a urbanitzar, ja que tot depèn de la desconstrucció que havien sofert les diferents ciutats. (Más Torrecillas: 2012, 37)

Vila-real ha de reconstruir els temples eclesiàstics i algunes de les vies municipals derruïdes pels efectes de la Guerra. De totes maneres, no serà ni de bon tros la població en què més treball tindrà la DGRD, ja que hi ha d'altres com ara Castelló, Nules, Vall d'Uixó, Sogorb o Viver, que tenen més protagonisme en la gestió de la reconstrucció física després de la Guerra Civil.

BAN DE GUERRA DE L'AVIACIÓ ALEMANA A VILA-REAL

JEFATURA DEL AIRE

E. M.
INFORMACION

-1-
Reservado.

BOLETIN DE INFORMACION Nº 280 DEL DIA 16 DE ABRIL DE 1.938
II AÑO TRIUNFAL

174/2

A).- INFORMACION PROPIA.

I.- Ampliación al Parte del día 14.

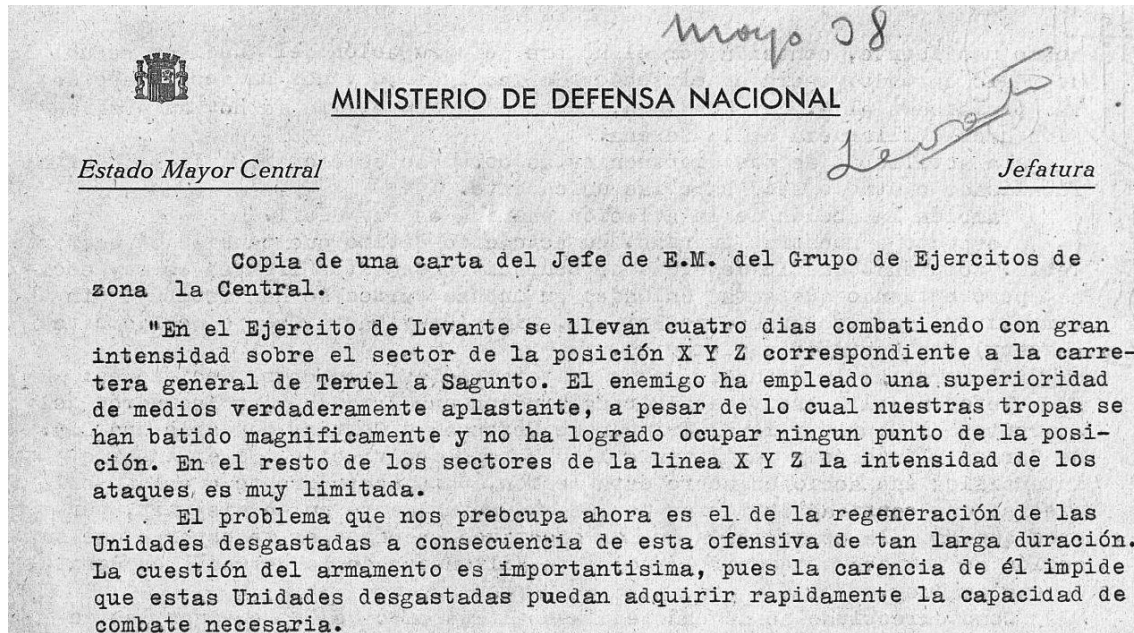
F. A. DE BALEARES.

- 1º.- Legión Condor.- En la noche del 13 al 14, bombardeó las estaciones de Villarreal-Torreblanca-Benicarló, observando fuertes explosiones. Gerns de Nules, atacó un tren dañándolo gravemente.
- 2º.- Aviación Legionaria.- Bombardeó los aerodromos de Vilexeras y Celmá, destruyendo varios aparatos y edificios. Efectuó reconocimientos fotográficos y bombardeos al Puente de Coll d. Balaquer; por la noche, repitió este bombardeo, así como en el cruce de carreteras al S. de Tortosa, y al tráfico entre Vinaroz y Benicarló.

DOCUMENT 3. Bolletí d'informació del dia 16 d'abril de 1938 en el que es pot comprovar el bombardeig a l'estació de Vila-real per la Legió Còndor. L'objectiu dels franquistes era acabar amb una via de subministren tant militar com d'aliments per a la zona. Fons documental: Arxiu Històric de l'Exèrcit de l'Aire, AHEA, A-2061

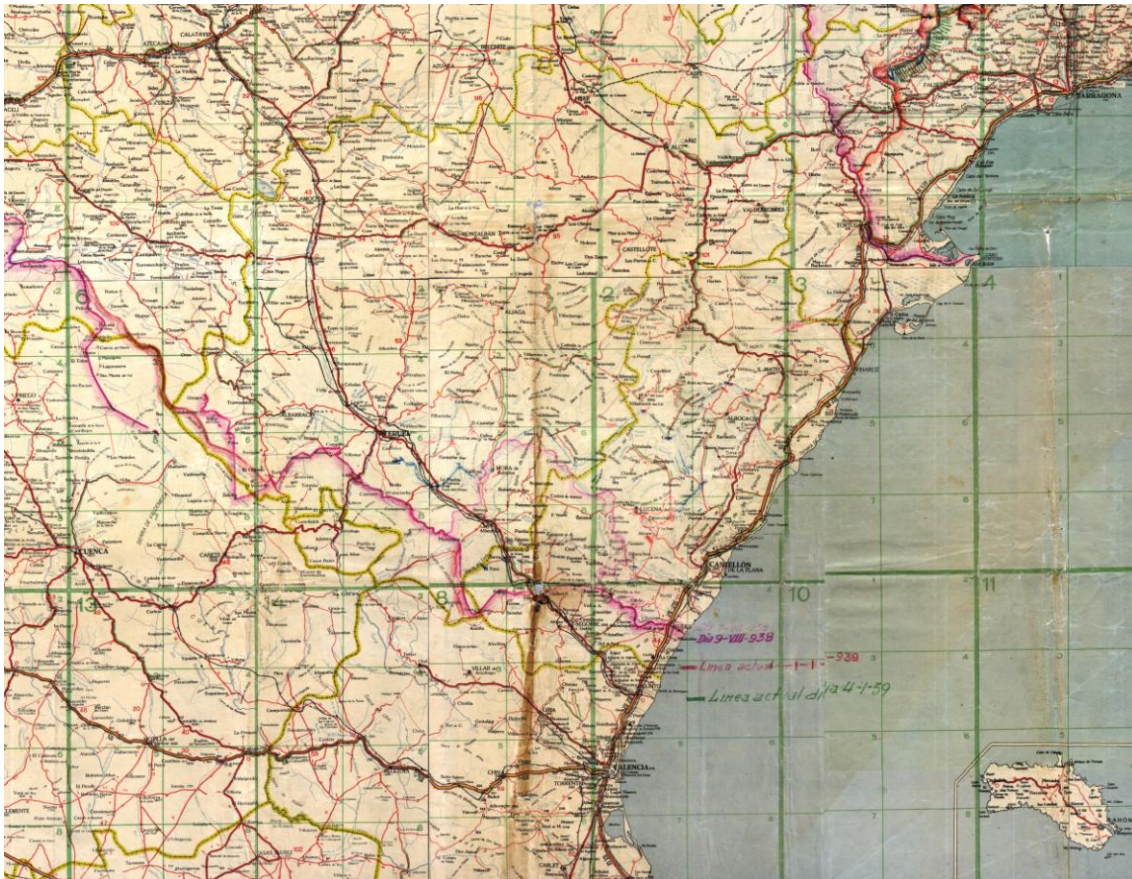
La Batalla de Llevant continuarà el seu transcurs cap al sud, però Vila-real ja serà part franquista sense més alternativa. A llarg de l'any 1938 queden grans enfrontaments bèl·lics de destrucció física i patrimonial, com ho va ser en el cas de Nules. La guerra es paralitza a la serra d'Espadà. No es deté perquè no hi haja enfrontaments, sinó per que l'última línia defensiva XYZ resulta difícil de penetrar per les forces colpistes. [DOCUMENT 4]. L'orografia abrupta i irregular del territori i el sistema de trinxeres defensives creades, és de vital importància. La Batalla de Llevant no va acabar com tots el franquistes esperaven i van haver de marxar cap a la Batalla de l'Ebre i es va deixar la feina per acabar. València va sofrir atacs aeris, però no va veure marxar pels seus carrers les tropes marroquines ni el cos de l'Exèrcit de Galícia partidaris de Franco. Per tant, tal com afirma Vicent Grau, la Batalla de Llevant és una victòria de resistència republicana.

CORRESPONDÈNCIA DE L'ESTAT MAJOR DURANT LA BATALLA DE LLEVANT

DOCUMENT 4. Correspondència de l'Estat Major sobre la lluita en la Batalla de Llevant. Aquest document demostra l'eficàcia del sistema defensiu de l'Exèrcit república en la última línia defensiva abans de València. Fons documental: Archivo Rojo en AHN, Carpeta 21

PLÀNOL DE LES DIFERENTS LÍNIES DE DEFENSA REPÚBLICA I EL SEU RETROCÉS

DOCUMENT 5. En el mapa es pot veure les diferents línies de defensa durant la segona part de l'any 1938 i la seua evolució cap a 1939. Fons documental: Archivo Rojo en AHN, carpeta 4

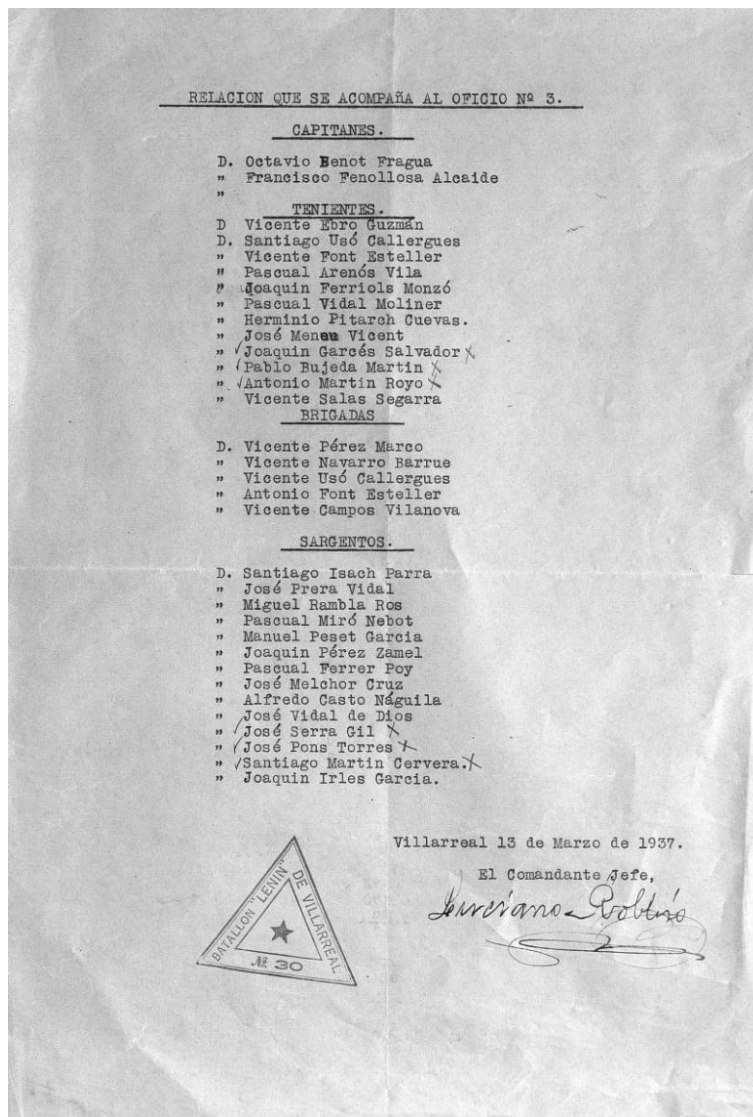
Les entrevistes orals realitzes pel CDRMHL de l'UJI ens han proporcionat informació del que passa a la localitat i com van actuar els seus habitants. Quan el conflicte bèl·lic està pròxim a Vila-real i els bombardejos van ser més constants, part de la població opta per refugiar-se en els masos dispersats pel terme i buscar les coves que hi ha pel Millars, ja que les consideraven més segures. Açò va fer la família d'Elena Clausell, «Vila-real se quedo desierto, y todos los que podían huían a los masets como nosotros. Otros marchaban hacia Valencia». Altres habitants de Vila-real van optar per continuar al municipi. Per contra, van ser molts els que van partir cap a València, on es van refugiar de la Guerra.

Quan finalitza la batalla en el Millars, molts són els que tornen a la ciutat i se trobem amb les cases derruïdes o ocupades per altres persones. En el moment de l'entrevista Elena era vídua de Miguel Serrano Ortiz, que havia sigut milicià en la Guerra i va estar exiliat a França i Alemanya fins que el Franquisme va permetre la tornada de tots els exiliats. L'altre exemple d'exili interior va ser Virtudes Muñoz i la seua família que van viure a Vila-real però marxaren cap Almansa i Casas Ibáñez, on eren quan va acabar la Guerra. Poc després tornaren al poble.

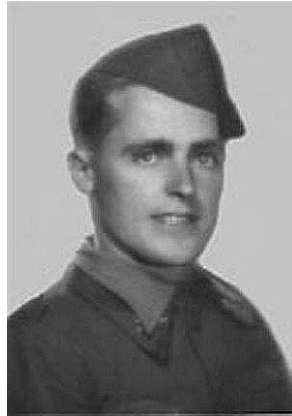
Juan Antonio Pegueroles Jiménez i els seus pares van haver d'anar-se'n de Vila-real. En aquest cas no va ser simplement per l'ocupació de les tropes franquistes del poble, sinó pels rumors de delacions que hi havia al poble i que podien tenir conseqüències negatives per al seu pare. Van emigrar a València, on va passar desapercebut i on el nostre entrevistat va passar bona part de la seua vida. Tants van ser els anys que estigué a Valencià que es va casar allí, amb una dona que també era de Vila-real. La va conèixer a València, on havia fugit de la Guerra i el Franquisme.

La guerra a Vila-real va ser un període convuls amb participació activa d'uns i d'altres. L'any 1938 és quan les operacions militars tenen més presència a la ciutat de la Plana. Anteriorment, la ciutat viu una situació de calma tensa. Els partidaris democràtics i els sollevats estan enfrontats. La participació de Vila-real en el conflicte bèl·lic fora de la ciutat està assenyalat per la reclusió de milicians. En 1937, es forma a Vila-real el Batalló Lenin [DOCUMENT 6] integrat per 33 milicians de la ciutat que lluitaran en diferents indrets del territori espanyol per uns ideals democràtics.

RELACIÓ D'INTEGRANTS DEL BATALLÓ LENIN DE VILA-REAL

DOCUMENT 6. Relació nominal i per càrrecs de les persones que van integrar el batalló. Fons documental: AGGV, PS-CASTELLÓN, carpeta 135

IMATGE 5. Santiago Fortuño Gil, soldat de Vila-real. Fons fotogràfic: Aula Militar Bermudez de Castro

Després de les fortes convulsions viscudes durant la segona meitat de l'any 1936, la situació durant 1937 s'estabilitza. La Guerra com a tal no es coneix a Vila-real. Els conflictes militars estan tenint lloc en altres indrets d'Espanya. A Vila-real, una situació que fa tenir en compte el conflicte armat és l'arribada de diferents grups de famílies refugiades dels llocs en Guerra. Segons la població total de cada localitat, se li destinava un nombre determinat de refugiats. El percentatge màxim que es va estipular va anar canviant amb el temps, ja que en alguns documents consta el 6%, en altres fonts el 10% i fins i tot el 20%, és a dir que si un municipi tenia 800 habitants i li corresponia el 10% de la seua població, doncs hi havia cabuda per a 80 refugiats. Això va ser la teoria, ja que en la pràctica diríem que es va ubicar els refugiats on es va poder, independentment del total d'habitants de cada municipi. A Vila-real, amb una població de 20.000 habitants el percentatge va arribar al 5% de la població (Fornas: 2014).

La documentació catalogada en el Centre Documental de la Memòria Històrica de Salamanca (CDMH) així ens ho assegura. Els papers seleccionats parlen d'un gran contingent de gent evacuada a Vila-real a finals de l'any 1937. El total ascendeix a 1.078 persones entre xiquets i xiquetes i homes i dones de menor o major edat. La procedència d'aquestes persones majoritàriament és del sud d'Espanya: Granada, Còrdova, Sevilla, Cadis, Almeria, és el seu lloc d'origen. Hi ha altres persones que vénen d'altres indrets com ara Àvila o Toledo, però en menor nombre de persones.

Destaca la gran quantitat de xiquetes i xiquets entre el 0 i 20 anys, amb un total de 587 infants que representen el 54% de tots els refugiats a Vila-real. En contraposició,

els majors de 60 anys són escassos, solament 41 persones majors d'aquesta edat arriben al municipi. Pel que fa al sexe hi ha més dones, 558, que homes, 462. Per tant, queda demostrada una de les característiques dels refugiats espanyols durant la Guerra. L'interès prioritari estava a protegir els xiquets, les dones i els homes majors. Els homes en edat de lluitar estaven en la seua majoria al front. Per general, les dues professions més comunes durant la seua estada a Vila-real era per a les dones les faenes domèstiques i per als homes, jornalers.

A causa dels diferents recomptes de víctimes durant la Guerra Civil al País Valencià, iniciades de forma sistemàtica per Vicent Gabarda, podem reconstruir numèricament el que va significar aquest terror militar. Evidentment, en aquest moment de la investigació no anem a fer descripció minuciosa de les persones mortes d'un bàndol i de l'altre. L'únic que volem constatar amb les xifres és la quantitat de persones que van perdre la vida. D'aquesta manera podem comprendre la gran barbàrie que es va viure en la Guerra. L'Aula Militar Bermúdez de Castro, dirigida pel militar i historiador Ricardo Pardo, ha realitzat un treball d'investigació quantitatiu per tal d'enumerar tots els afectats.

En el primer que ens detindrem a Vila-real són en les persones a les quals se'ls va donar sepultura en el cementeri municipal, independentment si són del municipi o no. Aquesta relació està compresa entre els anys 1936 i 1939. Hi consten 237 persones soterrades al cementeri de Vila-real.

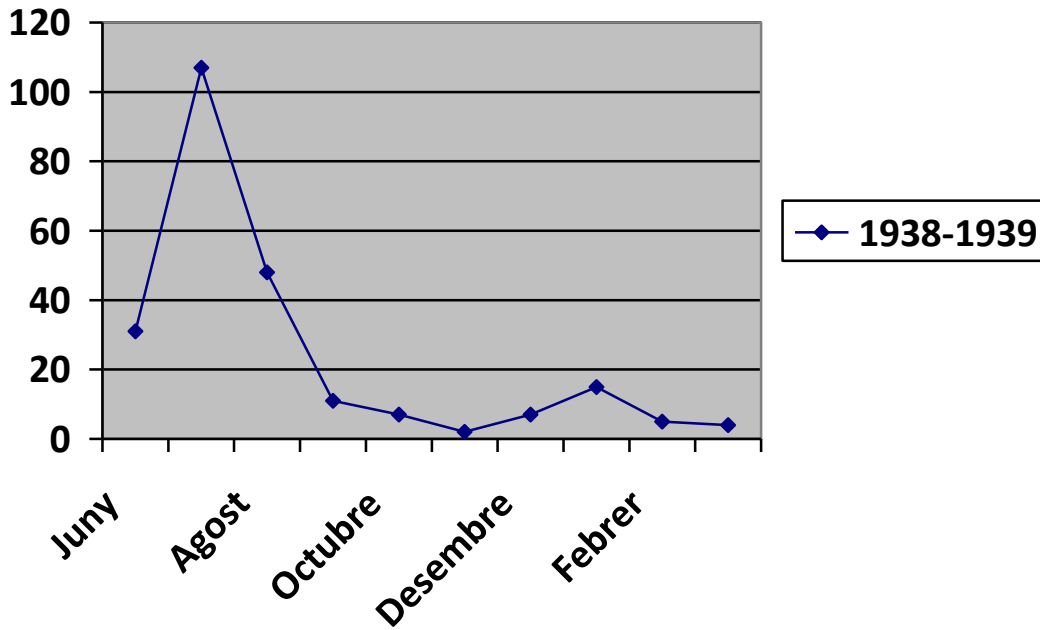
1.2. Un estudi quantitatiu de les víctimes de la Guerra Civil a Vila-real

Malgrat les fonts de què disposem, hem realitzat un estudi quantitatiu del que va suposar la Guerra a Vila-real. La relació de noms que hem tret de les investigacions de Ricardo Pardo pertanyen a combatents en el front durant la lluita. Hem de puntualitzar que les persones soterrades no sols són de Vila-real, sinó que pertanyen a tot el territori espanyol. En el llistat sols podem incloure les persones registrades en l'arxiu arxiprestal de Vila-real del bàndol franquista, ja que les fonts que podrien reconèixer els

republicans no estan al nostre abast, potser per l'eliminació de dades per part dels republicans o per la falta de registre de les víctimes durant el conflicte bèl·lic.

A més de poder consultar tots els noms dels combatents morts per part del bàndol falangista, també podem observar les dades cronològicament. La gràfica ens mostra els mesos i dies de major concentració de víctimes. Així, els mesos de juny, juliol i agost de 1938 són els d'un nombre més elevat de víctimes. La relació és comprensible, ja que es tracta dels mesos en què el front es troba parapetat al sud de Vila-real. Per aquest motiu, les víctimes que es produeixen passen a ser soterrades en el municipi, en aquests moments, ja franquista. Sense cap dubte, el mes amb més persones soterrades és juliol, amb 107 persones soterrades. Al mes de juny i agost les xifres són menys altes, però també importants. Al juny trobem 31 soterraments, dels quals 29 es produeixen en la segona quinzena del mes. La guerra està lliurant-se al riu Millars en aquestes dates. El mes d'agost, la Batalla de Llevant està situada pel riu Sec de Borriana, i també aporta un nombrós grup de defuncions. En aquest mes al cementeri de Vila-real hi ha 48 persones reconegudes. (Veure Apèndix documental, taula 1 i 3)

GRÀFICA 1. RELACIÓ DE SOTERRAMENTS EN VILA-REAL JUNY DE 1938 - MARÇ DE 1939

Font: Llista Ricardo Pardo en l'Aula Militar Bermudez de Castro. Elaboració pròpia

Entre tots els dies que ambdues forces estan lluitant en el front destacaríem dos dies per damunt de la resta, atès el nombre de víctimes que es produeixen. Al juliol, el dia 14 hi ha registrades 17 víctimes. A l'agost, el dia 26 hi ha 14 morts reconegudes. La resta de dies el nombre de defuncions és més controlat. Hi ha pocs dies en què el total de víctimes supera les 10 morts. Evidentment, el gràfic mostra perfectament la relació entre morts i lluita armada en la cronologia dels fets a Vila-real. Tal com la Guerra abandona les proximitats de Vila-real i la Batalla de Llevant va deixant lloc a la Batalla de l'Ebre, el nombre de víctimes es redueix gradualment. La freqüència de dies i la quantitat per dia es molt reduïda. La major part dels casos són d'una víctima per dia.

L'última víctima franquista soterrada a Vila-real per motius de la Guerra Civil data del 25 de març de 1939.

Per a poder tenir una referència de les morts en el preludi de l'entrada de l'Exèrcit franquista podem utilitzar el llistat que ha apareix en el llibre de Vicent Gabarda de 1996, titulat *La represión en la retaguardia republicana*. A excepció de les que hem vista abans, les morts se signifiquen en els mes de juny de 1938. Els republicans intenten desgastar al màxim les forces franquistes i endarrerir la seua entrada a la ciutat. Malgrat els esforços no hi poden resistir i perden la vida en l'intent 49 ciutadans de Vila-real. Els dies de més activitat són el 14 i 15 de juny. Les dures manifestacions bèl·liques d'aquests dies també es poden corroborar en el nombre de víctimes. Tant el dia 14 i, especialment el dia 15, es concentren més del 50% de les morts republicanes registrades. El dia 14 de juny moren 6 persones i el dia 15 son 16 les persones que apareixen en el Registre Civil.

Una de les diferències més fàcil d'observar, a l'hora de comparar el dos llistats, són les dones que ha apareixen en l'un i en l'altre. En el primer llistat podem observar la quantitat de baixes que va patir l'Exèrcit franquista en la Batalla de Llevant quan el front estava a Vila-real, la llista de Gabarda fa relació dels civils habitants de la localitat. El que volem dir és la diferència de les víctimes franquistes, professionalitzades en l'exèrcit falangista i els habitants civils que pateixen aquesta Guerra. Al mateix temps, aquest col·lectiu és reconeix fàcilment per la quantitat de dones que moren.

De les 49 víctimes que hi ha en el mes de juny a Vila-real, quasi el 40% són dones (20). El motiu és, d'una banda, la no militarització de les dones en les tropes de Franco; d'una altra, la presència més elevada de dones en la rereguarda, ja que els homes han sigut cridats a files republicanes.

Una altra xifra significativa són les persones que van morir en combat, naturals de Vila-real. Ens trobem amb 10 persones. La relació que fa Ricardo Pardo es refereix als combatents registrats com a naturals de Vila-real i que moren en la lluita en el front. Aquestes víctimes, a diferència de les de Gabarda, no estan concentrades en el municipi que ens ocupa, sinó en tot l'Estat espanyol. En aquest sentit, també trobem el cas de

Vicente Fortuño Soriano, mort per causes naturals a la presó de Girona el 18 de maig de 1939, amb 53 anys. Les dades de Vila-real estan preses de Vicent Gabarda (VG) i el Diari Oficial del Ministeri de l'Exèrcit (DOME) .

CAPITOL II

EL SISTEMA JURÍDIC FRANQUISTA

1936-1950

CAPITOL II. EL SISTEMA JURÍDIC FRANQUISTA 1936-1950

Abans d'aprofundir en els motius que va tenir el Franquisme per a reprimir la societat espanyola derrotada, ens agradaria compartir una de les millors disseccions que hem llegit del que és una guerra i les seues conseqüències, per part de Josep Miquel Santacreu:

«[...] Les guerres es caracteritzen per la violència i la repressió contra l'enemic, i les guerres civils encara més, perquè l'enemic pot ser un veí, un company de treball i fins i tot, un membre de la família. La frontera que serà pels enemics en les guerres civils no és territorial, a diferència de les guerres entre estats que lluiten en fronteres definides per un territori per la possessió d'unes mines de carbó o d'uns pous de petroli. La frontera que separa enemics en les guerres civils és ideològica, política, cultural i social; solament esdevé frontera territorial quan cada enemic controla i reprimeix la població d'un espai geogràfic ben delimitat, i organitza un exèrcit que domina aquest territori. Llavors, naix una frontera territorial que els separa i un front territorial on hi ha combats entre els dos exèrcits enemics; però la guerra continua també a les rereguardes contra l'enemic que encara hi viu i que no té exèrcit per a defensar-se'n. Aleshores, la guerra civil ja té els dos fronts de batalla que la caracteritzen. Per un costat, el de la frontera territorial on lluiten els exèrcits regulars i, per l'altre el de la rereguarda on es desenvolupa la violència política i la repressió de l'estat, el qual dicta les lleis contra l'enemic ideològic, polític, cultural i social interior. Aquesta és la repressió judicial en temps de guerra» (Pagès: 2004, 60).

La Guerra Civil va continuar després de la lluita formal. La societat va estar traumatitzada durant anys després dels enfrontaments bèl·lics. El que es va viure en 1939 no va ser l'inici de la pau o la reconciliació d'Espanya. El que es va produir va ser la institucionalització de la venjança a gran escala contra l'esquerra derrotada. Per diverses raons, Franco mantenia la ferida oberta. En el discurs oficial sols existien «els vencedors i els vençuts, els bons patriotes i els antiespanyols». (Preston: 1999, 93)

2.1. La ideologia franquista

La repressió, des del mateix origen del colp militar, va ser un element clau per a imposar un nou ordre polític. En el ban de declaració de guerra del 28 de juliol de 1936 hi ha una clara manifestació contra els despectivament anomenats «antiespanyols». Des del primer moment els franquistes sollevats contra un règim democràtic resultat d'unes eleccions estatals i que deriven en la creació d'una nova constitució, tenen l'habilitat d'anomenar els democràtics com «antiespanyols», «rebels», etc. Del mateix mode, tota l'organització judicial del nou Estat va dirigida als que des de l'1 d'abril de 1939 passen a la trista categoria dels vençuts. Com més tard veurem, l'objectiu de la repressió és el càstig i la humiliació dels perdedors.

Mesos després de l'alçament militar en diferents indrets del territori espanyol, el Franquisme realitza la primera formalització del que serà el nou Estat espanyol. En la primavera de 1937 el «caudillo» reforça el seu poder polític creant la unificació de totes les forces partidàries del «Movimiento» en un únic partit. Franco denomina el procés com la «croada» per Espanya. En aquesta unificació estaran presents els corrents tradicionalistes, les consignes de la Falange i el tret patriòtic i catòlic que les uneix. Principalment, sense entrar en les diferents divisions que hi ha en cada partit, Franco assumeix el comandament de la Falange Española, d'orientació feixista, i la «Comunió Tradicionalista», concentrada en Navarra, de caire monàrquic i carlí. El resultat d'aquest partit únic serà la «Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista» (FET-JONS). La Falange Espanyola era en temps de la República qui partia en situació de desavantatge enfront dels partits monàrquics, carlins i la CEDA. Però la influència exterior d'altres països i les circumstàncies de la Guerra van influir en el seu creixement (Preston: 1999, 183).

El decret del dia 18 d'abril de 1937, signat per Franco, i promulgat a Salamanca, té un clar sentit patriòtic, catòlic, basat en la família i en la recerca d'un «nou Estat» que deixarà de costat «les ficcions» democràtiques del liberalisme, i elimina partits i votacions.

Esta unificación que yo exijo en nombre de España, y en el sagrado nombre de los caídos por ella, no quiere decir conglomerado de fuerzas, ni concentraciones gubernamentales, ni uniones más o menos patrióticas y sagradas. Nada de inorgánico, fugaz, ni pasajero es lo que pido yo.

[...] Por tanto, en vista de las supremas razones ya expuestas, esto es: el enemigo enfrente, y la coyuntura histórica de una etapa integradora de todas las anteriores a nosotros, decidimos ante Dios y ante la Nación española, dar cima a esta obra unificadora. Obra unificadora que nos exige nuestro pueblo y la misión por Dios a nosotros confiada. (Di Febo: 2005, 145)

La unificació dels partidaris del moviment feixista a Espanya va produir l'escenificació de símbols que feien reconèixer amb exactitud els seus devots. D'una banda, la camisa blava i la boina roja, conjugant la Falange i el carlisme. En segon lloc, la salutació decretada per llei amb la mà alçada, «saludo nacional», suprimida posteriorment durant la Guerra Freda. També van determinar el *Cara el sol* com el seu himne. Per últim, l'emblema del «yugo y las flechas» recordant els Reis Catòlics (Di Febo, 2005, 16). Especial significació per a Franco i els seus aliats era la cronologia emprada. Recorda la utilitzada per l'Església catòlica en recordar la mort de Crist. Primer, segon o tercer any triomfal eren les dates per a recordar la data de l'alçament militar, acompanyades de la celebració eucarística i festiva en cada 18 de juliol.

Es crearen el Consell Nacional i la Junta Política. En el primer, tots els membres van ser nomenats per Franco i es reunien cada any el 18 de juliol. Tots els seus membres havien de jurar fidelitat a Espanya i a Crist. Tant el Consell com la Junta Política tenien eines d'assessorament, encara que en realitat el que feien era ratificar les decisions del Cap de l'Estat. Franco culmina la seua obra l'1 d'octubre quan és nomenat Cap de l'Estat, considerat «Jefe Nacional de la Falange» i «Supremo Caudillo del Movimiento».

Al mateix temps que es formalitzava el marc on havia d'enquadrar-se la repressió, s'havia de fonamentar la lluita contra l'enèmic. L'alçament militar havia de justificar-se des de la necessitat de «legítima defensa», així com la repressió un mitjà de prevenció per a futures agressions. Aquestes justificacions van encaminades ha eliminar qualsevol intenció de considerar l'alçament com un brutal colp militar. Per això la caracterització del «Movimiento Nacional» com un exemple de legítima defensa col·lectiva i defensor de persones i drets. Evidentment, d'aquelles persones partidàries dels colpistes. No totes les persones seran iguals ni tindran els mateixos drets (Espinosa: 2002, 96).

La ideologia repressiva franquista està molt ben explicada en una memòria de 90 de pàgines de Felipe Acedo Colunga, juridicomilitar, que encapçala la Fiscalia de l'Exèrcit d'ocupació. Aquest text comença recordant la necessitat de realitzar les actuacions franquistes contra la revolució, és a dir la República, que havia provocat «la bestialidad» entre les persones. Tot tenia un valor exponencial si s'actuava des de «el sentido más patriótico».

La repressió havia d'eliminar a «los que bajo banderas rojas han deshonorado la noble hidalguía de nuestro pueblo». Encara que fóra motiu d'abusos s'havien d'eliminar tots els principis jurídics o humanitaris a favor del processat. El que pretenien era crear un nou Estat: «edificación jurídica en el solar de la raza». Tot es justifica amb declaracions despectives contra el republicanisme i lloances al seu moviment feixista. Clarament rep l'ajuda teoricojurídica d'Alemanya, que serveix d'exemple per als colpistes espanyols quan els nazis, al febrer de 1933, eliminen els partits marxistes i el parlamentarisme.

El model alemany també serveix d'inspiració per a Acedo en l'atribució de funcions per al fiscal i el defensor. L'Estat havia d'estar del costat de la societat. El verdaderament important no és la situació de l'acusat. Cal destacar la importància dels fets delictius en el marc social. Per tant, el fiscal havia d'expressar els sentiments de la consciència social. Respecte al defensor, basant-se en aquesta postura, la seua relació d'igualtat amb el fiscal no era compartida. El defensor dels acusats seria un militar. Aquestes característiques són imitades del procés penal alemany, on el fiscal tenia plens poders d'actuació.

Per concloure aquest punt, m'agradaria tornar a escriure sobre les justificacions dels franquistes per tal d'encobrir la primera de les grans mentides. Des del moment de l'alçament militar, els colpistes, intentaran buscar les seues raons «legítimes» per abordar el delicte de rebel·lió militar. Per tal d'explicar aquestes raons citarem el que resumeix perfectament Francisco Espinosa Maestre (2002):

«Lo primero que había que tener en cuenta es que la comisión de dicho delito no requería la voluntariedad en el agente; debía buscarse en los Bandos de Guerra; y finalmente que había diferentes grados de comisión del delito: ejecución, adhesión, inducción, excitación, conspiración y proposición. No cabían ni grados intermedios, ni atenuantes de tipo alguno: la simple disposición espiritual exteriorizada podía ser considerada delito de rebelión. Ni cómplices ni encubridores, ni delito frustrado, ni tentativa, sólo autores y delitos consumados.»

Per finalitzar, voldria reproduir algunes de les aportacions argumentals que es troben en la memòria d'Acedo i que poden ajudar a entendre totes les disposicions legalistes franquistes sobre les seues actuacions durant la Guerra i Postguerra. «Como se ve, nuestra política penal no conoce el odio, sino el amor». Aquesta frase forma part de l'argumentació creada per tal de defensar el que era injustificable des de el punt de vista legal. «Hay que desinfectar previamente el solar patrio. Y he aquí la obra –pesadumbre y gloria- encomendada por azares del destino a la justicia militar». Paraules molt similars a les que va afirmar Mola sobre la repressió que havia de sofrir l'enemic. La repressió franquista havia d'eliminar primerament, i a continuació, reconstruir la raça⁶ imperial espanyola.

2.2. Ajudes internes i externes

El regim franquista va ser demolidor en comparació amb altres països europeus. La principal diferència la trobem en què el feixisme espanyol guanya el conflicte i en altres llocs com Alemanya o Itàlia el feixisme és derrotat en l'àmbit europeu. Per tant, en Espanya, previ a la Segona Guerra Mundial, el feixisme de Franco tindrà el camp lliure per implantar tot allò que considera imprescindible per obligar als vençuts i consolidar el nou govern.

En Espanya els nacionalistes recolzats per l'Església s'alcen contra tot allò que ells consideren el mal: el liberalisme, el socialisme, el republicanisme, el laïcisme, és a dir, contra tot allò que és democràtic. Per això, hi ha una confluència de diferents repressions. La militar, que és la que es dona durant el període bèl·lic i que ja té com a objectiu absolut acabar amb l'enemic. La falangista, relacionada amb la creació de la dictadura i tot el seu aparell legislatiu contra els vençuts. Aquestes dos primeres repressions tenen un alt component de violència física representada per execucions, càstigs, exilis i empresonaments. La tercera via repressora del feixisme espanyol està representada pel nacionalcatolicisme. Després de la victòria en el camp de batalla i utilitzant la ira acumulada durant la Segona República i els primers mesos de la Guerra

⁶ En diferents ocasions podem encontrar referències a aquest concepte molt utilitzat també en l'Alemanya nazi.

Civil, l'Església tindrà el seu protagonisme repressor creant una societat acord a les necessitats del feixisme. No hi haurà violència física en aquesta via nacional-catòlica repressora, però la societat estarà baix la «gracia de Dios», hi haurà repressió moral, ideològica i cultural.

Tot aquest procés no era original de Franco ni d'Espanya. Els models feixistes que estaven protagonitzant en Europa Alemanya i Itàlia tenien molt que veure. En el cas espanyol l'organització tenia principals similituds amb Itàlia. A diferència dels feixismes europeus la característica en Espanya serà la vinculació amb l'Església. No es coneix cap règim autoritari durant el segle xx en el qual el catolicisme tingues una importància tan rellevant en la política i en el control de la societat com en el franquisme. La laïcitat durant la República va molestar l'Església catòlica. A més a més moltes de les decisions que es prengueren durant aquest període i els fets dels primers mesos de Guerra van consolidar el paper del catolicisme com un sector d'unió amb la Falange i que el Franquisme instaurarà la Guerra com una «creuada». La mateixa Església va veure el moment com una oportunitat per recuperar poder i arrima postures amb la Falange considerant a Franco com un enviat de Deu. De fet la seu d'operacions durant la primera part de la Guerra en Salamanca era el palau episcopal de Enrique Pla y Deniel. L'anticlericalisme d'alguns partits republicans manifestat en destrucció d'esglésies, objectes sagrats i l'assassinat de sacerdots provocaren aquesta situació. En Vila-real la destrucció de moltes imatges, entre elles, la Verge de Gràcia, va suposar en el franquisme un esclat d'odi.⁷

Com relata Julián Casanova a Franco el beneficia durant molts anys la creació d'un mite que va durar fins a la seva mort. L'Església, la providència divina que l'acompanyava a tots els llocs, les paraules patriòtiques en favor del seu Estat, els banys de multituds en diferents actes públics, entre ells, processons religioses, ajudaren a crear l'aurèola del mite. Aquesta percepció que rebia la societat espanyola del moment no deixa veure realment el que era: un dictador. La tirania, la crueltat, la repressió, el terror, la intimidació de Franco va ser encoberta per les anteriors accions atorgant-li tot el poder sense crítiques. El seu va ser un poder omnipresent gràcies al mite. Un mite que

⁷ Aquesta imatge va ser reposada per l'escultor vila-realenc Pascual Amoros. amv, 26-09-1938.

es presentava davant els espanyols com una autèntica novetat revolucionària que inaugurava, juntament amb altres països germans: el Portugal de Salazar, la Itàlia de Mussolini o l'Alemanya d'Hitler, una nova època històrica, una nova era a la qual, ràpidament, haurien que sumar-se la resta de les nacions més avançades d'Occident enfront dels ja inoperants, vetusts i decadents sistemes polítics demoliberals (Reig Tapia, 2006).

Les relacions entre l'Església i el moviment franquista són de necessitat. A l'Església l'alçament la beneficia per restablir els seus privilegis, i a Franco el suport dels catòlics li donen una providència divina i un força major. L'Església al poc de temps de l'alçament es pronuncia a favor del regim jeràrquic: «a favor de l'orden contra la anarquía, a favor de la implantación de un gobierno jeràrquico contra el disolvente comunismo, a favor de la defensa de la civilizacion cristina y de sus fundamentos, religión, patria y familia, contra los sin Dios y contra Dios, sin patria y hospicianos del mundo» (Casanova: 2001, 46).

Tant un ordre com l'altre van haver de realitzar un gran treball des del punt de vista del discurs. Ambdós van coincidir a qualificar la Guerra com una «croada catòlica», la qual cosa els va assegurar una gran quantitat de devots a Castella, Navarra, Àlaba, etc. De fet, en aquests llocs on triomfa el colp d'Estat són els bisbes els que pronuncien lleialtat a Franco. En 31 diòcesis de les 62 que hi havia a Espanya, a finals d'agost, estaven en territori franquista. Ens referim a llocs com ara: Burgos, Salamanca, Saragossa, Valladolid, Pamplona, etc.

A pesar de la implicació des del primer moment en la revolta. L'Església catòlica va tenir la suficient cautela per a no implicar-se políticament. Els clergat sabia perfectament la ideologia del moviment i les intencions devastadores del dictador. Encara així, van utilitzar la seua màxima per diferenciar els uns dels altres «La Iglesia no interviene en lo que Dios ha dejado a la disputa de los hombres». No van fomentar l'alçament militar, ni van provocar una Guerra, però allí estaven per a salvar la societat de l'anticlericalisme.

Per a poder realitzar totes aquestes afirmacions i adoctrinar la societat civil i militar partidària del feixisme van haver d'aconseguir una retòrica elaborada. El món

eclesiàstic pren les mateixes directius en el discurs. És a dir, desqualificar el moviment democràtic i justificar des de diferents punts la necessitat de l'alçament. En definitiva, com diu Julián Casanova, la citació que resumiria perfectament aquesta necessitat nacional-catòlica és la següent: «Dios lo quiere y la Patria lo demanda».

Durant el procés repressor de la Guerra Civil i el Franquisme, l'Església catòlica es una agent col·laborador de la dictadura. El militar Franco sempre va ser una persona molt catòlica, fet que va provocar encara més proximitat entre ambdues forces. Exemple d'aquesta reciprocitat és la legitimització de l'Església i el catolicisme, afirmant la necessitat de Franco com a portador de la pau.

Com hem citat anteriorment, la religió catòlica es un pilar més sobre el que es construeix l'Estat de indefensió, inseguretat i repressió proposat per Franco una vegada l'alçament militar no triomfa i es converteix en una Guerra Civil on l'objectiu va ser eliminar al contrari de forma sistemàtica. La violència política sistemàtica que va acompanyar la dictadura franquista no va tenir gens d'instrumental i circumstancial. Construir sobre l'anihilació, primer, l'anul·lació després, i l'exclusió definitiva era ja una obstinació d'índole diferent a la violència com a instrument d'un cop de força contra la legalitat del fet (Aróstegui, 2012).

Els eclesiàstics espanyols col·laboren en la detenció, delació i sanció dels rivals. Aproven el terror del franquistes. Saben que tot el que passava afavoria els seus interessos. Fins i tot arriben a ser còmplices en l'encobriment d'informació en la inscripció de defuncions al llibre de registre. En molts casos escriuen eufemismes com ara: «accidente relacionado con la guerra», «hemorragia interna» o «herida por arma de fuego» (Casanova: 2011, 108).

IMATGE 6. Fotografia molt aclaridora de l'admiració mútua entre l'Església catòlica i Franco. La imatge correspon a la visita de Franco a Castelló. Fons fotogràfic: AGMAV, 1833

No hi ha millor prova d'aquestes afirmacions que la condecoració que va rebre Franco per part del Papa Pius XII amb l'Ordre Suprema de Crist, reconeixement del Vaticà que mai abans s'havia concedit al cap de l'Estat espanyol. Totes aquestes actuacions, i la resta que es van donar en el Franquisme, van crear el mite de Franco, al temps que alimentaven l'ego del dictador.

El mateix Papa va emetre un missatge a la societat espanyola:

«Con una alegría inmensa, declara el soberano pontífice, nos dirigimos a vosotros amadísimos hijos de la católica España, para expresar nuestra paternal felicitación por la gracia de la paz y la victoria con la que Dios se ha dignado coronar el heroísmo de vuestra fe y caridad, probadas con tantos y tan generosos sufrimientos» (Pagès: 2004, 85)

Aquestes paraules sumades a moltes altres vingudes de Roma i de diferents diòcesis d'Espanya poden ser considerades com una aprovació de l'exclusiva repressió que el règim anava a posar en marxa contra els vençuts. (Preston: 1997, 87)

En molts casos hem d'entendre la inhibició del clergat com una mostra de conformitat amb la repressió violenta franquista. La matança que s'estava produint es justificava per les morts anteriors. La venjança era efectiva i en major mesura. Els rectors de les localitats no varen fer res pels alts càrrecs de les organitzacions sindicals i partits d'esquerres. L'estudi de Pablo García Colmenares sobre Palència així ho corrobora. La zona del seu estudi es totalment diferent al País Valencià, ja que a Castella i Lleó el colp d'Estat triomfa. Això no significa que fóra unànime en tots els indrets castellans. Per aquest motiu, García Colmenares ha arribat a la conclusió que tant en els llocs on triomfa la revolta com en els que no triomfa, hi ha poca caritat cristiana envers els detinguts. La majoria del sacerdots van permetre «mirant cap un altre lloc» les aberracions que van fer en les persones contraries al nou ordre polític. Sols troba diferències en els pobles més reduïts, on una vegada reprimits els càrrecs polítics més importants, i per tant desnodruts de força els partits antifranquistes, els capellans intenten mostrar més clemència en la resta de veïns (García Colmenares: 2012, 203).

Tot plegat, recolzat per un triumvirat de poder. L'Exèrcit, la Falange i l'Església representats per l'ordre, el feixisme i el catolicisme, crearen una base social defensora dels ideals de «la Espanya Imperial» de segles passats. L'Església no es manté en un paper conciliador i moralitzador, sinó que participa activament de la jurisdicció repressiva marcada per l'odi sofert anys anteriors. Sols es plantegen aquest projecte recatolitzador en l'ensenyament públic, que abandona el laïcisme republicà i retorna a les escoles catòliques on es pretén formar la nova societat espanyola. Motiu que ha dut a molts investigadors a estudiar sobre les depuracions dels mestres.

Totes les forces contràries a les reformes republicanes s'alinearen en favor de Franco i les seues mesures de repressió. El suport interior estava garantit pels militars, els catòlics, els grans propietaris que durant la República i el principi de la Guerra havien vist disminuir els seues avantatges econòmics. L'ajuda exterior la protagonitzaven Alemanya i Itàlia, en aquests moments, partidàries del feixisme. Com tots sabem, l'ajuda durant el període bèl·lic va ser essencial. Les democràcies europees estaven desgastes i els dos països anaven avançant en els seus interessos polítics. Els feixismes de Hitler i Mussolini eren admirats per Franco. La irrupció de la Segona Guerra

Mundial, just després d'acabar la Guerra Civil, i la posterior derrota del feixisme provocarà canvis en Espanya. El sistema jurídic espanyol continuarà vigent, responsabilitat que s'ha d'atorgar als països triomfadors de la Guerra Mundial. Cert és que l'aparell «legal» no tindrà noves mesures de repressió, més prompte serà al contrari, donant lloc al que es coneix pels investigadors com segon Franquisme a partir de 1945. En tractar-se d'una dictadura allunyada d'Europa en la qual els vençuts i els vencedors són espanyols redueix les possibilitats dels països democràtics triomfants de la Segona Guerra Mundial que intervingueren a Espanya. El problema era d'un país, i no del conjunt d'Europa.

Des dels primers moments de la Guerra Civil i durant els primers anys de la postguerra, fins a la reforma del Codi Penal de 1944, la fase organitzada de la repressió franquista es va assentar essencialment en el Codi de Justícia Militar i en una legislació repressiva. La primera font jurídica es troba en la llei del 30 de gener de 1938, en la qual s'atribueix al dictador «la suprema potestad de dictar normas jurídicas de carácter general». Encara més quan en 1942, en constituir-se les Corts Espanyoles tenen caràcter auxiliar.

De les primeres decisions del Consell Nacional és la creació del «Fuero del trabajo» en 1938. Tal com hem dit abans la influència italiana en el Franquisme era notable i ho podem comprovar en aquesta llei, que s'inspira en el Carta del Lavoro de Mussolini. Com a principals resolucions es declara la prohibició de la vaga, s'instaura el sindicat vertical i la dona abandona el món dels tallers i de les fabriques i passa a l'esfera privada de la família i la llar promoguda per l'Església catòlica. El sindicalisme i el moviment obrer queda reduït; en aquest moment, la classe obrera serà sotmesa a control i desapareixeran els sindicats de classe.

Com veurem, durant tot l'estudi la «injustícia» franquista es basa en una trampa. Aquesta consisteix a convertir els defensors del govern legítim en rebels i són acusats d'adhesió a la rebel·lió, d'auxili a la rebel·lió, o de rebel·lió militar. Les paraules de Serrano Suñer en 1977 confirmen aquesta injustícia:

«Resultando: que contra los legítimos poderes del Estado, asumidos por el Ejército a partir de 17 de julio de 1936 en cumplimiento de su función constitutiva, se desarrolló un alzamiento en armas y una tenaz resistencia, cometiéndose a su amparo toda suerte de violencias». (Arnabat, 2009: 7)

2.3. El temor, la força repressiva

La violència desenvolupada pel Franquisme sorgia d'una estratègia premeditada, de caràcter ideològic, per buscar la submissió. Durant la Guerra Civil es plantejaren les línies per a la seua execució, que es van mantenir i perfeccionar en els primers anys de postguerra, amb l'objectiu d'aconseguir la submissió pel terror (Núñez: 2004, 16).

El terror que es va imposar en la postguerra estava organitzat des de dalt, com anirem veient en aquest estudi. Però al mateix temps, es consolidava per l'odi que tenien certes persones a aquelles que havien sigut partidàries de la República. Les acusacions, els testimoniatges partidistes, estaven a l'ordre del dia. Era molt comú trobar durant els primers mesos de 1939 persones que delataven altres persones per tal de complir el que Franco volia: eliminar el rival. Com podem veure, en alguns textos denunciar «delitos», senyalar «delincuentes» era cosa de «buenos patriotas». Per tant, la societat estava reprimida des de dalt i des de baix.

La col·laboració amb les noves autoritats franquistes per part del ciutadans és un instrument més del temor que es vol imposar. A l'igual que ocorre en altres règims dictatorial de vessant feixista, des del començament de la Guerra Civil, les institucions originàries del nou Estat promogueren contínuament l'ajuda per a identificar, castigar i aniquilar els ciutadans considerats, antipatriotes, traïdors o d'esquerra en general (Cobo: 2005, 41).

El fracàs de l'alçament militar de juliol de 1936 va dividir España en dues. La vida quotidiana de les ciutats on no va triomfar aquesta rebel·lia marca una clara diferència entre els partidaris del Franquisme i els partidaris de la República. El clima de terror, violència, mort i persecució que va envair la quotidianitat de molts pobles i ciutats generaren comportaments contraris entre els afins de cadascú dels ordres. Es produeix una fragmentació de la societat. Els primers mesos de la Guerra en el bàndol republicà hi ha una sensació de buit, on cadascuna de les corrents d'esquerres intenten fer-se lloc. El socialisme, el sindicalisme, l'anarquisme, lluiten per fer la revolució acord amb els seus ideals. Aquesta situació de descontrol té a veure molt amb els mesos de juliol, agost i setembre i la violència que trobem en cada localitat. Després quan en 1937 la

situació es regularitza i quan acaba la Guerra amb la victòria dels franquistes, totes aquestes actuacions prèvies tindran una delació majúscula.

L'efecte combinat de tots els mecanismes repressius que hem vist i desenvoluparem posteriorment, va provocar l'extensió de la por i del silenci. Efectivament, l'omnipresència de la repressió, els seus efectes directes sobre milers de famílies, que allora quedaven estigmatitzades com a «roges», i indirectes sobre moltes més, va propiciar l'atemoriment massiu d'amplíssimes franges de la població —especialment, de les afins al republicanisme—, un atemoriment que era justament un objectiu essencial de la política repressiva franquista. Així doncs, la por es va convertir en un element molt present a la vida quotidiana. El silenci era un mecanisme de defensa, ja que la simple formulació en un lloc públic de rebuig o crítica a la dictadura podia tenir greus conseqüències (Molinero: 2001, 645).

La continua propaganda manifestada per les autoritats militars i civils del bàndol rebel, i la permanent al·lusió a la retòrica militar franquista contra els «enèmics de la pàtria», van tenir molta importància per als que eren «lleials» al moviment feixista. La rebel·lió contra les actuacions inicials de la Guerra i les possibles enveges provades per la situació van garantir la col·laboració d'aquests ciutadans «lleials» contra els perdedors de la Guerra. Els investigadors han corroborat aquesta afirmació provant la delació de moltes actuacions antipatriòtiques i anticatòliques. Però no sols ens hem de quedar en la delació, també hi ha cassos de participació en judicis sumaríssims aportant informació en contra de l'acusat i fins i tot participant com a únics testimonis els familiars de les víctimes, com després veurem.

Les conseqüències repressives per a una persona o la seua família són de gran transcendència social. En primer lloc, l'absència del cap de família, de manera temporal o permanent, per empresonament, afusellament o exili, condemnava la família a la ruïna. La presència en el món laboral d'aquests familiars o la persona represaliada era pràcticament nul·la. Per tant, no hi havia cap manera d'aportar recursos econòmics. Estem davant d'una marginació social. Com afirma Jesús Castillo, «ser familiar d'un represaliat suposava un agreujament en les relacions personals i socials, retallava les opcions de promoció social i limitava el radi d'acció» (Arnabat; 2009, 41).

Els judicis que trobem són autèntiques farses, ja que no hi havia jutges parcials, eren militars, no hi havia advocats defensors, els fiscals ja partien de la consideració de «rojos», «comunistes» o «marxistes», col·lectius odiats pels franquistes. Així, era molt difícil no ser considerat culpable. A més, hem de tenir en consideració la participació en tots els processos judicials oberts dels següents càrrecs: l'autoritat local (alcalde), l'Església (sacerdot), el cap de la Falange i el comandant de la Guàrdia Civil. Tots aquests agents, partidaris de la dictadura, emetien un informe sobre l'acusat. La mateixa cosa es podia instal·lar en els delators que havien de vigilar i informar de tot el succeït per a mantenir la seua condició. Aquestes persones i els altres civils podien pensar que si no complien l'ordre establert podien perdre el seu treball o la seua llibertat.

En aquest marc és lògic i comprensible el temor d'uns i d'altres. En primer lloc, els vencedors per tal de mostrar una lleialtat al nou Estat, per convicció política o per un compromís suggerit des de les instàncies superiors. Les actuacions còmplices en el règim asseguraven una tranquil·litat que tal vegada en aquells anys de Postguerra era molt difícil de trobar.

Per altra banda, hi havia els vençuts, que tenien a la Guàrdia Civil i a la societat civil del General controlant i vigilant tot el que ocorria, i el que es més greu: tot el que havia ocorregut en temps anteriors. L'ambiciós projecte d'aniquilació del vençut no vol deixar cap reducte a la reorganització. La por a ser condemnat la podem trobar en moltes persones. Sens dubte, una de les fonts més aclaridores en aquest aspecte són les entrevistes orals. Una font molt valuosa per a obtenir informació que mai ens aportarà la documentació franquista i molt utilitzada en les últimes investigacions. Evidentment, és una aportació als nostres estudis de Franquisme que sempre hem de contrastar i tenir en compte la subjectivitat existent. De tots els aspectes que conformen l'entrevista oral destacaria, actualment, el respecte de certes persones, generalment dones, per contar algunes coses i ocultar els seu nom.⁸ Moltes són les persones que obvien respostes clarificadorres a preguntes difícils.

Queda clar que totes aquelles persones que havien participat en la defensa de la República o quedaren en aquell bàndol de guerra, activament o passivament, serien

⁸ Entrevista a A. Garcia Belmonte, on ens relata les prohibicions dels seus pares durant la Postguerra ja que de menuda no la deixaven eixir al carrer. E-247 CDRMHL.

investigades i perseguides per la Falange. Aquesta es la naturalesa de la repressió franquista i el seu sistema jurídic. La creació d'una «justícia» que elimina aquells que consideren enemics, ja que podien donar problemes a la constitució de la dictadura. Amés a més, si fem un estudi social de l'època també podem adonar-nos que la repressió no sols existia en les lleis, sinó que l'aplicació d'aquestes inclou un nou element: la por. La societat franquista dels anys 40 està impregnada de temor.

Un exemple el tenim ací, el 22 de juny de 1938, en la primera sessió de l'Ajuntament franquista de Vila-real, es decideix aprovar un ban per a informar de la sanció de 10 pessetes en primera instància i de 50 pessetes i tribunal en segona instància per a aquelles persones que blasfemen contra el nou ordre polític. Així mateix, el regim franquista va provocar que molta població haguera de anar-se'n exiliats per les possibles represàlies. Per tant, aquesta humiliació del vençuts no feia més que aconseguir una submissió al nou Estat. Josep Fontana ho recull així: «Los propositos de Franco y de sus partidarios iban mucho más lejos. El suyo, como había dicho Quijo de Llano en Sevilla el 23 de julio de 1939 era un movimiento depurador del pueblo español, y su objetivo era limpiarlo de todos aquellos que habían hecho posible los avances democratizadores de la Segunda República».

Una altra conseqüència de la repressió franquista i la corresponent por a ser delatat i expedientat és l'exili. Per als franquistes no va suposar un problema aquesta fugida a l'estranger. L'exili de moltes persones que temien per les represàlies franquistes va facilitar el treball d'extermini i neteja que pretenien els franquistes. Molts valencians van eixir pels ports del Mediterrani, principalment Alacant al País Valencià (Santacreu: 2008). Una altra via per a fugir de la dictadura van ser els Pirineus, per on va eixir gran part dels milicians que van prendre part en 1939 en la Batalla de l'Ebre o estaven a Catalunya. A les comarques de Castelló tenim l'exemple de Antonio Pérez Balada (Monlleó: 2014, 256). Els destins més comuns van ser: França, Alemanya, Nord d'Àfrica, l'URSS i Mèxic, entre altres. La major part d'aquests exiliats van tenir com a benvinguda un camp de concentració, excepte en Amèrica.

Gràcies als treballs del Servei de Moviments Migratoris Iberoamericans en relació amb l'Arxiu General de Mèxic hem pogut trobar dos veïns de Vila-real que es van exiliar al país centro-americà. Es tracta de Jose Bort Albalat i Manuel Feliu Beltran. Ells

dos són els representants de Vila-real de l'exili a Mèxic. Un altre exemple és el de José Pascual Antonio Bort Gil. Aquest exiliat a França encara que no és pròpiament de la Guerra ja que en el seu expedient consta que va sortir d'Espanya en 1947.

Els casos dels tres veïns de Vila-real citats constitueixen l'exili exterior documentat. En el cas dels que van emigrar a Mèxic van arribar a Veracruz l'any 1939 José Bort Albalat en el vaixell Mexique i en 1940 Manuel Feliu Beltran a bord del buc Santo Domingo. El primer ho va fer en el port d'aquesta localitat i el segon en Coatzacoalcos proper a Veracruz. Tots dos dedicats a professions liberals, el primer metge militar i el segon comerciant, confirmen les tesis dels historiadors com María Fernanda Mancebo, que diferencien l'exili entre Mèxic i altres països europeus. El motiu de tal afirmació és la conclusió de l'interès del govern iberoamericà per donar un impuls a la seva societat amb l'arribada d'intel·lectuals molt coneguts igual que les professions liberals.

ASILADO POLITICO. VISA ESPECIAL 48705 HOJA IDENTIF. 41680.

SERVICIO DE MIGRACION
REGISTRO DE EXTRANJEROS

NUM. 124702
101533

SE EXPIDE **27** DE **JULIO** DE 19**39**.

A **BORT ALBALAT, JOSE**

CUYA LEGAL ESTANCIA EN MEXICO QUEDA COMPROBADA CON ESTA TARJETA.

CONSTITUCION **española** FEIS **español**
ESTATURA **1.70 mts.** COLOR **castaño cast.**
PELO **castaño cast.** OJOS **azules** NARIZ **recta**
MENTON **recto** BIGOTE **recto**
BARBA **ninguna** SEÑAS PARTICULARES **ninguna**

DATOS COMPLEMENTARIOS **Mar. 1939.**
EDAD **30 años** FECHA DE NACIMIENTO **1909**
ESTADO CIVIL **casado** PROFESION, OFICIO U OCUPACION **Medico Militar Prof.**
IDIOMA NATIVO **Español** OTROS IDIOMAS **ninguno**
QUE HABLE **Español**
NACIONALIDAD **Española**
RELIGION **Cristiana** RAZA **Blanca**
LUGAR DE RESIDENCIA **Veracruz, Ver.**
NOMBRE Y DIRECCION EN MEXICO DE PERSONAS QUE PUEDAN DAR REFERENCIAS **Francisco M. ...**

QUIEN ENTRO EN MEXICO POR **Veracruz, Ver.**
Francisco M. ...

SECRETARIA DE GOBIERNO
SECCION DE POBLACION

07 1939
SELLO

DOCUMENT 7. Fitxa del servici de migració mexicana on es va registrar l'arribada de José Bort Albalat procedent d'Espanya. Fons documental: PARES, ES.28005.AGA

José Bort Albalat va aconseguir el grau de Comandant Mèdic. Durant la Guerra Civil espanyola va ocupar el lloc de Cap de Sanitat d'Aviació de l'Exercito Popular de la

República, causant baixa en aquest càrrec, als pocs mesos del seu nomenament, en ser ferit de gravetat en acte de servei a Balaguer (Lleida). Finalitzada la guerra aconseguí exiliar-se a Mèxic on va viure els seus anys d'exili treballant com a gerent en una empresa privada. En la dècada dels seixanta, sabent-se malalt i que la seva vida arribava a la seva fi va tornar a Espanya passant les seves dos últims anys de vida a Vila-real, la seva ciutat natal on va morir.⁹

DUPLICADO

SERVICIO DE MIGRACION

FORMA E.

NUM. 20005

TARJETA DE IDENTIFICACION EMITIDA POR EL DEPARTAMENTO DE MIGRACION EN MEXICO, D.F.,

A MANUEL FELIU BELTRAN,

CUYO RETRATO Y FIRMA CONSTAN EN SIGUIDA

ESCRITURA	1.70-DIAS.	FECHA DE EMISION	FUENTE.
COLORES	GRANDES.	FECHA	NEGRO.
CEJAS	REGULARES.	FECHA	NEGROS.
OCULOS	DEGRADOS MEDIO.	FECHA	GRIS.
IRIS	GRANDES.	FECHA	GRANDES.
FECHA DE EMISION	MEXICANA.		

FECHA DE NACIMIENTO

1916-10-10

ESTADO CIVIL

SOLTERO

PROFESION, OFICIO O OCUPACION

COMERCIANTE

IDIOMA NATIVO

ESPAÑOL

OTROS IDIOMAS QUE HABLE

FRANCO E ITALIANO

LUGAR DE NACIMIENTO

VILLAVIEJA ESPANA

NACIONALIDAD ACTUAL

ESPAÑOLA

FECHA DE EMISION

CASTELLANA

FECHA DE EMISION

MEXICO, D.F.

LUGAR DE EMISION

MEXICO, D.F.

PRESENTE POR

MA H.M.S.P. 62847-IMPEDIMIENTE A TRABAJO POLITICO

ENTRÓ EN EL PAIS EL AÑO DE (1946) RE-

GRESA ANTES DE DOS AÑOS.-Mex., D.F. Julio 10-DIS

CONSTANCIA SOBRE LEGAL INTERNACION (1946)

(ART. 37 DE LA LEY)

FIRMA DEL PORTADOR

MEXICO, D.F. JULIO 10 DE 1946

LA NEGACION LA OPINA.

FIRMA DEL COMISARIO DELEGADO DE MIGRACION Y SELLO FISCAL DE IDENTIFICACION

MEXICO, D.F. JULIO 10 DE 1946

DOCUMENT 8. Fitxa del servici de migració mexicana on es va registrar l'arribada de Manuel Felíu Beltran, procedent d'Espanya. Fons documental: PARES, ES.28005.AGA

El cas de José Pascual Antonio Bort Gil és totalment diferent. Pel que sembla va ser detingut quan tornava de França, en Port-Bou. La seva marxa al país francès va ser en 1947 en cerca de treball amb un altre company i altres que es van unir a Barcelona. Van creuar la frontera clandestinament, previ pagament de 500 pessetes als guies. En arribar a França van ser detinguts pels Gendarmes que els van portar a camps de concentració.

⁹ Entrevista realitzada a Juan Manuel Andres Bort, nebot de José Bort. CDRMHL de la UII. E-380.

Va estar treballant en els camps de Castell de Marian, Toulouse i Puig de Dhomme. Al no aconseguir l'objectiu de la seva marxa, a la recerca d'un nou futur, aconsegueix un salvonducte a Lió per al seu retorn. L'any 1952, tan sol 5 anys després de la seva marxa, va ser detingut a la frontera pel seu retorn a Espanya.

Durant la seva detenció va ser portat a Girona on les forces franquistes van interrogar minuciosament a Bort Gil amb la intenció de saber els motius del seu retorn a Espanya i obtenir informació de la seva actuació des de la Guerra Civil. El salvonducte que porta amb ell i les referències de l'Alcalde de Vila-real, Vicente Peris, i el sergent de la guàrdia civil, Pascual Segura, avalen la seva volta a la seva ciutat natal.

11821-38

JOSE PASCUAL ANTONIO BORT GIL
 (Nombre) (Segundo apellido) (Primer apellido)

Nacido en Villarreal (Castellón) el día diez y así de Enero de mil novecientos veintya, hijo de Vicente y de Maria, profesión habitual labrador, estado soltero, domicilio antes del 18 de julio de 1936 en (provincia y pueblo) Villarreal de las Infantas (Castellón de la Plana) calle Infantas, núm. 15, piso -----. Pertenecía a (partido u organización política o sindical) e indicación del cargo que haya ostentado Ninguno.

¿Dónde le sorprendió el movimiento? Villarreal (Castellón)
 ¿Oficina o Dependencia donde trabajaba? trabajaba en su casa
 Lugar o lugares donde residió durante la guerra de España Villarreal (Castellón)

Servicios militares, civiles o de cualquier índole que haya prestado durante su estancia en territorio no sometido al Gobierno Nacional, así como, en su caso, empleo militar en el Ejército o Comisario político, con especificación de Unidad o Unidades a que perteneciera y cargos políticos ejercidos. Si perteneció a la masonería y, en su caso, grado que ha alcanzado. Si está comprendido en los apartados que se adjuntan y, en su caso, en cuál o cuáles sean -----
Al ser llamado su quinta se incorporó al Ejército Rojo, prestando sus servicios en la Brigada 7ª. En el año 1937 marchó al frente de Madrid y al ser herido volvió al Hospital "El Madrid" el Hotel Palace y posteriormente a "Winter" de la orden y luego a Astiba y de aquí a su pueblo donde se sorprendió en una casa de las tropas nacionales.

Salió de España en el día diez de Febrero de 19 47, con motivo de ir en busca de trabajo.
 Ha residido en Castel Marian (Terc y Garonne), Toulouse, Puig de Dhomme

Piensa residir en España en Villarreal de las Infantas (Castellón)
 Personas de la familia que le acompañan -----

Designación, a ser posible, de dos o más personas solventes, residentes en España, que le conozcan Don Vicente Peris, Alcalde de Villarreal (Castellón)
Don Pascual Segura, Sr. Sargento de la Guardia Civil, Villarreal.
 Otras manifestaciones: -----

Port-Bou, a 21 de Noviembre de 19 52

Firma del interesado,

Fotografía del solicitante y huellas dactilares

DOCUMENT 8. Fitxa de l'interrogatori, després de la detenció de Jose Pascual Antonio Bort en Port-Bou. Fons documental: AHN, secció ministeri interior-polícia. Exp. 74

En la biografia d'Antonio Pérez hem investigat un altre dels focus repressor del franquisme: els camps de concentració. L'exèrcit republicà, desmoralitzat per la continua pèrdua de batalles a principi de l'any 1939, abandona les armes progressivament i és conduït a camps de concentració francesos. Es tracta d'espais improvisats amb condicions higièniques insuficients on es realitza la primera selecció. Els franquistes mostren en aquest moments la crueltat que sofriran els vençuts. Els fan patir fam. En el camp de concertació de Moncofa sols tenien un tros de pa i un llanda de sardines per a tot el dia (Julia: 1999, 281). S'inicien les primers investigacions en recerca de personalitats de l'exèrcit republicà, sergents, tinents o els dirigents polítics eren els més buscats. A més a més, es realitzaven afusellaments arbitraris i exemplificadors per a la resta.¹⁰

Una altra repressió de l'exili interior van ser les presons. La característica comú en aquests centres va ser la gran quantitat d'empresonats que hi van rebre. Moltes vegades per damunt de les seues capacitats, la qual cosa va provocar una massificació descontrolada. A Vila-real s'adapta el convent dels dominics per a poder empresonar totes les persones requerides pel nou ordre. Les condicions higièniques no eren millors que en els camps de concentració; també es va patir fam. A més, es produïen afusellaments aleatoris i pallisses que en moltes ocasions mataven el desnodrit afectat. L'acte d'humiliació es produïa en el reclús, però no ens podem oblidar dels familiars que anaven a visitar-los. Els registres, els interrogatoris per part de la Guàrdia franquista i el simple fet de veure el familiar en les condicions en què es trobava, suposava una humiliació suficient.

Per a les investigacions i sancions dels expedients, l'absència de l'expedientat no va ser un problema. Encara que la persona investigada no estiguera localitzada en la seua vivenda l'expedient seguia el seu curs. De fet, en Responsabilitats polítiques aquesta era una causa sancionable: «haver sortit de «zona roja» a l'estranger sense retornar a zona franquista sense causa justificada després de dos mesos d'absència». És en aquest punt quan podem trobar la importància de la delació de les entitats franquistes o persones individuals que aportaven informació sobre aquesta qüestió. Del mateix mode, les

¹⁰ Entrevista oral a German Renau E- . Parla de la seua estada a la plaça de bous d'Alacant i el camp de concentració de Los Almendros. CDRMHL de l'UJI.

propietats i béns de les famílies, absentes o no, podien ser confiats a l'Estat, que en seria el propietari. (Arnabat: 2011, 35). També podem afirmar que l'Estat i les seues entitats van traure rendiment econòmic de l'exili amb la petició d'avals a familiars per aconseguir el retorn.

El sistema repressiu franquista que es desenvolupa després de la Guerra es manté i aguditza durant la postguerra. Molt habitual durant la dècada dels 40 és al derogació de unes lleis per altres. Açò no significa el final de la repressió o una menor persecució civil; tot el contrari, hi ha lleis de les que hem enumerat anteriorment, que són abolides i la nova llei reafirma el caràcter repressiu de l'anterior. Exemples són, «La Ley de Seguridad del Estado» de 1941. Va ser derogada 6 anys després pel decret de repressió del banditatge i terrorisme, que mantenia la pena de mort. Un altre cas és «la Ley contra el comunismo y la masoneria», analitzada posteriorment, que es promulga en 1940 i se suprimeix en 1964, passant les seues funcions al Tribunal d'Ordre Públic (TOP) que va ser dissolt després de la mort de Franco, en 1977.

Tal com podem observar, la dictadura de Franco tindrà una forta estructuració jurídica que provocarà innumerables detencions, investigacions, execucions, sancions, i que portarà a la societat a estar afectada a tots els nivells i en tots els grups socials. Com recull Ramon Arnabat en el seu llibre *La repressió del primer franquisme a l'Alt Penedès (1939 -1948)* una citació de Nicolás Sánchez Albornoz molt expressiva del que podia ser la societat dels anys 40 en Espanya: «En materia de libertad, la cárcel y la calle, se diferenciaban sólo en grado. España entera –debe recordarse- era entonces una inmensa prisión en la que toda persona tenía sus movimientos restringidos y de la que se salía excepcionalmente».

2.4. Context jurídic durant la Guerra i Postguerra

Després de l'aproximació als mecanismes repressors del Franquisme i la seua manera d'actuar, descriurem aquelles lleis que durant la Guerra, la postguerra i el Franquisme han format part del marc «legal» d'una dictadura «il·legal».

La repressió franquista afectarà tota la societat i als seus àmbits: econòmic, social, cultural, ideològic i polític. El franquisme recolzat sobre el decret de 28 de juliol de 1936, que es va mantenir fins al juliol de 1948 i que declara l'estat de guerra en tot el territori espanyol. Això va representar que la justícia es militaritzara, de tal manera que tots els delictes civils i militars estaven sotmesos al codi de justícia militar, i el consell de guerra es va imposar com a procediment habitual. L'article primer diu així: «Artículo primero. El Estado de Guerra declarado ya en determinadas provincias, se hace extensivo a todo el territorio nacional».¹¹

Com ja hem comentat anteriorment, l'alçament militar, el citat decret d'estat de guerra, la creació de l'únic partit falangista, la proclamació de Franco com a Cap de l'Exèrcit i de l'Estat i el «Fuero del Trabajo» de 1938, son les primeres manifestacions jurídiques del Franquisme durant la Guerra. L'anàlisi ens dóna com a resultat una posada en escena clarificadora d'un Estat repressiu on les llibertats individuals i col·lectives estan en dubte contínuament.

Especialment estudiada ha sigut aquesta repressió selectiva i sense cap criteri més que l'afinitat política. En aquest sentit, és molt important la depuració en l'ensenyament públic. Molta incidència va tenir el nacionalcatolicisme mostrat abans que canviarà tots els mestres «cuyos informes sean totalmente desfavorables por sus actuaciones anteriores, no solo en su aspecto perturbador de las conciencias infantiles, sino por su conducta amoral y antipatriótica». Aquestes paraules expliquen perfectament la ideologia repressora franquista. En el mes de novembre van començar a funcionar les comissions depuradores.

¹¹ Bolletí Oficial de la Junta de Defensa Nacional de España, núm. 3, 30 juliol de 1936.

A l'agost de 1936 Federico Montaner, militar secretari de la Junta de Defensa, publica una ordre implantant la instrucció primària fonamental en la construcció del nou Estat. A través d'ella volien contribuir a l'espanyolització de la societat més jove. Tot estava pensat per exaltar el patriotisme nacional, per convertir a Espanya «grande i única». Al mateix temps havien d'investigar els mestres per saber quines eren les seues conductes per a no adoctrinar la població cap la «barbàrie» republicana.

La coeducació, xiquetes i xiquets per separat, la revisió del llibres, l'expurgació de biblioteques, eren obligatòries per a deixar de costat l'educació laica republicana que mai podrem saber on hauria arribat si s'hagueren mantingut durant diverses dècades el seus criteris. Tot es feia per a fomentar i arrelar la moral cristiana, apostòlica i romana de l'Església (Pagès: 2010, 27).

La justificació de Franco per a depurar el mestres en aquestes comissions és la següent:

El hecho de que durante varias décadas el Magisterio en todos sus grados, y cada vez con más raras excepciones, haya estado influido y casi monopolizado por ideologías e instituciones disolventes, en abierta oposición con el genio y la tradición nacional, hace preciso que en los solemnes momentos porque atravesamos se lleve a cabo una revisión total y profunda en el personal de Instrucción Pública, trámite previo a una reorganización radical definitiva de la enseñanza, extirpando así de raíz esas falsas doctrinas que con sus apóstoles han sido los principales factores de la trágica situación a que fue llevada nuestra Patria.

Al mateix temps que les depuracions de magisteri, també es produeixen les depuracions dels càrrecs públics al servei de l'Estat. Com no podia ser d'un altra forma, un Estat tan centralitzat i amb un control exhaustiu també ha de vetllar per les persones que treballen al seu servei. Per descomptat, havien de ser afectes al règim de Franco. D'aquesta forma asseguraven la lleialtat necessària per a complir totes les macabres ordres repressives i evitaven els tractes de favor a habitants «deslleials». A més, mancaven les possibilitats dels depurats que quedaven desemparats econòmicament i socialment. Per últim, els llocs de treball eren un botí de guerra per a tots aquells que havien mostrat suport militar (Ibarz: 2004). La Llei del 5 de desembre de 1936 diu:

A toda clase de empleados, que por su conducta anterior o posterior al Movimiento Nacional, se consideren contrarios a éste, cualquiera que sea la

forma en que ingresaren y la función que desempeñen, lo mismo se trate de funcionarios del Estado que de la Provincia o Municipio. (Pagès: 2010, 28)

En aquesta depuració econòmica estan implicats el jutges, els fiscals municipals, els registradors de la propietat, els funcionaris de Justícia i tots els funcionaris de l'Estat:

El Movimiento Nacional requiere como medida indispensable que todos aquellos ciudadanos que, desempeñando funciones públicas, hubieran contribuido con su actuación política y significativa a que España llegara al estado de anarquía y barbarie aún padecidos por algunas provincias, sean debidamente sancionados como garantía de justicia, sin que las resoluciones de esta clase puedan ser impugnadas ante la jurisdicción contenciosa, a la cual solamente corresponde actuar dentro de situaciones normales de Derecho. 9 de diciembre de 1936. (Pagès: 2009c, 124)

Parlar de depuracions ens pot portar a pensar en un terme positiu relacionat amb restablir l'ordre, regeneració, novetat, etc. Res més lluny, el franquisme el fa servir com una repressió. Podríem dir que forma part de la retòrica eufemística dels sosllevats. Darrere hi ha una repressió espectacular dels càrrecs públics fins i tot privats. A més de la citat llei de desembre, hi ha altres normes que regulen els llocs de treball tal com van sorgint les necessitats. L'ordre de 17 d'agost de 1937, on es feia extensiva la depuració a les empreses privades; l'ordre del 5 de maig de 1938, que establia el procediment de la depuració; la llei de depuració de funcionaris públics de 10 de febrer, a l'endemà de la Llei de responsabilitats polítiques; l'ordre del 12 de març de 1939, on s'establia la depuració del ens locals, i l'ordre de 18 de març de 1939, que regulava la depuració al magisteri (Ibarz: 2004, 139).

El nou Estat sorgit de la revolta militar iniciada en 1936 tractà de destruir al més aviat possible tots els elements que havien possibilitat la instauració de la Segona República, aplicant la tesi típicament feixista d'anul·lar qualsevol diversitat interior que significuara signe de divisió o mostra de diferència en la societat. Es tractava d'imposar un model unitari ferri, eliminant la lluita de classes, abolint els separatismes i esborrant els signes de diversitat en els aspectes polítics, ideològics, religiosos, culturals o lingüístics, ja que qualsevol disparitat era considerada una debilitat i, per tant, un símbol de crisi interior. Per això era necessari reprimir violentament tant les actuacions i les ideologies polítiques considerades dissidents, com aquelles diferències que es

manifestaven en el camp purament intel·lectual, i molt especialment en el terreny de l'administració i l'educació.

Dins d'aquest marc, el primer que ocorre a l'Ajuntament de Vila-real és la depuració de càrrecs públics i funcionaris. Dies després de la seua ocupació, concretament el dia 22 de juny, es crea una comissió gestora nova.

El primer que crida l'atenció és que el militar Alejandro Santamaría, membre del cos de l'Exèrcit franquista i en nom de Franco, nomena la esmentada comissió. Els primers integrants polítics franquistes son Pascual Renau Moreno (alcalde), Luis Gimeno Pla (primer tinent alcalde), Miguel Cantavella Moreno (segon tinent alcalde), Enrique Latorre Serra, Domingo Pitarch Nebot, Manuel Colonques Arnal, Serafín Lloret, Juan Fabregat, Manuel Uso i José María Seglar. En la primera reunió d'aquesta comissió s'aprova la depuració de tots el càrrecs públics des del 18 de juliol de 1936, així com la reclamació d'aquest llocs de treball, adjuntant tot una sèrie d'informació que ja té com a objectiu el control del funcionaris. També es porta a terme la reorganització dels sindicats agrícoles i de regs, i es nomena president José P. Vilanova.¹²

¹² AMV, 22-06-1938.

IMATGE 7. Pascual Renau Moreno, primer alcalde franquista de Vila-real. Fons fotogràfic: AMV

Quan Vila-real és franquista s'apliquen els primers decrets dictats per Franco. En aquesta primera sessió de la comissió gestora es produeix el mateix que a altres localitats de les comarques de Castelló (Medall: 2015, 134) (Fornàs: 2015, 429). Per una part, el canvi de nom de carrers i places. La plaça Major es reanomena com la plaça del «Generalísimo», l'avinguda de Castelló com l'avinguda del general Aranda, comandant de les tropes franquistes en la Batalla de Llevant. El que volen és que el poble idolatre els caps del franquisme i dotar-lo de un simbolisme penetrant en la societat. En segon lloc, el cessament de tots els funcionaris públics nomenats després del 18 de juliol de 1936. S'obri un nou període per a la ratificació dels nous funcionaris que han d'aportar la documentació pertinent, entre la qual destaca el seu historial polític i han de confirmar a quin partit, associació o activitats polítiques han pertangut durant el període república i bèl·lic. El període finalitza el 30 de juny.¹³ Aquelles persones que no es presenten són declarades cessants en el càrrec per voluntat pròpia. De tots el

¹³ Només són set dies per a presentar la documentació pertinent. Realment és un tràmit administratiu sense incidència en el futur. És a dir, les decisions governamental estaven preses amb tota seguretat.

càrrecs restablerts, crida especialment l'atenció el criteri que subscriu com «afectos al Glorioso Movimiento Nacional», [Taula 1].¹⁴

En la següent relació de funcionaris públics que es presenten no hi trobem cap dona. Aquestes han d'estar a la llar o en la Secció Femenina. Totes aquelles persones que no són readmeses en la gestió municipal són expedientades per a la seua depuració, així com suspeses de sou i treball, la qual cosa els deixa desemparats i els obliga a reconstruir la seua vida. Això sí, fora de l'administració pública, que a partir d'ara havia d'estar regida per membres amb una forta convicció als nous ideals

TAULA 1 . FUNCIONARIS I CÀRRECS PÚBLICS PROPOSATS A VILA-REAL¹⁵

NOM	CÀRREC	RESOLUCIÓ PETICIÓ
Eduardo Sanz Crespo	Interventor	Afecte al G.M.
José P. Sichard Moreno	Dipositari	Afecte al G.M.
Enrique Meseguer Albella	Oficial Major	Afecte al G.M.
Agustí Martí Ventura	Oficial de Recaptació	Afecte al G.M.
Manuel Cabedo Meseguer	Oficial de secretaria	Afecte al G.M.
José Gimeno Almela	Arquitecte	Afecte al G.M.
Manuel Latorre Sanchis	Metge	Afecte al G.M.
Luis Gimeno Pla	Farmacèutic	No funcionari
Santiago Ualde Meseguer	Veterinari	Afecte al G.M.
Juan Grañana Ortí	Veterinari	Afecte al G.M.
José Villareal Gil	Ordenança	Afecte al G.M.

¹⁴ AMV, 22-06-1938.

¹⁵ Aquesta relació està realitzada a partir de Llibre d'Actes de 1938, sessió 12 de juliol de 1938. Atesa la dificultat per a interpretar la serigrafia hi pot haver algun nom o cognom incorrecte.

Pedro Almela Miró	Peó de neteja	Afecte al G.M.
Manuel Manrique Pesudo	Ajudant d'obres	Desafecte al G.M.
Domingo Villareal Gil	Oficial de secretaria	Desafecte al G.M.
Pascual Eixea Ramos	Ermita	Desafecte al G.M.
Pascual Rubio Cortés	Ordenança	No funcionari
Juan B. Cortés Peset	Cap Guàrdia municipal	
José Broch Peset	Vigilant de carros	No funcionari
Pascual Rubert Forés	Zelador escorxador	No funcionari
José María Font Martí	Auxiliar de secretaria	Funcionari des de 16-06-1936. Destituït.
Pascual Vilar Martí	Pesador de bàscula	Funcionari des de 16-06-1936. Destituït.
José R. Martí Ventura	Cap de negociat	No funcionari
Juan B. Sifre	Oficial d'arbitris	No funcionari
Pascual Barrachina Pascual	Vigilant de carros	No funcionari
Manuel Ibáñez Zurita	Capaç de peons	No funcionari
Jose Cotoí Gil	Guàrdia municipal	No funcionari
José Martínez Vives	Guàrdia municipal	No funcionari
Vicente Sorribes Badal	Guàrdia municipal	No funcionari
Baustita Belcaire Mundina	Guàrdia municipal	No funcionari

Vicente Ballester Claramonte	Guàrdia municipal	No funcionari
Manuel Ballester Claramonte	Guàrdia municipal	No funcionari
José Rufino Miró	Cap Guàrdia municipal	No funcionari
José Roca Font	Enterramorts	Afecte al G.M.
Manuel Membrado Ventura	Conductor de cadàvers	Afecte al G.M.

Font documental: Actes de l'Ajuntament de Vila-real. AMV. Elaboració pròpia

Aquesta primera sessió del nou govern franquista a Vila-real no té res de sobrer. En aquesta es plasmen moltes de les propostes de Franco que estem analitzant en aquest apartat. L'Ajuntament aprova recórrer a xicotets préstecs per a poder formular un pressupost per al segon semestre de l'any, organitza els càrrecs públics més urgents com ara el de secretari, sanitat i beneficència, i és clar, la policia urbana i rural per a exercir un primer control sobre la població, juntament amb la Guàrdia Civil. En aquest sentit s'acorda recomanar als veïns del municipi que entreguen totes les armes de què disposen a la corporació municipal. El president de la Falange a Vila-real també es nomena en la sessió, serà Vicente Peris Náchter, i la delegada de la Secció Femenina de la Falange, María Sichard Carda.

DOCUMENT 9. Carnet de la Falange de Concepción García, mestra natural de Vila-real. Fons documental: familia García Sanchis. AMV

Al final de la primera sessió franquista es produeixen les dues propostes del govern: a tots els màrtirs que estaven en la 4ª Divisió Navarra que van morir durant el conflicte bèl·lic dins del municipi, se'ls dedicarà una placa commemorativa per haver lluitat per la dictadura espanyola. En segon lloc, el que falta en tot aquest teatre franquista és el paper de l'església. En el poble ja tenim identificada la veneració a la Falange, als militars, falta la vessant catòlica. S'aprova amb caràcter urgent la reconstrucció de tots els danys realitzats als edificis religiosos, així com retornar a la seua activitat diària i continua,¹⁶ especialment de l'església arxiprestal i el seu sostre. De la mateixa manera,

¹⁶ AMV, 13-08-1938.

en una sessió posterior es decreta la voluntat de la corporació de fer una missa en nom de Calvo Sotelo i una altra en nom del «màrtirs».¹⁷

IMATGE 9. Antiga ubicació de la creu dels caiguts a Vila-real. Fons fotogràfic: Manuel Juan Usó Calduch. AMV

¹⁷ AMV, 12-06-1938.

El dia 12 de juliol de 1938 es proposa l'administració municipal amb el seus funcionaris. A continuació es mostra la relació de càrrecs i persones:

TAULA 2 . EMPLEATS PÚBLICS A VILA-REAL DES DEL 12 DE JUNY DE 1938

NOM	CÀRREC
Miguel Miralles Cortés	Secretari municipal
Manuel Pitarch	Auxiliar de secretaria
Pedro Perona Villareal	Cap de negociat
Juan B. Castillo	Auxiliar de secretaria
José Arrufat Cortés	Auxiliar de secretaria
Dolores Doblado Burón	Auxiliar de secretaria
Sofía Curtos Sendros	Auxiliar de secretaria
Fausto Marín López	Oficial d'intervenció
Vicent Bort Climent	Agutzil
Juan B. Roca	Ordenança
Encarna Perón	Oficial sanitat

Font documental: Actes de l'Ajuntament de Vila-real. AMV. Elaboració pròpia

De tota la relació de noms que s'aprova en aquesta sessió per a servir al Govern municipal i al Govern de Franco destaquem, a banda dels noms ja citats, la desproporcionalitat que hi ha entre els empleats de la Guardia Municipal i la resta de

seccions com ara Hospital, neteja o beneficència.¹⁸ De les 108 persones reconegudes com a integrants de la corporació municipal hi ha 46 que tenen la funció de guàrdies municipals. Representen quasi el 50% del total del empleats del municipi. Sota la direcció de quatre caps, 42 guàrdies vetllaran pel control del municipi. La repressió a Vila-real ja pot començar. Les lleis estan redactades, el bans particulars de què disposa la comissió gestora també, els vigilants nomenats, sols falta saber quines persones seran acusades i patiran en primera persona la repressió franquista.

IMATGE 10. Plantilla de guàrdies municipals de Vila-real durant la dècada dels 50. Podem observar la quantitat de membres que disposava així com la seua vestimenta.

La dictadura seguirà les empremtes de continuar controlant tot el que té a veure amb l'administració de l'Estat. L'ensenyament espanyol va ser una de les reformes republicanes més importants i per aquesta raó també serà un dels aspectes més controlats per el nou Estat. A més a més, Franco atorgarà molta responsabilitat a

¹⁸ Per a consultar tots els noms de les seccions mencionades consulteu el llibre d'actes municipal de 1938, sessió 12-07-1938 i .

l'Església catòlica per als canvis que vol implantar. El laïcisme acabarà de ser una característica educativa. El patriotisme i el catolicisme seran dos pilars fonamentals per a la nova escola. L'acta municipal d'octubre de 1938 aprova l'aportació a totes les escoles municipals d'un crucifix, un quadre de la Puríssima i un altre de Franco.¹⁹

El procés de depuració comença a la província de Castelló a primers d'abril, amb la creació de la Comissió Depuradora de la província. Per tal de reintegrar-se al treball els mestres havien d'emetre un escrit amb les seues dades personals, les activitats realitzades durant la Guerra, així com la filiació política. A més, la mateixa comissió seguia el procediment realitzat en altres investigacions i demanaven un informe de l'interessat a l'Ajuntament, la Guàrdia Civil, la Falange local i la parròquia de la ciutat. Amb tota aquesta informació recollida, la Comissió Depuradora informará altres estaments del Govern Civil, tribunals militars, tribunals de responsabilitats polítiques, etc (Vilanova: 2009,786).

Moltes són les entrevistes recollides en el CDRMHL on es diferencia clarament l'ensenyança en uns temps i altres. L'escola republicana és molt elogiada per les persones entrevistades, mentre que la franquista està plena d'anècdotes tradicionalistes i escassa formació. Els mestres exclosos de l'ensenyament a Vila-real van ser: Samuel Garrido Calatayud i María Leonor Mateo Rambla, amb: «Inhabilitación para el desempeño de cargos directivos y de confianza en Instituciones Culturales y de Enseñanza». Per una altra part, Luis Pérez Enrich amb: «Suspensión de empleo y sueldo por dos años, traslado fuera de la provincia con prohibición de solicitar cargos vacantes durante cinco años e inhabilitación para el desempeño de cargos directivos y de confianza en Instituciones Culturales y de Enseñanza». Per últim, José Benlloch Portoles «Separación definitiva del servicio y baja en el Escalafón respectivo». Totes aquestes resolucions en data Madrid 15 de novembre de 1940.

D'altra banda, mestres confirmats per la Comissió Superior dictaminadora d'expedients de depuració van ser: Martín Millán Izquierdo, María de los Ángeles Alba Fornás, Juan Manuel Borrás Jarque, Josefina Climent Climent, Concepción García Sanchís, Dolores Nebot Usó, Bienvenida Orozco López, Elena Orenga Franch, Vicenta

¹⁹ AMV, 2-10-1938.

Ruiz Manero, M. Purificación Verdú López, Encarnación Sos Gómez, Dolores Cheza Pla, Julia Monforte Viver, Luis Moliner Norte, Eufemiano Olaria Ibáñez, Florentino Pérez Lizondo, Joaquín Trullenque Abella, José Auseré Gillue, María Remedios Higuera Martínez, Juliana Plaza y Martín Chico i Elvira Cubedo. La majoria dels professors confirmats són dones degut a l'històricament qualificatiu d'apolítics i seguidors de l'Església catòlica. Característiques valorades positivament pel nou ordre polític.²⁰

Per concloure les depuracions ens detindrem en aquelles persones que van patir en primer lloc les depuracions republicanes a partir de 1937 per diferents motius i que després el Franquisme readmet en les escoles de Vila-real. És el cas de Josefina Climent, Dolores Cheza i Vicenta Ruiz Manero.

En la sessió posterior, el dia 16 de juliol de 1938, les actes recullen les peticiones realitzades al habitants de Vila-real en la primera sessió de donar suport a l'Ajuntament després de la Guerra amb aportacions econòmiques. La quantitat prestada a l'Ajuntament, en primera instància, és de 75.500 pessetes, que s'inclouen en el pressupost de l'últim semestre de l'any 1938. En sessió posterior del dia 28 de juliol de 1938 s'aconsegueix la xifra de 109.200 pessetes en noves aportacions. En el mes d'agost, els veïns tornen a fer una aportació econòmica valorada en 13.900 pessetes. El total de les quatre que coneixem suposen 210.000 pessetes. És clar que les aportacions que es realitzen són de persones afins a Franco. Aquestes ajudes conjuntament amb les de la Diputació i Banc de Crèdit Espanyol són les que sustenten l'Ajuntament durant aquests mesos. Efectivament, podem veure que l'Estat està en la ruïna. Les pròximes lleis sancionadores econòmiques suposaran una millora dels comptes del govern.

²⁰ Vegeu la tesi doctoral de Víctor Vilanova. Tesi inèdita. UJI.

**TAULA 3. HABITANTS DE VILA-REAL I LES SEUES APORTACIONS A LA
 DICTADURA.²¹**

NOM	QUANTIA
Manuel Usó	5.000 PTA
Joaquín Sancho	4.000 PTA
Fermín Font	2.500 PTA
José Cabedo	3.000 PTA
María Rochera	2.000 PTA
Matías Menero	5.000 PTA
José Canós	2.000 PTA
José Font	3.000 PTA
Vicente Vilanova	2.000 PTA
Vicente Vidal	4.000 PTA
Jaime Chabrera	2.000 PTA
Vicenta Mezquita	3.000 PTA
José Arrufat	3.000 PTA
María Gracia Roca	2.000 PTA
Concepción Mompó	5.000 PTA
Dolores Ferrer	2.000 PTA
Antonia Ferrer	2.000 PTA

²¹ Relació de les primeres persones que mostren ajut econòmic a la corporació municipal i l'Estat franquista. Per veure noves aportacions, llibre d'actes de 1938 a AMV.

José Ferrer	2.000 PTA
Concepción Usó	2.000 PTA
José María Carda	3.000 PTA
Vicenta Rubio	3.000 PTA
Vicenta Ayel	5.000 PTA
Salvador Manrique	2.000 PTA
Encarnación Llop	3.000 PTA
Juan B. Sifre	3.000 PTA

Font documental: Actes de l'Ajuntament de Vila-real. AMV. Elaboració pròpia

Important per a la Falange va ser la consolidació d'un únic partit que aglutinarà tots els corrents feixistes per a garantir un força exclusiva per a lluitar contra l'enemic democràtic. Els diferents partidaris del «Movimiento Nacional» s'unificaren en la FET-JONS. El primer pas va ser l'anul·lació del Front Popular i els partits que el componien. El 13 de setembre es decreta que aquests partits estan fora de la llei. Es a dir, en el «Nou Estat» no es contempla el pluralisme polític. El primer pas cap a l'autogovern estava fet. Els partits polítics no adscrits a la Falange no seran admesos per Franco i per tal hauran de perseguir-se i derrotar.

Artículo primero. Se declaran fuera de la ley todos los partidos y agrupaciones políticas o sociales que, desde la convocatoria de las elecciones celebradas en fecha 16 de febrero del corriente año, han integrado el llamado Frente Popular, así como cuantas organizaciones han tomado parte en la oposición hecha a las fuerzas que cooperan al movimiento nacional.

Artículo segundo. Se decreta la incautación de cuantos bienes muebles, inmuebles, efectos y documentos pertenecieren a los referidos partidos o agrupaciones, pasando todos ellos a la propiedad del Estado. (Pagès: 2009c, 106)

El primer article posa de manifest el que comentaven anteriorment i un dels trets del franquisme: eliminar el rival, deixar-lo fora de la llei. Així mateix, en el segon article

del decret podem demostrar altra característica repressiva de Franco. En aquest cas reduir les possibilitats de refundació d'aquestes entitats deixant-les en la ruïna. En relació a aquest aspecte, que més tard veurem reflectit en els expedients de responsabilitats polítiques, Franco ordena crear una comissió central de béns requisats per l'Estat, que serà la encarregada de controlar i administrar els béns que requisarà l'Estat durant el Franquisme i que, a més d'impossibilitar l'enemic, servirà per a enriquir-se i pagar els costos d'una Guerra incivil.

Durant el primer terç de 1938 el Franquisme legisla el «Fuero del trabajo», que ja hem descrit anteriorment i una altra de les lleis amb més transcendència per la seua importància social i moral. Ens referim a la censura. Des del punt de vista legalista hi ha dos decrets que impulsen aquest aspecte: la censura cinematogràfica i la llei de premsa, de març i abril de 1938, respectivament. Tant una com l'altra tindran conseqüències moralitzadores sobre la població. Parlant clar, el cine i la premsa ajudaran a concebre «positivament» el «Nou Estat». Les mentides, les mitges veritats o l'ocultisme podran dur-se a terme sense vacil·lacions. Des del punt de vista de la moral, en el cinema eliminar certes imatges o comentaris que no combreguen amb l'Església catòlica consolidaran el sermó diari en les parròquies.

En la labor de regeneración de costumbres que se realiza por el nuevo Estado no puede desatenderse la que afecta a los espectáculos públicos, que tanta influencia tienen en la vida y costumbres de los pueblos, y siendo uno de los de mayor divulgación e influencia, sobre todo en los momentos presentes, el cinematógrafo, exige la vigilancia precisa para que se desenvuelva dentro de las normas patrióticas, de cultura y de moralidad que en el mismo deben imperar, y a ello, sin dificultar el funcionamiento de estos Centros, armonizando todos los intereses que representa [...].²²

Les juntes de censura cinematogràfica establertes en les seus de Sevilla i la Corunya (dos ciutats afectes a Franco) estaven presidides pel governador civil i amb representats de l'autoritat militar, dels centres culturals de l'Estat, associacions de pares de família, empreses cinematogràfiques i societat d'autors. Totes les pel·lícules havien de projectar-se amb el full corresponent de la censura i qui no complia les normes era sancionat amb 5.000 pessetes.

²² Boletín Oficial del Estado. BOE. 27-03-1937.

Hem d'aturar-nos un moment per tal d'assimilar els components. Per una banda, el governador civil nomenat per Franco, per l'altra, un militar del seu Exèrcit i per una altra, l'associació catòlica representada per pares, les dones no tenien cap poder de decisió. Realment és una junta poc democràtica, sense pluralisme que aplicarà el que el dictador ordena.

La segona llei sobre la premsa trenca la tendència a Espanya des de 1883 en la qual es garantia la llibertat d'expressió i havia perdurat en diferents models de governs espanyols. Posteriorment serà reformada per la famosa llei de Fraga de 1966 (Pagès: 2010, 29). La premsa passa al control de l'Estat. Les seues funcions essencialment són «transmitir al Estado las voces de la Nación y comunicar a ésta las órdenes y directrices del Estado y de su Gobierno [...]». Per als franquistes la premsa era decisiva per «la formación de la cultura popular, y sobre todo, en la creación de la conciencia colectiva». Franco considera imprescindible l'eradicació de la llibertat de premsa per tal d'adoctrinar amb el seu model, per això «el periódico vivia en servicio permanente del interés nacional». Per últim, el preàmbul de la llei de 1938, finalitza amb una curiosa visió de la llibertat d'expressió: «Así, redimido el periodismo de la servidumbre capitalista de las clientelas reaccionarios o marxistas, es hoy cuando auténtica y solamente puede declararse la libertad de la Prensa».

El caràcter repressiu d'aquesta llei queda reflectit en els 23 articles que la componen. L'Estat deixa en mans del ministeri pertinent la decisió sobre el nombre i extensió de les publicacions, la designació i la vigilància del personal o la censura de les notícies. Els directors dels periòdics són elegits per l'Estat. De la mateixa manera, es feia amb el cap del servei de premsa de cada província. Els directors dels periòdics eren els responsables màxims del que es publicava i totes les conseqüències repressives recauen sobre ells. Les sancions als directors estaven regulades en la mateixa llei. Podien ser des d'una multa fins a la destitució del director i la confiscació del periòdic.

En el cas de la capital de les comarques de Castelló es veu molt clar el control dels mitjans de comunicació. En l'Arxiu Històric Municipal de Castelló podem consultar innumerables fonts escrites des de l'any 1883. Premsa diària i publicacions periòdiques de diferents llocs, èpoques i corrents polítics que conflueixen en un mateix espai. Per als historiadors es tracta d'un material molt consultat per a completar estudis científics. Al

mateix temps, proporciona una alta qualitat a la investigació ja que es poden comparar diferents punts de vista sobre el mateix fet. Publicacions com el *Diario de Castellón*, *La Provincia Nueva*, *Heraldo de Castellón*, *Clamor*, *República*, *Diario de la Mañana*, etc., tota aquesta proliferació de premsa escrita s'acaba amb l'ocupació militar de Franco a Castelló. Des d'aquest moment el periòdic *Mediterráneo* es postularà com el diari de la Falange en la província de Castelló.

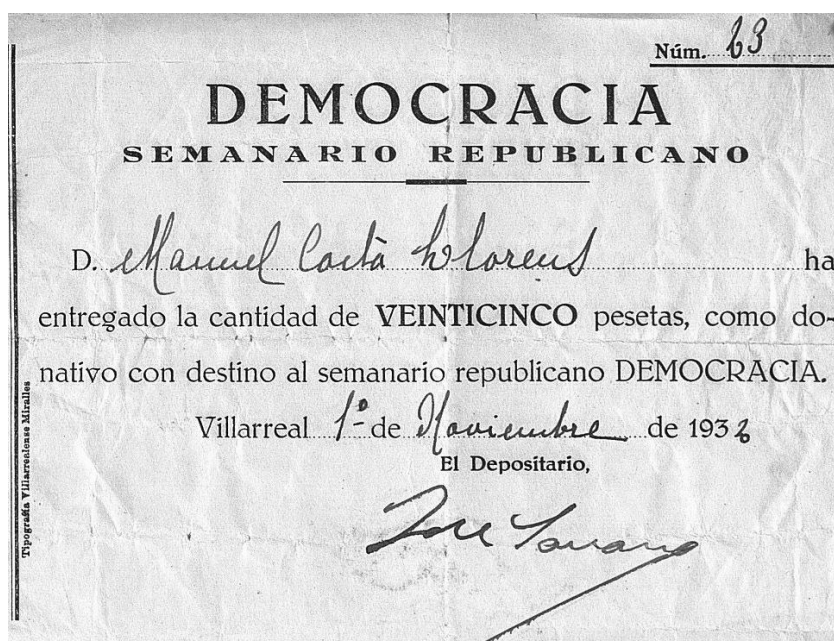
IMATGE 11.
Titular i portada de l'últim *Heraldo de Castellón* publicat abans de començar la Guerra en Castelló al mes de juny. Fons documental: *Heraldo de Castelló* 1938. AMCS

IMATGE 12. Primera portada del diari *Mediterráneo* en apareix en primer lloc Franco i la seua imatge militar. Total admiració i submissió al general militar Franco. El símbol de la Falange en la capçalera, la rendició al mite de Franco i el sentit patriòtic conformen la portada. Fons documental: *Mediterráneo* 1938. AMCS

A Vila-real, la premsa que es publicava a nivell provincial arribava a la ciutat per tal d'informar-se de les notícies durant la República. A nivell local, tenim la confrontació entre *Villarreal* i *Democràcia*. El 20 d'octubre de 1932 apareixia el primer número del setmanari *Villarreal*, de dretes. La rèplica de l'esquerra serà *Democràcia*, que publica el seu primer exemplar el 29 d'octubre de 1932. Ambdós tenien com llengua vehicular el

valencià. Durant aquest període republicà l'antagonisme entre les dues publicacions marquen el context informatiu en Vila-real. La diversificació i la llibertat d'expressions escrites s'acaba en juny de 1938. El control de la informació local recau sobre el consell municipal i, per tant, en les seues seccions falangistes.

DOCUMENT 11. Butlletí d'inscripció al setmanari *Democràcia* de 1932. Fons documental: CDMH, PS-CASTELLÓN, carpeta 178

A Vila-real coneixem el suggeriment de part dels regidors per posar en marxa la indústria de la impremta per tal de utilitzar-la per a usos municipals. De la mateixa manera, María Sichard, de la Secció Femenina política, poder realitzar «propaganda de los ideales» a través de publicacions editades pel govern local i que es podien divulgar des del quiosc de la Plaça Major. En el mateix sentit, la corporació municipal sol·licita per a la biblioteca municipal tres exemplars titulats: «Mola», «Isabel la Catòlica» i «Manual del Fascismo».²³ Tres obres amb una funció clarament propagandista i a l'abast de la població per tal d'adoctrinar la consciència.

²³ AMV, 22-10-1938.

Per a finalitzar l'anàlisi de la llei de premsa i definir més el seu caràcter repressiu farem referència a un dels articles més clars sobre la disposició de Franco per controlar i adoctrinar la societat. Ens estem referint a l'article divuit:

Independientemente de aquellos hechos constitutivos de delitos o faltas que se recogen en la legislación penal, el Ministerio encargado del Servicio Nacional de Prensa tendrá facultad para castigar gubernativamente todo escrito que directa o indirectamente tienda a mermar el prestigio de la Nación o del Régimen, entorpezca la labor de Gobierno en el Nuevo Estado o siembre ideas perniciosas entre los intelectuales débiles.²⁴

Aquestes són fins ara les disposicions jurídiques de la dictadura feixista espanyola durant els temps de Guerra. Com hem vist, ordres que se van confirmant en el territori espanyol i més concretament al País Valencià, Castelló i Vila-real. Totes aquestes lleis entren en vigor des del moment de l'ocupació física mitjançant la lluita militar. És a dir, en tots els indrets no s'apliquen aquestes normes en la mateixa cronologia. En el moment que una ciutat passava a ser dominada pels franquistes el seu entramat jurídic repressiu es posava en marxa.

Les lleis repressives que van tenir un caràcter més fort sobre les persones tant físicament com econòmicament van ser la «Ley de Responsabilitats Polítiques de 1939» i la «Ley de Represión de la Masonería y el Comunismo» de 1940. En aquests casos es decretava la creació de ambdós tribunals especials que s'encarregarien de castigar els enemics del règim. Especial interès tenien sobre els anomenats comunistes i maçons, encara que en el primer cas també comptaven amb tots aquells que eren socialistes, anarquistes o republicans, entre altres.

Abans d'aquesta formalització política en forma de llei el Franquisme realitza altres intervencions que ja van encaminades a la repressió. Es podria dir que es tracta d'un primer pas, un treball de camp, per a conèixer els protagonistes que han fet front a la rebel·lió antidemocràtica. Estem parlant de la Causa General. Es tracta d'una prospecció que es realitza en cada localitat d'Espanya per tal de saber els principals fets així com totes les persones partidàries del règim legítim i que han protagonitzat actes en favor de la República.

²⁴ BOE núm. 549. 23-04-1938

Podem encontrar la Causa General en 1939 que encara que tenia un suposat caràcter informatiu i que va permetre a l'Estat franquista conèixer perfectament quina va ser l'actuació en cada indret d'Espanya, fent possible una relació de persones susceptibles de ser represaliades i obtenir informació del fets ocorreguts durant els anys de la Guerra Civil. Especialment significatiu és la importància que es dóna al que ocorre en els edificis religiosos dels municipis. Demostrant així l'interès franquista per l'Església catòlica i que aquesta fora partícip de la «neteja».

La llei de 9 de febrer de 1939 fixa normes per a la depuració de funcionaris públics. Lògicament, l'aparell franquista havia d'imposar un règim il·legítim no recolzat per la població. Els feixistes van optar per eliminar-apartar totes aquelles persones que clarament havien sigut protagonistes del procés republicà democràtic. Per tant, els franquistes havien de depurar els càrrecs públics. En les lleis anteriorment citades el procés d'eliminació té a veure amb càrrecs polítics, el que ara anem a demostrar és la reordenació del funcionaris en els seus llocs de treball. La persecució a tots aquells càrrecs públics que: «[...] Incumpliendo sus deberes contribuyeron a la subversión y prestaron asistencia no excusable a quienes por la violencia se apoderaron, fuera de toda norma legal de los puestos de mando de la Administración». Per tant, citem part de l'article 1r de la llei de febrer de 1939:

«Se procederá a la investigación de la conducta seguida, en relación con el Movimiento Nacional, por los funcionarios públicos... y procederá, asimismo, a imponer las sanciones de carácter administrativo que correspondan al comportamiento de tales funcionarios y convengan al buen servicio del Estado. »²⁵

Aquest interès pel control de l'espai públic administratiu no és nou en el Govern franquista, ja que al desembre de 1936 ja fan una advertiment a totes aquelles persones que per la seua conducta eren considerades contràries al Movimiento Nacional arribant fins i tot a demanar a les empreses que separaren totes aquelles persones que no treballaven amb eficàcia per la lleialtat del nou règim.

Una característica és la variabilitat de les condemnes que va anar disminuint tal com passaven els anys. Encara així, sempre hi va haver una legislació que la feia possible. La «legalització» de la repressió s'executa amb la creació de la Ley de Responsabilidades Políticas, de 9 de febrer de 1939, es va abolir en 1945, tot i que encara els processos

²⁵ BOE núm. 45 de 14 de febrer de 1939, pp. 856-859.

oberts duraren fins el 1966. Les penes no sols eren físiques, sinó que també podien tenir represàlies econòmiques, aspecte que es va revisar en 1944 per a aquelles persones que no superaven el seu patrimoni en 25.000 pessetes. El més cridaner de la llei era, d'una banda, el seu caràcter retroactiu i, d'una altra, l'herència de la pena als seus familiar, exclusivament, econòmica.

Una altra llei va ser la «Ley de Represión de la Masonería y el Comunismo» d'1 de març de 1940 i vigent fins al 1964. El títol crea confusió, ja que al final la llei va perseguir totes aquelles persones que havien sigut formades o actuat com a maçons al llarg de la seua vida, deixant de banda els comunismes que en gran mesura dins de la ideologia franquista eren els majors enemics.

Com explica Ricard Camil Torres, el resultat d'aquesta persecució, moltes vegades, és l'existència de diferents sancions per una mateix delictes a una única persona. És a dir, una persona podia rebre sanció per un Consell de Guerra i a continuació la incoació d'un expedient de responsabilitats polítiques, al mateix temps, podia ser depurada professionalment i estar immersa en un tribunal de maçoneria, tant si havia sigut maçó fins al 1939 o havia sigut iniciat en algun moment de la seua vida.

Per acabar aquesta anàlisi de la legislació franquista en temps de Guerra i en la postguerra ens agradaria situar dues lleis del primer franquisme. La llei de 1941 per la qual es reorganitza la policia, i les de l'estraperlo, que afectaven la vida quotidiana de les persones. Ambdues aportaran un major control social i augmentaran el grau repressiu de l'Estat franquista. D'una banda, la policia, més coneguda com la «político-social» formada pels afectes al «Movimiento». En la pròpia redacció de la llei parlen de la necessitat repressiva de la «Dirección General de Seguridad», «concentrando en ella todos los elementos preventivos y represivos». La nova policia estarà «nutrida por aquella parte de los Cuerpos de Seguridad y Asalto, que sufrida y heroicamente han demostrado su lealtad política al Movimiento y por los combatientes ya reclutados, que se seleccionaron entre los mejores de la guerra de liberación». El cos de policia franquista s'ordena en les següents esquadres: Cuerpo General de Policía, Cuerpo de Policía Armada y de Tráfico, la seua missió és «la vigilancia permanente y total, indispensable para la vida de la Nación».

La darrera de les lleis que ressalta sobre la resta són les lleis que ataquen la moralitat de la població. Són lleis on esta present el segell de l'Església. Al gener de 1941 es publica la llei contra l'avortament i l'anticoncepció. El Franquisme defineix l'avortament con una «maniobra criminal» i redacta tot tipus d'articles sancionadors tant per a la mare en cas d'avortar com de les persones que la puguen ajudar en aquest sentit. Les persones sanitàries també estan implicades en els sancions de presó menor o major segons el grau de la falta. El control de la moral social de la població era tal que en 1942 legislen sobre l'adulteri. La família, tal com la concep el catolicisme, no contempla aquest. Ser infidel és una falta greu a Déu. Les persones havien de ser «lleials». El sentit de lleialtat era necessari a l'Espanya de Franco. Per això en 1939 ja havia abolit l'anterior llei republicana en favor del divorci. També se suprimeix el matrimoni civil. El cridaner de la llei de l'11 de maig de 1942 quan redacta les següents paraules: «[...] Sin perjuicio de distinguir en sus sanciones el adulterio de ambos cónyuges, idéntico en su esencia aunque diverso por la gravedad del daño mucho mayor en la infidelidad de la esposa». Durant tota l'exposició jurídica de la norma en cap moment tracta per igual les dues persones que conformen el matrimoni. En primer lloc, sempre parla de les dones i després dels homes. De igual manera, el càstig és més elevat per a les dones adúlteres que per als homes.

CAPITOL III

LA CAUSA GENERAL: JUSTIFICAR

L'INJUSTIFICABLE

CAPITOL III. LA CAUSA GENERAL: JUSTIFICAR L'INJUSTIFICABLE

La primera via repressiva que estudiarem en aquesta investigació i que marca l'àmbit polític va ser el del decret de l'any 1940 en el qual s'ordenava la instrucció de la Causa General. El decret data del 26 d'abril de 1940, però realment, com en el cas de Castelló i Vila-real, les diligències que ordenava la Causa General ja estaven fetes amb anterioritat, concretament durant l'any 1939. Es tracta d'una escenificació jurídica del que s'estava fent en tot l'Estat. Com veurem en l'apartat pertinent, la Causa General no té en si mateixa activitats repressives. Més prompte és l'instrument per poder dirigir i castigar totes aquelles persones «desafectes al Moviment». Al cap i a la fi, és una recopilació d'informació dels anys de Guerra, especialment des de 1936, «a la Historia y al Gobierno del Estado interesa poseer una acabada y completa información de la criminalidad habida bajo el dominio marxista».²⁶

La guerra ja havia acabat i l'Exèrcit franquista domina tot el territori. L'alçament antidemocràtic havia triomfat. Franco a partir d'ara serà el Cap de l'Estat recolzat per l'Exèrcit que li havia confiat el poder. Des del punt de vista militar una vegada Catalunya passa a mans colpistes, la Guerra està pràcticament guanyada. Gener de 1939 marca la fi de la República i l'inici de l'Estat dictatorial. En el Govern de la República es prenen una sèrie de decisions que fan indicar que la Guerra està en els seus últims mesos. Per part franquista també es pot corroborar aquesta realitat. El període de gener de 1939 que comença amb la dissolució de la Generalitat de Catalunya fins al setembre del mateix any hi ha una gran quantitat de lleis dictades pel Franquisme. Se saben guanyadors i van a regular tots els aspectes que estiguen al seu abast per a controlar la societat i aplacar qualsevol revolta en la seua contra.

La Causa General es tracta d'un document d'especial interès per a la investigació de qualsevol temàtica sobre la Guerra Civil. Des de l'economia, la repressió republicana, la repressió franquista, la persecució social dels vençuts, etc. Aquesta documentació es va

²⁶ BOE, 4-05-1940

poder consultar a partir de l'any 1980 quan fou traslladada al Arxiu Històric Nacional en Madrid, posteriorment ha sigut remesa al Centre de Documentació de la Guerra Civil de Salamanca, on actualment es pot consultar.

La Causa General és la primera gran font del franquisme. Instruïda pel decret del Ministeri de Justícia del 26 d'abril de 1940, publicat en el *Boletín Oficial del Estado* del 4 de maig, que li va donar poders al fiscal del Tribunal Suprem per a instruir la «Causa General informativa de los hechos delictivos y otros aspectos de la vida en zona roja desde el 18 de julio de 1936 hasta la liberación».

L'estructura interna de la documentació de la Causa General recorda a la que després veurem en el judicis sumaríssims. Cal recordar que totes aquestes eines repressives estan dirigides i executades per militars i per tal el modus operandi sempre serà similar. En aquesta àmplia documentació trobem narració de fets, declaracions de testimonis inculpatoris, noves dades i explicacions que poden clarificar altres processos judicials militars (Santacreu: 1986, 221).

La repressió més significativa es va manifestar en els Consells de Guerra “sumaríssims” que van ser més de 450 a Vila-real. Aquests judicis militar van aprofitar la instrucció feta pel Ministeri de Justícia coneguda com la Causa General que anava destinada a:

Instruir Causa General en la que se reúnan las pruebas de los hechos delictivos cometidos en todo el territorio nacional durante la dominación roja y que permita apreciar en conjunto la delincuencia habida en cuanto a su preparación, extensión, intensidad, organización, procedimientos, inspiración y dirección.

La Causa General tenia en compte tot el succeït des del 18 de juliol de 1936 fins al moment de la ocupació franquista. A Vila-real, com veurem, va ser d'una eficàcia extrema, poc mesos després de finalitzar la Guerra en el municipi. L'objectiu era:

«[...] Investigar cuanto concierne al crimen, sus causas y efectos, procedimientos empleados en su ejecución, atribución de responsabilidades, identificación de víctimas y concreción de los daños causados, lo mismo en el orden material que en el moral, contra las personas, contra los bienes, así como la religión, la cultura, al arte y el patrimonio nacionales.» (Casanova: 2002, 31).

3.1. Els objectius de la Causa General

La finalitat de la Causa General era principalment informativa. La quantitat d'informes que va propiciar va ser voluminosa, sobretot, aquella documentació que fa referència a la població civil en declaracions, testimonis, narracions de fets, llistes de noms, etc. Evidentment, la documentació més abundant és sobre aquelles zones on l'alçament militar no va triomfar i va haver un període de Guerra. Així és com en el País Valencià, Catalunya o Madrid trobem molta més documentació que a Galícia, Navarra o Extremadura. Al País Valencià es conserva la Causa General de València, Castelló i Alacant, que sumen un total de 42 caixes de documentació. Castelló i València són les que més informació contenen en 10 i 29 caixes, respectivament. Aquesta documentació està realitzada de manera local i arxivada de la mateixa manera. Podem trobar totes les investigacions realitzades poble per poble de la província (Santacreu: 2004,64).

L'organització d'aquesta documentació era per peces. La primera era la referida als fets contra la vida, la seguretat en el moment de l'alçament, noms d'autors de actes delictius contra persones o edificis, com ara l'Església. Per a la seua elaboració van participar els governadors civils, rectors, alcaldes, guàrdia civil, familiars de desapareguts, veïns. Com podem veure, la condició de vencedor i les ganes de venjança fan aquestes informacions dignes de ser contrastades amb altres fonts com les entrevistes orals i documentació del període republicà. Aquesta part serà la més important per al nostre estudi.

La segona part es dedicava a l'alçament militar i les actuacions dels republicans contra aquest. Les tres peces següents es referien a la repressió i la vida política durant els anys de la República, especialment en els primer mesos de la Guerra. Ací buscaven informació sobre les txeques, les saques, el presoners, i tot allò que tenia a veure amb la justícia republicana i els tribunals populars. La resta feien referència a la premsa, les actuacions governatives republicanes, les morts de sacerdots i religiosos i per últim, l'escola i el seu funcionament. En aquesta descripció ens falta per esmentar les que serien les parts vuitena i novena, que fan referència a activitats econòmiques. La primera s'ocuparia dels atemptats contra la propietat, com ara les col·lectivitzacions, i la segona de la banca.

La narració de totes les parts citades en molts casos porta a la duplicitat d'informació que té caràcter repetitiu per tal de redundar sobre els fets narrats. Hi podem trobar en la descripció de Vila-real noms i cognoms de persones assassinades i els seus assassins repetits al llarg de les primeres pàgines de la Causa General. La repetició de tals fets vol confirmar-los i crear consciència moral la crueltat del vençuts. Per altra banda, poder llegir les declaracions de testimonis de l'època és un document de primera categoria històrica. La subjectivitat que hi pot hi haver inclosa en les paraules dels afectats, normalment familiars, la hem de considerar així per la dificultat de contrastar-la amb fonts directes. En canvi, la documentació objectiva que podem trobar en la Causa General és aquella referida a la destrucció de patrimoni material, normalment acompanyada de fotografies, i les actuacions republicanes en els bancs. Es tracta de documentació adjuntada a la Causa General i no documentació creada expressament per a la seua instrucció militar (Santacreu: 1986, 222).

Una vegada complimentat el primer pas de l'elaboració de la Causa General, el Ministeri de Justícia havia de realitzar un informe-memòria per al Govern de Franco. El resultat fou la publicació en 1943 de *Causa General. La dominación roja en España. Avance de la información instruida por el Ministerio Público*. En conseqüència, la informació obtinguda no sols va ser d'us repressió sinó que es va utilitzar per a realitzar propaganda i justificació de la necessitat d'una guerra i l'alçament militar. Prova és la traducció d'aquesta obra a idiomes com l'anglès, el francès, a banda del castellà per a tota Iberoamericà i que es poden consultar a l'Arxiu Nacional. La Causa General

ajudaria a completar la repressió dels dirigents republicans i dels protagonistes dels actes revolucionaris, així com reparar a les persones o grups que havien sofert durant la Guerra morts o persecucions (Sánchez: 1993, 26).

Com després veurem, la quantitat d'informació que podem extraure de la Causa General és àmplia. Els historiadors hem de fer bon ús de la documentació que hi trobem ja que ens pot facilitar molt la reconstrucció republicana localment. Una vegada analitzada aquesta informació he arribat a la conclusió que la Causa General complementa perfectament la documentació que trobem de la República. Molta de la documentació va ser amagada o destruïda quan els franquistes es van alçar militarment contra la República. Altres documents estan parcialment destruïts, tot en un interès d'amagar informació per futures represàlies. La Causa General ens aportarà la informació que de vegades ha sigut difícil de conèixer.

Durant algun temps els historiadors han considerat la Causa General com una font de documentació informativa per a l'Estat franquista. La seua concreció en 1940 fa pensar que és posterior a les principals lleis repressives i als judicis sumaríssims. Però a Castelló i Vila-real no fou així. Com després analitzarem, la part de instrucció de la Causa General en Castelló va ser iniciada en 1939, provant l'interès que tenia el Franquisme per una ràpida repressió a partir de les declaracions fetes per testimonis afectes al règim. Al mateix temps que es realitzava la instrumentalització d'aquesta Causa es portaven a terme la repressió militar, en el judicis d'urgència, la repressió política, en les lleis de responsabilitats polítiques i contra la maçoneria. Per tant, és fàcil comprovar com aquestes diligències completaven les realitzats pels tribunals pertinents, encara que ja estigueren empresonats, jutjats o afusellats.

El que va aconseguir la investigació franquista va ser en molts punts qüestionable. Però sí que aconseguí marcar les diferències entre els vencedors i el vençuts. Això vol dir que les declaracions fetes pels «testimonis» i per les forces eclesiàstiques, falangistes o municipals amb motiu dels fets, facilitaven els afusellaments i condemnes d'altres persones. Aquest punt es relaciona perfectament amb el que hem citat en l'apartat anterior sobre la justícia des de dalt i des de baix. Volem dir que una investigació ordenada des del Ministeri acaba sent completada per la societat civil, enfrontant els uns amb els altres. A més a més, hem de tenir en compte

que aquestes acusacions estaven sobrevalorades, falsejades i eren l'ocasió per aconseguir la necessitat del Franquisme de trobar els enèmics.

En el posterior estudi realitzat sobre la legislació franquista i la seua aplicació repressora en la societat civil ens hem adonat de les xarxes de col·laboració en el règim van implicar moltes famílies de la societat vila-realenca. Per una banda, les delacions de familiars anteriorment reprimits, per una altra, persones afectes al règim amb ganes de venjança, a les quals cal sumar les denúncies per problemes laborals durant la República. Aquesta violència de sang va permetre la unitat entre els vencedors. No podem oblidar les col·laboracions acusatòries de les institucions locals com l'Ajuntament, la Falange local i l'esmentada Església.

Cal apuntar també la diversitat de les actuacions. Moltes vegades també depenia del tipus de persecució que es realitzava en cada municipi. Trobem pobles amb una detallada informació de noms i cognoms com es demanava: «dirigentes más destacados de partidos políticos del Frente Popular, sindicales obreras o agrarias. [...] Siempre que sea posible al citar nombres, dar los dos apellidos y el apodo o sobrenombre si por él fuera conocido en la localidad. Deberán remitirse las fotografías que puedan adquirir de cabecillas, asesinos, e individuos destacados de la época roja» (Arnabat: 2013, 50). Altes municipis realitzen observacions més generals que no presenten informació directa, sinó que mostren una fidelitat familiar. En aquest suposat podem situar el cas de Ribesalbes, on no hi ha acusacions directes sobre assassinats (Pagès: 2009, 504). El municipi de Vila-real estarà més pròxim al primer esmentat. La informació que aporten les autoritats franquistes a la Causa General és àmplia i detallada, com ara veurem.

El conjunt de la informació ens ha permès obtenir una base de dades molt extensa sobretot el que havia succeït en el període bèl·lic per tal de ser jutjat en els Consells de Guerra. L'expedient de la Causa General de tot el que investiguen els franquistes a Vila-real esta inclòs en la part 24 de la província de Castelló. Va ser instruït pel secretari Luis Córdova Pérez i pel jutge Julián Zubimendi Marce, capità militar del cos jurídic militar. Julián Zubimendi va ser nomenat jutge abans de finalitzar la lluita en la ciutat de Castelló, el 25 d'abril de 1938. Tan sols un any després ja estava redactat l'informe, l'11 de març de 1939 es dona per conclòs, sense estar tota la província sota les forces

franquistes, ja que faltaven municipis importants com Sogorb o Viver, que estaven resistint en l'última línia de resistència de la Batalla de Llevant.

Els diferents expedients oberts al municipi de Vila-real tracten sobre els fets ocorreguts durant els primers dies i mesos de la guerra, principalment. Per tal d'estructurar l'anàlisi de tota la documentació trobada farem un estudi per parts.

3.2. Les declaracions acusatòries dels testimoniatsges

En primer lloc, totes aquelles acusacions directes o indirectes, recolzades per declaracions de testimonis que faciliten determinar els culpables de totes les actuacions realitzades i que van enumerades en els expedients.

En la Causa General, el 25 de setembre de 1938 oberta pel secretari, 88 casos de persones assassinades a Vila-real i la seua corresponent descripció dels fets en els principals acusats per les morts. La mitjana d'edat de les persones executades pels republicans és de 40 anys. El més major, de 66 anys, és José Pesudo Sancho, propietari, i radical d'esquerra. En canvi, el més jove va ser assassinat amb la seua família, pare i germà major, tots tres de Derecha Regional Agraria (DRA). Es tracta de la família Marcet, de professió fabricant de teixits. Quant a les professions dels habitants de Vila-real és molt variada, des de comerciants a propietaris passant per espartenyers i llauradors. En les 88 morts reconegudes pels franquistes destaquen sobre manera les execucions realitzades de sacerdots, religiosos i persones relacionades amb l'Església. Apareixen en la llista 21 morts d'aquest tipus. El contingent de població eclesiàstica reconegut suposa el 23,8 % de totes les víctimes. Aquest fet està relacionat amb l'anticlericalisme i el posterior desig de persecució que tindran els catòlics per a col·laborar en la instauració de la repressió.

Una altra data que corrobora el període revolucionari dels mesos de l'estiu de 1936 és la de les morts. Tal com expressen els franquistes, la major part de les morts es produeixen l'any 1936, perquè en 1937 sols hi apareixen tres, en el mes de març. Les 85 restants estan datades en 1936. Principalment, els quatre mesos següents a l'alçament militar: agost, setembre, octubre i novembre, el més amb menys morts, solament tres.

Per tant, els mesos en què la República viu moments d'instabilitat són les més convulsos a Vila-real.

Els diferents corrents ideològics d'esquerra aprofiten per a intentar controlar la situació imposant el seu criteri. Les forces més radicals d'aquest sector intentaràn mostrar un fervor revolucionari extremista, demostrant en el seu anticlericalisme. En els mesos d'estiu el nombre de morts va decreixent. El control gradual instaurat pel Govern republicà té conseqüències favorables. A l'agost hi trobem 32 morts, al setembre 26 i a l'octubre 24. Entre tots els dies que apareixen relacionats destaca com el dia amb més mortalitat a Vila-real el 21 d'agost de 1936, en el qual apareixen registrades 14 execucions.

La filiació política de les víctimes és de marcat accent tradicionalista. A banda dels religiosos, trobem molts membres afiliats a la DRA i de la Falange, entre les quals destaca el que fou el seu president, Francisco Moreno, llaurador.

La diferència entre homes i dones mortes seguint la Causa General s'inclina cap als homes. Sols apareix una dona afusellada, Francisca Rodríguez Abad, de 45 anys, i que treballava de serventa en la casa del sacerdot Vicente Albiol Bort, i que presumiblement van ser assassinats el mateix dia. El formulari de la Causa General interessa saber el lloc on es va trobar el cadàver si és possible saber-lo, i una altra dada important, la seua constància o no en el Registre Civil. Realment és una quantitat escassa la que consta en el Registre, sols onze persones hi apareixen declarades i quatre són desconegudes. Una dada més de l'escàs control que hi havia en aquest moments de revolució.²⁷

Per últim, aquest estudi minucios del bàndol franquista expressat en la Causa General introdueix ja les intencions repressives. Per concloure la composició del fets es demana nom i cognoms de tots els autors materials dels afusellaments i la seua ubicació actual, si és que encara hi ha constància de la seua localització. L'únic que trobem com a acusat i afusellat en aquest moment de la investigació és Pascual Miró Olaria. La resta de persones identificades com a protagonistes en tals fets són: Manuel Carda Peris, Pascual Broch, José Sancho Cortés, Nicomedes Llop Capella, Vicente Seglar Costa, Pascual Llop Almela, Miguel Cabedo García, Juan Curto Figuera, Antonio Pesudo Cantavella,

²⁷ Causa General, peça sobre Vila-real. AHN

Pascual Roca Llorca. En aquest moments, potser, aquests noms no tenen rellevància en la repressió franquista, però en posterior investigacions del treball veurem com tots seran reprimits per aquest i altres fets.

La Causa General de Vila-real compta amb més d'un centenar de declaracions de testimonis realitzades per veïns de Vila-real ajudant els franquistes. Tots ells declaren una sèrie de fets que inculpen altres persones republicanes per les seues actuacions. La majoria de les delacions tenen a veure amb assassinats durant el període revolucionari republicà, així com amb activitats que es duïen a terme per a consolidar la República. Entre totes les acusacions directes que trobem destaca una característica comuna: les declaracions que hi ha en la Causa General tenen un alt component familiar. Les famílies que van partir la repressió d'una forma més abusiva durant la República presten els seus testimonis per a fer justícia. La societat es val de l'ànim de revenja de Franco. Carmen Manrique explica la detenció i mort del seu fill; Ángela Pitcharh declara pel seu home Pedro Ortells; Rosario Queralt relata l'assassinat de Jesús Queralt en la Rambla de la Viuda; María Rius, la del nebot Pedro Mezquita; José Moreno la mort el 21 d'agost de 1938 a Moncofa del seu germà i cap de la Falange, Francisco Moreno; Concha Gil, l'assassinat del seu oncle sacerdot José Avellana Guinot; o Concepció Llorca, la del sacerdot Enrique Asenao Llorca, entre altres testimoniatsges.

Una de les conseqüències de la Guerra Civil i que també podem veure en les delacions investigades i anteriorment mostrades, és la quantitat de dones que pateixen la repressió indirectament. Les dones són les que realitzen molts interrogatoris en la Guardia Civil municipal per venjar els seus familiars, tant si són homes, fills, o oncles. Altres declaracions com les de Celestino García son més significatives de les actuacions revolucionaries durant els primers mesos de la Guerra Civil, quan es destrueix el registre de la propietat de la localitat per un «grupo armado violento».

Per últim, un altre denominador comú en totes les investigacions realitzades pels franquistes és la necessitat de posar nom als culpables. Totes les declaracions llegides aporten una relació de persones que intervenen o creuen que intervenen. De fet, com podran veure en la declaració adjunta, hi ha diversos camps que caracteritzen la repressió franquista. La informació que volien aconseguir era: «nombres de personas

que lo apresaron; referir lo que le sucedió a la víctima desde su detención hasta su muerte; Díganse los nombres y los delitos imputados a ellos».

DECLARACIÓN DEL TESTIGO En Castellón a once de Febrero de mil novecientos cuarenta y dos

PARMEN MANRIQUE ANDRÉ

Ante el Sr. Fiscal, delegado para la instrucción de la Causa General de _____ compareció el testigo anotado al margen, de cuarenta y once años de edad, de estado casado, natural de Villarreal, de profesión profesado, que no ha sido procesado, con domicilio en palle San Jaquin n.º 69 y después de prestar juramento de decir verdad y enterado de las penas por falso testimonio, fué interrogado y DICE:

Que su ⁽¹⁾ hijo D. MANUEL MARTIN MANRIQUE de profesión botador de filote afiliado a D. N. V. partido de San de 27 años de edad, con domicilio en palle San Jaquin Villarreal me deteniendo por ⁽²⁾ uno llamado "Vicomedes dlog" otro fue Pitarch el hijo en ⁽³⁾ el Puerto de San Jaquin que fue a las 10 de la noche el 6 de Octubre de 1936 siendo conducido ⁽⁴⁾ al cuartel de los Carabos donde le tuvieron 24 horas y luego pasandolo por delante de la casa de la declarante lo sacaron de Villarreal y trajeron a Castellón donde le asesinaron Su cadáver ⁽⁵⁾ presentaba heridas de arma de fuego. En Villarreal fué hallado en el cruce carretera Almazora a Valencia

Personas sospechosas de participación en el crimen ⁽⁷⁾ Vicomedes dlog era la declarante y tambien fue Pitarch. Nos y nosotros intitacion mas que no conoce la declarante

Paradero de éstos: dice que Vicomedes dlog esta fusilado y que aunque no esta segura que fue Pitarch pero esta en la carcel de Valencia

Su defunción si ha sido inscrita en el Registro Civil. El interfecto era natural de Villarreal provincia de Castellón de 27 años de edad, hijo de Parmen y de Manuel de estado soltero con _____ de cuyo matrimonio quedaron _____ hijos llamados _____ de _____ años de edad respectivamente.

Testigos para la inscripción: D. _____ con domicilio en _____ y D. _____ en _____

Ratificase, previa lectura, y firma con S. S. Doy fe hima

Jaquinto Moru Carmen Manrique

J. P. M. de la Fuente

NOTAS.—(1) Padre, hijo, marido, etc.—(2) Nombres de las personas que le apresaron.—(3) Sitio en que se produjo la detención.—(4) Fecha de la misma.—(5) Referir lo que sucediese a la víctima desde el momento de la detención hasta su muerte.—(6) Expresar la clase de heridas que presentaba.—(7) Díganse sus nombres y los hechos imputados a cada uno de ellos.

DOCUMENT 12. Declaració d'una veïna de Vila-real sobre el la detenció i assassinat d'un fill. Podem observar la minuciositat de totes les dades que volien saber. Font: Causa General Exp 23. PARES

3.3. Control dels acusats

La segona part de la nostra anàlisi de la Causa General analitzarà la vigilància que es realitza sobre els acusats anteriorment. De tots ells es fa un informe concloent de la seua situació. El que intentaven era saber quina localització tenia cadascú per poder fer un control de les persones desafectes al règim. El que els interessava saber era si estava condemnat i afusellat o encara estava lliure en territori república. Aquest afany de saber de tot i de tots és el que caracteritzava la repressió franquista, que no volia que ningú dels protagonistes de la República tingueren una vida fàcil. És per això que es relacionen els 63 noms, cognoms i malnom conjuntament amb una declaració de testimonis locals. És en aquest moment on entra l'arbitrarietat-partidisme del sistema judicial. Les declaracions firmades del veïns no eren el principi d'una investigació sinó la prova de la realització del fets. És a dir, la inculpció d'aquelles persones partidàries del règim que denunciaven una sèrie de fets era suficient per a la detenció i processament.

Villarreal 19

GUARDIA CIVIL. COMANDANCIA DE CASTELLON. PUESTO DE VILLARREAL.

32

Ciudad de Villarreal

Relacion de los criminales mas destacados de esta Ciudad, que se distinguieron durante la dominacion marxista en esta poblacion

Nombres y apellidos			Apodo	Situacion de cada uno
Jose	Sancho	Cortés	Zurdo Sanxista	Detenido y fusilado
Enrique	Benau	Cabedo	Periculi	Detenido y fusilado
Elias	Eixen	Petit	,,	Detenido y fusilado
Santiago	Girona	Mata	Fallares	Detenido y condenado
Jose	Alcaraz	Cabanes	Ferroviano	Zona roja
Enrique	Aguilera	Garcia	Ferroviano	Zona roja
Juanito	Monteso	Marti	Maquina	Zona roja
Joaquin	Sales	Percar	,,	Zona roja
Juan	Peidro	Vilaplana	,,	Zona roja
Salvador	Polch	Aguillella	,,	Fusilado
Octofredo	Cancon	Lombarda	,,	Zona roja
Jose	Ortega	,,	,,	Zona roja
Alejandro	Navarro	Segarra	,,	Zona roja
Damian	Gil	Capdaro-Comde	Libertarias	Zona roja
Pascual	Carda	Peris	Gari. Ferroviano	Zona Roja
Joaquin	Rubert	Cantavella	Chichori	Fusilado
Luis	Alvies	Castell	Ferroviano	Zona Roja
Julian	Agenais	Reberter	Hullanet	Zona roja
Manuel	Carda	Peris	Gari	Zona Roja
Joaquin	Cantavella	Rubert	,,	Fusilado
Jose	M ^a	Broch	Rubert	Cartageno
Pascual	Broch	Rubert	Cartageno	Zona roja
Pascual	Manzanet	Cabedo	Fomcher	Zona roja
Antonio	Penufo	Cantavella	Elpaco	Zona roja
Elias	Casalta	Carda	Cosme	Zona roja
Antonio	Llorens	Aimerich	Figueret	Zona roja
Pascual	Llorens	Petit	Costa	Zona roja
Vicente	Seglar	Costa	Seglar	Zona roja
Hermisio	Pitach	Cuevas	Quifat de Jose M. Juan	Zona Roja

DOCUMENT 13. Llistat complet de totes les persones acusades i perseguides de Villarreal, descrites en la Causa General, en relació amb tots els fets realitzats segons el bàndol franquista. Fons documental: Causa General Exp 23. Pares

33

Nombres y Apellidos			Apodo	Situacion de cada uno.
Pascual	Amorós	San Nicola's	Pusa	Zona roja
Vicente	Opeta	Aguilar	Telesforo	Zona roja
Pascual	Reberter	Girona	Reberter	Zona roja
Pascual	Roca	Llorens	Roca	Zona Roja
Bautista	Vidal	Vidal	Canós	Fusilado
Vicente	Soriano	Ramos	Parret	Zona Roja
José	Casinos	Cogues	Casinos	Zona Roja
Pedro	Frach	Menbrado	Curro	Zona roja
Pascual	Cortes	Escuder	Fabeta	Zona roja
Jose	Cabrera	Ibañez	Chavena	Zona roja
Ramon	Gallejo	,,	,,	Zona roja
Antonio	Garcia	Mata	Tena	Fusilado
Jose	Villarreal	Penufo	Ferpus	Fusilado
Manuel	Ferrer	Menero	Mafo Puntals	Zona roja
Pascual	Ferrer	Menero	Puntals	Zona roja
Nicomedes	Llop	Capella	Nicomedes	Zona roja
Pascual	Llorens	Petit	Dotona	Repetido. muy criminal
Jose	Pitaroh	Mafo	Hini	Zona roja
Juan	Orto	Pimenes	Caramelero	Zona roja
Elias	Casalta	Carda	Cosme	Zona roja
Miguel	Cabedo	Garcia	Soroll	Zona roja
Pascual	Saura	Carda	Saura	Zona roja
Pascual	Miro	Olaris	Tono	Fusilado
Jose	Yoch	Cortés	Rullo	Zona roja
Manuel	Pitaroh	Moreno	Mantellina	Zona roja
Pascual	Carda	Devis	Polit	Zona roja
Ramiro	Cantavella	Moreno	Cubano	Zona roja
Jose	Pitach	Clausell	Garronet	Detenido y condenado.
Vicente	Soriano	Ramos	Parret (Arbona)	Zona roja
Antonio	Mata	Guinot	El Pirri (Bosador)	Condenado
Jose	Arrufat	Cortes	Traqueter	Zona roja
Jose	Subirat	Jaime	Ferroviano	Zona roja
Cesar	Ripolles	,,	El Mafo	Zona roja

3.4. Els esdeveniments i els protagonistes de la Guerra Civil a Vila-real segons la Causa General

La següent part investigada per aquest treball és la referida als esdeveniments relatats per la Causa General durant el període de 1936-1938 quan les tropes franquistes no ocupaven el terme de Vila-real. En la redacció dels militars es pot comprovar el fervor revolucionari dies després de l'alçament fracassat. La ciutat de Vila-real torna a confirmar els estudis d'altres historiadors que han fet estudis d'aquest moment en altres ocasions. En els fets narrats trobem l'anticlericalisme en el malestar cap a les dones que anaven a missa, la crema dels franciscans i la seua biblioteca el 23 de juliol, l'església de Sant Pasqual, la vigilància de persones de dretes responsabilitzada a Enrique Lloret Manrique o els registres en cases. La reconstrucció dels fets durant els mesos d'agost a novembre per part de la Causa General és una gran aportació documental.

IMATGE 13. Antiga església de San Pascual a Vila-real, abans de la reconstrucció dels anys 40. Fons fotogràfic: AMV.

L'interés del franquistes per saber quins eren els membres dels diferents comitès, així com els seus càrrecs, és d'una exactitud precisa. Acusen el comitè d'armar-se gràcies a les escopetes que requisava al poble. També es relaciona l'alcalde republicà Pascual Cabrera Quemades, de guanyar diners de les aportacions ciutadanes per a l'assistència social. En les confiscacions esmenten les que hi ha en el sector de la taronja així com en els comptes bancaris de determinades persones, com després veurem. Totes les activitats realitzades per cada comitè i les detencions i morts causades en el seu mandat estan relacionades. Intenten confeccionar una cronologia del fets dia a dia, però sols està fins al mes d'agost de 1936. Els mateixos franquistes reconeixen que l'activitat es redueix a Vila-real a partir de novembre, quan es crea el Consell Municipal, deixant a banda el buit de poder de l'alçament franquista.

En els diferents escrits que podem trobar en aquesta peça hi ha al·lusions continues al descens de població que es produeix a Vila-real, que passa de 20.000 habitants a 10.000 durant la Guerra. Aquesta dada sense l'alçament militar no s'hauria produït. Menys encara quan la tendència des de l'any 1932 era de creixement en la ciutat. Si en algun cas la reiteració de la davallada poblacional a què al·ludeix la Causa General s'entén com un problema de la violència republicana, res més lluny. Com hem dit, fins a 1936 la població creix, i és el mateix alçament qui trenca la tendència i provoca moviments migratoris de refugiats, milicians en el camp de batalla, exili, morts, afusellats, etc. El mateix informe que realitza el comandant de la Guàrdia Civil, Celedonio Zemeño López, reconeix que després de l'alçament militar molta gent decideix quedar-se, però molts s'amaguen o se'n va fora.

De totes les intervencions que realitza la Causa General, la identificació de la brigada mòbil creada pel Comitè Antifeixista és la que més pareix interessar. Busquen els fets dels quals se'ls pot acusar, la identitat dels seus membres i la seua localització després l'ocupació franquista de Vila-real. Per si de cas la inculpació en els fets de Vila-real no fóra suficient també la relacionen amb actes en altres poblacions veïnes. Afegint que era una forma de procedir per tal que no els conegueren a l'hora de buscar en els domicilis les persones que volien detenir. La brigada mòbil està acusada d'empresonar i assassinar els veïns de Vila-real. En el document de la Causa General li atribueixen 84

morts, a més d'assegurar que cobraven un sou per realitzar aquestes funcions. La relació de noms correspon a la taula següent.

TAULA 4. RELACIÓ NOMINAL DELS SOUS DE LA BRIGADA MÒBIL

Nom i cognom	Sou (en PTA)
Pascual Roca Llorca	70
Vicente Seglar García	70
Antonio Pesudo Cantavella	70
Emilio Barrachina Montañés	70
Nicomedes Llop Capella	63
Antonio Hernández Monedero	63
José Aznar Castillo	70
Pablo Amposta Cabanes	63
Celestino Martínez Batalla	70
José Llorens Petit	63
Pascual Ferrer Menero	63
Manuel Ferrer Menero	63
Miguel Cabedo García	63
Juan Curto Figueras	63

Font documental: Causa General de Vila-real. AHN. Elaboració pròpia

En els escrits de la Guàrdia civil i l'Ajuntament hi ha diferències. Pascual Renau, alcalde franquista, amplia la llista a 14 noms. Afegeix Vicent Seglar Costa, Tomás Hombrados Checa, José Pitarch Usó, Jose Folch Cortés, Antonio García Mata, Pascual Manzanet Cabedo, Santiago Girona Mata, Julián Asencio Reverter, Blas Casalta Carda, Pascual Amorós San Nicolás, José Villarreal Pseudo, Ramiro Cantavella Moreno, Vicente Soriano Ramos i Antonio Mata Guinot. En canvi, no cita altres quatre veïns que sí que havia confirmat la Guàrdia Civil. De totes les persones del llistat es cita la seua situació actualment, resultant que José Aznar Castillo ja estava mort, Antonio García Mata, José Villarreal Pseudo i Antonio Mata Guinot havien sigut executats abans del 12 de novembre de 1938, data de l'escrit de l'alcalde.

23
37

AYUNTAMIENTO
DE
VILLARREAL
(CASTELLÓN)

Negociado Gobernación.

Núm. Brigada móvil.

Jefe, Pascual Roca Ilorca.
Antonio Pseudo Cantavellarriana, todos los cuales, cuando se
Miguel Cabedo García
Vicente Seglar Costa
Juan Curto Figueras
Tomás Hombrados Checa
Pablo Amposta Cabanes
Manuel Ferrer Menero
José Llorens Petit
Nicomáces Ilop Capella
Ceslestino Martínez Batalla
José Pitarch Usó
José Folch Cortés
Antonio García Mata
Pascual Manzanet Cabedo
Santiago Girona Mata
Julian Asencio Reverter
Blas Casalta Carda
Pascual Amorós San Nicolás
José Villarreal Pseudo
Ramiro Cantavella Moreno
Vicente Soriano Ramos
Antonio Mata Guinot
Vicente Seglar García-Subjefe.

Consecuente al oficio de V.S. fecha 28 del pasado mes de octubre, interesando ampliación de datos con respecto a la brigada móvil que cometía asesinatos, tengo la distinción de significarle:

Que la dicha brigada móvil, en esta ciudad la componían los individuos que se anotan al margen, la cual estaba relacionada con otros grupos de la misma índole, de Onda, Almazora y Buena Vista, todos los cuales, cuando se trataba de hacer algunos asesinatos en grupo, mutuamente se prestaban su siniestra colaboración.

Con respecto a las brigadas móviles de otras poblaciones, no tenemos absolutamente ningún antecedente respecto a los que las formaban.

Y con referencia al paradero actual de los individuos del margen resulta: Antonio García Mata, José Villarreal Pseudo y Antonio Mata Guinot, han sido ejecutados, Santiago Girona Mata, alias Pallarés, se halla preso en esa capital y todos los demás individuos, evacuaron esta ciudad antes de ser liberada.

Dios guarde a V.S. muchos años.
Villarreal 12 de noviembre 1938.
III Año Triunfal
El Alcalde

Pascual Renau

MUNICIPAL
VILLARREAL

Ayuntamiento de Villarreal
CASTELLÓN

12 de Noviembre 1938

Salida N.º 480

Sr. Juez instructor de la Causa General de esta provincia.
Castellón.

DOCUMENT 14. Notificació de l'alcalde de Vila-real al jutge de la Causa General dels noms i situació que conformaven la Brigada Mòbil. Fons documental: Causa General Exp. 23. Pares. AHN

3.5. Danys materials en la ciutat de Vila-real i terme

Un altre dels propòsits investigadors dels franquistes en la Causa General és l'estimació de tots els danys soferts materialment en el patrimoni de la ciutat. Segons la Causa General, les pèrdues agrícoles estaven taxades en 20 milions de pessetes. No tenen en compte el pous per a reg destruïts i la mancança de força elèctrica atorgada als republicans en el moment d'abandonar el municipi. Quant als edificis destruïts o abandonats a causa de l'aviació republicana, estimen en 500 els totalment enderrocats i 1.000 amb danys. En camp moment parlen de l'aviació partidària del franquisme. Com hem pogut comprovar, no va ser així, ja que els bombardejos de la Legió Còndor i les seues conseqüències materials estan citades en aquest treball. Aleshores, queda palès el propòsit propagandístic en favor del nou règim.

Pel que fa a edificis de representació ciutadana i que conformen el patrimoni municipal, ja hem vist la destrucció de les principals capelles de Vila-real. El campanar arxiprestal, l'església de Sant Pasqual, el santuari de la Mare de Déu de Gràcia, el crucifix del Crist de l'Hospital, l'escorxador municipal i l'hospital municipal.²⁸ En síntesi, la Causa General valora el patrimoni inutilitzat a Vila-real en 15 milions de pessetes sense tindre en compte el valor artístic. Aquestes quanties estan signades en el document pertinent per l'alcalde, Pascual Renau, la seua corporació i els veïns de Vila-real «de significación derechista que han permanecido en este pueblo durante la dominación roja».

²⁸ Aquests dos últims fan referència l'alcalde Pascual Renau en sessió ordinària del 15-10-1938.

**IMATGE 14. Estat del campanar de l'església arxiprestal després de la Guerra.
Fons fotogràfic: Causa General Exp 23. Pares**

IMATGE 15. Estat de la capella interior de l'església arxiprestal després de la Guerra. Una de les observacions més recurrents per part dels informes franquistes és l'estat de abandó i desordre que els republicans deixen de les instal·lacions ocupades. Fons fotogràfic: Causa General Exp 23. Pares

No voldria deixar passar l'ocasió per tal de citar un paràgraf íntegre que apareix en la Causa General sobre la importància atribuïda a la Mare de Déu de Gràcia per part dels mandataris del nou ordre polític:

«Siempre acuden a ella para que les ampara y les proteja por que están convencidos de conseguirlo, pues la historia ha demostrado que la Virgen de Gracia hacia cesar rápidamente las epidemias que algunas veces azotaron a la población, como más de una vez ocurrió, por el cólera morbo asiático, que al ver los villarrealense que la ciencia era impotente para atajar el mal recurrían a su Madre Bienhechora para que los liberará del mal y a este fin procesionalmente era trasladada la Sagrada imagen a la ciudad y efectivamente, a los pocos días desaparecía la epidemia».²⁹

²⁹ Causa General Vila-real. AHN.

3.6. Actuacions econòmiques

L'última peça instruïda per la Causa General i conservada en l'AHN fa referència a les actuacions econòmiques. Per un banda, s'investiga tot el que va succeir en les confiscacions de béns personals dipositats en el bancs de la localitat. Per una altra, les confiscacions materials, a banda de les professionals ja esmentades, que es produeixen durant la Guerra Civil a Vila-real. Des de l'estiu de 1936 les forces polítiques i sindicals de Vila-real s'apoderen d'edificis municipals públics i privats per a les seues necessitats. D'aquesta manera ocupen els següents espais:

TAULA 5. RELACIÓ D'ESP AIS OCUPATS PER LES FORCES REVOLUCIONARIES DURANT L'ANY 1936 A VILA-REAL

EDIFICI MUNICIPAL	OCUPACIÓ
EDIFICI MUNICIPAL	OCUPACIÓ
Cercle Tradicionalista	Comitè de confiscacions
Derecha Regional Agraria	CNT
Sindicat Catòlic	Comitè Revolucionari
Col·legi Germanes de la Consolació	POUM
Convent Dominics	Presó
Cercle Lluïsos i els XIII	CNT
Casino de Llauradors	UR
Església Sant Pasqual i Crist	Refugiats de Màlaga
Església del Carme	Dipòsit de guerra
Parròquia arxiprestal	Caserna Guardia Civil

Font documental: Causa General Exp 23. Pares. Elaboració pròpia

En el mateix sentit, és freqüent trobar durant la lectura de les actes municipals de l'Ajuntament de Vila-real persones que demanen ocupar cases deshabitades després de la Guerra, tornar a habitar les seues cases que havien abandonat per la lluita i fins i tot el consistori ha de resoldre quan dues famílies rivalitzen per una mateixa casa. Aquest és el cas de l'edifici del forn de pa abandonat per Lorenzo Girona abans de l'ocupació

franquista i que posteriorment passa a Eduardo Ortiz (forner), ja que el seu va ser destruït per un bombardeig.³⁰

Aquesta última part de l'estudi de la Causa General finalitza amb l'informe realitzat per a les forces franquistes de la Caixa Rural de Vila-real durant les actuacions republicanes, especialment centrades a l'agost de 1936. El període més revolucionari i incontrolat de la Guerra Civil va propiciar confiscació de finques a Manuel Ramos Gumbau i a Manuel Ramos Falcó, així com l'apropiació del negoci de José Carda Saporta per part de la sindical espartenyera "la Regeneradora". La mateixa Caixa justifica l'emissió de valors de 1 pesseta i 0,25 pessetes per imposició del Comitè. En aquest informe, signat per Baustista Costa Ortiz, director de la Caixa Rural, podem comprovar el bloqueig de comptes que es fa a diferents persones de Vila-real i l'informe de cada un dels escrits remesos pel Comitè Antifeixista d'aquesta localitat a la Caixa Rural sol·licitant diners o bloqueig de comptes a diferents veïns. Sols durant els primers dies d'agost 500.000 pessetes van ser confiscades a diferents persones i la Caixa Rural va reintegrar 2.200.000 pessetes a diferents clients de Vila-real per temor a perdre els seus efectius.

En el material de què es disposa en la Causa General és molt complicat poder realitzar un estudi fidedigne dels comptes i de les persones que són perjudicades per les confiscacions de bens. Parlar d'una quantitat definitiva o aproximada seria una tasca complicada, així com saber la proporció de diners que van perdre les persones esmentades, en relació amb al que tenien en els comptes d'estalvi. En definitiva, es produeix un caos de xifres difícils de comprovar en la documentació aportada per tal de donar-hi veracitat.

En conclusió, la Causa General és una aportació documental molt investigada pels historiadors del franquisme. Vertaderament suposa una quantitat d'informació molt suggeridora per a realitzar investigacions i saber el que va ocórrer en determinats llocs. No obstant, hem de tenir en compte l'autoria dels documents i la seua finalitat. El règim franquista va realitzar la Causa General per a mostrar a tot el món la necessitat d'una Guerra. Per aquest motiu, a l'hora de revisar la documentació també haurem de matisar

³⁰ AMV, 22-10-1938.

algunes de les informacions que hi apareixen. Les informacions que descriu l'obra hem de contrastar-les amb altres documents per a no caure en l'error de creure tot el que allí es diu. Esdeveniments citats i protagonistes d'aquests poden estar ampliats per l'interès repressiu. La justificació del franquisme mai pot considerar-se a partir del que es cita en la Causa General.

CAPITOL IV

EXPEDIENTS SUMARÍSSIMS D'URGÈNCIA:
RAPIDESA I EXEMPLARITAT

CAPITOL IV. EXPEDIENTS SUMARÍSSIMS D'URGÈNCIA: RAPIDESA I EXEMPLARITAT

Els judicis sumaríssims eren la màxima expressió de la justícia a l'inrevés de què parlà el que fou el segon home del règim franquista durant la postguerra, el feixista Ramón Serrano Suñer: «Sobre esta base de la justicia al revés –sistema insólito de la historia de las convulsiones político-sociales– comenzaron a funcionar los Consejos de Guerra» (Arnabat: 2013, 83).

El marc legal dels judicis sumaríssims i dels sumarís d'urgència de la justícia militar està definit pel ban de guerra de 28 de juliol de 1936 i pel Codi de Justícia Militar de 1890, publicat per Reial Decret de 27 de setembre de 1890, i que estar vigent fins a la promulgació de la Llei de 17 de juliol de 1945, que el derogava i n'establia un de nou. El 24 d'octubre de 1936 es va crear l'Alt Tribunal de Justícia Militar, que va assumir les competències i que es va mantenir durant tota la guerra. En la Segona República es van fer intents de modificar aquest codi. El Decret d'11 de maig de 1931, establí que tan sols es podien jutjar per aquest Codi els delictes militars i no els civils, posant fi a la capacitat jurídica del capitans generals. També se suprimia el Consell de Guerra i Marina i es creava la sala IV del Tribunal Suprem. Com ja hem vist, en 1936 es torna a crear l'Alt Tribunal de Justícia Militar i al setembre de 1939 el Consell Suprem de Justícia Militar, concedint una altra vegada el poder als militars i la possibilitat de jutjar per delictes civils i militars (Arnabat: 2009, 43).

4.1. Els procediments d'actuació

El Codi de Justícia Militar establia dues tipologies de procediment, el previ i el criminal, i dins d'aquest últim utilitzava tres variants: l'ordinari, el sumaríssim i el sumaríssim d'urgència, establert per Decret de l'1 de novembre de 1936. Les dues tipologies procedimental que van prevaler durant els processos militars foren el

sumaríssim i el sumaríssim d'urgència; sobretot aquest darrer, caracteritzat per la «rapidez y ejemplaridad tan indispensable en la justicia castrense».³¹

Els consells de Guerra són el que faran ús de totes les investigacions realitzades anteriorment. Aquesta repressió descontrolada donarà lloc als consells de guerra «sumaríssims» que tenen com a objectiu l'eliminació de l'enemic. No oblidem que l'estat de guerra continua vigent fins al 1948, donant més marge de maniobra al ministeri de l'Interior, dirigit per Serrano Suñer, i que es pot conèixer com el ministeri de la repressió.

El decret pel qual s'estableixen els judicis sumaríssims a totes les jurisdiccions de guerra és d'agost de 1936, publicat a Burgos. La naturalesa de la citada llei manifesta la rapidesa d'actuació que volia el Franquisme: «se hace necesario en los actuales momentos, para mayor eficiencia del movimiento militar y ciudadano, que la norma en las actuaciones judiciales castrenses sea la rapidez, [...]». Tota la legislació que segueixen aquests judicis està regulada pel Codi de Justícia Miliar. Així, la «purga» de la població no franquista queda palesa en el seu article primer. No importa la constatació dels fets, ni la presumpció d'innocència, tal com diu el primer article de la llei: «No será preciso para ello que el reo sea sorprendido «in fraganti» ni que la pena a imponerse sea la de muerte o perpetua». (Pagès, 2009a)

La base de l'articulat del decret de 26 de gener de 1937, és la següent:

Artículo primero. Se crean en la plaza de Madrid ocho Consejos de Guerra, constituidos en forma permanente, los cuales se instalarán en los locales que la Autoridad Militar de la plaza designe. [...]

Artículo cuarto. La preparación de las actuaciones que deben someterse a la resolución de los Consejos de Guerra Permanentes será conferida a los dieciséis Juzgados Militares que se constituyan, los que, dependiente directamente de los Presidentes de aquellos, acomodarán su labor procesal a las normas que a continuación se indican:

- a) Presentada la denuncia o atestado se ratificarán ante el instructor los comparecientes ampliados los términos en que esté concebida aquella si fuere necesario
- b) Identificados los testigos y atendiendo al resultados de las actuaciones, con más la naturaleza del hecho enjuiciado. El Juez dictará autor-resumen de las mismas, comprensivo del procedimiento, pasándolas de inmediato al Tribunal el cual designará día y hora para la celebración de la vista.

El intervalo de tiempo de media entre la acordada vista y la hora señalada, se expondrán los autos del Fiscal y Defensor, a fin de que tomen las notas necesarias para sus respectivos informes.

³¹ BOE, 22, 5-11-1936.

- c) Si se estimara conveniente por el Tribunal la comparecencia de los testigos de cargo, se devolverán al Juez que los tramitase, quien, oído el defensor, aceptará o no los de descargo.
- d) Pronunciada sentencia se pasarán las actuaciones al Auditor del Ejército de ocupación a los fines de aprobación o disenso.
- e) Dada firmeza al fallo, cuando procediera, se interesará, por la Auditoría de Guerra, Secretaría de Justicia, de la Autoridad Militar la ejecución de la parte dispositiva del mismo. Recibirá la Autoridad Militar y se procederá a archivar las actuaciones.

Artículo quinto. Los Consejos de Guerra podrán acordar con vista de los autos las resoluciones siguientes:

- a) Vista en Consejo
- b) Remisión a la Auditoría de Guerra para su continuación por el procedimiento sumarísimo.
- c) Remisión de la Auditoría, proponiendo competencia por declinatoria o sobreseimiento.

Cualesquiera de las resoluciones anteriormente enumeradas se acordaran por unanimidad o mayoría de votos, haciendo constar de los que fuesen reservados por medio de firma y rubrica.

Artículo sexto. En lo que no se oponga a lo prevenido en el presente Decreto, se observarán las normas del Juicio Sumarísimo.

El procés del judicis sumaríssims d'urgència s'iniciava amb la denúncia, l'atestat o els expedients de depuració o els incoats en els camps de detenció. Qualsevol d'aquest camins portà milers i milers de republicans als tribunals militars i als judicis sumaríssims d'urgència. L'autoritat militar, el capità general, designava el jutge que iniciava el procediment, que constava de dues fases: el sumari i el plenari. En la primera, que era secreta, es prenia declaració als testimonis, es ratificava la denúncia i es demanaven els informes de conducta política, social i moral al capellà, al batlle, a la Guàrdia Civil i a la Falange Espanyola, i aquest eren considerats com a prova documental.

En aquesta fase també tenia lloc l'acte de processament, la declaració indagatòria i el resum, que era la conclusió de la fase del sumari. Una vegada finalitzada aquesta, es transmetia la documentació a l'autoritat judicial i militar, que podia determinar l'ampliació del sumari, el sobreseïment – provisional o definitiu – o l'elevació de la causa a plenari. Així mateix, succeïa que aquest darrer fet era el moment en què es nomenava defensor i es lliuraven a la fiscalia i a la defensa les actuacions per tal que prepararen els seus informes.

El plenari tenia dues fases: una pública, la vista, i una altra secreta, la deliberació del tribunal. Durant la fase de la vista es podien prendre noves declaracions i aportar noves

proves, alhora que la fiscalia i la defensa exposaven la seua visió dels fets. La defensa, normalment, es limitava a demanar una reducció de la pena proposada per la fiscalia i no discutia els fet que s'imputaven al seu defensat.

Durant la nostra investigació dels sumaris de Vila-real hem arribat a la conclusió que la defensa sempre realitza la mateixa argumentació. En la fase de plenari i en la redacció de les actuacions pericials la defensa sempre inculpava l'acusat confirmant que: «considera que los hechos probados no son constitutivos de calificación fiscal», per acabant sol·licitant una pena menor que la que demanava el fiscal. En acabar, i després de la deliberació, s'emetia la sentència, contra la qual teòricament tan sols es podria recórrer per part de l'autoritat judicial militar, tot i que a la pràctica era del tot impossible, atès que els recursos només eren possibles en els judicis que no foren sumaríssims. Malgrat la pantomima del legalisme, els judicis estaven decidits abans de fer-se, i les penes, imposades des del moment en què l'acusat entrava a la teranyina dels sumaríssims. Els testimonis quasi sempre eren acusatoris i els mateixos per a cada jutjat d'un municipi, la rapidesa dels tràmits impedia qualsevol tipus de defensa o d'aportar testimonis favorables, i les sentències eren dictades abans de les sessions del plenari, amb uns impresos ja preredactats. A més, es una sessió es podien resoldre entre vint i quaranta sumaris.

Els procediments sumaríssim i sumaríssim d'urgència, de fet, no variaven quasi en res, exceptuant el fet que en els d'urgència se suprimien algunes de les parts per tal de fer-lo més àgil i jutjar amb més rapidesa. Així se suprimeix la fase de plenari, la qual cosa va afectar greument les garanties processals. Aquest procediment va sobreviure fins al 12 de juny de 1940, quan va quedar derogat. A Vila-real el 90% del processos judicials són de sumaríssims d'urgència.

4.2. Denuncies, atestats i detencions

Durant l'any 1939, un dels motius més corrents d'inici d'un sumari d'urgència era la denúncia o la delació d'un veí respecte d'un altre. Fins i tot es donaven per bones les denúncies anònimes que podien estar motivades per causes diverses: ser víctima o familiar de víctima de la repressió republicana; per revenges i odis personals o familiars

relacionats amb la política, amb la vida quotidiana o amb l'activitat econòmica, o per voluntat de supervivència, ja que qui denunciava algú altre estava situat directament en el bàndol dels vencedors i dels afectes al nou règim.

El motiu «oficial» de la denúncia era molt divers: haver ocupat càrrecs municipals; haver participat en reunions sindicals i polítiques de les organitzacions republicanes o haver exercits càrrecs de responsabilitat; haver format part de les milícies antifeixistes, del Comitè Popular o fins i tot de l'Exèrcit Popular de la República; haver participat en col·lectivitzacions, confiscacions, etc. Tot plegat sense haver de demostrar res prèviament. Totes aquestes consideracions res tenen a veure amb el que hauria jutjar el Codi Militar ja que no estem parlant de delictes en guerra. Tot tenia una caràcter urgent per les presses franquistes d'aniquilar el rival. Aquesta és una de les explicacions de la posterior llei de responsabilitats polítiques.

Pelai Pagès recull en la seua obra de les lleis repressives del Franquisme, l'edicta de l'estat de Guerra de 28 de juliol de 1936 que legitima els consells de guerra en el seu article quatre. Lletra a lletra tal disposició afirma el següent:

Artículo quinto. Quedan también sometidos a la jurisdicción de Guerra, y serán sancionados, del mismo modo, por procedimientos sumarísimo:

- a) Los delitos de rebelión, sedición y sus conexos, atentados, resistencia y desobediencia a la Autoridad y sus Agentes y demás comprendido en el título 1º del Código Penal ordinario bajo el epígrafe de «Delitos contra el orden público».
- b) Los de atentado contra toda clase de vías o medios de comunicación, servicios, dependencias o edificios de carácter público.
- c) Los cometidos contra las personas o la propiedad por móviles políticos o sociales
- d) Los realizados por medio de la imprenta u otro medio cualquiera de publicidad

Artículo sexto. Se consideran como rebeldes a los efectos del Código de Justicia Militar, y serán juzgados en la forma expuesta:

- a) Los que propalen noticias falsas o tendenciosas con el fin de quebrantar el prestigio de las fuerzas militares y de los elementos que prestan servicios de cooperación al Ejército.
- b) Los poseedores de armas de fuego o sustancias inflamables o explosivas; entendiéndose caducadas todas las licencias de arma que no hubiesen sido otorgadas por esta junta de Defensa

Nacional o sus legítimos representantes. Los poseedores de armas, con o sin licencia quedan, obligados a entregarlas en el plazo máximo de doce horas, sin excusa alguna, en el puesto de la Guardia civil respectivo, donde en cada caso, podrá convalidarse la autorización para su uso, a discreción del Comandante de aquél.

- c) Los que celebren cualquier reunión, conferencia o manifestación pública sin previo permiso de la Autoridad, solicitado en la forma reglamentaria, y los que asistan a ellas.
- d) Los que cometan delitos de los comprendidos en los apartados b), c) y d) del artículo anterior.
- e) Los que tiendan a impedir o dificultar el abastecimiento de artículos de primera necesidad, eleven injustificadamente los precios de los mismos, o de algún modo contribuyan a su encarecimiento.
- f) Los que coarten la libertad de contratación o de trabajo o bando en éste, ya se trate de empleados, patronos y obreros

Artículo séptimo. Serán sometidos a la previa censura dos ejemplares de todo impreso o documento destinado a la publicidad

Artículo octavo. Se declaran incautados, y a mi disposición, todos los vehículos y medios de comunicación de cualquier clase.

[...]

Contrastant el que diu l'edicte d'estat de guerra i el que passa realment en el carrer, ens podem adonar que el que afirmàvem anteriorment es confirma. Els articles citats inclouen una quantitat de motius per jutjar a la població en judicis sumaríssims que a Espanya i a Vila-real concretament no es dóna. És a dir, a la fi tots els expedients que citarem en la posterior anàlisi són per delictes de rebel·lió si fem cas de la llei. El que vol dir que tots seran culpables d'una suposada rebel·lió, quan en realitat els que alteren l'ordre polític són els falangistes. Hem de recordar les paraules de Serrano Suñer de l'inici del capítol. A més, la jurisdicció militar extralimitarà les seues funcions jutjant civils que formaren part o no de la República, amb mesures més o menys radicals. La legislació militar franquista no hauria de jutjar els membres del Consell Municipal de Vila-real creat al febrer de 1936 i al contrari del que es diu en el decret, sí que ho fa. La rivalitat política, l'extermini de l'enemic i el desig de consolidar el feixisme, seran els motius que ho possibilitaran i no la falsa acusació de rebel·lió militar.

4.3. La instrucció dels sumaris

Com hem vist, a partir de la denúncia o la detenció la Guàrdia Civil prenia declaració per escrit a l'acusador i detenia i empresonava l'acusat (si és que no ho estava ja). La declaració de l'acusat es feia sens cap garantia jurídica i sense cap advocat, i sense saber de què se l'acusava ni qui ho feia. En l'obra de Pascual Mezquita *Temps difícils*, trobem la narració de documents per catalogar a l'Arxiu Municipal de Vila-real, custodiat actualment per Vicent Gil. La informació que es pot extraure d'aquesta documentació és molt poc freqüent. Tots dos documents del 5 de juny de 1939 van dirigits a l'alcalde Pascual Renau per tal de denunciar Pascual Rubio Cortés, encarregat de la presó municipal, per no controlar de forma més estreta les converses entre els detinguts i els seus familiars. Així com el comentari de la tortura que va sofrir Pascual Cabrera Quemades, alcalde republicà, per a traure-li informació (Mezquita: 2014, 215). Aquestes afirmacions són difícils de trobar i al mateix temps confirmen el que en moltes ocasions trobem en les entrevistes orals i que és difícil de contrastar per l'obscurantisme franquista.

EJÉRCITO ESPAÑOL

PLAZA DE *Castellón*

10 ABR. 1943

Procedimiento sumarísimo n.º *2685* - *C 39*

PROCESADOS EN PRISIÓN PREVENTIVA EL DÍA

Pascual Cabrera Quemades - Ejecutado
Santiago Girona - Ejecutado
Armedo Navarro
Antonio Cuesta

REGISTRO
20716 *Ribaldes*

538 85

PROCESADO JUNI EN R. MILITAR
 Entrada *32*
 16. ENO. 1963

JUEZ INSTRUCTOR

Edo. de Millera
D. Pedro Calderero Jovialor
El Coronel de Infantería
D. Andrés de Macanua de Rojas Bara

SECRETARIO

Soldado de Infantería
Ramon Luis Sanchez
Sargentos de Infantería
D. José Francisco Polo
Soldado de Infantería
José Antonio Truquet Alambillaga

Modelo - 1 - A.

DOCUMENT 15. Full 1 de l'expedient sumaríssim, de Pascual Cabrera Quemades, entre altres, alcalde-president del comitè durant l'inici de la Guerra. El seu procediment es va iniciar quan ja era mort. Va morir a Castelló afusellat. Fons documental: CDRMHL de la UJI

A continuació s'informava al jutjat militar corresponent, i aquest nomenava un jutge miliar instructor que incoava l'expedient i es feia càrrec de les diligències prèvies del sumari. Seguidament, es demanaven informes sobre l'actuació de l'acusat a l'Ajuntament, a la Falange local i a la Guàrdia Civil; s'interrogaven cinc persones i es prenia de nou declaració a l'acusat. En el cas de Vila-real, les autoritats que envien

informes als sumaríssims són l'alcalde, els responsables del partit únic, Falange, i els diferents comandants de la caserna de la Guàrdia Civil. Des de l'Ajuntament els informes ixen signats per l'alcalde, d'orientació carlina, Pascual Renau, i el primer tinent d'alcalde, Luis Gimeno Pla. Per part de FET-JONS trobem diferents persones en diversos càrrecs dins de l'estructura del partit. El cap local del partit, Manuel Martí Goterris, Antonio Aymerich Borillo, Enrique Moreno Cabedo, Julio Pascual Fuster, Santiago Jordà Almela, Vicente Peris Nácher, Vicente Casabó i Luis Rius. Per part de la seguretat de l'Estat, firmen el comandant Manuel Beltrán Barreda i el guàrdia civil segon Camilo Ramos Cases. Dels fiscals, Carlos Arias Navarro, conegut per haver sigut l'últim president del Govern del Franquisme i el primer de la monarquia de Joan Carles. Un altre fiscal en cap de Castelló, que tindrà una llarga trajectòria serà Luis García del Moral. Entre els presidents dels consells de guerra, trobem Justo Sevilla Guillén, acompanyant habitual en els processos del fiscal Arias, Julio Molo Viar, Manuel Batlle Vázquez, Santos Fernández Uriel, el que més casos de dones de Vila-real jutjarà, Buenaventura Alegría Ezcurra, Gregorio González López, Luis Giménez Buesa, Óscar Boán Callejas i Eusebio Villaverde García.

Amb la informació recollida, el jutge instructor elaborava un resum, i remetia la causa a l'Auditoria de Guerra, que era la que havia de donar el vistiplau al processament i a la celebració del judici mitjançant un consell de guerra.

La durada de la instrucció dels sumaríssims era relativament curta, i des de la denúncia i l'inici de les diligències fins a la sentència acostumaven a passar uns tres mesos. Tenint en compte la gravetat de les acusacions – rebel·lió, auxili o adhesió a la rebel·lió-, aquest període no permetia les mínimes garanties a l'acusat ni a l'hora d'aportar proves ni assegurant que aquestes es recolliren en el sumari o que el suposat advocat defensor poguera preparar la defensa.

A Vila-real, per ser una localitat de grans dimensions, és més difícil trobar coincidències en les persones que delaten els republicans. La majoria de les acusacions que vénen formulades en els expedients són per part de la Guàrdia Civil que tenia caserna en la població. Les denúncies van ordenades pel comandant en cap de Vila-real Manuel Beltrán Barreda i el seu subordinat Camilo Ramos Cases. El que sí que hem trobat són acusacions de diverses persones a una mateixa persona per diferents fets. És

el cas del sumari de Pascual Roca Llorca en el qual Antonio Aymerich denuncia per detenir i assassinar un oncle seu, José Arnal Pitarch, qui acusa el citat per realitzar saquejos en les cases del rector, i Enrique Escuder Vidal, qui acusa Pascual Roca d'obligar-lo a anar a la masia Chabreta on s'amagaven gent de dretes per a fer detencions.

En aquest mateix sumari hi ha una declaració conjunta de veïns de Vila-real que també són investigats pels franquistes en contra de Pascual Roca Llorca. Pareix un intent de salvar l'honra personal inculpant un altre company. És el cas de Juan Curto Figueras, Manuel Carda Peris, José Casino Sogués, José Sancho Cortés i Alejandro Navarro. Tots ells són desafectes al règim franquista i tenen causa oberta per diferents delictes. Les seues acusacions augmenten les diligències contra Roca, ja que l'acusen de més robatoris, detencions i assassinats. L'últim intent per intentar salvar el seu judici és la prova que manifesta d'haver acollit un capella fins al final de la guerra. Fet que no es pot comprovar i acaba en la condemna de pena de mort. Una altra acusació diferent, per motius professionals i econòmics, es la que afecta Carlos Guinot, Pascual Ayet i José Nácher, que treballaven com a metal·lúrgics durant la República i durant la revolta dels primers mesos de la Guerra Civil i van formar part del Consell de Confiscacions del sector. Vicente Alexandre Roca i José Claramonte Almela testimonien en la seua contra per robar els torns i fabricar municions per a l'exèrcit republicà. Tots tres van rebre penes diferents. Pel que fa a Nácher no hem trobat cap resolució, Guinot és condemnat a pena de mort i Ayet 12 a anys de presó.

Les acusacions i posteriors diligències franquistes arribaven a afectar les famílies. La crueltat de la guerra és tan gran que dins d'una mateixa família podien haver-hi delacions. És el cas del sumaríssim de Bienvenido Marín Sales, veí de les Alqueries, municipi en aquella època unit a Vila-real. L'acusació de la Guàrdia Civil intenta relacionar al citat en la mort de Carlos Calatayud, administrador de Correus y cunyat de Bienvenido Marín. A més, afirmen que a la seua cunyada i germana de la dona, Carmen Batalla, la va obligar a donar tots els béns de valor que tenia en casa, ja que Bienvenido Marín va pertànyer a la Comissió de Confiscacions. Les aportacions dels testimonis i la impossibilitat de demostrar l'assassinat del seu cunyat deixen la sentència en 6 mesos de

presó per delict d'exaltació a la rebel·lió. Posteriorment, la petició de commutació de la pena serà atesa i quedarà sota el sobreseïment de la seua conducta.

Un altre exemple és la denuncia de dos veïns de Vila-real contra Vicent Candau i Agustín Mata realitzada el 13 d'agost de 1938 per José Aguilera Albella i José Alcón Nebot. El text de la denuncia consignat pels anteriors diu:

«Se distinguió siempre por sus actividades y propagandas en favor de los revolucionarios marxistas; amenazaba constantemente calificando de fascista a las personas de tendencias derechistas amenazando a estas con la muerte por cualquier hecho insignificante siendo uno de los mas amenazadas y perseguido por el denunciado el vecino de esta ciudad Antonio Aguilera Albella al que dijo en varios ocasiones que debía de ser fusilado; consideran al referido Vicente Candau que perteneció hacía mucho tiempo al partido Socialista como propagandista extremado del Frente Popular, confidente del Comité, y denunciador de las personas de orden contribuyendo así al fusilamiento y encarcelamiento de algunas de dichas personas, servidor de la justicia negra del marxismo.

Denuncian igualmente al vecino de esta ciudad Agustin Mata Beltran, manifestando que dicho sujeto en los primeros días del Movimiento entre otras cosas se les oía decir con frecuencia decir cuando sacaban a muchos derechistas de casa entre ellos Felix Gimeno Aguilera y Felix Gimeno Llop que eran pocos los que sacaban para matar, pues debían de ser muchos más. Este individuo de ideas socialistas realizaba propaganda continuamente entre los demás compañeros de la fábrica de aserrar donde trabaja....»

Destaca la celeritat de la denúncia presentada. Les ganes de revenja per ajustar comptes del passat són evidents. Ambdós testimonis aporten informació a la Guàrdia Civil per a poder detenir-los. Les diligències s'obrien en aquestes declaracions produint-se la posterior detenció. Les penes són diferents per a cada un. L'expedient d'Agustín Mata serà sobresegit i Vicent Candau serà condemnat a 30 anys de reclusió major, encara que acabarà sent commutada per una de 10 anys.

El cas de Juan Bautista Lloret Manrique podríem considerar-lo antònim de l'anterior. Ens estem referint al suport de la societat civil a un veí encausat. Lloret té obert sumariíssim al gener de 1940, dies després d'ingressar a la presó provincial de Castelló, amb número 8829-C. El sumari recull la carta del denunciador, Antonio Pons García, rector de Vila-real resident a Almassora, on mostra totes les acusacions contra Juan Bautista Lloret, natural de Vila-real, però resident en el mateix municipi que el delator. En el document escrit es presenten totes les acusacions que fa Pons García contra Lloret Manrique enumerades cronològicament. Els fets que considera delictius són les

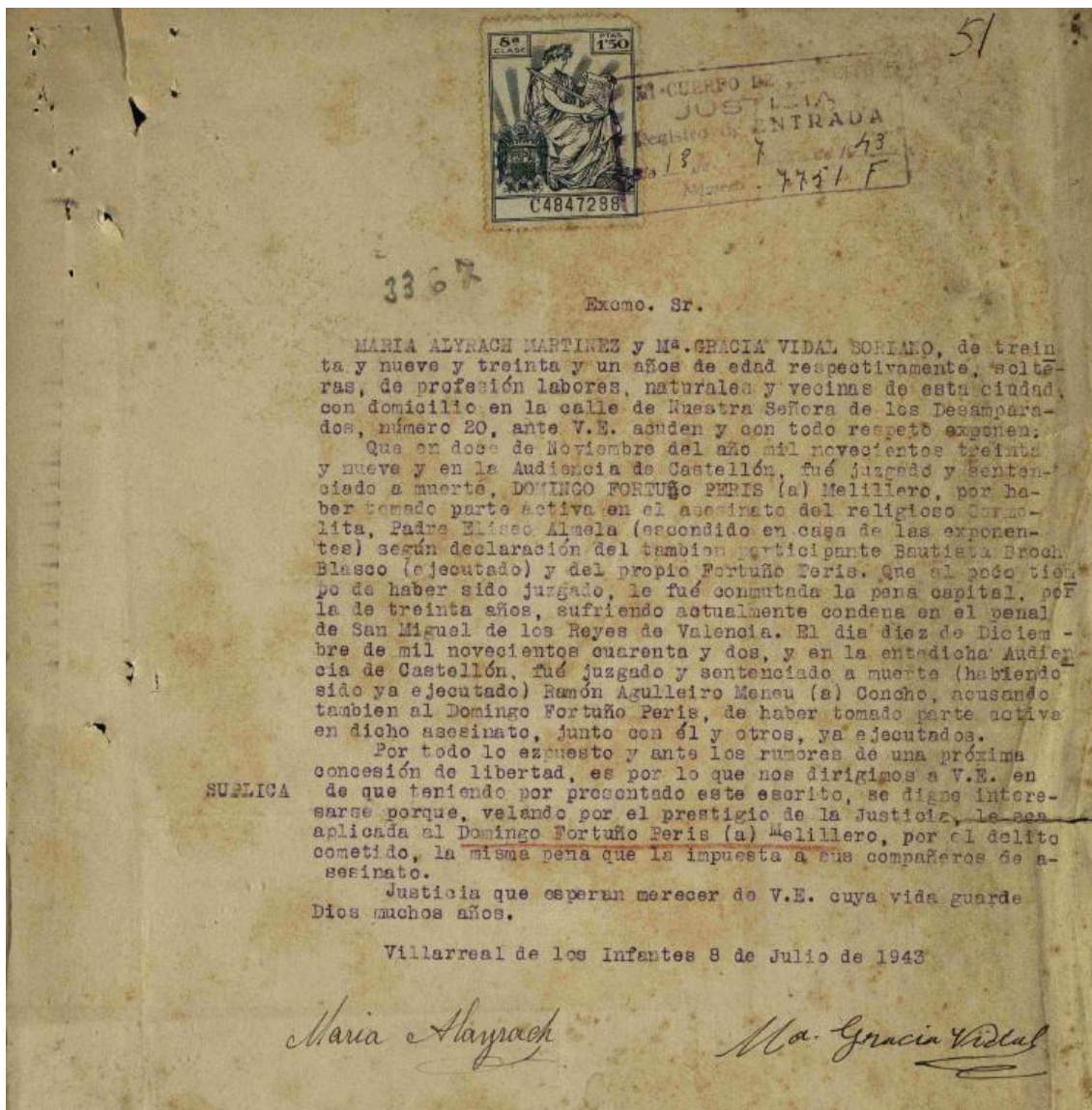
amenaces, la persecució, la coacció a les persones de dretes, etc. El religiós aporta noms de la FET local perquè testimonien corroborant el que ell diu. A més a més, se li acusa de ser un avantatgista perquè després de l'ocupació de Vila-real va ser nomenat guàrdia municipal actuant en contra dels que havien sigut els seus aliats anteriorment. Segons Antonio Pons, açò crea un malestar en tota la població que ha sigut perseguida per l'acusat. Per contra la declaració de Juan Bautista Lloret és totalment contrària. Al·ludeix a una malaltia pulmonar que el va tenir nou mesos en el llit i que per això no va poder participar en els delictes i manifestacions de les quals és acusat. Així mateix, utilitza l'interrogatori per aclarir que Antonio Pons venia sabó sense pagar les contribucions pertinents. Per últim, aclareix que ha sigut inspector de policia urbana per petició de la corporació municipal i va deixar el càrrec voluntàriament. Els informes de conducta presentats per l'Església, la Falange i l'Ajuntament d'Almassora corroboren i recolzen la versió de Antonio Pons. Cal dir l'exactitud literal que tenen tots tres escrits. La seua lectura incita a pensar que són copiats els uns dels altres.

Fins ací gran part de la instrucció realitzada pels jutges franquistes i la Guàrdia Civil. La peculiaritat d'aquest procés és la quantitat de testimonis que aportarà l'acusat. Hem comptabilitzat 46 compareixences davant la Guàrdia Civil per tal de manifestar que Juan Bautista Lloret, de 76 anys d'edat i en condicions de salut precàries, pertanyia al partit tradicionalista i que durant la revolució es va afiliar a la CNT per una necessitat laboral. Tots els testimonis conclouen considerant-lo de bona conducta, al mateix temps que el veuen incapaç de coaccionar el vot en favor del Front Popular en les eleccions de 1936. Gracies a les declaracions de tots els testimonis veïns de Vila-real i Almassora Juan Baustista Lloret, malgrat passar mesos empresonat, queda en llibertat definitiva i el seu sumari es dona per tancat.

El que sí que podem considerar una coincidència històrica motivada pels motius de la Guerra és la quantitat de dones que realitzen denúncies. Les dones, seguint els patrons nacional catòlics de la nova societat franquista, són lleials a l'Estat. A més a més, moltes són les dones que sofreixen el període revolucionari a l'inici de la Guerra i es queden sense familiars pròxims com són el seus marits o els fills. Per aquest motiu, en les declaracions davant la Guàrdia Civil apareixen dones delatant delictes. Sara Ramos Cases, Rosario Ortiz, Marta Amorós Juan, mestra franquista depurada en la República,

María Balaguer Ortiz, María Rius Ramos, Encarnación Elías Bellmunt, Eloísa Fabra Dolz i Delfina Gilabert, són algunes de les que hem trobat en els sumaríssims aportant informació de l'acusat.

El sumaríssim de Santiago Fortuño Peris és molt aclaridor de tot el comentat. Veí de Vila-real, casat, afiliat al PSOE i acusat de practicar detencions en nocturnitat, entre elles la del rector Eliseo Almela. Santiago Fortuño rep la primera condemna de pena de mort, després la de 30 anys de reclusió major, per a posteriorment aconseguir la commutació de la pena a 20 anys. L'acusat passa temps en la presó de San Miquel dels Reis de València, rep la llibertat atenuada a Carabanchel (Madrid). Davant d'aquesta situació les dues dones que el delaten en primera instància imposant un recurs al jutge per negar la llibertat i li apliquen la mateixa sentència de mort que als altres acusats pels mateixos fets. Cal destacar que aquestes dones fan constar en la denúncia que el religiós està refugiat en la seua casa abans de la detenció. Realment aquest sumaríssim i en concret el fet que destaquem, mostra molts dels punts importants durant la investigació. Per una banda, la actuació de les dones protectores del catolicisme regular. L'arbitrarietat judicial franquista que executa dues persones pels mateixos fets i a la tercera li commuta la pena fins a aconseguir la llibertat condicional. També podem apreciar la voluntat repressora de la societat civil partidària del Franquisme així com la força que tenien per a reclamar la revisió de la pena, encara que en aquest cas no sorgeix efecte per a les delatores.

DOCUMENT 16. Recurs de Maria Ayrach i Mª Gracia Vidal, veïnes de Vila-real sol·licitant una revisió de les actuacions judicials en favor de Santiago Fortuño. Fons documental: CDRMHL de l'UJI

Ni la fase d'instrucció ni en la de plenari es discutia la culpabilitat dels acusats; com a molt, s'abordava el percentatge de responsabilitat en els fets. Tampoc s'acostumava a discutir la pena, ja que aquesta estava en relació amb l'acusació que es formulava i que acabava concretant-se en adhesió a la rebel·lió, auxili a la rebel·lió o rebel·lió militar. Cada una d'aquestes tipologies comportava una condemna, independentment del procés i de les manifestacions de l'acusat i dels seus testimonis. De fet, tot el procés, tant pel que fa a la durada com a la forma, estava orientat a demostrar la culpabilitat de l'acusat.

Però era en la fase de plenari (consell de guerra) on tot plegat quedava més clar, ja que en poc temps i un procés mecànic es resolien cada dia nombrosos casos i es dictaven sentències que anaven de la pena de mort als 6 anys de presó. Les vistes públiques duraven entre mitja hora i una hora.

4.4. Els consells de guerra sumaríssims

La fase plenària s'iniciava amb el judici. Normalment, els consell de guerra estaven presidits per un comandant, assistit per tres capitans vocals: un capità honorari del «Cuerpo Jurídico Militar» com a ponent, i dos tinents, un com a fiscal i l'altre com a defensor. Un parell de dies abans, un advocat d'ofici «honorífico», un militar, es feia càrrec de la defensa dels acusats: «El cargo de defensor será desempeñado en todo caso por un militar.»

Amb el processat present durant la vista, se seguien una sèrie de passos rituals. Primer pas: «Dada cuenta y hecho resumen de las actuaciones por el Secretario del Consejo, es leído el apuntamiento en Audiencia Pública». Segon pas: «Concedida la palabra al sr. Fiscal, resume en su informe la actuación del procesado y termina solicitando para el mismo la pena de VEINTE AÑOS». Tercer pas: « Seguidamente, el sr. Presidente concede la palabra al sr. Defensor, quien trata de desvirtuar los cargos que pesan sobre su patrocinado alegando todo cuanto estima la pena inferior a la solicitada por el digno representante del Ministerio Fiscal.» En el quart pas, el president concedia la paraula a l'acusat: «Este manifiesta que solamente es cierto lo que tiene manifestado en sus manifestaciones indagatorias». A continuació, els membres dels consell de guerra es retiraven a deliberar en sessió secreta i emetien la sentència. En poc més de mitja hora s'havia realitzat el consell de guerra sumaríssim.

Realment no sabem el que van dir tots i cadascun dels acusats, ja que l'acta sempre deia el mateix. Les actes de la vista pública es feien en un imprès preparat on sempre es deia el mateix, tot canviant el noms, les acusacions i les penes demandades. Eren processos articulats des de la repetició sistemàtica, tal com és la repressió franquista.

Però on els consells de guerra arribaven a la seua màxima adulteració era en els casos, majoritaris, dels anomenats «sumaris acumulats», on en un mateix judici es jutjava i sentenciava un elevat nombre de acusats. El sumaris acumulats es convertiren en la norma en els consells de guerra immediats a la Guerra. L'acumulació es devia al fet que en un mateix sumari d'urgència hi havia diversos acusats i que, sovint, eren veïns d'un mateix municipi. Una multitud de casos que ens serveixen per a comprovar l'esperit de venjança. A Vila-real tenim sumaris per acumulació. Hi ha expedients de fins a 20 persones jutjades conjuntament.³² Hi trobem 10 judicis sumaríssims d'aquest tipus, que integren 80 persones en total. Aquesta xifra suposa el 18% de totes les persones jutjades a Vila-real.

D'entre tots el judicis acumulats que hem analitzat ens pareix destacat el que s'instrueix contra 8 membres de IR. L'expedient sumaríssim d'urgència número 4807-C contra Geremías Durá Gil, Ramón Llop Llop, Santiago Llop Falcó, Manuel Moner Barrué, José Nebot Gil, Ismael Reverter Cebollera, José Rovira Casañ i Joaquín Ribelles Aymerich, instruït el dia 18 d'agost de 1939. Totes les persones jutjades en el mateix sumaríssim tenen en comú que son membres de IR i en algun moment de la seua vida van exercir algun càrrec directiu en el partit polític. Tots són acusats de defensar la República i tenir coneixements de tot el que succeí a Vila-real, així com saber les actuacions de la Brigada Mòbil i la Columna de Ferro. En les dades que tenim al nostre abast el judici acaba amb l'execució de dues persones i el suïcidi d'una altra; pel que fa a les altres cinc, desconeixem la sentència.

Un altre exemple de judici acumulat, i en aquest cas especialment dur, és l'instruït el 20 de juliol de 1938 amb número 532-C38. Els veïns de Vila-real incoats són: Antonio García Mata, Rosa Ana Rovira Aragonés, José Bernat Gasull, José Villarreal Pesudo, Pascual Miró Olaria, José Rubert Cantavella, Joaquín Rubert Cantavella, Bautista Vidal Vidal, José Mª Juan Broch, Félix Notari Llop, José Pitarch Clausell i José Carda Moner. En ell hi ha fotografies d'alguns dels acusats, acusacions d'assassinats i altres actuacions dels investigats. El sumari és contundent: de les 12 persones incoades, 9 són condemnades a pena de mort i 3 a cadena perpetua.

³² Expedient 2012-C. CDRMHL de l'UJI.

IMATGE 16. Antonio García Mata en la fotografia recollida en el sumaríssim 532-C38. Fons fotogràfic: CDRMHL de l'UJI

IMATGE 17. Rosa Ana Rovira Aragoneses en la fotografia recollida en el sumaríssim 532-C38. Fons fotogràfic: CDRMHL de l'UJI

Els judicis individuals també tenen el seu protagonisme, en diversos casos tenen a veure amb personalitats polítiques de la República. Per últim, també podem trobar persones en dos sumaríssim conjunts diferents, acusats per dues denúncies diferents; també hi ha qui té sumaríssim individual i col·lectiu. D'aquest últim cas no n'hem trobat cap a Vila-real.

No totes les persones encausades foren jutjades, ni tampoc totes les que foren jutjades foren condemnades, encara que en ambdós casos ho van ser la majoria. Entre totes les causes d'urgència obertes a Vila-real trobem una sèrie de processos judicials que no acaben en sentència definitiva. Segons les dades de la nostra recerca, un total de 446 naturals i habitants de Vila-real foren encausats en judicis sumaríssim. Sobre una població de 20.000 habitants aquesta xifra suposa el 2,25% de veïns incoats en un expedient sumaríssim.

Quant a la cronologia dels consells de guerra, disposem de dades referents a la major part del judicis. Hem de recalcar la dificultat que hi ha per a analitzar detalladament tots els expedients de Vila-real. Es tracta d'una administració a gran escala on hi ha duplicitats i informes perduts o inacabats que fan àrdua la tasca. Evidentment, l'any posterior a l'ocupació militar de Vila-real hi trobem el gros de tots els expedients sumaríssims. L'any 1939 conforma el nucli de les investigacions franquistes per tal de posar el seu ordre particular a la societat. L'any 1938 trobem ja diligències per a iniciar els consells de guerra. No són molts els expedients que s'incoen en aquest moment, però és una data significativa per la celeritat mostrada. Durant els anys posteriors el judicis oberts es van reduint sensiblement. Aquest fets guarden estricta relació amb les execucions que es realitzen com a resultat del judici. Com després veurem els anys més durs seran 1939 i 1940. Els sumaríssim s'inicien amb el següent text:

PROVIDENCIA.- En a de..... El juez instructor número..... se hace cargo de las presentes denuncias con las que inicia causa que registra con número..... de Auditoría de Guerra; únanse a continuación con la orden de proceder.

Nosaltres hem analitzat tots el expedients referits a Vila-real tant de naturals de la ciutat com veïns en el moment de la repressió soferta. Hi ha molts casos de persones nascudes a Vila-real, però també hi ha molts ciutadans que són residents a altres indrets de les comarques de Castelló o València, majoritàriament. Per tant, és evident que de totes els judicis sumaríssims que hem cercat mes del 75% de les persones són naturals de Vila-real, mentre que sols el 8% són ciutadans de fora de la província.

4.5. Sentèncis i condemnes dels consells de guerra

Les sentències dels consells de guerra, amb les condemnes pertinents, es notificaven dos dies després a aquells que rebien penes de presó. En el cas del condemnats a mort, s'enviava la notificació al capità general, que al seu torn la trametia al Generalísimo, que havia de donar el vistiplau. Una vegada donat, la sentència era ferma i es comunicava a l'acusat, tret que el mateix consell de guerra considerara que «no procede la conmutación de la pena impuesta».

Les penes que es solien aplicar anaven lligades a la relació següent. Cal dir que durant la nostra investigació hem comprovat l'arbitrarietat del procés. És a dir, com podem veure en la relació dels expedients de Vila-real, per les mateixes causes trobem penes diferents. De la mateixa manera, hi ha sentències commutades i altres que no són per fets similars. En aquest sentit té un paper molt important la insistent repressió franquista. En molts casos, la fiabilitat del testimoni, els càrrecs exercits anteriorment, les relacions personals en membres falangistes del poble, la cronologia del sumaríssims, actuen a favor o en contra dels acusats.

- a) Incitació i excitació a la rebel·lió: comentaris en contra dels principis del Moviment. Penes d'entre 2 i 6 anys.
- b) Auxili a la rebel·lió: persones d'ideologia esquerrana o que havien col·laborat amb el Govern de la República, la Generalitat o els ajuntaments. Penes d'entre 6 anys i un dia i 12 anys.

- c) Adhesió a la rebel·lió: persones que havien ocupat càrrecs públics o pertinença a partits o institucions declarades fora de la llei. Penes d'entre 12 anys i 1 dia i 20 anys.
- d) Rebel·lió i rebel·lió militar: penes d'entre 20 anys i un dia i 30 anys (cadena perpètua) o pena de mort. (Arnabat: 2013, 96)

De entre tots el judicis de Vila-real, 22 persones acabaren sense rebre sentència i 123 tingueren la condemna de sobreseïment que en moltes ocasions estava acompanyada de presó atenuada, com són els casos de Enrique Llorens Manrique, Bautista Llorens Usó, Blas Pesudo Navarro o Juan Vicente Carda. Aquestes persones realitzaven la condemna en els seus domicilis habituals notificant a les forces de l'ordre la seua ubicació.

Les dades de persones sobresegudes en presó atenuada o no i les que no rebran condemna suposen el 32% del total de les actuacions franquistes. Al final de totes les persones processades el 68% rebrà una condemna exemplar i humiliant davant la societat del seu municipi. Aquesta alta xifra per la qual no trobem acusats, és fruit de l'afany repressor dels falangistes que no dubten a incriminar totes les persones dubtoses. Aquests procediments exemplifiquen la nova societat espanyola instruïda per temor a ser víctima.

Altres dades que ens clarifiquen les condemnes són les dues resolucions militars judicials que poden imposar. Per una banda, hem recollit 49 casos de 30 anys de reclusió major i 92 condemnes a pena de mort. Les dades en primera instància no són fidedignes, ja que posteriorment es faran revisions de les condemnes i hi ha casos de reducció de pena. El que sí que és cert és que són molts poques persones que se salven de la pena de mort. Aquestes dues sentències conformen l'altre gran conjunt numèric en Vila-real. Suposa el 31% de les persones reprimides pels judicis sumaríssims. Per tant, a banda dels dos grans conjunts de condemnes citats, la resta de penes suposa el 35% aproximadament del total. En relació a les condemnes que podem trobar hi ha molta més varietat, des de la multa econòmica a la reclusió de 20 anys.

Les condemnes que es repeteix més és la de 6 anys i la de 12 anys. Tot i això cal destacar l'alt percentatge que representen les condemnes a mort, un 20% del total i les penes a 30 anys i cadena perpètua, un 10% del total. Aquestes dades signifiquen que

141 persones són sentenciades a la fi de la seua vida física o social. Un colp d'Estat il·legítim posa fi a la vida d'aquelles persones que han defensat l'ordre democràtic. La paradoxa del franquisme queda palesa. A més, cal afegir les persones que durant el judici sumaríssim moren. Hem trobat 6 persones de Vila-real: Domingo Moliner Traver, Antonio Broch Manrique, Pascual Cercos Catalá, Juan Juan Franco, Manuel Sifre Petit i Vicent Franch Muñoz. Dels citats hi ha alguns que, a pesar d'haver mort, reben la sentència igualment. Antonio Broch Manrique: 30 anys de reclusió major. Pascual Cercos Catalá: 6 anys. Juan Juan Franco, encara que ja és mort, rep la pena de mort. La persecució franquista contra els vençuts està demostrada. La funció aterridora de les sentències també. Només des d'aquestes posicions es poden entendre decisions d'aquesta crueltat. L'estat de la societat provoca conseqüències com les de Miguel Cabedo García, que morts per suïcidi a la presó, segons consta en l'acta de defunció, per asfíxia pulmonar. Els problemes pulmonars hem pogut comprovar que solen ser el motiu adduït en el Registre Civil per a Ismael Nácher. En el cas de Antonio Broch Manrique també es recorre a aquest tipus de problemes.

Don Ysmael Peris madre, abogado Juez municipal
y encargado del Registro civil de la ciudad de Villarreal.

CERTIFICO: Que en el libro quinto veinte y ocho
Sección de DEFUNCIONES del Registro civil de mi cargo, al folio
quinto tres se inscribió en quinto y
uno de abril de mil novecientos treinta y nueve
la defunción de Miguel Cabero Garcia natural de esto
de edad treinta y un años, de pro-
fesión propietario domiciliado en esto -

que falleció a las seis horas del día quinto y cuatro
de abril de mil novecientos treinta y nueve
en el Calvario de esto, por causas por sufrimiento.
El finado en el acto del fallecimiento era casado en
empuñón Linda Mis, natural de esto, de
cuyo matrimonio ten un hijo llamado
Miguel, soltero

Y era hijo de Vicente Cabero Clapico y
de Vicenta Garcia Menart

Y para que conste, libro la presente a petición de ^{autoridad militar} ~~parte interesada~~
que firmo en Villarreal a veintinueve de octubre
de mil novecientos cuarenta y uno

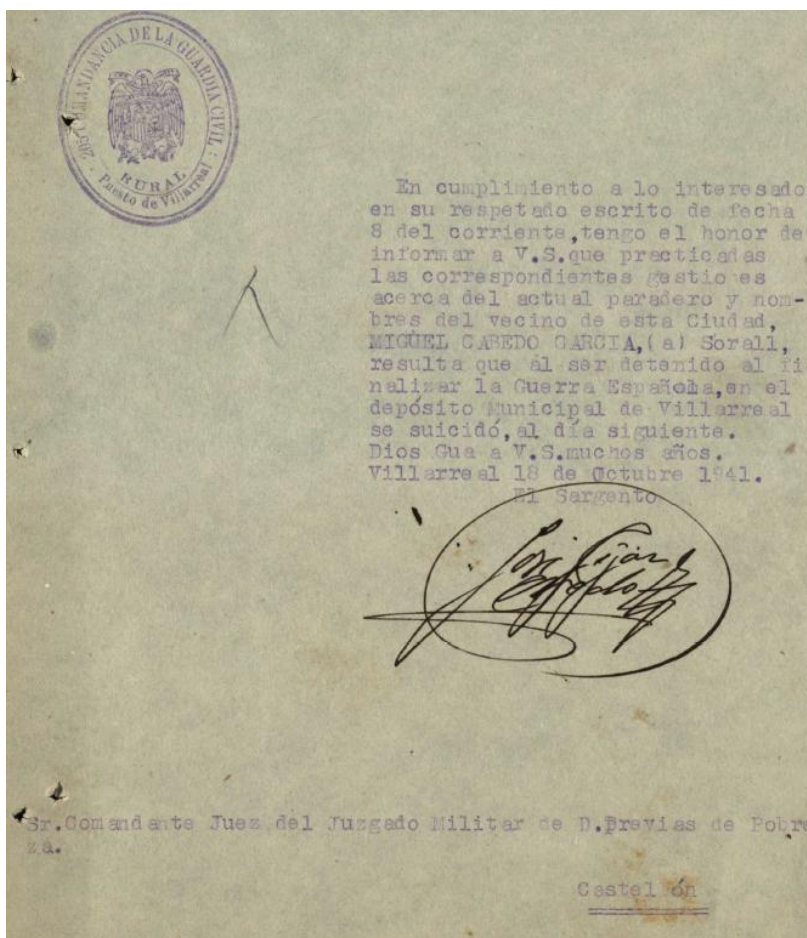
El Juez Municipal,

Ysmael Peris

P. S. M.
El Secretario,

Francisco Rodríguez

DOCUMENTS 17 i 18 . Acta de defunció del registre civil de Vila-real on es constata la mort de l'encartat. Escrit del comandant militar informant del suïcidí després de la detenció. Fons documental: CDRMHL de l'UJI

4.6. Les penes de mort. Un estudi quantitatiu de les víctimes de Vila-real

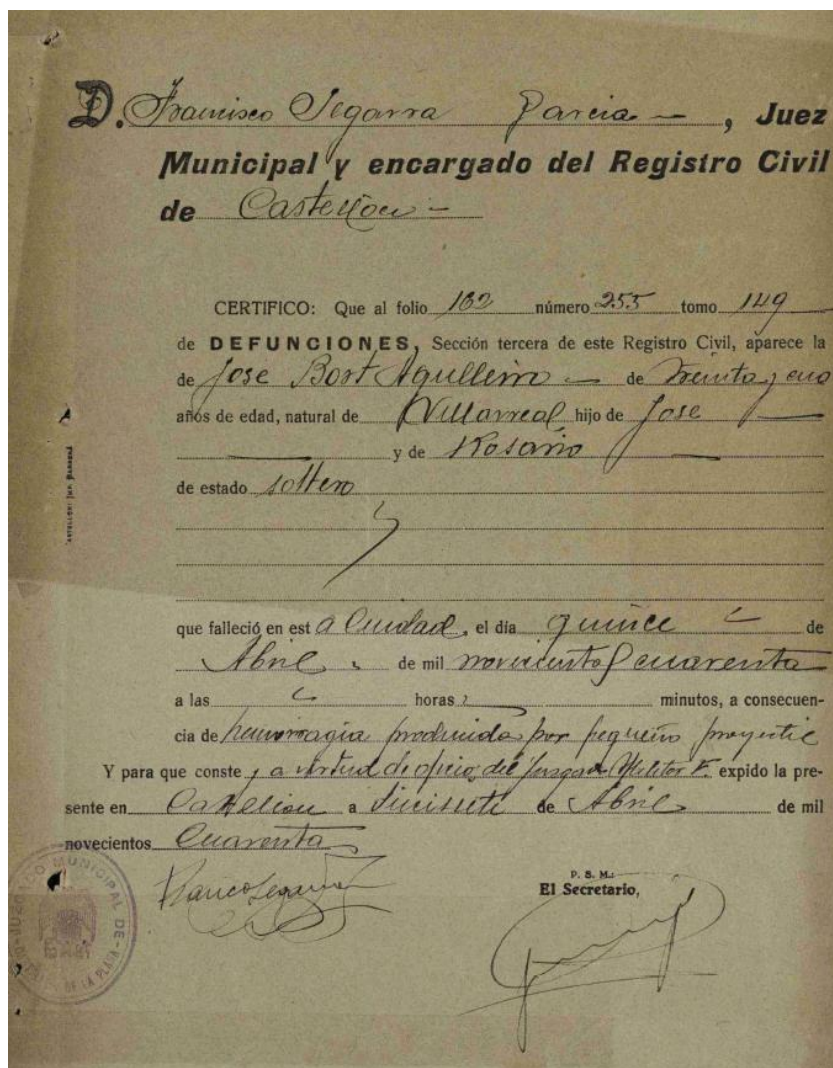
La pena màxima imposada pel regim franquista per a netejar la societat i garantir la continuïtat del regim dictatorial va ser la pena de mort. A Vila-real hi ha 92 condemnes a mort i hem pogut enumerar 89 morts gràcies a les recerques realitzades i als estudis de Pascual Mezquita i Vicent Gabarda.

Les execucions es realitzaven al lloc on estaven empresonats el detinguts. Per tant, trobem defuncions a Vila-real, Castelló i Borriana, principalment. En el judici

sumaríssim després de la sentència sol aparèixer l'acta que certifica la defunció del registre civil de l'ajuntament pertinent. Així, podem citar el casos de Baustista Broch Blasco, José Capella Vicent, José Bernat Llop, José Bort Agulleiro, Vicente Costa Aguilar, Vicente Costa Cantavella, Juan Curto Figueras, Francisco Gil Muñoz o Joaquín Segura Ferrer. La causa de la mort sempre apareix redactada de la mateixa forma: «hemorragia producida por un pequeño proyectil». Aquest eufemisme el que realment vol relatar es l'afusellament de l'encartat. Les penes de mort estaven molt lligades a càrrecs polítics de gran influència republicana anterior a la Segona República i que van tenir el seu protagonisme en el govern i especialment, en els mesos del Front Popular. Una altra característica dels afusellaments ordenats per els judicis sumaríssims són els delictes de sang. Quan la jurisdicció militar franquista tenia coneixement que l'acusat havia tingut relació directa en assassinats, excepte testimonis molt favorables, eren condemnats a pena de mort i executats. La repressió franquista era venjativa.

IMATGE 18. Vicente Costa Cantavella, una de les persones afusellades per la pressió franquista. Fons fotogràfic: AMV.

DOCUMENT 19. Acta de defunció Jose Bort Agulleiro posterior a la seua execució.
Fons documental: CDRMHL de la UJI

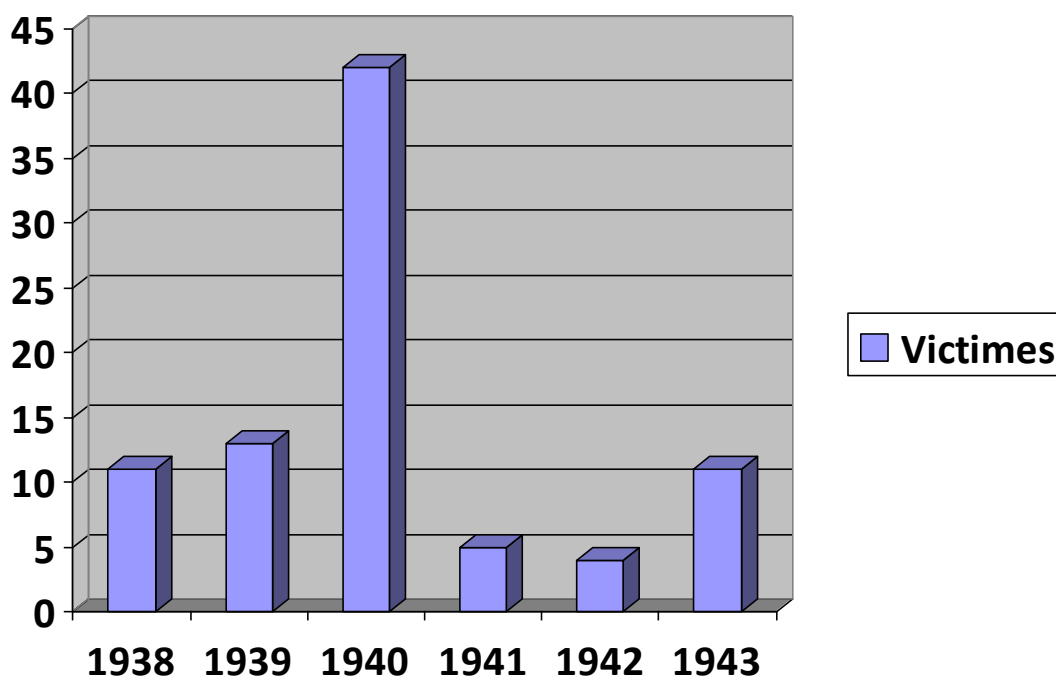
Les penes de mot més cruels i venjatives que podíem mostrar l'odi al republicans eren les dictades a «garrote vil». A Vila-real hem trobat la sentència a mort per «garrote vil» a: Manuel Carda Peris, José Pascual Llop Notari, Antonio Llorens Catalá, Antonio Pesudo Cantavella i Ramón Agulleiro Meneu.

El «garrote vil» va ser la màquina utilitzada per a aplicar la pena capital. A Espanya es va utilitzar des de 1820 fins a l'abolició de la pena de mort en la Constitució de 1978. El garrot consistia en un collar de ferro que es col·locava al voltant del coll travessat per un cargol acabat en una bola de ferro, que en girar-la provocava la mort. En teoria es tractava d'una mort ràpida per trencament de la vertebra del coll. En la practica, en

molts casos va suposar la mort lenta i amb molt de patiment ocasionada per l'estrangulament de la víctima. L'última mort a Espanya executada en el garrot va ser la del català Salvador Puig Antic.³³

Gràcies a la conjunció de les nostres investigacions i les de Pascual Mezquita, Vicent Gabarda i Juan Luis Porcar, podem realitzar una aproximació fidedigna a la realitat de la repressió franquista i la conseqüent relació nominal d'habitants de Vila-real morts durant la postguerra. Així, Pascual Mezquita i Vicent Gabarda comptabilitzen 89 morts causades per la revenja falangista contra l'ordre republicà. Com podem veure en la gràfica, la major part de les morts es produeixen l'any 1940.

GRÀFIC 2. RELACIÓ DE VÍCTIMES EN LA POSTGUERRA PER ANYS

Font: A partir de les dades d'autor com Vicent Gabarda, Juan Luis Porcar i Pascual Mezquita. Elaboració pròpia

Si fem un estudi detallat del que va ocórrer any a any, ens trobem amb les 42 execucions de 1940. Aquest any serà el de més víctimes en 47% del total. Els altres

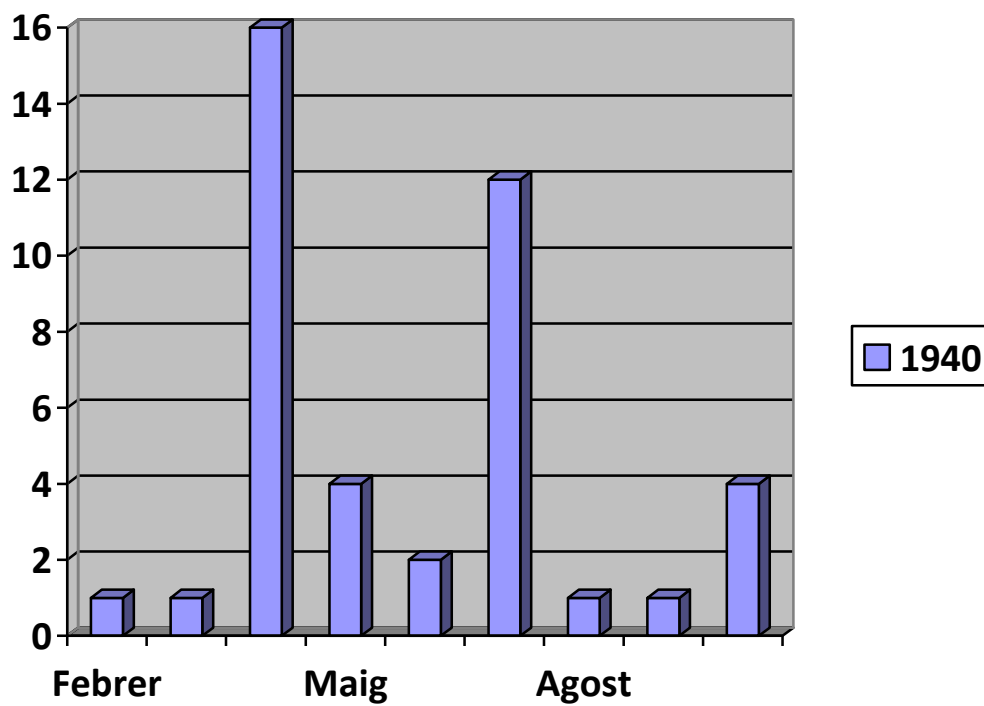
³³ Es pot veure la pel·lícula titulada: *Salvador* (2006) dirigida per Manuel Hueriga.

anys són 1938, amb 11 morts, cosa que sorprèn per la seua rapidesa. L'any posterior manté la xifra pareguda a l'anterior en 13 morts. L'últim any amb un nombre de víctimes considerable és 1943, amb 11 víctimes. La relació per dies del nombre de morts destaquen el 10 d'agost de 1938, on estan registrades 8 morts, no feia ni dos mesos que les tropes de Franco estaven presents a Vila-real. De fet, la primera mort data de l'11 de juliol de 1938.³⁴

La pitjor data de la repressió franquista a Vila-real és el mes d'abril de 1940, on trobem 16 morts. Casualment, en el mateix mes en què triomfà la Segona República. La major part d'elles registrades el dia 25 d'abril de 1940, amb 9 morts. Juntament amb l'anterior dia citat de 1938, són els dies en què més víctimes trobem. Un altre mes negre per als habitants de Vila-real és el mes de juliol de 1940, amb 12 morts. Una altra casualitat que siga el mes de l'alçament militar. La repressió s'estén durant els anys 40 de forma gradual i sostinguda, fins que el 25 de novembre de 1947 registrem l'última mort provocada per la repressió franquista. Totes aquestes morts es donen a la població de Vila-real i a les pròximes de Borriana i Castelló. Vicent Gabarda també ha trobat la mort d'un vila-realenc a Cartagena. Bautista Usó Usó, membre del comitè revolucionari antifeixista, buscat pels franquistes per a detenir-lo i executar-lo, mort el 3 de març de 1939 a la citada ciutat.

³⁴ Encara que pot ser una errata tipogràfica.

GRÀFICA 3. VÍCTIMES DE LA REPRESSIÓ FRANQUISTA A VILA-REAL DURANT L'ANY 1940.

Font documental: MEZQUITA, Pascual (2014). *Temps difícils*. Ajuntament de Vila-real. Elaboració pròpia

GOBIERNO MILITAR
DE LA PLAZA Y PROVINCIA
DE
CASTELLÓN

Nº. 2647

Saludo a Franco
¡Arriba España!

19

ILTIMO. SEÑOR:

Consecuente a su escrito de 11 del actual, manifiesto a V.S.I. que a las 5'30 horas de la madrugada del día de hoy, ha sido ejecutado el fallo que condena a muerte al procesado, JOSÉ CAPELLA VICENT, siendo adjunto el correspondiente certificado de defunción.

Dios guarde a V.S.I. muchos años.
Castellón, 15 de Abril de 1.940.

EL GOBERNADOR MILITAR

Juan de Dios

ILTIMO. SEÑOR AUDITOR DE GUERRA DEL EJÉRCITO DE OCUPACIÓN.

P L A Z A

DOCUMENT 20. Escrit inclòs en l'expedient sumaríssim de José Capella Vicent, on s'informa l'afusellament del citat i l'hora de matinada en què es realitzaven els tirs de gràcia. Fons documental: CDRMHL de l'UJI

4.7. La situació del reclusos

El gran volum de processos va fer augmentar de forma considerable la població penal i reclusa, fins al punt d'arribar al col·lapse de l'administració penitenciària franquista. Aquesta problemàtica generà accions com la que va originar la concessió de llibertats condicionals i sobretot la creació del «Patronato Central para la Redención de las Penas por el Trabajo».

L'any 1937 el Govern franquista i la Falange, mitjançant el decret de 28 de maig, va regular el problema dels presoners. La solució era convertir els presoners en treballadors forçats, tot presentant-ho com el reconeixement del dret del treball:

El derecho al trabajo, que tienen todos los españoles, como principio básico declarado en el punto quince del programa de Falange Tradicionalista y de las JONS, no ha de ser regateado por el Nuevo Estado a los prisioneros y presos rojos, en tanto en cuanto no se oponga, en su desarrollo, a las previsiones en orden y vigilancia merecen, quienes olvidaron los más elementales deberes de patriotismo. (Arnabat: 2013, 103)

Els treballadors rebien un sou, tenien regularitzades les condicions laborals i rebien el tracte de militars. Però no tots els presos podien gaudir d'aquests «privilegis». Hi havia tres graus; els que tenien cadena perpetua i que no podien eixir de la presó; els que tenien reclusió temporal, que podien treballar en camps de concentració, i els que tenien penes menors i podien treballar fora del centre penitenciari sota vigilància.

Amb la mateixa finalitat de buidar les presons, i una vegada consolidat el nou Estat nacional-catòlic, al temps que la Segona Guerra Mundial es va desenvolupar en contra dels estats aliats feixistes, el Franquisme regula les penes establertes. Les commutacions de penes reduiran el temps efectiu dels presoners i donaran lloc a canviar la naturalesa d'algunes de les penes dictades. En molts casos, per aquesta reducció podem afirmar que el grau de compliment de les condemnes va ser molt inferior a les sentències promulgades pels tribunals.

Abans d'entrar en detall a estudiar les commutacions hem de realitzar uns aclariments. En primer lloc, cal dir que hi ha empresonats condemnats a pena de mort que passen diferent temps en la presó. Hi ha execucions que es realitzen als dos o tres

dies després de la sentència i altres que tarden alguns mesos. D'un mode paregut estan les resolucions a cadena perpètua, les quals després de la seua commutació solien quedar en trenta o vint anys de reclusió i que finalitzaren en l' indult en 1945. Les penes més dures i que impliquen més temps en la presó són les que es tradueixen en una retallada important de temps efectiu. Per últim, l'alta aglomeració d'expedients oberts, no sols sumaríssims, provoca una primera estada en la presó de caràcter preventiu i que també col·labora en l'elevada concentració de presoners.

A Vila-real trobem diverses causes commutades. D'entre totes les penes de mort dictades, cinc son commutades, tres d'elles a 30 anys, una a 20 anys i l'altra a 15 anys. De la resta de penes hem analitzar 21 casos on es commuta per una inferior, sent la més rebaixada la de 30 anys, generalment a 20 anys. Una altra sentència reduïda és la de 12 anys. També hi trobem persones que són indultades després d'una o dues commutacions, com ara el cas de Pablo Amposta, condemnat en primera instància a dotze anys, commutada la pena a sis anys i indultat en 1945 a Lleó. Peculiaritats com la de Victoriano Canós, que és indultat de la pena de 30 anys de presó en 1969, quan ja estava pràcticament extingida. Altres consideracions són la quantitat de penes de 6 anys que acaben reduint-se a llibertat condicional o presó atenuada en el domicili de l'acusat.

Tanmateix també hi ha casos de commutació denegada. El braç implacable franquista no cedeix de forma absoluta i manté penes a diferents veïns de Vila-real que seguiran en les presons provincials i estatals. De les sentències analitzades per a l'estudi de les commutacions hem trobat 13 negatives. Les penes declinades per a reduir la seua durada són les de 30 anys, 20 anys i 12 anys. Realment són dades sorprenents pel que s'ha comentat anteriorment, ja que les commutades en major mesura són casualment aquestes. L'arbitrarietat del sistema judicial en la postguerra queda evidenciada.

Expediente núm. 100,821

30

MINISTERIO DEL EJERCITO
 COMISION CENTRAL DE EXAMEN DE PENAS

Certificado de resolución definitiva (O. C. de 25 de enero de 1940, D. O. 21).

LORENZO SEGURA FONFRÍA natural de Villarreal (Castellon) de 38 años de edad, de estado soltero y profesión albañil, fué condenado en Consejo de Guerra celebrado el 7 de Febrero de 1940, en la Plaza de Euzkaria a la pena de Treinta años de Reclusion Mayor con las accesorias de interdiccion civil e inhabilitacion absoluta durante el tiempo de la condena autor de un delito de adhesion a la rebelion definido en el artículo 238 del Código de Justicia Militar.

La Comisión Provincial de Castellon en de de 1940, elevó propuesta de confirmacion de la referida pena, informando que la definitiva que debía imponerse es la de Treinta años de Reclusion Mayor (N.º 2. G. I) con las accesorias de

La Autoridad judicial informó de acuerdo con la Comisión

Esta Comisión Central, en de de 1940 de conformidad con el parecer expuesto por la Provincial, elevó a su vez la oportuna propuesta en el sentido de que la pena a imponer debe ser la de Treinta años de Reclusion Mayor con las accesorias de esta

Previs los oportunos trámites, la Superioridad ha dictado la correspondiente resolución definitiva disponiendo que la pena que debe sufrir el reatado LORENZO SEGURA FONFRÍA es la de Treinta años de Reclusion Mayor con las accesorias de esta

de todo lo cual, esta Comisión Central CERTIFICA, de orden del Excmo. Sr. Ministro del Ejército, remitiendo este certificado al Excmo. Sr. Capitan General de la 3ª Region Militar para cumplimiento de lo prescrito en la instrucción 1ª de la Orden comunicada de 7 de febrero de 1940, entendiéndose que tanto el inmediato acuse de recibo como la cuenta de la total ejecución de la sentencia definitiva debe comunicarse a esta Comisión Central por obrar en la misma todos los antecedentes del asunto.

Madrid, de 1940 de 1940
 El Auditor Presidente,

El Vocal Militar, *Indio G. G.*
 El Vocal Judicial, *Paced.*

DOCUMENT 21. Resolució de la commutació de la pena imposada a Lorenzo Segura Fonfría. La pena imposada de 30 anys de reclusió major és mantinguda per la Comissió Provincial de Castelló. Fons documental: CDRMHL de la UJI

Totes aquestes raons relacionades amb la reducció de les penes imposades, més prompte o més tard, tenen una explicació. La massiva població civil empresonada amb sentències elevades, a poc a poc, que anaven alliberant-les atorga al sistema judicial poca credibilitat. Una altra conseqüència que podem concloure és la necessitat d'amençar i acoquinar la societat per tal de que tots senten por i així enfortir el sistema polític franquista.

TAULA 6. EXECUTATS EN VILA-REAL

NOMS I COGNOMS	DATA DE LA MORT
Abella Broch, Domingo	09-01-1943
Abella Broch, Salvador	29-07-1940
Aguilella García, Salvador	30-07-1940
Agulleiro Meneu, Ramón	29-12-1942
Amorós Sannicolás, Pascual	27-07-1940
Arbós Sala, Francisco	13-10-1941
Arrufat Cortés, José	01-02-1943
Asensio Reverter, Vicente Julián	06-05-1943
Ballester Martí, Bautista	25-04-1940
Bernat Llop, José	25-04-1940
Bono Albiol, Pascual	27-07-1940
Bono Cardona, Vicente	13-01-1941
Bort Agullero, José	15-04-1940
Broch Blasco, Baustista	25-04-1940
Broch Manrique, Antonio	04-11-1939
Cabedo García, Miguel	24-04-1939
Cabrera Palomar, Vicente	07-06-1940
Cabrera Quemades, Pascual	07-06-1940
Cantavella Moreno, Ramiro	14-01-1943
Capella Saborit, Vicente	23-06-1943
Capella Vicent, José	15-04-1940
Carda Moner, José	10-08-1938
Carda Peris, Manuel	29-12-1942
Casinos Sogués, José	27-07-1940
Centelles García, Rogelio	09-03-1940
Centelles Salvador, Ismael	21-09-1939

Cercos Català, Pascual	26-10-1940
Colonques Rubert, Pascual	26-12-1939
Costa Aguilar, Vicente	31-07-1940
Costa Cantavella, Vicente	14-07-1941
Curto Figueras, Juan	27-11-1939
Darás Fuster, Baustista	25-04-1940
Eixea Vilar. Manuel	15-07-1938
Falcó Vilanova, Pascual	26-05-1943
Félix Mesado, Bautista	25-11-1939
Ferrandis Abella, Salvador	09-01-1943
Floch Cortés, José	09-01-1943
Folch Aguilera, Salvador	11-07-1938
Franch Aymerich, Francisco	07-08-1945
Franch Ferrer, Francisco	11-09-1940
Franch Membrado, Pedro	09-01-1943
García Mata, Antonio	10-08-1938
Gil Masip, José	20-11-1939
Gil Muñoz, Francisco	25-04-1940
Gimeno Bernat, Vicente	31-08-1939
Girona Mata, Santiago	19-10-1938
José Molés, Vicente	25-04-1940
Juan Broch, José M.	11-08-1938
Juan Franco, Juan	12-10-1939
Juan Ramos, Enrique	26-10-1940
Llop Capella, Nicomedes	20-08-1941
Llorens Melchor, Vicente	29-07-1940
Llorens Miró, Vicente	13-04-1940
Llorens Petit, José	27-07-1940
Llorens Usó, Bautista	25-04-1940
Lloret Manrique, Enrique	15-08-1939

Lopez Saborit, Ramón	07-05-1940
Manzanares Sánchez, Tomás	25-11-1947
Manzanet Cabedo, Vicente	18-01-1945
Masiá Martí, Pascual	07-06-1940
Mata Guinot, Antonio	19-10-1938
Miró Huguet, José	13-04-1940
Miró Olaria, Pascual	11-08-1938
Miró Vicent, Juan	07-05-1940
Molés Barberá, Vicente	29-07-1940
Molés Rius, José	26-10-1940
Moliner García, Francisco	29-07-1940
Moliner Traver, Domingo	15-04-1940
Navarro Bernat, Vicente	25-04-1940
Nostrot Molés, Vicente	09-01-1943
Peris López, Vicente	31-07-1940
Personat Pitarch, Vicente	27-11-1939
Pesudo Cantavella, Antonio	29-12-1942
Pitarch Usó, José	29-06-1942
Roca Llorca, Pascual	22-08-1940
Rubert Cantavella, Joaquín	10-08-1938
Rubert Cantavella, José	10-08-1938
Sales Porcar, Joaquin	19-04-1939
Sanmiguel Capella, Tomás	29-07-1940
Segarra Monferrer, Joaquín	15-04-1940
Sifre Petit, Manuel	15-04-1940
Tomás Beltrán, Ramón	13-01-1941
Ventura Ballester, Agustín	25-04-1940
Ventura Nebot, Esteban	17-02-1940
Vicent Pablo, Sebastián	01-02-1943
Vidal Muñoz, José	07-05-1940

Vidal Vidal, Bautista	10-08-1938
Villarreal Pesudo, José	11-08-1938

Font documental: MEZQUITA, Pascual (2014). *Temps difícils*. Ajuntament de Vila-real. Elaboració pròpia

IMATGE 19. José Arrufat Cortés veï de Vila-real afusellat el dia 1 de gener de 1943. Fons documental: PORCAR, Juan Luis (2014). *Un país en gris i negre. Memòria històrica i repressió franquista a Castelló*

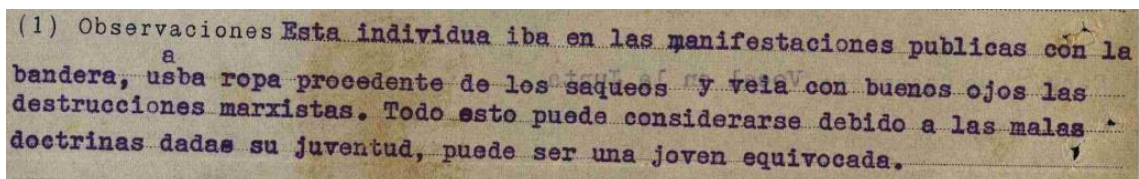
IMATGE 20 . Vicente Navarro Bernat veï de Vila-real afusellat el dia 25 d'abril de 1940. Fons documental: PORCAR, Juan Luis (2014). Un país en gris i negre. Memòria històrica i repressió franquista a Castelló

4.8. Sociologia dels repressaliats

De l'anàlisi de les dades de la taula annexa³⁵, on tenim tots expedients sumaríssims de Vila-real, podem traure unes dades bàsiques que ens permetran realitzar un estudi sociològic de les persones que van patir repressió. Aquesta tasca completarà totes les argumentacions anteriors i ens facilitarà crear un perfil social de les intencions repressores franquistes.

A les dades mostrades anteriorment sobre la procedència dels incoats convingut, és lògic, que la major part són de Vila-real, ara hi afegirem la dada que la majoria són homes. Concretament, el 95% són homes i el 5% dones. Després relatarem els cas de les dones cercades, que sumen un total de 21.

Pel que fa a les condemnes que van sofrir, dos terços (66,7 %) van ser de sobreseïment del seu cas, dues van ser condemnades a sis anys, una a dotze anys, una altra a vint anys i tres a trenta anys, dues de les quals veurien commutada la seua condemna per una de vint anys. Molt raonable atès que la igualtat jurídica a Espanya era recent i l'Estat franquista considera molt més perillosos els homes que les dones. De la mateixa manera que la quantitat d'homes que participen d'una o altra forma en la Guerra es major, ja que els homes estan més polititzats. Les acusacions a les dones són indirectes, estar casada amb un home d'esquerres o ser una dona de manifestades idees progressistes. És el cas de Dolores Ros Llorens, que en el seu expedient, en l'informe que realitza l'administració estatal diu: «puede ser una joven equivocada».

(1) Observaciones Esta individua iba en las manifestaciones publicas con la bandera, usba ropa procedente de los saqueos y veia con buenos ojos las destrucciones marxistas. Todo esto puede considerarse debido a las malas doctrinas dadas su juventud, puede ser una joven equivocada.

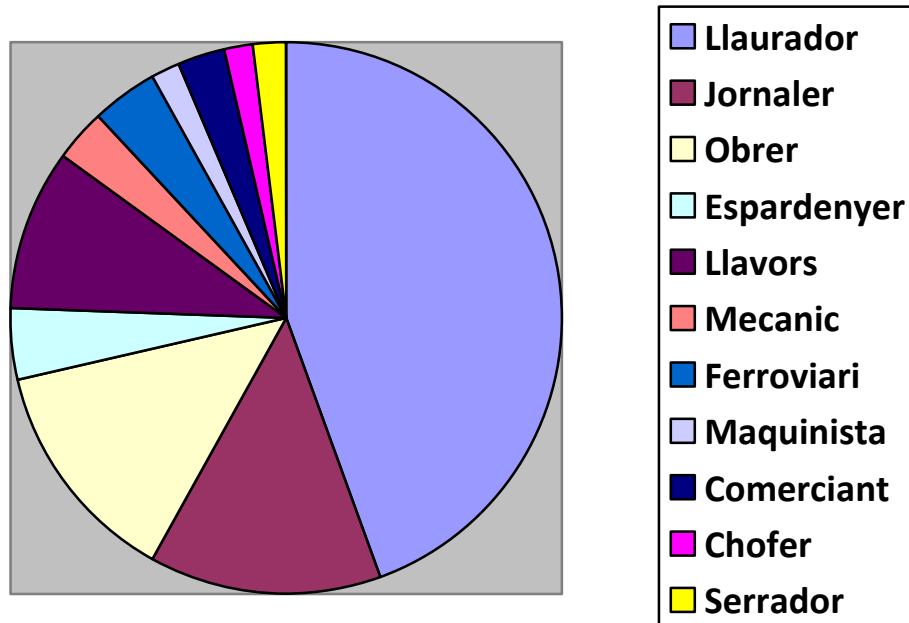
DOCUMENT 22. Fragment de l'informe de Dolores Ros Llorens on es manifesten les seues actuacions i el judici de valor que realitzen sobre ella. Fons documental: CDRMHL de la UJI

³⁵ Veure pàgina 194.

Referint-nos a l'estat civil dels que van ser represaliats, la majoria estaven casats, pròxim al 70%, la resta eren solters i viudos, el 25 % i 3%, respectivament. Si ara centrem la nostra atenció en els grups d'edat, el més nombrós era de 31 a 40 anys (41%), seguit del 21 a 30 anys (23%) i el de 41 a 50 anys (22%). Si ens adonem, sols el grups d'edat d'entre 30 i 50 anys sumen més del 60% de les persones represaliades. És a dir, de cada 10 persones, 6 estaven en plena vitalitat física i mental. A més, hem de sumar-hi les experiències de vida viscudes per aquestes persones que havien vist caure la dictadura de Primo de Rivera i la proclamació de la Segona República.

Pel que fa a les activitats econòmiques, com poden veure en la gràfica posterior, la majoria són assalariats. Les activitats mostren classes treballadores majoritàriament, és a dir, la classe predominant en la societat i que al mateix temps depèn del seu treball per a poder sobreviure ell i la seua família. També hi ha, escasses, altres professions més burgeses com són estudiant, exportador de taronja, industrial, jutge municipal o propietari. Aquestes ocupacions menys comunes també van tenir sentències poc dures, ja que es pot convenir una relació directa amb les capes socials altes. El que més es poden trobar són llauradors (34%), seguit de jornalers, obrers, mecànics, treballs de casa, espartenyers, etc.

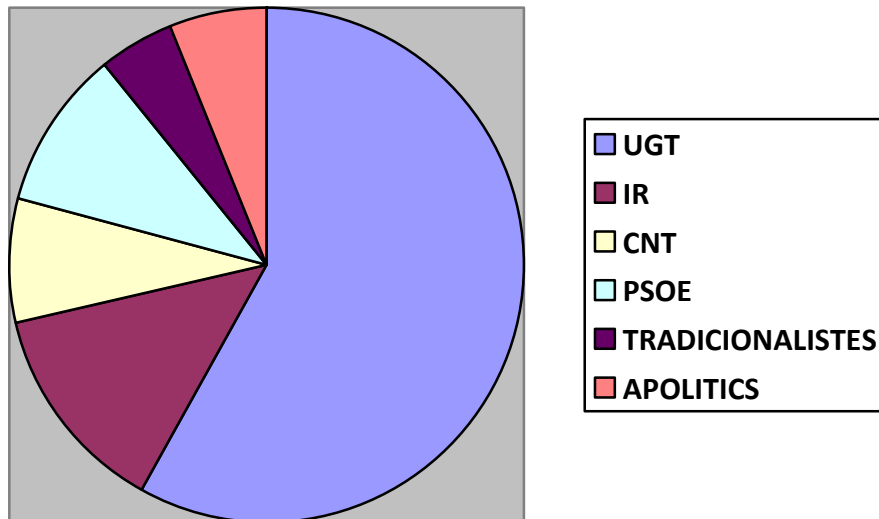
GRÀFICA 4 . ACTIVITATS PROFESSIONALS DELS REPRESSALIATS

Font documental: Expedients consells de guerra. CDRMHL de la UJI. Elaboració pròpia

Per últim, pel que fa a la filiació de les persones expedientades a Vila-real, hem de dir que més de la meitat són de la sindical UGT, seguit de IR i el sindicat anarquista CNT. La resta pertanyen a altres partits i agrupacions partidàries del Govern democràtic: PSOE, JSU o POUM. Curiosament, trobem alguns dels partits conservadors i que s'uniran a la Falange: PRR i DRA, sobretot. També hi podem veure declaracions de persones que pertanyien al partits catòlics i tradicionals que es veuen obligades a afiliar-se a partits de tradició republicana per motius laborals. Són freqüents les dobles filiacions, destacant UGT-PSOE i UGT-IR. Al mateix temps, també hi ha qui es declara apolític.

GRÀFIC 5. FILIACIÓ POLÍTICA DEL REPRESALIATS

Font documental: Expedients consells de guerra. CDRMHL de la UJI. Elaboració pròpia

En conclusió, la radiogràfica sociològica de les persones incoades en el consells de guerra són ciutadans civils, majoritàriament homes, d'entre 31 i 50 anys, afiliats a la UGT, de classe obrera, casats i naturals de Vila-real. Això ens dóna unes conseqüències socials accentuades. Els afectats eren de partits contraris a la dictadura i l'alçament militar, en plena vida activa tant laboral com social. La repressió marcarà un retrocés en les expectatives de vida d'aquestes persones, ja que obligaran la seua família a conviure en moltes ocasions sense el seu cap que aportava els diners per a les despeses familiars. De la mateixa manera, la *neteja* de persones vinculades a l'administració governamental i l'exclusió de les seues funcions facilitaràn la consolidació d'un nou model de fer Estat. Tot açò provocat per les innumerables sentències executades contra la vida de civils i la reclusió durant un temps en les presons.

4.9. Les dones de Vila-real en judicis sumaríssims

Hem volgut realitzar un estudi minuciós de les dones acusades en judicis sumaríssims per destacar el paper que la justícia Franquista va tenir amb elles. Com hem vist, és molt freqüent trobar causes obertes contra els homes. Resulta molt més estrany tenir expedients sobre dones. Les dones que estaven a casa ocupant-se de la família i en moltes ocasions suplint el cap de família, no estaven tan polititzades com els homes. Atesa la singularitat d'aquests casos i la necessitat de traure a la llum les dones més actives socialment, considerem que el nostre treball ha d'aportar aquest aspecte a la investigació de Vila-real.

VICENTA ADELL BELTRÁN³⁶

Encara que nascuda a les Coves de Vinromà, residia i treballava com a minyona a una casa de Vila-real. Pareix que durant la guerra va entrar en contacte amb organitzacions polítiques d'esquerra, UGT i el PCE, la qual cosa la va conscienciar i posar en guàrdia per a decidir a denunciar, un parell de vegades, el propietari de la casa on treballava (Vicente Pseudo Tirado), ja que escoltava emissores franquistes (ràdio Salamanca i ràdio Sevilla). Amb l'entrada dels franquistes al poble es van assabentar que havia denunciat, per motius polítics, l'amo de la casa on treballava i li van preguntar a aquest si havia sofert presó a conseqüència de la denúncia de Vicenta. La contestació de l'antic amo va ser que no i, va afegir, que volia que Vicenta no fóra perjudicada. El jutge, recollint l'opinió de l'amo de la casa, va decidir que en no haver-hi perjudici no hi havia responsabilitat i la va deixar en llibertat.

³⁶ Sumaríssim núm. 387-C-1941. Es poden consultar a tres llocs: l'UJI, arxiu de la Subdelegació de Defensa a Castelló i a l'Arxiu General i Històric de Defensa a Madrid.

ROSARIO AGULLEIRO ARENÓS³⁷

Aquest és un típic cas de la justícia franquista on tots els indicis convergien a una dura condemna per a l'encausada. Per una banda, tenim a una dona ja madura, d'idees esquerranes i gens religiosa, i on el seu marit i els fills tenien una forta vinculació política com a membres del comitè local d'*Izquierda Republicana*, a més de convertir-se en milicians al començament de la guerra. Per altra banda, apareix la confessió d'un altre milicià, veí de la citada, respecte que havia denunciat on estava amagat un capellà que després seria detingut i assassinat. El tribunal, presidit pel duríssim Manuel Batlle Vázquez, decreta, de forma unànime l'absolució, tot açò sense que aparega a la documentació cap aval favorable a l'encausada. Per què açò? És difícil endevinar-ho, encara que alguns aspectes col·laterals poden ajudar. Per exemple, el milicià que la va denunciar, Juan Miura Vicent, serà condemnat a mort i executat i el tribunal podria interpretar que, la denúncia contra Rosario, era una forma d'alleugerir les responsabilitats del citat milicià en altres accions. També el seu fill, José Bort Agulleiro, serà condemnat i executat pocs dies després de deixar lliure sa mare. Per a nosaltres, un factor usual de la justícia franquista era buscar una compensació global, moltes vegades allunyada de les circumstàncies personals i jurídiques. En aquest cas, la mort del rector estava «pagada» per la mort del milicià i la del fill de l'encausada.

DOLORES BELLÉS GINER³⁸

Ja era major quan, el 1941, va ser encausada, ja que declara tenir 64 anys i la causa va estar motivada, simplement, per treballar i viure a la garita del pas a nivell del tren que estava situada enfront de l'alqueria de Vicente Pesudo Vidal, que va ser assassinat pels milicians. Tanmateix, ella a la seua declaració dirà que no va fer tal i, a

³⁷ Sumaríssim núm. 5.109-C-1939.

³⁸ Sumaríssim núm. 432-C.

més, sabent que el seu veí, al qual coneixia de molts anys, estava amagat assajara d'avisar-lo. Finalment, en els informes de les autoritats es remarca que, encara que era d'esquerres i no practicant en religió, no se li coneixia la participació en altres fets i la rectificació dels milicians deslliurant-la de tota participació en la detenció del dretà induiran el jutge a declarar el sobreseïment.

ENCARNACIÓN BELTRÁN ABELLA³⁹

Ara ens trobem amb una dona molt jove quan és encausada i on tindrà un paper destacat, una altra vegada, el fet que fóra casada amb un home, Bautista Llorens Mainer, que havia fugit a França per por a les represàlies. Va ser cusada d'amençar una xiqueta, a causa d'uns rumors que havia escampat sobre possibles relacions amb un home, i declarar-se públicament com a «roja» i a l'espera del retorn dels «seus». Al final, el sobreseïment serà la conseqüència lògica.

VICENTA BERNAT CABEDO⁴⁰

De malnom *La Triera*, diversos factors van confluïr per a portar a la presó Vicenta, com ara la seua militància en la UGT i la seua relació familiar amb els germans Llorens Petit, de malnom *Cotona*, milicians molt coneguts, un dels quals va ser afusellat. També és bastant important un altre factor que va portar bastant persones a la presó, i és ser molt parladora, expressant públicament i de forma explícita les seues idees i animadversions. El tristament conegut Julio Pascual Fuster Rubert, cap d'informació i investigació de FET JONS, la qualifica de «una socialista rabiosa cuya lengua era un infierno». Tanmateix, el que li va interessar més al jutge instructor va ser l'acusació que, junt amb un altre milicià (José Asensi Lliso, que serà condemnat a 20

³⁹ Sumaríssim núm. 441-C-1941.

⁴⁰ Sumaríssim núm. 2.259-C.

anys), anava pel poble confeccionant una llista de persones de dreta, idea en la qual coincideixen l'informe de l'alcalde Pascual Renau i el primer que confecciona la Guàrdia Civil, encara que el segon informe de la Guàrdia Civil, fet sis mesos després, diu que no pot trobar cap persona que haja estat denunciada per l'encausada. La impossibilitat de concretar les acusacions en el sentit que la seua actuació haguera perjudicat una o més persones concretes, amb noms i cognoms, a més que el fet que el milicià que l'acompanyava en el seu presumpte delicte haguera estat condemnat, pel mateix, de forma bastant dura, farà que el jutge instructor decidisca proposar el sobreseïment, que serà acceptat, però després d'haver passat més de dos anys a la presó.

ROSA BORT SANAHUJA⁴¹

Un dia després d'acabada la guerra la Guàrdia Civil va fer una primera batuda, a les Alqueries, per a la detenció de persones no addictes al nou règim, arran de diverses delacions, agafant 20 persones, entre les quals estava Rosa. Una altra vegada les acusacions són poc concretes: ser d'esquerres, afiliada a UGT, és malparlada i blasfema, odia la religió catòlica i tots els que no pensen com ella i, en el començament de la guerra, excitava les masses per a cometre actes vandàlics. Com era habitual, l'únic que es despenja amb una acusació més greu serà el cap d'informació de FET JONS a Vila-real, Julio Pascual Fuster Rubert, ja que l'acusa de ser confident del comitè i haver denunciat persones de dreta que després haurien estat assassinades. Afortunadament per a ella, el cap d'Alqueries, el metge Vicente Casabó, desqualificarà l'anterior informe, amb el valor afegit de ser un testimoni més proper als fets, declarant que si bé és una persona amb poc trellat i molt parladora, no es coneix cap persona denunciada per ella. Nou dies després d'estar redactat aquest últim informe, el jutge instructor decideix donar-li la llibertat condicional, presó atenuada, en el llenguatge jurídic d'aleshores.

⁴¹ Sumaríssim núm. 4.128-C

DOLORES CANDAU CARDA i TERESA GIL MANRIQUE⁴²

Ara veurem una situació totalment diferent on es veuen implicades dues dones. Tot parteix de la denúncia de la germana d'un sacerdot assassinat on es manifesta que el seu germà va estar amagat en casa de la denunciada, Dolores, durant vuit dies i se'n va anar després a una altra casa. Després diu que l'encausada ho va comentar amb el seu germà, la dona d'aquest i les seues filles, resultant que una d'aquestes últimes tenia com a promès a un milicià de Castelló que formava part de la Columna de Ferro. Aquest últim, junt amb altres milicians pareix que són els que van anar a detenir el sacerdot, que posteriorment va resultar assassinat.

Tanmateix, les coses no pareix que foren tan diàfanos i clares, en primer lloc, com es pot imaginar, la denunciada, que havia amagat a un capella, era de dretes i de bona conducta per als partidaris del nou règim, com testimonien els informes de l'alcaldia i de la Guàrdia Civil, encara que el de FET JONS diu que era d'esquerres i que havia delatat el sacerdot i, per tant, «perillosa per a la causa Nacional», manifestació de caràcter superficial i tendenciosa en la línia de les realitzades pel cap local d'investigació i informació, el ja citat Fuster.

En segon lloc, apareixen noves declaracions que van completant i articulant, de forma més densa la narració, demostrant una cura en la tasca investigadora del jutge instructor que no és freqüent en altres casos quan els encausats no tenen el suport de les autoritats. Així, entra en escena un nou personatge, la també encausada Teresa, també de dretes, amb una germana monja i amb informes favorables de totes les autoritats però, ens assabentem, que també en sa casa havia estat el sacerdot assassinat.

A continuació tenim un seguit de declaracions de les dues encausades, incloent-hi diversos acaraments entre elles, a més d'altres de familiars, veïns i coneguts, on es van ratificant i enrocant en les seues primeres declaracions, Dolores diu que ella no l'ha

⁴² Sumaríssim núm. 3.213-C.

delatat i Teresa, seguint la línia de la denúncia inicial, diu que ha estat la família de Dolores, la responsable de la delació. En aquest punt entra en escena un personatge que desfarà el nus, es tracta d'un milicià, José Llorens Petit de malnom *Cotona*, membre de la coneguda Brigada Mòbil de Vila-real, que serà afusellat poc després, el qual declara que va ser Teresa, forçada per un altre milicià, Juan Arín Melo, la que va delatar el sacerdot, fins i tot va portar els milicians fins a la casa on estava amagat i se'n va anar després a sa casa. El jutge instructor, dos mesos després de la declaració de *Cotona*, proposarà el sobreseïment que, sis mesos més acceptarà l'auditor tancant un cas incòmode per la filiació política de les encausades i on, segurament, els familiars del sacerdot assassinat no estarien massa contents pel desenllaç.

TERESA CHABRERA GUINOT⁴³

Com en el cas anterior, comença aquest amb la denúncia d'un familiar d'una persona assassinada buscant el responsable, si no els autors materials, almenys l'inductor del fet. Tot comença, abans de la guerra, quan un parent de Teresa va decidir quan es va morir llegar una part de l'herència a una altra persona, que no era de la família, però que l'havia cuidat durant molt de temps. Després de la mort, pareix que Teresa li va requerir diverses vegades a Juan Bautista Colonques Peset, el beneficiari, perquè, al menys, li donarà una part de l'herència del seu familiar, a la qual cosa el beneficiat no va fer cas. Amb el començament de la guerra, aquesta conflicte, segons la denúncia, el voldrà resoldre Teresa amenaçant Juan Bautista amb enviar-li dos milicians, concretament a Soroll (del qual es diu que es nebot de Teresa) i Formatger, per a passejar-lo. Per la seua banda, Teresa, en la seua declaració, admet el conflicte però, en absolut, l'enviament dels milicians citats, als quals no coneix ni es tia de cap.

Curiosament, els informes de les autoritats es centren en la seua filiació política com a fundadora d'un sindicat femení dins de la UGT i per la seua participació en manifestacions i desfilades obreres, així com per les seues manifestacions públiques

⁴³ Sumaríssim núm. 1.649

contra la dreta i a favor de l'esquerra, nomenant sols l'alcalde, Pascual Renau, el conflicte amb Juan Bautista Colonques Peset. No es fan moltes més indagacions, només es citarà a declarar les persones citades per l'encausada per avalar la seua bona conducta, com així ho faran, mentre que els altres possibles testimonis, com els milicians que van detenir Juan Bautista, no van poder ser convocats per estar en zona republicana, ja que la guerra encara no havia acabat. Curiosament, encara que en la qualificació del fiscal sí que apareix, en la resolució del consell de guerra no es cita com a fet punible la possible relació amb l'assassí de Juan Bautista Colonques i, solament, la seua filiació política d'esquerres per la qual serà condemnada a sis anys de presó. Després d'un any i set mesos de presó se li concedirà la llibertat condicional, va estar a la presó de Durango.

ROSARIO GARCÍA BORT⁴⁴

Igual que Rosa Bort, Rosario, va ser una dona de les Alqueries que tot just acabada la guerra va ser denunciada, per dos veïns, per significar-se com d'esquerres. Els informes de les autoritats són molt genèrics, sense concretar cap delictes, així, el sergent de la guàrdia civil, Manuel Beltrán Barreda, diu «que pertenecía a partidos de izquierda, fue una gran profanadora de templos, propagandista de las sedes ideas, excitadora de los vecinos para eliminar personas de derecha y blasfema, en definitiva, muy peligrosa para la España nacional». En la mateixa línia estan els informes de l'alcalde i FET JONS, encara que també apareix un informe del cap del partit únic a les Alqueries, el citat Vicente Casabó.

En la nostra opinió, la font principal de la informació sobre els encausats de les Alqueries, on diu que si bé no va participar en el saqueig i profanació de l'església era molt parladora. Rosario davant del jutge ho nega tot, fins i tot la seua afiliació a cap partit i sindicat, un mes després de la seua declaració davant del jutge li envia una instància reiterant el mateix, acompanyada d'un bon grapat d'avals, demanant-li que li

⁴⁴ Sumaríssim núm. 4.128-C.

atorgue la llibertat condicional fins es produísca el judici. La llibertat condicional arribarà tres mesos després.

CARMEN GARCÍA MATA⁴⁵

Quan va passar tot açò, Carmen ja era bastant major, a més no sabia llegir ni escriure, ja que ho declara i signa sempre amb el polze, però un tret distintiu és que quan fa constar el seu ofici la major part de vegades anota «espartenyera» i no el tradicional, per a les dones, «sus labores». Un altre fet, que no apareix citat mai en la documentació, encara que, per a nosaltres, va tenir un efecte en l'agreuement de la qualificació jurídica, és la relació de parentiu, eren germans, amb un milicià que va ser executat només entrar les tropes revoltades a Vila-real. Quan va passar açò, ella havia fugit cap a València, com molta gent, i acabada la guerra, en tornar al poble, va ser reconeguda prop de Sagunt per un persona del poble que la va denunciar a la Guàrdia Civil. Detinguda, és traslladada al poble on a l'entrada d'aquest, segurament a l'eixida de l'estació del tren, es va aglomerar un bon grapat de gent amb la intenció de linxar tant Carme com la seua acompanyant, Concha Seglar García, on van sofrir, entre altres coses que podem imaginar-nos, crits, burles i frases provocatives de «viva Rússia». Les acusacions que apareixen en els diferents informes de les autoritats són, com quasi sempre, molt genèriques, com ara pertànyer al centre obrer com una de les fundadores del sindicat femení i del PSOE local o assenyalar als milicians i membres del comitè durant la guerra persones de dreta. El consell de guerra, presidit per Gregorio González López, la condemnarà a 30 anys, que ratificarà l'auditor, Fernando Bosch, data en la qual només havien passat quatre mesos després de la seua detenció. A partir d'ací comença el seu calvari en la presó, primer a Castelló, però és traslladada, als pocs mesos, a la presó d'Amorebieta (Biscaia), on rebrà la bona notícia, si es pot dir, que li havien commutat la condemna de 30 anys per una de 20 anys. Però, no sé si per aquest

⁴⁵ Sumaríssim núm. 1.787-C-39.

motiu, serà traslladada a la presó de Barbastro (Osca) per a, finalment, tornar a una de les presons de dones més terribles del franquisme, la de Saturrarán (Gipúscoa), on rebrà la llibertat condicional el 2 de març de 1944. Havien passat quasi sis anys fent tombs per les presons del nord d'Espanya. Instal·lada al poble, intuïm que la convivència amb els veïns no seria molt agradable ja que, l'últim document sobre ella que hem trobat, és una instància escrita a principis de 1957, ja molt major, on diu que viu a Onda i demana una sèrie de documents per a poder tramitar un passaport i poder anar-se'n a l'estranger.

MARÍA GIMENO RIBELLES⁴⁶

María era una persona de dretes, com la seua família, tota la vida, fins i tot per a les eleccions de febrer de 1936 havia fet propaganda pel poble, junt amb el guàrdia civil José Molina, que després serà assassinat, a favor de la candidatura de dretes, per això, després, la gent d'esquerra la conceptuava de «feixista». Amb l'esclat de la guerra es va produir la confiscació de la fàbrica de productes tèxtils de la família Marcet, que feia poc de temps, pel desembre de 1935, fugint de Terrassa, on rebia les pressions sindicals i de la Generalitat de Catalunya, s'havia instal·lat al poble i on, en qualitat de modista i directora de la secció de confecció, treballava María que amb l'esclat de la guerra s'havia afiliat, convenientment, a UGT. La seua capacitat tècnica i professional, tal vegada, van impulsar els obrers a nomenar-la per al comitè de l'empresa confiscada, encara que sense tenir capacitat per a controlar ni fiscalitzar les operacions financeres que es van produir durant el període bèl·lic, concentrant el seu esforç en la seua tasca de donar el vistiplau a les peces que li presentaven. En el seu procés tot seran flors i violes, informes favorables de les autoritats, amb lleus queixes per la seua facilitat d'adaptació a les circumstàncies, declaracions de particulars i avals del partit únic. El jutge instructor li concedirà la presó atenuada amb sols dos mesos a la presó. Amb tot açò, el fiscal demanarà la lliure absolució que el consell de guerra signarà i l'auditor confirmarà.

⁴⁶ Sumaríssim núm. 3.160-C-39.

DOLORES MONZÓ VIDAL i M. GRACIA RIBELLES CHESA⁴⁷

L'esdevenidor històric, polític i penitenciari va unir M. Gracia i Dolores. Encara que les dues declaren que són mestresses de casa, que saben llegir i escriure i també, és cert, que formaven part del sindicat de manipulació de taronges El Despertar Femenino, afiliat a la UGT, la primera com a presidenta i la segona com a secretària. Sense acabar la guerra, l'any 1938, són detingudes, suposem que per mitjà de denúncia de les autoritats, ja que no apareix cap denúncia particular. Els informes oficials a més de acusar-les de formar part d'un sindicat socialista, abunden en consideracions com que eren propagandistes, assistien a manifestacions i delataven gent de dreta. M. Gracia ho admet tot, menys les delacions, i Dolores tampoc accepta, a més de les delacions, haver participat en manifestacions i que va estar molt poc temps al càrrec (un sis dies). També les declaracions de particulars, veïns, són favorables a les dues, fins i tot un sacerdot diu que Dolores el va salvar de mals majors. Tanmateix, encara estem en guerra i les autoritats militars no estan per la magnanimitat, el fiscal demana 12 anys i el consell de guerra les condemna a 6 anys. Açò en un context posterior hauria suposat eixir lliure, però per a Dolores i M. Gracia suposarà complir quasi tres anys de presó, la meitat de la qual la passaran a la presó de dones de Santander. Juntes havien entrat en la política, juntes eixiran de la presó.

CONCEPCIÓN ORTÍ BROCH⁴⁸

Tot comença a València quan la policia dóna entrada a una denúncia contra ella per ser l'esposa d'un dirigent republicà del poble (José Arrufat Cortés *Trinqueter*, que serà executat l'1 de febrer de 1943) i haver delatat persones de dreta. Els informes de la Guàrdia Civil i l'alcaldia abunden en altres fets delictius, com ara apropiar-se de joies i tèxtils de les esglésies i convents per a un taller de confecció on feia roba per als

⁴⁷ Sumaríssim núm. 936-C

⁴⁸ Sumaríssim núm. 688-V.

milicians. En la seua declaració davant del jutge admet pertànyer a Izquierda Republicana abans de la guerra, com el seu marit, però nega la delació contra persones de dreta, entre altres coses, per tenir parents (el seu oncle Pascual Amorós, artista local) d'aquesta ideologia; a més declara que les despulles de sant Pasqual li les va lliurar a ella el seu marit, després de cremat el temple, passant-les després al seu oncle. Respecte al taller de confecció de roba diu que no és veritat que s'aprofitarà de teixits de les esglésies i que només feia roba per a dones. Amb el trasllat de l'expedient a Castelló trobem canvis significatius motivats, segurament, pels moviments dels familiars buscant avals. Així, tot comença amb una instància del pare de l'encausada on demana la seua llibertat condicional per trobar-se ell malalt, avalada per Julio Pascual Fuster, cap d'informació de FET JONS local. Després ve un grapat de declaracions, primer de la denunciante on es retracta dient que tot eren rumors, també de diverses persones de dreta a les quals va ajudar a fugir a l'estranger o eixir de la presó, com el cas del citat Julio Pascual Fuster. Dos mesos després, el jutge decreta la presó atenuada i, si bé el fiscal demana 6 anys, en el consell de guerra se li concedeix la llibertat amb l'argument que tot i ser una persona amb idees d'esquerra, els seus bons sentiments ajudant a fugir i traure de la presó persones de dreta, la redimeixen de les seues «faltes».

DOLORES ROS LLANSOLA⁴⁹

Com ja hem vist abans, es va fer una batuda de persones d'esquerra a les Alqueries només acabada la guerra, on trobem, també, a Dolores. Un factor, no sé el per què, jugarà a favor de Dolores i és ser molt jove, ja que quan va començar la guerra només tenia 17 anys. També les acusacions són poc concretes i retòriques, encara que sí que és veritat que estava afiliada durant la guerra a les JSU, però sense ser càrrec orgànic, després, les altres acusacions, com ara participar en manifestacions, usar roba dels saquejos o veure amb bons ulls les destruccions, ella les nega. Uns altres aspectes que jugaran al seu favor seran el fet de no haver estat denunciada per cap persona, els avals favorables de falangistes destacats de les Alqueries (Casabó, Vicent, Escobedo,

⁴⁹ Sumaríssim núm. 4.128-C.

Capella) i la insistència de son pare que va enviar fins a dues instàncies a les autoritats militars, demanant la llibertat condicional, una d'elles signada per més de quinze persones. Amb aquests antecedents, el jutge instructor proposa el sobreseïment que acceptaran el fiscal i el consell de guerra. Tanmateix, els sis mesos a la presó no li'ls va llevar ningú.

ROSA ANA ROVIRA ARAGONÉS⁵⁰

Si alguna d'aquestes dones va estar prop de ser afusellada, creiem, que una de les dues amb més possibilitats va ser Rosa Ana (i fem aquesta afirmació basant-nos en diverses consideracions. La primera és que va ser l'única dona de Vila-real, encara que ella en cita un altra, María la Funes, que no he aconseguit identificar) que va prendre part en esdeveniments «bèl·lics» com a miliciana, cosa que ella mateix reconeix, encara que només fóra per un dia quan va anar al lloc de control, a l'eixida del poble cap a Castelló, on registraven les dones per si portaven armes. Una dada, important per als repressors, és el fet que apareix fotografiada com a miliciana, foto que es va adjuntar al sumaríssim, davant de la qual ella torna a dir que només es va vestir de miliciana un dia i pel jornal.

Les denúncies de veïns aniran en la direcció d'haver parlat de forma agressiva contra gent de dreta manifestant que com era possible que encara restarà viu. Però, tal vegada, el factor que per a nosaltres més la va apropar a l'escamot d'afusellament és el fet de ser la parella, no casada, d'un altre milicià, Antonio García Mata, de malnom *El Tena*, acusat de participar en diversos assassinats, alguns dels quals va reconèixer. Ací, la fiscalia, representada pel conegut i sanguinari Carlos Arias Navarro, manifesta que tal vegada, degut a la relació personal que ella reconeix, pot haver participat en els assassinats comesos per la seua parella i, en conseqüència, demanarà la pena de mort.

Els informes de les autoritats seran demolidors encara que tots ells començaven amb consideracions de caràcter moral com que si havia estat prostituta, si era una

⁵⁰ Sumaríssim núm. 532-C-38.

borratxa, si era una lladre, si vivia maritalment amb un home sense estar casada, però en la nostra consideració apareix un indicati al seu favor, respecte a aquestes qualificacions morals, i és que reconeix que sap llegir i escriure. Per últim, un altre aspecte important, serà que ella junt amb onze més van ser els primers «rojos» que van rebre les represàlies després de ser alliberada la vila, l'estiu de 1938, quan els ànims dels veïns de dreta del poble estaven més excitats demanant venjança que es manifestarà en nou penes de mort (vuit executades). Tanmateix, el tribunal del consell de guerra, considera que la seua vinculació amb els assassinats comesos per la seua parella no existeix, encara que per la resta, inclòs pertànyer a UGT, la condemnarà a reclusió perpètua. Dos anys després, pareix que algú amb més seny va reexaminar el procés i li van commutar la pena per 20 anys. A partir d'ací, comença el seu periple per les presons de dones de mitja Espanya, començant per la de Castelló, passarà a Amorebieta (Biscaia), després a «Las Claras» de Barbastro (Osca) i acabant el seu periple a la terrorífica de Saturrarán (al poble de Motriku a Guipúscoa), on se li concedirà la llibertat condicional, després de sis anys, i torna a Castelló on fixarà la seua residència.

CARMEN SANTAMARÍA BAILA⁵¹

Una altra vegada ens trobem amb un empresonament degut a la incontinència verbal i la posterior denúncia. Carmen havia manifestat públicament, discutint amb una veïna, que la gent de dreta tenia molt d'orgull i que la guerra encara no havia acabat. La denunciante va afegir, pel seu compte com després reconeixerà, que Carmen havia dit que tenia una llista amb gent de dreta. Tal vegada, tot açò, una discussió al carrer entre dues veïnes, en un altre moment, no hauria anat a més, però en produir-se escassament un mes després de l'ocupació del poble pels revoltats, en l'etapa més dura de la repressió franquista, va fer que una discussió acabara amb la denunciada davant un tribunal militar. Afortunadament per a Carmen, els informes de les autoritats no carreguen amb excés les acusacions contra ella, això sí, diuen que és d'esquerres, antireligiosa i denunciava a gent de dreta encara que afegeixen que tenia un caràcter

⁵¹ Sumaríssim núm. 1.016-C-38.

desordenat i maniàtic, aspectes que corroboren les declaracions de veïnes. El jutge instructor, atenent el segon apartat dels informes i les declaracions, el poc de seny, l'obliga que passe un reconeixement mèdic per a donar testimoni del seu equilibri mental com així serà, ratificant que tenia una salut mental normal. El consell de guerra declararà el sobreseïment del cas, encara que l'auditor no li pareixerà bé i demana un segon judici on el fiscal demana sis anys, encara que al segon consell de guerra l'absoldrà.

CONCHA SEGLAR GARCÍA⁵²

L'altra dona que, quan parlava de Rosa Ana Rovira Aragonés, déiem que va estar prop de ser passada per les armes, va ser Concha Seglar. Amb la seua tia, Concha García Mata, de la qual ja hem parlat i amb la qual compartirà gran part de la trajectòria vital de postguerra. A diferència del que declara la tia, diu que quan van intentar linxar-les a la seua arribada a Vila-real les provocaven amb crits de «¡Viva Rússia!» als quals ella contestà, cansada però valenta, «¡Sí!», detall que li retrauran durant el procés. Altres detalls que volem destacar sobre ella són el seu aspecte físic, com una dona de 23 anys, alta, cabells negres i ulls castanys, també que no sabia llegir i escriure i que quan li preguntaven el seu ofici contestava que ella era «obrera», a més de reconèixer que, ja abans del començament de la guerra, pertanyia al PSOE i a UGT. Un aspecte important sobre el qual va girar l'animadversió al poble contra ella va ser la seua relació amb alguns dels milicians més significats i el parentiu amb Vicente Seglar García, el seu germà, un dels caps dels milicians i, sobre el qual es va dirigir gran part de la responsabilitat dels assassinats comesos a Vila-real al començament de la guerra, amb l'afegit que no va ser capturat, ja que va fugir, possiblement a França, sent condemnat en rebel·lia i deixant la seua germana i a sa tia com a responsables subsidiaris, en part, d'allò que va passar, és a dir, tenim, una altra vegada, la justícia compensatòria i revengista del Franquisme.

⁵² Sumaríssim núm. 1.787-C-39

Les acusacions més greus contra ella vénen de les denúncies d'un veí que va veure quan Carlos Santiago Vicent Moliner, un altre veí, li va fer un comentari sobre si vestia d'una forma provocativa, al qual ella replicaria comentant-ho als milicians que, poc després, se'l van emportar i assassinar. També va ser acusada d'incitar l'assassinat de Juan Nebot López, amb el qual, segons les autoritats, havia tingut relacions i quan aquell la va deixar, ella el va denunciar al seu germà i els milicians de la brigada mòbil el van assassinar.

Ella, en la seua declaració, nega les durs acusacions, sobre la primera només diu que va veure com se'l emportaven els milicians i, sobre el segon, que només el coneixia de veure'l pel poble en el seu cotxe. Sobre els informes de les autoritats, tots molt negatius, volrm destacar, una altra vegada, el del cap d'informació i investigació, Julio Pascual Fuster Rubert, per la retòrica que utilitza que només recull rumors però pocs fets, com li retrauran les mateixes autoritats judicials militars franquistes en més d'una vegada. Sobre l'encausada diu, conservant el castellà original, que «Este mal bicho es de las que más daño han hecho por su lengua, insultando desde nuestro Generalísimo al último ser nacionalista, dedicándose a denunciar a cuantas personas pudo para que luego fuesen asesinadas». També és curiós que a la tríada habitual (alcalde, Guàrdia Civil, FET JONS) ací també trobem un altre informe que dóna, sense que ningú li'l demane, el jutge municipal Bautista Vilanova, per descomptat, en la mateixa línia que els anteriors.

Davant de tot açò, el fiscal demanarà 30 anys que el consell de guerra acceptarà i l'auditor ratificarà. A partir d'ací comença el pelegrinatge carcerari, molt paregut al que hem vist per a Rosa Ana Rovira i Concha García, sa tia, primer uns mesos a Castelló sent, després, traslladada a penitenciaris del nord d'Espanya com Amorebieta (Biscaia), «Las Claras» de Barbastro (Osca), Saturrarán (Motriku, Guipúscoa), acabant el seu periple a Amorebieta, on se li concedirà la llibertat condicional després de passar cinc anys llargs a la presó.

ROSARIO SOLER FOLCH⁵³

L'últim cas és un exemple fins a quin punt va arribar la paranoia repressiva a l'estiu de 1938, poc després, d'ocupar els revoltats Vila-real. Un personatge ja conegut, Julio Pascual Fuster Rubert, ara com a veí, denuncia a les autoritats que Rosario va indicar el seu domicili a un grup de milicians que anaven en cotxe, els quals el van detenir i maltractar durant uns sis dies, deixant-lo marxar després. Davant de la Guàrdia Civil, Rosario ho nega tot, fins i tot diu que Fuster li era simpàtic i pensa que tot potser una revenja d'alguna veïna, és més, les indagacions que fa a continuació la mateixa Guàrdia Civil també donen resultats negatius. També els informes de les autoritats diuen que si bé al principi era d'esquerreres, amb el començament de la guerra va canviar fins a l'extrem d'amagar gent de dreta a casa. Finalment, el jutge decreta el sobreseïment, ja que anota que no s'han trobat indicis que demostrin l'acusació a més que ha col·laborat amb els revoltats ajudant gent de dreta.

⁵³ Sumaríssim núm. 996-C-38

4.10. Estudi detallat dels expedients sumaríssims de Vila-real

NOM ABELLA MIRO, JOSE
DATA 08/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 38
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC PSOE
ACUSACIÓ CONFIDENT DEL COMITÈ REVOLUCIONARI. VIGILAVA LES CASES DELS QUE ANAVEN A ASSASSINAR.

CONDEMNNA 12 ANYS I 1 DIA

NOM AGUILLELLA GARCÍA, ENRIQUE
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 32
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ FERROVIARI
CÀRREC IR
ACUSACIÓ DETENCIÓ DE REMIGIO MARC ALONSO. SAQUEIG CASES I CREMA DE SANT PASCUAL. FEIA SERVIR ARMA A LA GUERRA.

CONDEMNNA PENA DE MORT

NOM AGUILLEIRO GINER, PASCUAL
DATA 01/02/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 57
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ COMERCIANT
CÀRREC IR
ACUSACIÓ PARTIT CARLISTA. PASA AL PSOE I I.R. A REPÚBLICA. NO ENTÉN PERQUÈ SE LI S'ATURA JA QUE ELS ROJOS L'HAN REQUISAT DINERS FENT-LI SIGNAR VOLUNTÀRIAMENT DIT PAGAMENT.

CONDEMNNA 12 ANYS I 1 DIA

NOM **AGULLEIRO MENEU, RAMÓN**
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 42
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ DETENCIONS, ROBATORIS I SAQUEJOS.

CONDEMNA PENA DE MORT. GARROT VIL

NOM **ALBIOL AYET , JUAN BAUTISTA**
DATA 04/03/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 27
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ
CÀRREC DRA
ACUSACIÓ DE DRETES RECONEGUT. NO ES PRESENTE A LA QUINTA DEL 36. ES VA INCORPORAR ALS CARRABINERS PER NO ANAR AL FRONT.

CONDEMNA 12 ANYS I 1 DIA

NOM **ALBIOL CASTELL, LUIS**
DATA 04/03/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 35
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ FERROVIARI
CÀRREC I.R.
ACUSACIÓ NO TÉ ACTAUCIONS EN CONTRA DEL MOVIMENT. VA AMAGAR UN CAPELLÀ FAMILIAR SEU A CASA QUE EXERCIA A GANDIA

CONDEMNA 12 ANYS I 1 DIA (PRESÓ ATENUADA)

NOM **ALCARAZ CABANES, JOSÉ**
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP (FORA PROVINCIA)
EDAT 42
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ FERROVIARI
CÀRREC I.R. CNT
ACUSACIÓ ACOMPANYAVA A LES DETENCIONS, COL·LABORADOR DE LA CREMA DEL CONVENT DELS FRANCISCANS

CONDEMNNA 12 ANYS DE PRESÓ

NOM **ALMELA ORTELLS, ANTONIO**
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 51
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ MAQUINISTA
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ PROFANADOR D'IMATGES. PARTICIPACIÓ EN LES ELECCIONS A FAVOR DE L'ESQUERRA I MARXISME

CONDEMNNA 12 ANYS DE PRESÓ

NOM **ALMELLA FORTUÑO, SALVADOR**
DATA 08/08/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 47
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC PSOE
ACUSACIÓ PROPAGANDISTA DE LA REVOLUCIÓ.

CONDEMNNA 12 ANYS DE PRESÓ. SEGON JUDICI 6 ANYS DE PRESÓ.

NOM AMORÓS SAN NICOLÀS, PASCUAL
DATA 26/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 29
ESTAT CIVIL C
PROFESSION LLAURADOR
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ FEIA ESCOPETES DURANT LA REVOLUCIÓ. DIU NO PARTICIPAR EN L'ASSASSINAT DE 27 PERSONES AL BAIXADOR DE BETXI I I EN LA CREMA DE LES ESGLÉSIES (LA GUÀRDIA CIVIL I TESTIMONIS EL CERTIFIQUEN)
CONDEMNA PENA DE MORT

NOM AMPOSTA CABANES, PABLO
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 38
ESTAT CIVIL S
PROFESSION ESPARDENYER
CÀRREC
ACUSACIÓ DES DE 1918 PERTANY A LA UGT. MILICIÀ ARMAT, DEDICAT A LA GUÀRDIA NOCTURNA. REALITZA SAQUEJOS EN DIFERENTS CASES A LA RECERCA DE DINERS.
CONDEMNA 12 ANYS DE PRESÓ . CONMUTADA A 6 ANYS I 1 DIA EN 1941. ALLIBERAT A LLEÓ EN 1945

NOM ARAN MARTIN, PASCUAL
DATA 14/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVINCIA)
EDAT 38
ESTAT CIVIL C
PROFESSION FUSTER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VA DENUNCIAR A AGUSTIN RAMON USO. DE CONFIANÇA DEL COMITÈ.
CONDEMNA 12 ANYS DE PRESÓ. SEGON JUDICI 6 ANYS DE PRESÓ.

NOM **ARNAL MEZQUITA, PASCUAL**
DATA 26/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 22
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ ACUSAT PER UN PROPI VEÍ DE VILA-REAL DE DENUNCIAR QUI S'HAVIA PASSAT A L'EXÈRCIT NACIONAL I DESPRÉS LES HABIEN AFUSELLAT.
CONDEMNA 12 ANYS DE PRESÓ

NOM **ASENSI LLISO, JOSE**
DATA 26/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP (FORA PROVINCIA)
EDAT 51
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ ACUSAT DE BUSCAR PERSONES DE DRETES PER AL SEU EMPRESONAMENT. NO VA PRESTAR CAP CÀRREC A LA SINDICAL NI EL GOVERN LOCAL.
CONDEMNA 12 ANYS DE PRESÓ

NOM **AYET MENERO, PASCUAL**
DATA 26/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 35
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ MECÀNIC
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ FORMARLA SOCIETAT METAL·LÚRGICA. REALITZA MUNICIONS PER ALS REPUBLICANS.
CONDEMNA 12 ANYS I 1 DIA

NOM BALAGUER MOLES, BAUTISTA
DATA
NATURAL DE VILA-REAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
CÀRREC
ACUSACIÓ

CONDEMNNA 12 ANYS I UN DIA. PASSA A 1 ANY DE PRESÓ MENOR EN 1944

NOM BALLESTER CLARAMONTE, VICENTE
DATA 01/02/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVINCIA)
EDAT 45
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ESPARDENYER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ DEL PARTIT RADICAL PAS A UGT PER PODER TREBALLAR. ELS ROJOS EL VAN FER FORA I NO S'ENTÉN PER QUE EL DETENEN.

CONDEMNNA 12 ANYS DE PRESÓ

NOM BATALLA MORENO, BLAS
DATA 08/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC SE IGNORA
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. ESTÀ PRESENT A LA CREMA DE SANT PASCUAL

CONDEMNNA 12 ANYS DE PRESÓ

NOM **BATALLA SAPORTA, JOSÉ**
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 25
ESTAT CIVIL S
PROFESSION PANADER
CÀRREC
ACUSACIÓ MILICIÀ VOLUNTARI A L'EXÈRCIT

CONDEMNNA 12 ANYS RECLUSIÓ MENOR. LLIBERTATCONDICIONAL 17/03/1944

NOM **BAUTISTA FERRER, SILVERIO**
DATA 24/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 24
ESTAT CIVIL S
PROFESSION COMERCIANT
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ NO VA ANAR A LA CRIDA DE QUINTES. ESTAVA EN ESCOLA DE TRANSMISSIONS. NO VA INTERVENIR EN CONTRA DELS FRANQUISTES.

CONDEMNNA 15 ANYS DE PRESÓ

NOM **BELAIRE MUNDINA, BAUTISTA**
DATA 06/02/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 39
ESTAT CIVIL C
PROFESSION ASERRADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ GUÀRDIA A LA PORTES DE L'ESGLÉSIA ON CREMAREN IMATGES. DETENCIÓ DE DRETANS

CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ

NOM **BELLMUNT MONZÓ, RAMÓN**
DATA 19/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 41
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ESPARDENYER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VOCAL UGT I GUÀRDIA MUNICIPAL.

CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ

NOM **BELLMUNT NEBOT, DOMINGO**
DATA 26/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 22
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ MECÀNIC
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ ACUSAT PER UN PROPI VEÍ DE VILA-REAL DE DENUNCIAR QUI S'HAVIA PASSAT A L'EXÈRCIT NACIONAL I DESPRÉS LES HAVIEN AFUSELLAT.

CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ

NOM **BELTRÁN MORENO, MANUEL**
DATA 09/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 22
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC UGT-PSOE
ACUSACIÓ DIRIGENT DE LA JOVENTUTS LLIBERTÀRIES. MILICIÀ VOLUNTARI REPUBLICÀ. COMISSARI POLÍTIC. DISPARITAT DE CRITERIS EN ELS TESTIMONIS.

CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ. indultat 20-06-1959

NOM **BENEDICTO SÁNCHEZ, VICENTE**
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVINCIA)
EDAT 45
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC I.R.
ACUSACIÓ REPARTIMENT D'ARMES. LA NIT DEL 21 AL 22 D'AGOST ON VAN MORIR MOLTS HABITANTS DE VILA-REAL.

CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ. CONMUTADA A 6 ANYS

NOM **BERNAT CABEDO, VICENTA**
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 41
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAVORS
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ ACOMPANYAVA A UN MARXITA D'ALMASSORA, JOSE ASENSI QUE TENIA UNA LLISTA DE LES CASES QUE EREN DE DRETES DE VILA-REAL.

CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ. CONMUTADA A 6 ANYS

NOM **BERNAT GASULL, JOSÉ**
DATA 20/06/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 53
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ DURANT EL PERÍODE REVOLUCIONARI VA SER NOMENAT ESCOMBRARIAIRE DEL MUNICIPI. NO VA TENIR CAP ACTUACIÓ DELICTIVA. VA SER MANAT A RECOLLIR EL CADÀVER DE JOSE VIDAL A BETXI.

CONDEMNNA PENA DE MORT. CONMUTADA PER 20 ANYS DE RECLUSIÓ MAJOR. LLIBERTAT DEFINITIVA EN 1958

NOM **BERNAT LLOP, JOSÉ**
DATA 28/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 33
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ ACUSAT D'ATURAR I ASSASINAR HABITANTS DE CULLA. L'ACUSAT NEGA DISPARAR CONTRA ELLS. VA SER MILIACIÀ. FRONT DE TEROL.
CONDEMNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM **BISBAL BUIXENS, ENRIQUE**
DATA 21/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP (FORA PROVINCIA)
EDAT 32
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ CAMBRER
CÀRREC I.R.
ACUSACIÓ PERSONA DE CONFIANÇA DEL COMITÈ. VA PRESENCIAR ELS ASSASSINATS DE LA MATINADA DEL 22 D'AGOST. VA MARXAR VOLUNTARI A L'EXÈRCIT
CONDEMNA 20 ANYS DE PRESÓ

NOM **BONO ALBIOL, PASCUAL**
DATA 05/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 38
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ESPARDENYER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ ACUSAT DE PARTICIPAR EN LA DETENCIÓ DE TRES HOMES EN CULLA.
CONDEMNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM BONO RAMOS, JOAQUÍN
DATA 27/10/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 60
ESTAT CIVIL C
PROFESSION COMERCIANT
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ NO CONSTA ACUSACIÓ DIRECTA

CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ. CONMUTADA A 6 ANYS

NOM BONO RAMOS, PASCUAL
DATA 22/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 50
ESTAT CIVIL C
PROFESSION COMERCIANT
CÀRREC PSOE
ACUSACIÓ VA PARTICIPAR EN TOTS ELS ACTES DELICITIOS DEL MUNICIPI. ERA VIGILANT DE LA MATEIXA. PASSEJAVA PEL POBLE AMB ESCOPETA

CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ. LLIBERTAT CONDICIONAL 23/06/1941

NOM BORRÁS FABREGAT, JOSÉ
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVINCIA)
EDAT 45
ESTAT CIVIL C
PROFESSION OBRER
CÀRREC I.R. UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. CAP CONTROLS EN EL MUNICIPI.

CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ. CONMUTADA A 20 ANYS.

NOM **BORT AGULLEIRO, JOSÉ**
DATA 26/10/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 34
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC I.R. UGT
ACUSACIÓ COAUTOR DE LA MORT DEL SACERDOT DE 83 ANYS DE VILA-REAL. EXTREMISTA D'ESQUERRES CONTRA ELS FALANGISTES. VA TORNAR DEL FRONT DE TEROL I ASSASSINA JUNTAMENT AMB ALTRES PERSONES A 5 VEÏNS
CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM **BORT SANAHUJA, ROSA**
DATA 14/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 36
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ LLAVORS
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ CONFIDENT DELS REPUBLICANS A ALQUERIES DEL NIÑO PERDIDO.
CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ. CONMUTADA A 6 ANYS.

NOM **BROCH BLASCO, BAUTISTA**
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 31
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ ASSASSÍ DEL MUNICIPI
CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM BROCH BLASCO, JOSE
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 37
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VIGILANT NOCTURN

CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ. CONMUTADA A 6 ANYS.

NOM BROCH MANRIQUE, ANTONIO
DATA 14/07/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 39
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ EMPLEAT
CÀRREC I.R.
ACUSACIÓ ACUSAT DE TOTS ELS ACTES DELICTIUS DEL MUNICIPI. PROPAGANDISTA DE LA MAÇONERIA AL MUNICIPI

CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM BROCH MANRIQUE, VICENTE
DATA 26/07/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 48
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC I.R.
ACUSACIÓ ACUSAT DE INSCRIURE LES DEFUNCIONS DELS ASSASSINATS A VILA-REAL. SOSPITEN QUE HA FALSEJAT LES CAUSES DE LA MORT.

CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ

NOM **BROCH RUBERT, PASCUAL**
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 25
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC COMUNISTA
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. INTEGRANT BRIGADA MÒBIL. ASSASSINAT D'ANTONIO BROCH JUAN

CONDEMNIA 30 ANYS DE PRESÓ. CONMUTACIÓ DENEGADA

NOM **BROCH RUBERT, PASCUAL**
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 26
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC I.R.
ACUSACIÓ ACUSAT D'INTERVENIR EN ELS ACTES DELICTIUS DE LA CIUTAT. NO CONSTA PARTICIPÉS EN ASSASSINATS

CONDEMNIA 30 ANYS DE PRESÓ. CONMUTACIÓ DENEGADA

NOM **CABEDO GARCÍA, MIGUEL**
DATA
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 35
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ

CONDEMNIA SOBRESÈIMENT

NOM CABEDO NEBOT, SALVADOR
DATA 14/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 53
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ PROPIETARI
CÀRREC I.R.
ACUSACIÓ DIRECTIU DE I.R. EXPORTADOR DE TARONGES. ACTUALMENT ESTA FUGIT A ZONA REPUBLICANA. PARTICIPA EN LA DETENCIÓ DE JOSE VIDAL CALLERGUES QUE MÉS TARD VA SER ASSASSINAT.
CONDEMNA 30 ANYS DE PRESÓ

NOM CABRERA PALOMAR, VICENTE
DATA 22/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 37
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ PARTICIPA EN L'ASSASSINAT DE PERSONES DE DRETES
CONDEMNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM CABRERA QUEMADES, PASCUAL
DATA 26/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 49
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ESPARDENYER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ INTENT DE FUGA DE LA PRESÓ DE L'ESGLÉSIA DE LA SANG A VILA-REAL
CONDEMNA 30 ANYS DE PRESÓ.

NOM CAMPOS TAURAS, BAUSTISTA
DATA 01/02/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 54
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ EL VAN OBLIGAR A INGRESSAR A LA UGT PAGANT 100 PESSETES. AMAGAT DURANT LA GUERRA AL POBLE SENSE PODER UTILITZAR CASA PER QUE ESTAVA PRECINTADA
CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ

NOM CANDAU GIL, VICENTE
DATA 06/08/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 44
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ASERRADOR
CÀRREC PSOE
ACUSACIÓ DENÚNCIA I SAQUEJOS DE PERSONES DE DRETES
CONDEMNNA 30 AÑOS RECLUSION MAYOR. CONMUTADA POR LA DE 10 ANYS.

NOM CANÓS AMORÓS, VICENTE
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 32
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VIGILAVA ELS ACCESSOS AI MUNICIPI.
CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ. CONMUTADA PER LA DE 20 ANYS

NOM **CANÓS AMOROS, VICTORIANO**
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 31
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ VIGILANT ARMAT. ACUSAT DE DELATAR.

CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ. INDULTAT A 1969

NOM **CAPELLA SABORIT, BAUSTITA**
DATA 26/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 19
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC
ACUSACIÓ INTENT DE FUGA DE LA PRESÓ DE L'ESGLÉSIA DE LA SANG A VILA-REAL

CONDEMNNA 30 ANYS RECLUSIÓ MAJOR. PASSA A 12 ANYS EN 1951

NOM **CAPELLA VICENTE, JOSÉ**
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 34
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ DURANT ELS PRIMERS DIES DEL MOVIMENT DETENCIONS I SAQUEJOS.

CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ. PASSA A 12 ANYS A 1951

NOM CARCELLER SANZ, BAUTISTA
DATA 09/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 35
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ CONFIDENT SECRET DEL COMITÈ REVOLUCIONARI.

CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ. CONMUTACIÓ DENEGADA

NOM CARDA GUMABU, MANUEL
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 38
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ ACUSAT D'EXTREM COMUNISTA. ARMAT REALITZAVA CONTROLS ALS ACCESSOS AL MUNICIPI

CONDEMNNA 6 ANYS I 1 DIA

NOM CARDA LÓPEZ, BLAS
DATA 14/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 43
ESTAT CIVIL V (VIDU)
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT REALITZAVA CONTROLS EN CASES I CARRETERES. MOLTA CONFIANÇA AMB LA BRIGADA MÒBIL

CONDEMNNA 6 ANYS DE PRESÓ

NOM **CARDA MONER, JOSÉ**
DATA 20/06/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 41
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VIGILANT ARMAT EN DIFERENTS CONTROLS DE LA CIUTAT.

CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM **CARDA PERIS, JOSÉ**
DATA 26/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 27
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ MECÀNIC
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ

CONDEMNNA 6 ANYS DE PRESÓ

NOM **CARDA PERIS, MANUEL**
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 31
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT-J.S.
ACUSACIÓ DETENCIÓ I ASSASSINAT DE GREGORIO MANRIQUE I LUDOVICO VICIEDO.

CONDEMNNA PENA DE MORT. GARROT VIL

NOM **CARNICER TERUEL, MANUEL**

DATA 03/05/1939

NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)

EDAT 49

ESTAT CIVIL S

PROFESSIÓ JORNALER

CÀRREC

ACUSACIÓ

CONDEMNA 6 ANYS DE PRESÓ

NOM **CASALTA BROCH, BENIGNO**

DATA 14/04/1939

NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)

EDAT 45

ESTAT CIVIL C

PROFESSIÓ MECÀNIC

CÀRREC UGT

ACUSACIÓ S'ALEGRAVA DE TOT EL QUE FEIA EL COMITÈ.

CONDEMNA 6 ANYS DE PRESÓ

NOM **CASINO SOGUES, JOSE**

DATA 26/09/1939

NATURAL DE VILA-REAL P

EDAT 37

ESTAT CIVIL C

PROFESSIÓ MECÀNIC

CÀRREC CNT-FAI

ACUSACIÓ ENUMERACIÓ DE TOTS ELS FETS DELICTIUS QUE LI ACUSEN. CAMP CONCENTRACIÓ SANTOÑA

CONDEMNA PENA DE MORT

NOM CENTELLES GARCÍA, ROGELIO
DATA 14/07/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 27
ESTAT CIVIL C
PROFESSION LLAURADOR
CÀRREC APOLÍTIC
ACUSACIÓ VOLUNTARI AL FRONT DE TEROL. COLUMNA TORRES BENEDITO. ASSASSINATS A SAN MATEO. ES SOSPITA QUE VA PARTICIPAR EN MÉS ASSASSINATS.
CONDEMNNA 6 ANYS I UN DIA. COMMUTACIÓ DESESTIMADA. EXECUTAT

NOM CERCÓS CATALÀ, PASCUAL
DATA 17/11/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 37
ESTAT CIVIL C
PROFESSION LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VIGILANT ARMAT DE LA PRESÓ DE VILA-REAL. VIATJA AMB ALTRES VEÏNS A CULLA ON ASSASINEN A VEÏNS D'AQUESTA POBLACIÓ
CONDEMNNA 6 ANYS DE PRESÓ. EXECUTAT

NOM CERVERA ARTERO, VICENTE
DATA 09/07/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 41
ESTAT CIVIL C
PROFESSION COMERCIANT
CÀRREC I.R.
ACUSACIÓ SUPORT AL COMITÈ LOCAL. MEMBRE DIRECTIU DE LA COMISSIÓ D'INCAUTACIONS I REFORMA AGRÀRIA
CONDEMNNA 12 ANYS I 1 DIA.

NOM CHIVA ESCRICHE, LUIS
DATA 15/03/1940
NATURAL DE VILA-REAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
CÀRREC
ACUSACIÓ DE BONA CONDUCTA PER AL MOVIMENT

CONDEMNNA 6 ANYS I 1 DIA.

NOM CHUS MARTINEZ, VICENTE JUAN
DATA 25/07/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 35
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ELECTRICISTA
CÀRREC APOLÍTIC
ACUSACIÓ DIFICULTA TOT EL QUE VA PODER LA TASCA DEL COMITÈ

CONDEMNNA 6 ANYS I UN DIA DE PRESÓ. CONMUTADA A PRESÓ ATENUADA

NOM CIFRE PETIT, MANUEL
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
CÀRREC
ACUSACIÓ

CONDEMNNA 6 ANYS I 1 DIA. LLIBERTAT CONDICIONAL

NOM CORTÉS PESET, ALBERTO
DATA 04/07/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 58
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC I.R.
ACUSACIÓ DIRECTIU DEL COMITÈ I PERSONA REPRESENTATIVA DE LA REVOLUCIÓ A VILA-REAL

CONDEMNNA 6 MESOS I 1DIA.

NOM COSTA AGUILAR, VICENTE
DATA 17/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 27
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC PSOE - UGT
ACUSACIÓ TORTURABA ALS DETINGUTS DE DRETES I ORDENAVA EL SEU ASSASSINAT.

CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM COSTA CANTABELLA, VICENTE
DATA 18/10/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 40
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC PSOE - UGT
ACUSACIÓ ACUSAT DE LA MORT DE PERSONES DE DRETES DEL MUNICIPI. ACUSACIONS MOLT DIRECTES ARRIBANT A DEMANAR QUE NO TÉ PERDÓ ALGUN

CONDEMNNA 6 MESOS i 1 DIA. CONMUTADA A PRESÓ ATENUADA. EXECUTAT

NOM COTOLÍ NEBOT, JOSÉ
DATA 18/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 40
ESTAT CIVIL S
PROFESSION LLAURADOR
CÀRREC I.R. - PSOE
ACUSACIÓ EXPULSIÓ DE MEMBRES DE LA SOCIETAT DEL GRAN CASINO PER SER DE DRETES.
L'ACUSAT ERA PRESIDENT DE LA MATEIXA.
CONDEMNNA ABSOLT

NOM CUBEDO CHALMETA, JOSÉ
DATA 08/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 46
ESTAT CIVIL C
PROFESSION LLAURADOR
CÀRREC PSOE
ACUSACIÓ SOCIALISTA DE TOTA LA VIDA. PROGAPANDISTA DE LES IDEES REVOLUCIONÀRIES.
DELATOR DE PERSONES CONTRÀRIES A LA REPÚBLICA
CONDEMNNA ABSOLT

NOM CUBEDO CORTES, PASCUAL
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 21
ESTAT CIVIL S
PROFESSION OBRER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VA FORMAR PART DE L'EXÈRCIT REPUBLICÀ. TINENT DE LA 88 BRIGADA MIXTA QUE
LLUITA A EXTREMADURA. EXERCEIX TOTS ELS CÀRRECS CAB, SERGENT I TINENT.
CONDEMNNA ABSOLT

NOM CUBEDO GUIRAL, PASCUAL

DATA 24/05/1939

NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)

EDAT 47

ESTAT CIVIL C (CASADO)

PROFESSIÓ LLAURADOR

CÀRREC PSOE

ACUSACIÓ DIPOSITARI DEL PARTIT

CONDEMNA ABSOLT

NOM CUBERTORER ORIA, MANUEL

DATA 21/04/1939

NATURAL DE VILA-REAL P (PROVINCIA)

EDAT 35

ESTAT CIVIL C

PROFESSIÓ LLAURADOR

CÀRREC UGT

ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. GUÀRDIA AL CONVENT DE LES DOMINIQUEES QUE ERA PRESÓ REPUBLICANA. VA PRESENCIAR DIVERSES DETENCIONS I AGRSSIONS A PERSONES DE VILA-REAL.

CONDEMNA ABSOLT

NOM CUESTA, ANTONIO

DATA 26/09/1939

NATURAL DE VILA-REAL

EDAT

ESTAT CIVIL

PROFESSIÓ

CÀRREC

ACUSACIÓ DESCONEGUT PER LES AUTORITATS DEL MUNICIPI

CONDEMNA CORDA FLUIXA

NOM CURTO FIGUERAS, JUAN
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 41
ESTAT CIVIL C
PROFESSION OBRER
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ MEMBRE DE LA BRIGADA MÒBIL. VA PARTICIPAR EN DIFERENTS ASSASSINATS

CONDEMNA CORDA FLUIXA. EXECUTAT

NOM DELAS FONT, JOSÉ MARÍA
DATA 14/07/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 29
ESTAT CIVIL S
PROFESSION LLAURADOR
CÀRREC
ACUSACIÓ MEMBRE DE CONFIANÇA DEL COMITÈ. ACABA SIGUENT "MINISTRE"
D'AGRICULTURA DEL MATEIX. MILICIÀ ARMAT SAP DELS ASSASSINATS I ELS
AUTORS.

CONDEMNA CORDA FLUIXA?

NOM DURA GIL, GEREMIAS
DATA 18/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 37
ESTAT CIVIL C
PROFESSION FORJADOR
CÀRREC IR
ACUSACIÓ ENCORATJAVA A LA BRIGADA MÒBIL. REPARTIA ARMES ALS QUÈ ANAVEN A
CREMAR CONVENTS

CONDEMNA CORDA FLUIXA?

NOM **FERRER MENERO, MANUEL**
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 47
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ REALITZA REGISTRES A DOMICILIS. GUÀRDIA MUNICIPAL DEL COMITÈ, PARTICIPA EN INCENDIS D'ESGLÉSIES I ACOMPANYA LA BRIGADA MÒBIL.
CONDEMNA CORDA FLUIXA?

NOM **FERRER MENERO, PASCUAL**
DATA 26/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 45
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ CAP REVOLUCIONARI DEL COMITÈ. VA PERTÀNYER A LA BRIGADA MÒBIL ACUSAT DE DETENCIONS I ASSASSINATS.
CONDEMNA EXECUTAT 09/01/1943

NOM **FLOCH CORTÉS, JOSE**
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 43
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. GUÀRDIA SOBRE EL PUNT DE FERRO DEL MILLARS. FERROCARRIL VALÈNCIA -CASTELLÓ. PRESIDENT DEL COMITÈ I DEL CONSELL MUNICIPAL QUAN AQUEST DESAPAREIX
CONDEMNA EXECUTAT 9/01/1943

NOM **FOLCH CORTÉS, JOSÉ**
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 43
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VA PARTICIPAR EN DETENCIONS I EN LA VIGILÀNCIA DEL PONT DE FERRO ON REALITZAVEN REGISTRES.

CONDEMNNA EXECUTAT 9-1-1943

NOM **FORTUÑO PERIS, DOMINGO**
DATA 26/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 36
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ XÒFER
CÀRREC PSOE
ACUSACIÓ ACTUAVA A LA NIT EN DETENCIONS I ASSASSINATS COM EL DEL CURA ELISEO ALMELA

CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ. CONMUTADA A 20 ANYS. LLIBERTAT DEFINITIVA EN 1948.

NOM **FRANCH AYMERICH, FRANCISCO**
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 30
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. VIGILANT DE PRESONS

CONDEMNNA MORT EN SUMARÍSSIM OBERT

NOM **FRANCH MEMBRADO, PEDRO**
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 36
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ESPARDENYER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VA PERTÀNYER ALS COMITÈS FINS 1937. ACUSAT D'ORDENAR DETENCIONS DE DRETANS. TENIA UN QUIOSC, LEGIA LA PREMSA ALS QUE NO SABIEN LLEGIR.

CONDEMNNA MORT DURANT SUMARÍSSIM

NOM **FRANCH MUÑOZ, VICENTE**
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 35
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ BARBER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ BARBER DEL CENTRE OBRER. COACCIONA ALS BARBERS DE DRETES. PERSONA DE CONFIANÇA DE L'ALCALDE.

CONDEMNNA MORT DURANT SUMARÍSSIM

NOM **FUSTER LLACER, EDUARDO**
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 39
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ XÒFER
CÀRREC IR
ACUSACIÓ AMISTAT AMB TOTS ELS MATONS DEL POBLE. ERA EL XÒFER DE CONFIANÇA I ESTA PRESENT A LES DETENCIONS CONDUINT.

CONDEMNNA NO PROCESSAT

NOM GALLEGO FORÉS, RAMÓN
DATA 20/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 26
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ FERROVIARI
CÀRREC IR
ACUSACIÓ GUÀRDIA DE LA PRESÓ DE LES DOMINIQUES. VA PERTÀNYER A LA COLUMNA DE FERRO DEDICANT-SE AL PILLATGE

CONDEMNA NO PROCESSAT

NOM GANDIA SORIANO, ANTONIO
DATA 14/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 45
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ FERROVIARI
CÀRREC
ACUSACIÓ S'ALEGRAVA DE TOT EL QUE FEIA AL COMITÈ.

CONDEMNA LLIBERTAT

NOM GARCIA BORT, ROSARIO
DATA 14/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 33
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAVORS
CÀRREC I.R.
ACUSACIÓ DECLARAVA TENIR ODI ALS DE DRETES.

CONDEMNA LLIBERTAT

NOM **GARCIA DELGADO, ELIAS**
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 46
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC Secretari UGT
ACUSACIÓ GUÀRDIA DE CAMP A LA REPÚBLICA. BUSCAVA A GENT AMAGADA DE DRETES. DELATOR DE LA MORT DE JOSE. P BROCH I PASCUAL VIDAL
CONDEMNA 6 ANYS

NOM **GARCIA MATA, ANTONIO**
DATA 20/06/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 48
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VIGILANT EN DIFERENTS PUNTS DE LA CIUTAT. ESTAVA PRESENT LA NIT QUE VAN ATURAR A DOS GUÀRDIA CIVILS. MATANT A UN D'ELLS
CONDEMNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM **GARCÍA MONZONIS, PASCUAL**
DATA 28/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 30
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. VA PARTICIPAR EN 25 ASSASSINATS. ENCARA QUE L'ACUSAT RECONeix NO HAVER PARTICIPAT PER QUEDAR-SE AL COTXE.
CONDEMNA 30 ANYS DE PRESÓ

NOM Garcia Ortiz, Vicente
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 24
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ SECRETARI
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ SECRETARI A L'AJUNTAMENT. EN 1936 PASA AL BATALLÓ VOLUNTARI QUE ES FORMA A VILA-REAL. SECRETARI A L'ESTAT MAJOR DE LA 104 BRIGADA MIXTA (TOLEDO). ARRIBA A SER TINENT

CONDEMNA

NOM GARCÍA PÉREZ, JOSÉ
DATA 26/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 38
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC APOLÍTIC
ACUSACIÓ ACUSAT DE LA MORT DEL FARMACÈUTIC DEL POBLE BAUTISTA COLONQUES. ANAVA ARMAT

CONDEMNA 20 ANYS PRESÓ

NOM GIL CAPARROS, DAMIAN
DATA 27/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 51
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ MECÀNI
CÀRREC D.R.A.
ACUSACIÓ VA PARTICIPAR INDIRECTAMENT BAIX MÀ EN ELS ASSASSINATS. AFILIAT A DRA PER AFINITAT AMB LUIS LLÚCIA.

CONDEMNA ABSOLT

NOM **GIL MUÑOZ, FRANCISCO**
DATA 12/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 49
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ CONSELLER DEL COMITÈ REVOLUCIONARI D'ALQUERIES. RESPONSABLE DE TOT EL QUE VA SUCCÉIR EN SAQUEJOS, DETENCIONS I ASSASSINATS
CONDEMNA PENA DE MORT

NOM **GILBERT ROCA, PASCUAL**
DATA 09/07/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 56
ESTAT CIVIL V (VIUDO)
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC D.R.A.
ACUSACIÓ ESTAVA AL SINDICAT DE REGS EL MILLARS. DEDICAT A L'EXPORTACIÓ DE TARONGES. AFECTE AL MOVIMENT
CONDEMNA ABSOLT

NOM **GIMENO BERNAT, VICENTE**
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 32
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ESPARDENYER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT QUE EXERCIA CONTROLS DE LA CIUTAT.
CONDEMNA PENA DE MORT

NOM **GIMENO MOLINA, ELISEO**
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 33
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. VOLUNTARI A L'EXÈRCIT ROIG. ESTAVA EN VILA-REAL ABANS DE SER OCUPAT PELS FRANQUISTES I VA MARXAR.

CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ

NOM **GIMENO MOLINA, MANUEL**
DATA 26/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 26
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT - I.R.
ACUSACIÓ REVOLUCIONARI. PARTICIPAR EN LA DETENCIÓ DE FERNANDO CATALÀ, DUT A LA PRESÓ DE SEGORBE. VIGILANT DE LA CASA DE JOAN NEBOT QUE VA SER ASSASSINAT

CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ

NOM **GIRONA MATA, SANTIAGO**
DATA 26/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 29
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ AUTOR D'ASSASSINATS.

CONDEMNNA PENA DE MORT

NOM **GUINOT BALAGUER, CARLOS**
DATA 26/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 37
ESTAT CIVIL C
PROFESSION TORNER-MECÀNIC
CÀRREC P.R. UGT
ACUSACIÓ FORMAR LA SOCIETAT METAL-LÚRGICA. REALITZAR MUNICIONS PER ALS REPUBLICANS.

CONDEMNNA 12 ANYS DE PRESÓ

NOM **GUZMAN BERNAT, FRANCISCO**
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 43
ESTAT CIVIL ST
PROFESSION PANADER
CÀRREC I.R.
ACUSACIÓ FEIA SERVIR ARMA. VIGILANT EN ELS DIES DE L'AIXECAMENT

CONDEMNNA PENA DE MORT

NOM **HERRERO GIL, DOMINGO**
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 45
ESTAT CIVIL C
PROFESSION OBRER
CÀRREC PSOE
ACUSACIÓ FORMA PART DE LA GESTORA DE L'AJUNTAMENT EN OBRES PÚBLIQUES. NO PARTICIPA EN CAP ACTE DELICTIU PERÒ SI QUE ENUMERA UNA SÈRIE D'ACTUACIONS CITANT A PERSONES. FUNDADOR DEL PSOE EN VILA-REAL REGIDOR EN ELS ANYS 20. PRESIDENT DEL COMITÈ DE PSOE I DE LA UGT

CONDEMNNA PENA DE MORT

NOM IBÁÑEZ ALMELA, MANUEL
DATA 09/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 30
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC SINDICAT AGRÍCOLA CATÒLIC
ACUSACIÓ VOT A LA DRETA A LES ELECCIONS DEL 36. ES VA HAVER AFILIAR A LA CNT PER PODER TREBALLAR. A LA UGT NO HO VAN ADMENTRE PER PERTANYIR AL SINDICAT CATÒLIC. REEMPLAÇAMENT EN L'EXÈRCIT REPUBLICÀ, ES PASSA AL FRANQUISTA A CATALUNYA.
CONDEMNA ABSOLT

NOM ISIDRO GARRIDO, EUGENIO
DATA 08/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 35
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ FERROVIARI
CÀRREC COMUNISTA
ACUSACIÓ COL-LABORADOR DE ASSASSINATS I DETENCIONS DE DRETANS. PARTICIPA A LA CREMA DE SANT PASCUAL
CONDEMNA PENA DE MORT

NOM JORDA GOTERRIS, PASCUAL
DATA 19/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 34
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VIGILANT EN LES PRESONS DEL MUNICIPI. VA PARTICIPAR EN LA MORT DE 25 PERSONES EN BETXI, VOLUNTARI AL EXÈRCIT ROIG
CONDEMNA 30 ANYS PRESÓ

NOM JUAN BROCH, JOSE MARIA
DATA 20/06/1938
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVINCIA)
EDAT 45
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC PSOE- UGT
ACUSACIÓ PERTANY A LA JUNTA GESTORA DE L'AJUNTAMENT COM VOCAL. PRESIDENT DEL CENTRE OBRER I ES L'ASSOCIACIÓ D'OBRERS. NO VA PARTICIPAR EN CAP ACTE DELICTIU ENCARA QUE SE LI ACUSA DE COL·LABORADOR
CONDEMNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM JUAN FRANCO, JUAN
DATA 19/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 43
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ XÒFER
CÀRREC COMUNISTA
ACUSACIÓ XÒFER DE "LA CALAVERA" QUE ERA EL COTXE QUE FEIA LES DETENCIONS PER ASSASSINAR. VOLUNTARI A L'EXÈRCIT A LA COLUMNA TORRES BENEDICTO A TEROL. PRESUMIA D'ASSASSINAR FALANGISTES.
CONDEMNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM JULVE MONSERRAT, VICENTE
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 59
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VA PARTICIPAR EN ACTES DELICTIUS.
CONDEMNA ABSOLT

NOM Llavata Luz, José
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 45
ESTAT CIVIL C
PROFESSION FERROVIARI
CÀRREC
ACUSACIÓ

CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM Llop Almela, Vicente
DATA 08/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 56
ESTAT CIVIL C
PROFESSION EMPLEAT
CÀRREC PSOE- UGT
ACUSACIÓ TREBALL A PER AL COMITÈ COM VIGILANT DE L'ARBITRI DE CARNES. VA PARTICIPAR EN DETENCIONS I ASSASSINATS. ALCALDE FINS FINAL DE LA GUERRA

CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM Llop Balaguer, Pascual
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 39
ESTAT CIVIL C
PROFESSION LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. VA ANAR AL FRONT DE MADRID.

CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM LLOP CAPELLA, NICOMEDES
DATA
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 38
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC I.R. - UGT
ACUSACIÓ NO VA INTERVENIR EN ELS PRIMERS MESOS DE LA REVOLUCIÓ. FORMA PART DE LA BIRGADA MÒBIL VA OCUPAR EL CÀRREC DE CAP.
CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM LLOP FALCÓ,SANTIAGO
DATA 18/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 27
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC IR
ACUSACIÓ VOLUNTARI A LA COLUMNA TORRES BENEDICTO.
CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM LLOP LISAR, JERÓNIMO
DATA 27/10/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 56
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ EXPORTADOR FRUITES
CÀRREC
ACUSACIÓ APROFITA LES SEUES BONES RELACIONS AMB EL COMITÈ PER MILLORAR EL SEU NEGOCI
CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM LLOP LLOP, PASCUAL
DATA 14/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 57
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC I.R.
ACUSACIÓ FUNDADOR DE I.R. GRAN RELACIÓ AMB LA BRIGADA MÒBIL PER CONÈIXER QUI I QUAN EREN ELS ASSASSINATS. VENIA MATERIAL DE LA DESTRUCCIÓ DELS CONVENTS.
CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM LLOP LLOP, RAMON
DATA 18/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 34
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC IR
ACUSACIÓ PRESIDENT ABANS DE L'ALÇAMENT. CONEIXEDOR DE TOT EL QUE VA ACTUAR LA COLUMNA DE FERRO EN AQUEST MUNICIPI.
CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM LLOP MANRIQUE, PASCUAL
DATA 08/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC IR
ACUSACIÓ COL-LABORADOR DE ASASINATS I DETENCIONS. ESTAVA EN CONTACTE AMB EL S.I.M.
CONDEMNNA PENA DE MORT. MORT EN SUMARRÍSSIM

NOM LLOP NOTARI, JOSE PASCUAL
DATA 10/10/1940
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 38
ESTAT CIVIL c
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC P.R.R.
ACUSACIÓ NO VA INTERVERNIT EN ACTES DELICTIUS

CONDEMNNA PENA DE MORT. GARROT VIL

NOM LLORENS CATALÁ, ANTONIO
DATA 26/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 40
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC IR
ACUSACIÓ DETENCIÓ D'UN SACERDOT. ENTRAVA I SORTIA DEL CONVENT FRANCISCÀ. ES SUPOSA SAP TOT EL QUE VA PASSAR

CONDEMNNA PENA DE MORT. GARROT VIL

NOM LLORENS MANRIQUE, ENRIQUE
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 53
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ PASSA A CNT 5 MESOS DESPRÉS DE L'AIXECAMENT. ARMAT AMB PISTOLA. VA MARXAR AL FRONT DE TEROL. BATALLÓ CASAS SALA. CONSELLER DE PROVEÏMENTS. DETENCIÓ I OCUPACIÓ DE LA CASA DEL CURA FRANCISCÀ. ES PENJA A LA PRESÓ DE LA SANG

CONDEMNNA PRESÓ ATENUADA.

NOM **LLORENS PETIT, JOSE**
DATA 26/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 31
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILITANT UGT ARMAT. CUSTODIAVA UN BANC D'ARMES I MUNICIONS QUE REPARTIA EL MATEIX AJUNTAMENT AMB VICENT CABEDO

CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM **LLORENS Usó, BAUTISTA**
DATA 12/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 70
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ PARTICIPA EN 27 ASSASSINATS A ONDA

CONDEMNNA PRESÓ ATENUADA. LLIBERTAT DEFINITIVA AL SETEMBRE 1939

NOM **LLORET MANRIQUE, JUAN BAUTISTA**
DATA 29/01/1940
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 40
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC PARTIT TRADICIONALISTA
ACUSACIÓ FUNDADOR DEL CENTRE OBRER CATÒLIC D'ALMASSORA.

CONDEMNNA SOBRESÈIMENT

NOM **LÓPEZ MENBRADO, JAIME**
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 35
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ XÒFER
CÀRREC APOLÍTIC
ACUSACIÓ MEMBRE DE LA SECCIÓ MÒBIL D'ALQUERIES

CONDEMNNA SOBRESÈIMENT

NOM **MANZANET CABEDO, VICENTE**
DATA 08/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 33
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ELECTRICISTA
CÀRREC COMUNISTA
ACUSACIÓ ANTICATÒLIC. FORMA PART DE LA CREMA DE SANT PASCUAL.

CONDEMNNA EXECUTAT

NOM **MARÍN SALES, BIENVENIDO**
DATA 19/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 49
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ELECTRICISTA
CÀRREC IR
ACUSACIÓ PROPAGANDISTA DE LA REVOLUCIÓ. ASSISTIA A LES REUNIONS DEL COMITÈ REVOLUCINARI PER INFLUIR. ACUSAT DE MATAR AL SEU CUNYAT CARLOS CALATAYUD.

CONDEMNNA SOBRESÈIMENT

NOM **MARMANEU ESTEVE, JOSÉ**
DATA 14/10/1938
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 49
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ COMERCIANT
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ CONSERGE DEL CASINO ANTIC ABANS I DESPRÉS DE L'ALÇAMENT. PROPULSOR DE LA PROPAGANDA REVOLUCIONÀRIA.
CONDEMNA SOBRESÈIMENT

NOM **MARTÍNEZ BATALLA, CELESTINO**
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 55
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ SERRALLER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ GUÀRDIA RURAL. PASSA A FORMAR PART DE LA BRIGADA MÒBIL CONSERVANT EN BON ESTAT LES SEUES ARMES
CONDEMNA SOBRESÈIMENT

NOM **MARZÀ SOLSONA, VICENTE**
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 50
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ FUNDADOR DEL POUM I PRESIDENT DEL SINDICAT DE REGS. MEMBRE DEL FRONT POPULAR MATANT A JOSE BROCH JOAN I JOSE VIDAL CALLERGUES, PRESIDENT I SECRETARI DEL SINDICAT
CONDEMNA SOBRESÈIMENT

NOM **MASIA MARTIN, PASCUAL**
DATA 22/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 41
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ EMPRESONA A 45 PERSONES. LI ENTREGA LA LLISTA A VICENTE CABRERA. PRESIDENT DEL CENTRE OBRER I COMITÈ.
CONDEMNNA SOBRESÈIMENT

NOM **MATA ALMELA, JOSÉ**
DATA 18/09/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 29
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ VOLUNTARI AL BATALLÓ IBERIA AL FRONT DE TEROL. ABANDONA L'EXÈRCIT REPÚBLICA, REFUGI AL RIU MILLARS FINS L'ARRIBADA DELS FRANQUISTES
CONDEMNNA SOBRESÈIMENT

NOM **MATA BELTRAN, AGUSTÍN**
DATA 06/08/1938
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 43
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ASERRADOR
CÀRREC PSOE
ACUSACIÓ DENÚNCIA I SAQUEJOS DE PERSONES DE DRETES
CONDEMNNA SOBRESÈIMENT

NOM MATA NOTARI, PASCUAL
DATA 12/06/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 38
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC UGT - PSOE
ACUSACIÓ TINENT AL BATALLÓ DE FORTIFICACIONS. PRESIDENT DEL GREMI D'OBRERS. NO DONAVA FACILITATS DE TREBALL ALS PARTIDARIS DE FRANCO
CONDEMNA SOBRESÈIMENT

NOM MELIÀ AGUSTÍ, JOAQUÍN
DATA 06/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 22
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ VA PARTICIPAR EN 17 ASSASSINATS DE VILA-REAL. SAQUEIG DE LES ESGLÉSIES.
CONDEMNA SOBRESÈIMENT

NOM MEZQUITA BADENES, FRANCISCO
DATA 11/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 48
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ HOSTALER
CÀRREC IR
ACUSACIÓ ELL I LA SEVA FAMÍLIA SÓN PARTIADRS DE LA REPÚBLICA. BLASFEMA CONTRA L'EXÈRCIT FRANQUISTA
CONDEMNA 12 ANYS DE PRESÓ. LLIBERTAT CONDICIONAL. 7/09/1940

NOM **MEZQUITA PERIS, FRANCISCO**
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 22
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ ESTUDIANT
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ EXÈRCIT ROIG. COMISSARI POLÍTIC

CONDEMNA SOBRESÈIMENT

NOM **MIRÓ OLARIA, VICENTE**
DATA 30/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 48
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT - I.R.
ACUSACIÓ FUNDADOR DE I.R. GRAN RELACIÓ AMB LA BRIGADA MÒBIL I EL COMITÈ.
ANTIFEIXISTA. MEMBRE DE LA COL·LECTIVITZACIÓ DE LA TERRA

CONDEMNA 12 ANYS I 1 DIA DE PRESÓ. CONMUTADA A 6 ANYS.

NOM **MIRO FERRER, DOMINGO**
DATA 26/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 39
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VA PARTICIPAR EN 44 DETENCIONS QUE VAN REALITZAR EN ALQUERIES

CONDEMNA 6 ANYS I 1 DIA DE PRESÓ. CONMUTACIÓ DENEGADA

NOM **MIRO OLARIA, PASCUAL**
DATA 20/06/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 44
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ ACUSAT DE CUSTODIAR DOS CADÀVERS DE GUÀRDIA CIVILS AL CEMENTIRI

CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM **MIRO VICENT, JUAN**
DATA 19/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 53
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC PSOE
ACUSACIÓ VIGILANT DE PRESÓ. VA SER EXPULSAT I PER FER MERITS PUJA AL POBLE D'ONDA A PARTICIPAR EN L'ASSASSINAT DE 27 PERSONES

CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM **MOLES BARBERÀ, VICENTE**
DATA 11/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 30
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT PARTICIPA EN ELS ASSASINATS D'ONDA.

CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM **MOLÉS Usó, VICENTE**
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 57
ESTAT CIVIL V (VIDU)
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VA PARTICIPAR EN SAQUEJOS, DETENCIONS I ALTRES ACTES DELICTIUS

CONDEMNA PENA DE MORT. DEFUNCIÓ HOSPITAL DE BURRIANA 1946

NOM **MOLINER TRAVER, DOMINGO**
DATA
NATURAL DE VILA-REAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
CÀRREC
ACUSACIÓ

CONDEMNA DEFUNCIÓ DURANT SUMARI

NOM **MOLINER TRAVER, FRANCISCO**
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
CÀRREC
ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈIMENT

NOM **MOLINER VARRUBE, JOSE**
DATA 30/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ VOLUNTARI EN LES COLUMNES DE LA CNT A VILA-REAL. VA AMENAÇAR DE MORT MANUEL COLONQUES.

CONDEMNA ABSOLT

NOM **MONER BALLESTER, PASCUAL**
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 38
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC U.R. UGT
ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈIMENT

NOM **MONER BARRUE, MANUEL**
DATA 18/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 24
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC IR
ACUSACIÓ VOCAL D'IR. HOME DE CONFIANÇA DEL PARTIT. REPARTIA ARMES A LA COLUMNA DE FERRO.

CONDEMNA SUICIDI ALS DOS DIES DE PRESÓ

NOM **MONZÓ MULET, MANUEL**
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 40
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT

CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ

NOM **MONZÓ MULET, VICENTE**
DATA 08/08/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 43
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC PSOE
ACUSACIÓ PROPAGANDISTA DE LA REVOLUCIÓ.

CONDEMNNA 12 ANYS DE PRESÓ. CONMUTACIÓ DENEGADA. LLIBERTAT CONDICIONAL A 1945

NOM **MULET DELAS, ANTONIO**
DATA 05/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 29
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. REALITZA VIGILÀNCIES EN CARRETERES, CASES I PRESONS. PARTICIPA EN L'ASSASSINAT DE 27 PERSONES EN ONDA.

CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ. CONMUTADA PER LA DE 20 ANYS

NOM NÁCHER GÓMEZ, JOSÉ
DATA 26/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 37
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ MECÀNIC
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ FORMA LA SOCIETAT METAL·LÚRGICA. REALITZA MUNICIONS PER ALS REPUBLICANS.

CONDEMNNA 12 ANYS I 1 DIA

NOM NAVARRO BERNAT, VICENTE
DATA 28/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 34
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC APOLÍTIC
ACUSACIÓ VIGILANT ARMAT PARTICIPA EN ELS ASSASINATS D'ONDA.

CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM NAVARRO DE LA CINTA, PASCUAL
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 36
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ GUÀRDIA MUNICIPAL. DETENCIÓ CONCHITA FONT DE MORA

CONDEMNNA

NOM NAVARRO RODRÍGUEZ, LUIS
DATA 28/01/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 58
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAUNER
CÀRREC PSOE
ACUSACIÓ RELACIONAT AMB LA MORT DELS GERMANS SANTIAGO I PASCUAL VICEN MOLINER. ES MOFAVA DEL FALANGISTES. A CASA PROMOVIA REUNIONS AMB GENT PERILLOSA PER AL RÈGIMEN
CONDEMNNA 6 ANYS DE PRESÓ. CONMUTADA PER 2 ANYS

NOM NAVARRO SEGARRA, ALEJANDRO
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL FP
EDAT 58
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ VENEDOR AMBULANT
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ VOCAL DEL COMITÈ ANTIFEIXISTA. REPONSABLE DE SAQUEJOS, DETENCIONS I CREMES. INCULCAVA ALS JOVES L'ODI ALS FRANQUISTES
CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ. CONMUTACIÓ DENEGADA

NOM NAVARRO SEGARRA, ALFONSO
DATA 26/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
CÀRREC
ACUSACIÓ
CONDEMNNA

NOM NAVARRO, AMADEO
DATA 26/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
CÀRREC
ACUSACIÓ DESCONEGUT PER LES AUTORITATS DEL MUNICIPI

CONDEMNA

NOM NEBOT BALAGUER, JOSÉ
DATA 20/10/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 29
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ SECRETARI
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT CONTRA L'EXÈRCIT FRANQUISTA

CONDEMNA 12 ANYS DE PRESÓ. CONMUTACIÓ DENEGADA.

NOM NEBOT GIL, JOSÉ
DATA 18/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 42
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC IR
ACUSACIÓ DIPOSITARI DE I.R. INFORMAT DE TOT EL QUE OCORRE AL MUNICIPI.

CONDEMNA

NOM **NEBOT IBAÑEZ, PASCUAL**
DATA 16/10/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 30
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VOLUNTARI A L'EXÈRCIT REPUBLICÀ. VA PARTICIPAR EN ELS ACTES DELICTIUS A VILA-REAL

CONDEMNNA 6 MESOS I 1 DIA

NOM **NOTARI LLOCH, FELIX**
DATA 20/06/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 30
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC
ACUSACIÓ GUÀRDIA AL PONT DEL MILLARS. NO TENIA TREBALL I LI DONAVA INGRESSOS EL TREBALL. NO PARTICIPA EN MÉS ACTES.

CONDEMNNA CADENA PERPÈTUA. 30 ANYS DE PRESÓ. LLIBERTAT CONDICIONAL A 1943

NOM **PASCUAL RUIZ, EDUARDO**
DATA 22/02/1941
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ PROPAGANDISTA DE LES IDEES REVOLUCIONÀRIES

CONDEMNNA LLIBERTAT

NOM PEÑA GRESA, ROBERTO
DATA 19/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 24
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VOLUNTARI A L'EXÈRCIT REPUBLICÀ ARRIBANT A SER TINENT DE MORTERS. ES
DESCONEIX LA SEUA ACTUACIÓ EN FILES.

CONDEMNA 3 ANYS DE PRESÓ. CONMUTACIÓ DENEGADA

NOM PÉREZ PÉREZ, PASCUAL
DATA 20/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 58
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. PROPAGANDISTA DE LES IDEES REVOLUCIONÀRIES. PARTICIPA A
LA DETENCIÓ DE PERSONES QUE VAN SER PORTADES A LA PRESÓ DE SEGORBE.

CONDEMNA 6 ANYS DE PRESÓ

NOM PERIS LOPEZ, VICENTE
DATA 26/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
CÀRREC
ACUSACIÓ INTENT DE FUGA DE LA PRESÓ DE L'ESGLÉSIA DE LA SANG A VILA-REAL

CONDEMNA

NOM PERSONAT PITARCH, VICENTE
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 41
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ XÒFER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ CONDUÏA EL COTXE DEL COMITÈ PER A LES DETENCIONS

CONDEMNA PENA DE MORT. GARROT VIL

NOM PESUDO BORT, MANUEL
DATA 01/02/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 40
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ NO FORMA PART DE CAP ACTE DELICTIU

CONDEMNA

NOM PESUDO CANTAVELLA, ANTONIO
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 36
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ PARTICIPA A LA MAJORIA D'ACTES DELICTIUS CONTRA LA CAUSA DE FRANCO.

CONDEMNA PENA DE MORT. GARROT VIL

NOM PESUDO CANTAVELLA, JOSE
DATA 18/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 45
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ GUÀRDIA DE CAMP DELATAVA ALS DRETANS QUE FUGIEN. ANTICATÒLIC. VA PARTICIPAR EN LA CREMA DE CONVENTS

CONDEMNA PENA DE MORT. CONMUTADA A 30 DE PRESÓ. LLIBERTAT EN 1958

NOM PESUDO NAVARRO, BLAS
DATA 01/06/1940
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 28
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC
ACUSACIÓ VOLUNTARI A L'EXÈRCIT REPUBLICÀ

CONDEMNA PRESÓ ATENUADA.

NOM PITARCH BALAGUER, JOSE
DATA 01/02/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 51
ESTAT CIVIL V (VIDU)
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ FORMA PART DE LA UGT DES DE LA GUERRA FENT-LI PAGAR 25 PESSETES. NO PARTICIPA EN CAP ACTE DELICTIU

CONDEMNA

NOM PITARCH CANÓS, PASCUAL
DATA 01/05/1940
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 38
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ASERRADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VIGILANT DE CAMP. BUSCAVA ALS FUGITS QUE S'AMAGAVEN EN ELS MASETS.

CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ. LLIBERTAT DEFINITIVA EN 1953

NOM PITARCH CLAUSELL, JOSÉ
DATA 20/06/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 30
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ AFILIAT A LA DRA PER PODER TROBAR TREBALL. A L'INICI DE LA GUERRA VA SER MILICIÀ ARMAT AL MUNICIPI.

CONDEMNNA CADENA PERPÈTUA. 30 DE PRESÓ. CONMUTADA A 15 ANYS DE PRESÓ.

NOM PITARCH MORENO, MANUEL
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 42
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. FRONT DE TEROL. DETENCIÓ DE JOSE PEREZ MENERO QUE VA SER ASSASINAT.

CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ

NOM **PORCAR PITARCH, JOSÉ**
DATA 04/07/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 42
ESTAT CIVIL C
PROFESSION JORNALER
CÀRREC
ACUSACIÓ ACUSAT DELS FETS DELICTIUS QUE VAN PASSAR A TORRE EMBESORA. ACUSAT D'ASSASSINATS.

CONDEMNACIÓ PENA DE MORT. CONMUTADA PER 30 ANYS DE PRESÓ

NOM **RAMBLA ALMELA, VICENTE**
DATA 04/07/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. VOLUNTARI A L'EXÈRCIT REPUBLICÀ. CONEIXEDOR DE TOT EL QUE VA PASSAR A ALQUERIES.

CONDEMNACIÓ 6 MESOS DE PRESÓ. CONMUTADA PRESÓ ATENUADA

NOM **RAMOS GIL, SERAFÍ**
DATA 19/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVINCIA)
EDAT
ESTAT CIVIL C
PROFESSION LLAURADOR
CÀRREC
ACUSACIÓ PERTANYIA AL S.I.M. DENUNCIANT A TOTES LES PERSONES CONTRÀRIES A LA REPÚBLICA. S'ALEGRAVA DELS MALS DELS FALANGISTES. VOLUNTARI A L'EXÈRCIT

CONDEMNACIÓ 6 ANYS I 1 DIA DE PRESÓ.

NOM **RENAU CABEDO, JULIÁN**
DATA 05/10/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 43
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ MAQUINISTA
CÀRREC PSOE - UGT
ACUSACIÓ PRESIDENT DEL COL·LECTIU DE MAQUINISTES. ANAVA AMB PISTOLA. GERMÀ D'UN
CONSELLER DE LA GESTORA MUNICIPAL.
CONDEMNA 12 ANYS DE PRESÓ. CONMUTADA PER 6 ANYS.

NOM **REVERTER CEBOLLERA, ISMAEL**
DATA 18/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 36
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC IR
ACUSACIÓ VICEPRESIDENT D'ANAR. CONTRARI ALS CATÒLICS. AMIC DE LA BRIGADA MÒBIL
CONDEMNA

NOM **RIBELLES AYMERICH, JOAQUIN**
DATA 18/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 55
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC IR
ACUSACIÓ VICENPRESIDENT I FUNDADOR DE I.R. PROPAGANDISTA D'IDEES
REVOLUCIONÀRIES. S'ALEGRAVA TOT EL DOLENT
QUE ELS PASSAVA ALS FALANGISTES. ASSESSOR DEL COMITÈ
CONDEMNA

NOM **RIBES BODI, VICENTE**
DATA
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 39
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ SECRETARI
CÀRREC PRR
ACUSACIÓ FORMAVA PART DEL COMITÈ EXECUTIU DEL PARTIT. DURANT ELS PRIMERS MESOS DE LA GUERRA PASSA A LA CNT SENT CONSELLER DE LA GESTORA

CONDEMNA

NOM **ROCA LLORCA, PASCUAL**
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 40
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MEMBRE DEL COMITÈ D'INCAUTACIONS. CAP DE MILÍCIES. ORDENAVA LES DETENCIONS. TENIA EL LLIBRE DE SOCIS DE LA D.R.A. ACUSAT DE SER EL CUPABLE DE LES DETENCIONS I POSTERIOR ASSASSINATS. INTENTA SALVAR LA SEUA ACUSACIÓ AFIRMANT QUE VA TENIR A CASA PROTEGIT A UN SACERDOT
CONDEMNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM **ROCHERA CASTELLÓ, PASCUAL**
DATA 20/10/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 20
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC J.S.U.
ACUSACIÓ ANTICATÒLIC.

CONDEMNA 6 MESOS I 1 DIA

NOM **ROCHERA COLONQUES, PASCUAL**
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 34
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ

CONDEMNA

NOM **ROS LLORENS, DOLORES**
DATA 14/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 17
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAVORS
CÀRREC J.S.U.
ACUSACIÓ PARTICIPAVA A TOTES LES MANIFESTACIONS PÚBLIQUES. DISFRUTAVA DELS MALS DEL FALANGISTES

CONDEMNA

NOM **ROVIRA ARAGONES, ROSARIO**
DATA 20/06/1938
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 45
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAVORS
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ DONA D'ANTONIO GARCIA MATA. PARTICIPA ALS CONTROLS DEL POBLE PER COMPROVAR QUE LES DONES NO PORTAVEN ARMES ALS FEIXISTES

CONDEMNA CADENA PERPÈTUA. 30 ANYS DE PRESÓ CONMUTADA PER 20 ANYS. LLIBERTAT CONDICIONAL A 1944

NOM **ROVIRA CASAÑ, JOSÉ**
DATA 18/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 26
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC IR
ACUSACIÓ PRESIDENT DE LES JOVENTUTS D'IR. REPARTIA ARMES

CONDEMNA

NOM **RUBER CANTAVELLA, JOAQUÍN**
DATA 20/06/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 52
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC APOLÍTIC
ACUSACIÓ NO PARTICIPA EN ACTES DELICTIUS

CONDEMNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM **RUBERT CANTAVELLA, JOSÉ**
DATA 20/06/1938
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 58
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ NOMENAT MILICIÀ ARMAT. DEIXA EL CÀRREC PER AVANÇADA EDAT I ES DEDICA A SER GUÀRDIA DE CAMP

CONDEMNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM RUBERT BALLESTER, JOAQUIN
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 28
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ PERRUQUER
CÀRREC J.S.U.
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. VOLUNTARI AL FRONT DE TEROL. COLUMNA CASAS SALA.

CONDEMNNA 12 ANYS DE PRESÓ.

NOM RUBERT MORENO, VICENTE
DATA 24/12/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 25
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ COMTABLE
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ RELACIÓ ESTRETA AMB EL COMITÈ QUE FEIA SERVIR PER AL SEU NEGOCI D'EXPORTADOR DE TARONGES

CONDEMNNA SOBRESÍIMENT

NOM RUBERT SORIANO, JUAN
DATA 01/07/1938
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 36
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ VA PARTICIPAR EN ACTES DELICTIUS A VILA-REAL. POSSESIÓ D'ARMES

CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ. CONMUTADA PER 10 ANYS DE PRESÓ. LLIBERTAT DEFINITVA EL 1958

NOM RUBIO RAMBLA, PASCUAL
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 32
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VIGILANT NOCTURN.

CONDEMNA

NOM SAFONT BENLLIURE, MANUEL
DATA 12/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 35
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ AGITADOR DE VAGUES ANTERIORS AL 18 DE JULIOL. CONFIDENT DEL COMITÈ.
ASSESSORAVA EN ASSASSINATS

CONDEMNA 6 ANYS I 1 DIA. CONMUTACIÓ DESESTIMADA

NOM SAN MIGUEL CAPELLA, TOMÀS
DATA 26/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 41
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC CNT (FAI)
ACUSACIÓ PERTANY A LA COLUMNA DE FERRO DONA NOMS DE INTERGRANES I DE TOTES LES
ACTUACIONS QUE VA FER EN EL POBLE: A L'ESGLÉSIA, ELS ASSASSINATS DEL
BAIXADOR DE BETXI I LA FABRICA DE SABÓ.

CONDEMNA EXECUTAT

NOM **SANCHO CORTÉS, JOSE**
DATA 26/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 32
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ESPARDENYER
CÀRREC
ACUSACIÓ INTENT DE FUGA DE LA PRESÓ DE L'ESGLÉSIA DE LA SANG A VILA-REAL

CONDEMNA

NOM **SANMIGUEL CAPELLA, LUIS**
DATA 14/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 41
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC CNT
ACUSACIÓ VA PARTICIPAR EN SAQUEJOS, DENTENCIONES I MARXA VOLUNTARI AL FRONT EN LA COLUMNA DE FERRO.

CONDEMNA PENA DE MORT

NOM **SANTAGUEDA MENERO, SALVADOR**
DATA 01/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 37
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ VA PARTICIPAR EN DETENCIONS DE DRETANS DE VILA-REAL ESPECIALMENT ELS QUE VAN SER PORTATS A LA PRESÓ DE SEGORBE

CONDEMNA

NOM SAURA MENERO, FRANCISCO

DATA 01/05/1939

NATURAL DE VILA-REAL

EDAT

ESTAT CIVIL

PROFESSIÓ

CÀRREC

ACUSACIÓ

CONDEMNA

NOM SEBASTIAN CUBEDO, ANTONIO

DATA 24/05/1939

NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)

EDAT 37

ESTAT CIVIL C

PROFESSIÓ INDUSTRIAL

CÀRREC IR

ACUSACIÓ PROPIETARI DEL BAR DE MATONS D'AQUESTA LOCALITAT

CONDEMNA

NOM SEGLAR COSTA, VICENTE

DATA 03/05/1938

NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)

EDAT 36

ESTAT CIVIL C

PROFESSIÓ JORNALER

CÀRREC

ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. DETENCIONS I REGISTRES DE CASES. VIGILANT NOCTURN

CONDEMNA

NOM SEGURA FERRER, JOAQUÍN
DATA 26/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 25
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ PINTOR
CÀRREC IR
ACUSACIÓ VA ATURAR I ASSASSINAR A RAMON AYMERICH QUAN UN GRUP DE FALANGISTES ANAVEN A ATURAR LA BRIGADA MÒBIL. SE LI ACUSA DE MOLTS ALTRES ASSASSINATS.
CONDEMNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM SEGURA FONFRÍA, LORENZO
DATA 18/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 35
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ FUNDADOR DEL POUM EN LA CIUTAT. MEMBRE DEL COMITÈ PROPAGANDISTA D'ASSASSINATS.
CONDEMNA 30 ANYS DE PRESÓ. COMMUTACIÓ DENEGADA.

NOM SEGURA MESEGUER, JOSÉ
DATA 20/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 38
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
CÀRREC APOLÍTIC
ACUSACIÓ GUÀRDIA MUNICIPAL. PARTICIPA EN LA DETENCIÓ DE JOSE NACHER. S'ESTENIA EN LES SEVES FUNCIONS DE GUÀRDIA. BLASFEMAVA CONTRA ELS FALANGISTES
CONDEMNA ABSOLT

NOM **SERRA FORTUÑO, JOSE**
DATA 01/02/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 45
ESTAT CIVIL
PROFESSION FOTÒGRAF
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ PARTIT RADICAL. AFLIAT DES DEL 36 AL PARTIT COMUNISTA PER OBLIGACIÓ. NO ENTÉN PER QUE EL DETENEN

CONDEMNNA

NOM **SIFRE PETIT, MANUEL**
DATA
NATURAL DE VILA-REAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
CÀRREC
ACUSACIÓ

CONDEMNNA DEFUNCIÓ DURANT SUMARI

NOM **SIMO AYMERICH, VICENTE**
DATA 14/06/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ FORMA PART DEL COMITÈ DE ALQUERIES. VA MARXAR A ONDA A ASSASSINAR A 26 PERSONES

CONDEMNNA 30 ANYS DE PRESÓ. CONMUTACIÓ DENEGADA

NOM SOLSONA FORTEA, MANUEL
DATA 21/04/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 53
ESTAT CIVIL C
PROFESSION JORNALER
CÀRREC
ACUSACIÓ FORMA PART DEL COMITÈ. BAN PER EXACCIONS I INCAUTACIONS DE DINERS I FINQUES RÚSTIQUES A PERSONES DE DRETES

CONDEMNNA

NOM SORRIBES FRANCH, JOSÉ
DATA 25/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 25
ESTAT CIVIL S
PROFESSION OFICINISTA
CÀRREC
ACUSACIÓ TINENT DE L'EXÈRCIT ROIG

CONDEMNNA 12 ANYS I 1 DIA DE PRESÓ. COMMUTAT PER 2 ANYS

NOM SUBIRATS JAIME, JOSÉ
DATA 02/08/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 47
ESTAT CIVIL C
PROFESSION FERROVIARI
CÀRREC
ACUSACIÓ MEMBRE DEL COMITÈ REVOLUCIONARI I DEL CONSELL MUNICIPAL. VA ACTUAR CONTRA ELS FALANGISTES

CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ

NOM TELLOLS GARÍ, MANUEL
DATA 02/10/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 43
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ VIATJANT
CÀRREC
ACUSACIÓ CONDEMNAT A 20 ANYS PER ABUSOS DE MENORS. VA SER POSAT EN LLIBERTAT DURANT LA REPÚBLICA. SAQUEIG LES PRESONS DE VALÈNCIA.
CONDEMNA 12 ANYS I 1 DIA DE PRESÓ. COMMUTADA PER 8 ANYS

NOM Usó CABEDO, SANTIAGO
DATA 09/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
CÀRREC DRETA
ACUSACIÓ PERSEGUIT PELS ROJOS. L'EXÈRCIT REPUBLICÀ ARRIBANT A SER TINENT. DE L'ASSOCIACIÓ DELS LLUISOS
CONDEMNA ABSOLT

NOM Usó CORTES, VICENTE
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 57
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ MARMOLISTA
CÀRREC PSEOE
ACUSACIÓ PRESIDENT DE LA CAIXA RURAL CONFISCADA PER LA UGT
CONDEMNA

NOM Usó GIMÉNEZ, BAUTISTA
DATA 24/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 55
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC PSOE - UGT
ACUSACIÓ PARTICIPA EN L'ASSASSINAT DE 9 PERSONES D'ALMASSORA AL CEMENTERI D' ALQUERIES. FILL DEL BAUTISTA USO.

CONDEMNNA PENA DE MORT. COMMUTADA A 30 ANYS DE PRESÓ.

NOM Usó PUCHOL, JOSÉ
DATA 14/07/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 40
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ MEMBRE DE LA BRIGADA MÒBIL. VA PARTICIPAR EN CONTROLS I REGISTRES DOMICILIARIS. NO SE SAP SI ASSASSÍNA A PERSONES DE DRETES PERÒ ES SUPOSA QUE VA PERTÈNEIXER A LA BRIGADA MÒBIL

CONDEMNNA PENA DE MORT. CONMUTADA A 15 ANYS DE PRESÓ. LLIBERTAT CONDICIONAL EN 1943

NOM Usó SOLA, SANTIAGO
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 33
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ

CONDEMNNA

NOM VALLS FLORES, TOMÁS
DATA 14/07/1939
NATURAL DE VILA-REAL P (PROVÍNCIA)
EDAT 54
ESTAT CIVIL C
PROFESSION JORNALER
CÀRREC UGT
ACUSACIÓ PERSONA DE CONFIANÇA DEL COMITÈ. CONFIDENT DE PERSONES A ASSASSINAR. VA PARTICIPAR EN LA CREMA D'ESPAIS CATÒLICS
CONDEMNNA 12 ANYS I 1 DIA DE PRESÓ. CONMUTACIÓ DENEGADA

NOM VEDRÍ GOTERRIS, VICENTE
DATA 03/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 40
ESTAT CIVIL C
PROFESSION JORNALER
CÀRREC
ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT

CONDEMNNA

NOM VICENTE CARDA, JUAN
DATA 05/02/1940
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 23
ESTAT CIVIL S
PROFESSION COMPTABLE
CÀRREC APOLÍTIC
ACUSACIÓ BONA CONDUCTA DURANT LA SEUA ESTADA A VILA-REAL. VA SER CRIDAT A QUINTES I VA ARRIBAR A SER CAPITÀ DE L'ESTAT MAJOR DE L'EXÈRCIT REPUBLICÀ
CONDEMNNA PRESÓ ATENUADA

NOM VIDAL CUBEDO, DAVID
DATA 25/05/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 35
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ BANCA
CÀRREC J.S.U.
ACUSACIÓ PERSONA DE CONFIANÇA DEL COMITÈ. DELATA PERSONES QUE VAN SER DETINGUDES I ASSASSINADES.

CONDEMNNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. CONMUTADA PER 12 ANYS.

NOM VIDAL VIDAL, BAUTISTA
DATA 20/06/1938
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 44
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ MAQUINISTA
CÀRREC
ACUSACIÓ ACUSAT DE MANTENIR CONVERSES AMB ALTRES COMPANYS SOBRE ELS ASSASSINATS I LA SITUACIÓ DE LA FORCES AL FRONT

CONDEMNNA PENA DE MORT. EXECUTAT

NOM VILA ZURITA, VICENTE
DATA 18/09/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 27
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC APOLITIC
ACUSACIÓ DURANT EL MOVIMENT INGRESA A LA CNT. VIGILANT ARMAT DE PUNTS DE CONTROL. VA MARXAR A CULLA I TORRE EMBESORA A ASSASSINAR A 3 PERSONES

CONDEMNNA 20 ANYS DE PRESÓ. COMMUTACIÓ DENEGADA. LLIBERTAT CONDICIONAL EN 1944

NOM **VILANOVA MENERO, ANTONIO**
DATA 21/11/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 25
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC PR
ACUSACIÓ BONA CONDUCTA. VA MARXAR VOLUNTARI A L'EXÈRCIT REPUBLICÀ INDUÏT PER EL SEU GERMÀ.

CONDEMNNA ABSOLT

NOM **VILAR PARRA, JOSÉ**
DATA 26/04/1940
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 39
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ EXPORTADOR FRUITES
CÀRREC IR
ACUSACIÓ INTENT DE FUGA DE LA PRESÓ DE L'ESGLÉSIA DE LA SANG A VILA-REAL. BONA CONDUCTA PER AI RÈGIMEN NO TÉ CONDUCTES DELICTIVES

CONDEMNNA 20 ANYS DE RECLUSIÓ. CONMUTADA A 12 ANYS

NOM **VILLARREAL GUMBAU, FRANCISCO**
DATA 21/11/1939
NATURAL DE VILA-REAL N (NATURAL)
EDAT 23
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
CÀRREC APOLÍTIC
ACUSACIÓ DE BONA FAMÍLIA. PERSEGUI TS PELS REPUBLICANS. EL SEU GERMÀ VA SER ASSASSINAT QUAN PASSAVA A L'EXÈRCIT FRANQUISTA

CONDEMNNA ABSOLT

NOM	VILLARREAL PESUDO, JOSÉ
DATA	20/06/1938
NATURAL DE VILA-REAL	N (NATURAL)
EDAT	44
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	LLAURADOR
CÀRREC	I.R. - CNT
ACUSACIÓ	
CONDEMNA	PENA DE MORT. EXECUTAT

CAPITOL V

LA VENJANÇA POLÍTICA: EXPEDIENTS DE RESPONSABILITATS POLÍTQUES.

CAPÍTOL V. LA VENJANÇA POLÍTICA: EXPEDIENTS DE RESPONSABILITATS POLÍTQUES.

Tot l'afirmat anteriorment té un punt de legalització franquista, va ser la creació de dos grans lleis d'excepció que van conformar la cúpula d'aqueix sistema legal: la Llei de Responsabilitats Polítiques de 9 de febrer de 1939 i la Llei sobre Repressió de la Maçoneria i el Comunisme d'1 de març de 1940.

La Llei de Responsabilitats Polítiques es va aprovar abans que finalitzara la guerra i va nàixer amb caràcter retroactiu fins al 4 d'octubre de 1934. Aquest caràcter retroactiu està relacionat amb l'eliminació de l'enemic. El que feia era sancionar suposats delictes del republicans fins i tot en temps anteriors a l'inici de la guerra. Atemptava contra les persones lliures que havien defensat un regim democràtic, recolzat en la Constitució de 1931. De fet, tal era el seu afany, que quan es crearen els tribunals de responsabilitats polítiques moltes de les persones condemnades ja havien sigut afusellades pels tribunals de Guerra.

Contra quienes contribuyeron con actos y omisiones graves a forjar la subversión roja, a mantenerla viva durante más de dos años y a entorpecer el triunfo providencial e históricamente ineludible del Movimiento Nacional ,que traduzca en efectividades prácticas las responsabilidades civiles de las personas culpables, que, por último, permita que los españoles que en haz apretado han salvado nuestro país y nuestra civilización y aquéllos otros que borre sus yerros pasados mediante el cumplimiento de sanciones justas y la firme voluntad de no volver a extraviarse, puedan convivir dentro de una España grande y rinda a su servicio todo su esfuerzo y todos sus sacrificios.

Podem afirmar que a partir de finals de 1938, els falangistes espanyols van començar a desenvolupar tot el que tenien planejat per consolidar el nou règim. La derrota a Catalunya obliga molts republicans a eixir del país per França. El president del Govern, Juan Negrín, abans d'abandonar Espanya va intentar pactar amb les autoritats franquistes l'imminent derrota. Entre les postures republicanes hi havia evitar la repressió contra els vençuts. Res més enllà de la realitat, ja que la repressió estava sent

efectiva en els llocs on havia triomfat el colp d'Estat. Les diferents circulars del Govern franquista per controlar i requisar tots els béns de les persones, institucions i associacions contràries al règim franquista van culminar amb la Llei de Responsabilitats Polítiques de 1937.

Partits polítics com Esquerra Republicana, Unió Republicana, CNT, UGT, PSOE, PCE, FAI, etc., quedaven fora de la llei i per tant, es va procedir a la confiscació dels seus béns, que van passar a ser propietat de l'Estat.

Fins a arribar al text definitiu de la llei, hi va haver un procés amb diferents opcions dins del Govern franquista. Els projectes, que es van formular des de 1938, tenien clares finalitats repressives. Hi havia de més radicals, com el de la Falange Espanyola, que incloïa les persones físiques i jurídiques, així com el càstig a totes les persones que no es van incorporar a la seua causa. Amb tot, el principal problema era l'autoritat jurídica que havia de regir els tribunals (Álvaro, 2007). Aquest conflicte intern va ser resolt per Franco en Consell de Ministres, on va crear el tribunals mixtos, on participava l'Exèrcit, la Falange i la justícia ordinària. El poder preferent seria el militar. Assegurava així Franco el control directe i el manteniment de la repressió. Altres poders que recolzaven la llei eren la Guàrdia Civil i l'Església.

El primer president del Tribunal va ser Enrique Suñer, nomenat el 22 de febrer de 1939, que no es va constituir fins al 19 d'abril següent, ja finalitzada la guerra, i al desembre de 1940 seria nomenat president Wenceslao González Oliveros, que també es va fer càrrec de la presidència de la Comissió Liquidadora el 1945.

5.1. Característiques de la llei

La Llei de 9 de febrer de 1939 de Responsabilitats Polítiques va suprimir el sistema democràtic i el pluralisme polític. En els seus articles segon i novè, declara fora de la llei tots els partits i agrupacions que havien integrat el Front Popular. Mitjançant aquesta llei es va castigar econòmicament els que s'havien oposat al moviment, amb sancions restrictives de l'activitat -inhabilitació absoluta i especial-, altres que limitaven la llibertat de residència -estranyament, confinament, desterrament o relegació a les possessions africanes- i especialment econòmiques -pèrdua total o parcial dels béns o multes-. Les sancions econòmiques eren imprescriptibles, i van ser les sancions més habituals. També eren molt comunes les incautacions de béns materials. Tot tenia com a finalitat nodrir el nou Estat d'una important font d'ingressos a càrrec dels vençuts, i per això no prescrivien amb la mort del condemnat.

Seguint a Conxita Mir, hem de tenir en compte que anem a analitzar una norma jurídica que, com tal, és expressió d'una clara voluntat política, i que s'han de valorar les seues intencions i objectius (Mir, 1997).

Les intencions del Govern franquista de crear un nou ordre en el qual els antics republicans no tingueren representació pública queda patent en aquesta llei. De fet, una de les contradiccions jurídiques més rellevant era la retroactivitat de la llei. Els fets que en el seu moment no eren punibles en la nova legislació sí que ho seran. Actes com ara participar en una vaga o manifestació, estar afiliat a un partit o sindicat i, en general, haver mostrat en públic suport, a la República eren delictes. El criteri era molt ampli atès que la intenció era depurar gran part de la població (Peña, 2010).

Els expedients de responsabilitats polítiques completaven els judicis sumaríssims. En l'article quart s'inclou la relació de casos pels quals es podia incórrer en responsabilitats polítiques, entre ells el fet d'haver estat condemnat per la jurisdicció militar per algun dels supòsits de rebel·lió militar. D'aquesta manera expliquem per què hi ha una dualitat entre els sumaríssims i els expedients de responsabilitats polítiques. A més a més, es pot observar una clara intencionalitat en el règim franquista. Per una banda, podien inculpar una persona per desafecta al règim, al mateix temps que imposar-li una multa

econòmica que nodria l'Estat i debilitava la societat. Aquesta conducta il·legal trencava també els drets del Dret Penal.

La llei tenia un caràcter depurador polític i confiscador. Va ser un persecució extrajudicial, arbitrària i extrema contra totes aquelles persones que havien mostrar interès per un règim democràtic i s'oposaven per principi a la dictadura. Fins a l'octubre de 1941 s'havien obert 125.286 expedients i altres 200.000 persones van ser expedientades els anys posteriors. La llei va ser revisada en 1942 i derogada en 1945, però fins al 1966 podem trobar casos oberts (Casanova: 2002, 22).

Els supòsits per a les persones físiques que podien quedar subjectes a aquesta llei eren els següents: a) haver estar condemnat per la jurisdicció militar pels delictes de rebel·lió o traïció en virtut de causa criminal contra el «Movimiento Nacional», la qual cosa resultava una paradoxa en tota regla, atès que l'única rebel·lió que s'havia produït era la que s'inicia el 18 de juliol de 1936 contra les institucions democràticament constituïdes de la Segona República; b) haver desenvolupat càrrecs directius en els partits declarats fora de la llei per aquesta norma. Cal destacar que la llei elimina tots els partits del Front Popular i en el Franquisme l'únic partit és la FET-JONS; d) haver desenvolupat càrrecs o missions diplomàtiques amb governs del Front Popular; e) haver-se significat públicament en favor del Front Popular o haver-lo ajudat econòmicament; f) haver convocat les eleccions a diputats a Corts l'any 1936, haver format part del Govern que les va presidir, haver estat apoderat o interventor en aquestes eleccions dels partits del Front Popular, o compromissari d'aquests partits en l'elecció del president de la República el 1936; g) els diputats del Front Popular que, per acció o omissió van contribuir a la implantació dels seus ideals i programes; h) pertànyer o haver format part de la maçoneria, amb l'excepció d'aquells que s'havien desmarcat explícitament d'aquesta organització abans del 18 de juliol de 1936. Confronta amb la llei que es crearà posteriorment expressa per aquest col·lectiu. Una altra manifestació franquista per trobar tots els enemics; i) haver intervingut abans del 18 de juliol de 1936 en tribunals encarregats de jutjar membres del «Movimiento Nacional»; j) haver excitat o induït a la realització de qualsevol dels fets abans esmentats mitjançant escrits, premsa, ràdio, etc.; k) haver realitzat qualsevol altre acte destinat a fomentar amb eficàcia la situació anàrquica en què es trobava Espanya i que va fer

indispensable el «Movimiento Nacional»; l) haver-se oposat de forma activa a aquest; m) haver estat a l'estranger des del 18 de juliol de 1936 més de dos mesos i sense causa justificada o haver retornat a zona franquista; n) haver sortit de «zona roja» a l'estranger sens retornar a zona franquista sense causa justificada després de dos mesos d'absència, o) haver canviat de nacionalitat; q) haver adoptat acords en societats i companyies que implicaren ajut al Front Popular (Carillo: 2004, 78).

Com podem observar, el filtre per als republicans era molt ampli i molts pocs van ser els casos en què una vegada oberta la investigació van acabar lliures. Però la dificultat no estava en aquest punt, sinó que la naturalesa dels propòsits de la llei era tenir tota la societat civil controlada, de tal forma que poques persones que no acabaren afusellades o empresonades tingueren la sort d'evitar un expedient de responsabilitats polítiques. Tal com diu Marc Carillo, es produïa la mort civil de l'afectat.

Les sancions més comunes estan reflectides en l'article vuitè de la llei. Les sancions administratives i penals eren de tres tipus, i podien ser acumulables: a) restrictives de l'activitat: inhabilitació absoluta i inhabilitació especial per l'exercici de càrrecs i oficis, la qual cosa va permetre dur a terme un ampli i, alhora, selectiu procés de depuració; b) limitatives de la llibertat: l'estranyament, la relegació a les places d'Àfrica; el confinament i el desterrament, amb les evidents conseqüències de misèria econòmica i humiliació social; c) econòmiques: com podien ser la pèrdua total del propis béns; el pagament d'una quantitat fixa, la pèrdua de béns determinats, etc. Eren penes imprescriptibles i transmissibles als seus hereus. Aconseguien millorar econòmicament l'Estat, evitar la possibilitat de creixement social de les persones i famílies acusades, a més de coaccionar moralment a les persones afectades per la multa. En alguns casos també es podia demanar la pèrdua de la nacionalitat espanyola. (Carillo: 2004, 98)

A més de castigar els republicans en les sancions mostrades anteriorment, la Llei pretenia construir un nou ordre social. A partir de la repressió econòmica intentaven reconstruir Espanya dels desperfectes materials de la Guerra. Primer sancionaven l'acusat i després intentaven la integració social. Les tres forces de l'Estat pretenien una reconstrucció material i una reconstrucció espiritual dels espanyols. Una reconstrucció que sols s'aconseguirà a partir de la purga de totes aquelles persones desafectes al moviment falangista.

La Llei de Responsabilitats Polítiques estableix dos organismes diferents però complementaris. L'organisme de superior categoria era el Tribunal Nacional de Responsabilitats Polítiques. Tenia relació directa amb la Vicepresidència del Govern. Estava format per quatre persones, un president i tres vocals, acompanyats per un secretari i tres suplents. El president era nomenat pel Govern i podia ser civil, militar o jutge. En aquest cas, el dos presidents, citats anteriorment, que va tenir van ser catedràtics d'universitat d'orientació política tradicional catòlica. El president tenia vot de qualitat en cas d'empat. Els vocals, un d'ells era vicepresident i podia substituir el president, eren escollits dels tres àmbits que compartir poder en la jurisprudència franquista: membres de l'Exèrcit, de la Falange i la Magistratura. Els secretaris eren persones de confiança del Govern i l'Audiència Territorial.

Les funcions del Tribunal Nacional de Responsabilitats Polítiques eren: decidir entre compatibilitats entre Tribunals Regionals, aclarir qualsevol dubte que tingueren, corregir el seu funcionament, actuar en les resolucions definitives, conèixer els casos d'exempció de responsabilitat dels familiars, rebutjar acords per arxiu de casos, declarar la nul·litat de tot o part de l'expedient, etc (Peña, 2010).

Per sota dels Tribunals Nacional hi havia els Tribunals Regionals de Responsabilitats Polítiques. També tenien tres membres i els seus respectius suplents. Tots eren nomenats pel vicepresident del Govern acceptant diferents propostes. El president d'aquest organisme regional era un alt càrrec de l'Exèrcit. Els altres dos membres eren de carrera jurídica i de la Falange. Els suplents eren de les mateixes característiques i origen. El Tribunal Regional es complementava amb un secretari i el seu suplent.

La competència d'aquests Tribunals Regionals era la incoació de tots els expedients, arxivar el casos en què no hi havia responsabilitat política, donar testimoni de les sentències i prendre mesures sobre els béns de l'inculpat i els seus familiars en el cas que fóra necessari. Tenia comunicació directa amb el Tribunal Nacional si hi havia discrepàncies entre els membres del tribunal, a més de sol·licitar consell a la instància superior en els casos en què hi havia apel·lacions. El Tribunal Regional havia de dictar sentència en el termini de cinc dies següents posteriors a les 48 hores que tenia l'acusat per a presentar la seua defensa.

La Llei va estimar la creació de tants tribunals regionals com capitals de província que tingueren una Audiència Territorial. En l'execució de tots els expedients de responsabilitats polítiques estaven el Jutjats Instructors Provincials. Realment, aquests eren els que instruïen els expedients. Tenien relació directa amb el Tribunals Regionals, però eren els que resolien les qüestions civils entre l'Estat i els ciutadans.

Com que la Llei de Responsabilitats Polítiques no tenia sols caràcter penal, sinó que també tenia incidències en aspectes administratius i econòmics de les persones, es va crear la Direcció Superior Administrativa de Responsabilitats Polítiques, que s'ocupava d'inventariar tots els béns de les persones o associacions inculpades, administrar els béns i compartir amb la Delegació d'Hisenda el recompte de tots els béns confiscats pels Tribunals Regionals de Responsabilitats Polítiques. La presidència d'aquesta Direcció Superior era compartida pel president del Tribunal Nacional de Responsabilitats Polítiques i un cap de carrera nomenat pel Govern. Així, la mateixa persona estava en les dues jurisdiccions creades.

Tots aquest supòsits mostren les ganes de depurar l'Estat espanyol per part del franquistes. El gran volum de treball que això va significar va provocar el fracàs dels Tribunals Regional. Al febrer de 1942 es va haver de realitzar una reforma atesa la quantitat de procediments oberts, que en tan sols dos anys eren de 125.286 expedients, del quals sols se n'havien resolt 38.055. Aquesta xifra podia suposar més de 10 anys per a dictaminar totes les sancions. La reforma de 1942 suavitza els supòsits de responsabilitat política. Els càrrecs més importants i més perillosos ja havien sigut expedientats i executats. Per tant, la societat estava més controlada per l'eliminació del rival i el sotmetiment que realitzaven sobre la resta, que podien tenir un exemple de justícia en el que havia passat als seus veïns. Totes les persones que no havien tingut sentència del Tribunal de Responsabilitats Polítiques quedaven impunes si hi havia condemna dels Tribunals Militars inferiors a sis anys. La reforma no queda aquí, totes aquelles persones que tenien problemes econòmics, eren insolvents o amb pocs recursos o la valoració dels seus béns no superara les 25.000 pessetes, quedaven sota la sentència de sobreseïment, això mostrava una vegada més l'interès econòmic de les sentències per a nodrir l'Estat espanyol. Les reformes estaven encaminades, mantenint l'esperit de la Llei, a fer minvar el nombre d'afectats.

A partir de 1942 es van desmembrant els Tribunals Regionals i la llei de 1939 va remetent en intensitat sobre l'Estat espanyol. El seu punt culminant és el Decret del Ministeri de Justícia de 13 d'abril de 1945 pel qual es dóna per caducada la Llei de Delictes Polítics, condicionada per tot l'argumentat anteriorment i per la pressió que podien exercir les grans potències europees que estaven a punt de guanyar la Segona Guerra Mundial i aplacar el feixisme. L'últim germen de la llei de responsabilitats polítiques fou la Comissió Liquidadora de Responsabilitats Polítics, que va desaparèixer el 1966 (Peña, 2010).

5.2. La instrucció dels expedients

Un expedient es podia iniciar des del mateix Tribunal Regional de Responsabilitats Polítics, com a conseqüència de comunicacions de les autoritats civils o militars. El Tribunal Regional actuava com a receptor de tot tipus d'informació sobre la població. Els mateixos tribunals militars, abans analitzats, tenien l'obligació d'enviar tota la documentació de les causes obertes contra persones que també anaven a ser jutjades per responsabilitats polítiques. En una tercera via, la simple denúncia civil contra altres persones contràries al moviment franquista era motiu per obrir la causa. En aquest sentit, hem deixat clar durant l'exposició del treball l'obligació franquista de la delació que va contribuir a marcar més les diferències entre vençuts i vencedors, a més de sembrar la por en la societat. Davant una població majoritàriament hostil, la pràctica del terror podia contribuir a afeblir la resistència que s'esperava (Reig Tapia, 1986).

Una vegada l'expedient està incoat, la competència era del Tribunal Regional corresponent, tenint en compte l'últim municipi on havia estat registrat l'acusat. Aquest és un dels problemes que hi ha per a cercar tots els veïns d'una localitat concreta, donada la mobilitat que hi va haver per part de tota la població.

Quan la documentació de l'expedient estava formulada, el Tribunal Regional remetia una còpia d'aquesta al Tribunal Nacional de Responsabilitats Polítics i al jutge instructor provincial. En aquest moment començava la instrucció de l'expedient.

Únicament hi participava el jutge. Els únics que també participaven activament del procés eren els acusats. En cap cas els denunciants eren partícips del procés sols com a testimonis. Els expedientats que es consideraven absents o desapareguts perdien la possibilitat de defensa i sols tenien drets els seus familiars a presentar una declaració jurada dels béns.

El Tribunal Regional decidia, sempre en comunicació amb el Tribunal Nacional, les causes del delictes que estaven sent estudiades. Si hi havia indicis que la causa podia ser de caràcter criminal es remetia a les autoritats judicials i al mateix moment s'iniciava el procés penal. En canvi, si sols hi havia responsabilitats polítiques la causa seguia els camins marcats. A Vila-real i després de la minuciosa recerca de tots els expedients en l'Arxiu Històric Provincial, hem de considerar que succeïa el contrari. És a dir, els processos sumaríssims eren els que aportaven informació als Tribunals de Responsabilitats Polítiques. Tot aquest procediment era publicat en el *Butlletí Oficial de l'Estat* i el *Butlletí Oficial de la Província* pertinent.

L'admissió a tràmit de la denúncia i la incoació de l'expedient suposava ja serioses conseqüències per a l'inculpat. En primer lloc, la pressió i marginació social. En segon lloc, l'intervencionisme econòmic que sofria per part del Tribunal Regional. Els seus béns eren controlats, els salaris estaven proporcionats i en cas de tenir un negoci propi queda totalment sota les decisions del Tribunal Regional.

El desenvolupament de l'expedient anava seguit de la presència de l'inculpat i la recepció dels informes de les autoritats municipals on residia l'incoat, representats per l'alcalde, la Falange, el rector i la Guàrdia Civil. Els informes descrivien els antecedents polítics abans i durant la Guerra, les conductes socials i morals, així com una relació de béns a nom de l'acusat. En molts casos, també s'inclouïen els de la dona. La presència de l'acusat era un acte voluntari ja que, si no apareixia públicament, el procediment continuava. Quan la persona expedientada compareixia tenia cinc dies per a presentar les proves pertinents per a la seua defensa.

Una vegada feta la declaració, l'acusat no podia absentar-se del seu domicili, i tenia vuit dies per a presentar una declaració jurada del seus béns. Si no complia alguna d'aquestes premisses podia ser detingut i acusat d'un delictes de desobediència greu.

D'igual manera, una vegada entregada la relació dels seus béns, aquests deixaven d'estar a la seua disposició. Com podem veure, una de les característiques més sorprenents d'aquesta llei és la seua rapidesa. En poc més d'un mes s'havia realitzat la instrucció del cas. No hi havia temps per a buscar proves, no hi havia la necessitat de publicar oficialment la denúncia, ni saber per què s'acusava l'incoat. Tot estava dirigit per tenir una sentència definitiva ràpidament (Peña, 2010).

La sentència la dictava el Tribunal Nacional de Responsabilitats Polítiques. L'acusat rebia la notificació en el seu domicili, excepte si estava considerat com a fugitiu, que era publicat en BOE i en el BOP. Si no hi havia condemna es publicava en el diaris oficials per a fer saber la seua llibertat i la possessió del seus béns. En el cas contrari, havia de pagar la multa en 20 dies o concretar un termini de pagament fraccionat. En qualsevol dels casos en què l'acusat no complira les seues obligacions, el Tribunal podia estimar l'embargament dels béns així com retirar-li la llibertat de residència.

L'afany de recaptació de la llei és innegable, l'article 88 cita així: «[...]a los fines estatales que, en relación con los daños causados por la guerra, el Gobierno determine». En conclusió, deixava en mans del Govern la gestió dels béns requisats. Moltes vegades, els béns van continuar en mans del seus propietaris, però en altres es feia una subhasta pública articulada també per la mateixa llei (Peña, 2010).

La instrucció dels expedients en els diferents tribunals regionals va provocar una gran quantitat de treball per a tota la magistratura espanyola. Durant els primers anys de la llei es manifesta una clara diferència entre els expedients incoats i els resoltos. Hi havia moltes més causes obertes que sentències definitives. Durant els primers anys es van processar la majoria dels republicans significatius. A més, hi ha diferents aspectes que fan dubtar els jutges instructors. Per una banda, la recerca de totes les persones que tenien relació amb el Front Popular. El Govern va haver de decidir prioritaris els casos de polítics públics en càrrecs importants des de 1934, i deixar de banda les persones que sols tenien filiació política en els partits del Front Popular, ja que consideraven que en molts casos la filiació era necessària per a treballar.

Un altre problema va ser la pobresa de les persones encausades, que no podien fer front a les multes imposades. Tots aquests motius, units al transcurs desfavorable de la

Segona Guerra Mundial, feien necessàries les reformes de 1942 en la Llei de Responsabilitats Polítiques que hem citat anteriorment.

5.3. Els expedients de Castelló

Avui en dia tota la documentació que es trobava a l'Arxiu General de la Administració a Alcalá de Henares, s'ha traslladat al Centre Documental de la Memòria Històrica de Salamanca. El fons del Tribunal Regional i Jutjats Provincials es troben en el arxius històrics provincials, en el cas de Castelló, a la Biblioteca de Rafalafena.

Sobre la incidència d'aquesta Llei al País Valencià, hi ha dades del Tribunal Regional de València que indiquen que, a l'octubre de 1941, s'havien incoat 15.841 expedients, dels quals s'havien resolt 2.739 (el 17,3 %) i hi havia 10.115 en tràmits (Álvaro Dueñas, Manuel: 2009: 266-270 i 273). En el cas de Vila-real, tenim registrats 292 incoats en diferents expedients. El total d'homes són 284, i el de dones expedientades de 8. El total d'expedients del Tribunal de Responsabilitats Polítiques ens deixa la primera xifra significativa per a Vila-real, ja que el municipi de la Plana Alta és el tercer amb més causes obertes, després de municipis com Castelló de la Plana i Borriana (Peña Rambla, 2010: 294).

A Castelló, gràcies a la investigació de Fernando Peña, podem establir al voltant de 10.000 persones afectades per aquesta jurisdicció. En un primer moment, des de 1939 fins a 1943, se incoaren 3.985 expedients, i posteriorment, fins al 1945 a 6.240. Aquesta xifra suposa un 3% de la població i com assegura en el seu estudi Peña, implica el 13% de la societat directament o indirectament (Peña, 2010).

Novament trobem que la composició del tribunals que han de jutjar els presumptes sospitosos està formada per titulars del cos militar. Encara que es parla del jutjat instructor de Castelló i els càrrecs siguen el de jutge i secretari, les professions d'aquests són tinent d'infanteria i brigada d'infanteria. En el cas de Castelló, seran Gabriel Castro Marcos i Rafael Bover Vaquer, respectivament.

Els expedients incoats a Vila-real comencen al juny de 1939. Concretament, el 27 de juny de 1939. Casualitats o no, el primer incoat és un tinent coronel d'infanteria de

l'Exèrcit republicà que va participar en la defensa de Guadarrama, Manuel Segundo Eixea Vilar. Com passarà en molts dels expedients de Vila-real, té un altre procediment obert en la Justícia Militar. De fet, a pesar de tenir judici sumaríssim i responsabilitats polítiques, va ser executat en novembre de 1939.

Tornant a la cronologia dels expedients de la ciutat de Vila-real, els anys amb més nombre d'instruccions realitzades pel Tribunal Regional és 1941. Són un total de 136 expedients. El creixement des de 1939 és proporcional. En l'any 1939, des de juny, trobem 16 expedients, l'any següent 27, per l'any citat arribar a la xifra més elevada en la instrucció franquista a Vila-real. Els anys posteriors són xifres en davallada, destacant 1944, que compta amb 24 expedients. En aquest punt convé comentar que durant la recerca minuciosa de tots els expedients en l'Arxiu Històric Provincial de Castelló podem observar una diferència clara entre els primers expedients i els que s'obren a partir de 1942. Ens referim a la seua extensió. Durant els primers anys són molt més extensos i detallistes. Els últims expedients que trobem de 1942 i endavant són simples citacions davant l'audiència franquista en els quals la informació sobre l'acusat i els seus suposats fets delictius és poc descriptiva.

L'evolució a Vila-real dels expedients de responsabilitats polítiques, és proporcional a la que es dona en la província de Castelló. El ritme d'incoació d'expedients polítics en la província de Castelló també és més elevat en el període de 1939-1942. A partir de la reforma que hem assenyalat, el nombre d'incoats descendeix, com passa a Vila-real (Peña, 2010: 112).

Quant a l'estudi per sexes, hi ha un nombre més elevat d'homes. Les dones representen poc més del 3% de tots els expedients. Entre les dones que hi hem trobat en la relació nominal de Vila-real es troben: Concepción Meseguer, Damina Gil Caparrós, Vicenta Adell Beltrán, Ángela Balaguer Diago, Rosa Bort Sanahuja, Rosario García Bort, Concha Seglar García i Teresa Chabrera Guinot. Entre totes les dones que hem citat, cinc d'elles tenen sumaríssim obert. La gran majoria d'elles tingueren la sentència de sobreseïment en declarar que no tenien bens.

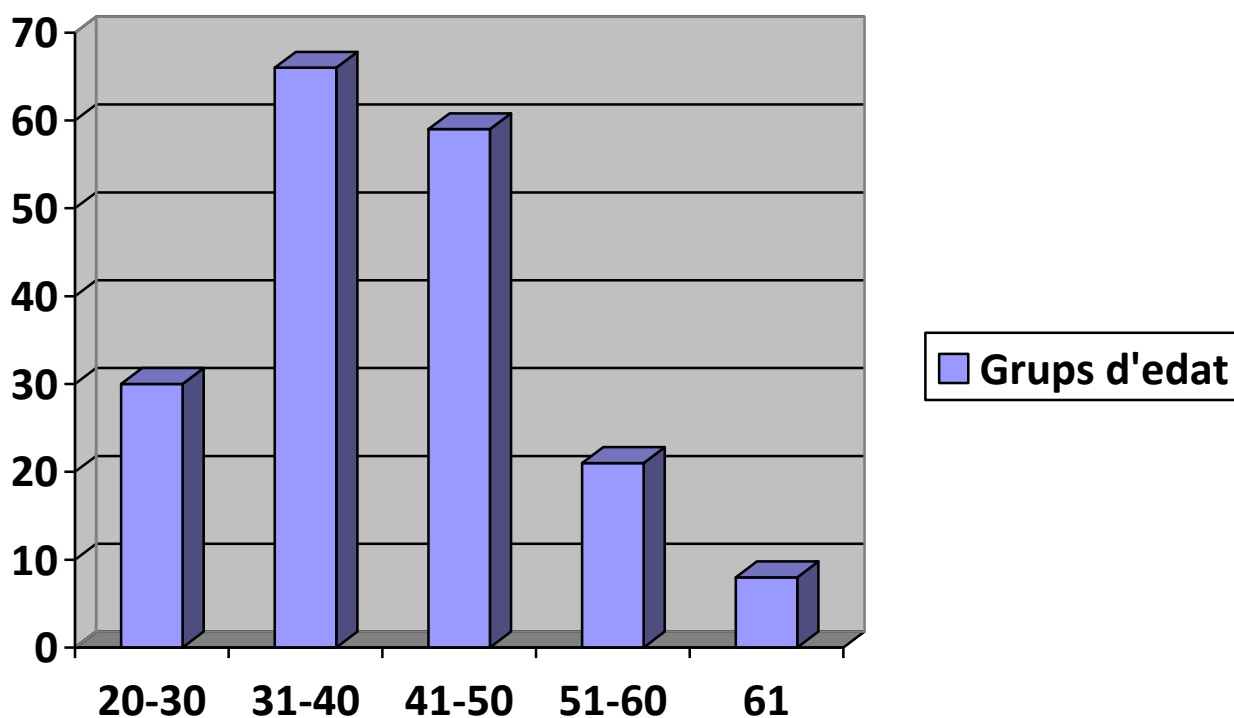
Sí que hi ha dues dones que tenen condemnes majors. Teresa Chabrera Guinot, natural de Vila-real, de 52 anys d'edat i casada, és jutjada per un delictes d'excitació a la

rebel·lió per ser fundadora de la «secció femenina marxista» -hauria de ser de dones antifeixistes- i acudir a les manifestacions. Les acusacions que rep Teresa marquen el caràcter retroactiu de la Llei, ja que les manifestacions de què la culpen són anteriors a la Guerra. A part de la sentència que tenen per via militar, Teresa ha de fer front al pagament de 500 pessetes. La multa econòmica més elevada pagada per una dona en responsabilitats polítiques de Vila-real és Concha Seglar. Encara que aporta una declaració jurada en la qual es refereix que no disposa de béns patrimonials, el Tribunal li obliga a pagar una multa de 10.000 pessetes. Aquesta sanció es tracta d'una quantitat reservada als esquerrans més recalcitrants. Concha Seglar és soltera, de 22 anys, i sense una professió reconeguda, encara que hi apareix com a obrera. En 1944 la multa econòmica es retinguda per la reforma de la Llei de 1942.

L'última apunt de les dones de Vila-real que ens agradaria recalcar fa referència a la mateixa Concha Seglar. Una anotació en el seu expedient carcerari ens indica que va redimir pena gràcies a l'esforç intel·lectual i un índex d'açò podria ser que mentre en les declaracions prèvies al judici signa amb el dit, en la certificació de la llibertat condicional, on diu que tornarà a Vila-real, signa amb el seu nom: Conchita Seglar.

Al igual que passava en els judicis sumaríssims el grup d'edat predominant entre els inculpats és de 31 a 50 anys. La dada que obtenim de Vila-real confirma les dades d'altres estudis provincials en els quals també es pot comprovar com els homes de 30 a 50 anys són els més afectats per la llei. Per tant, es tracta de persones en plenitud laboral (Peña, 2010 : 112) El gran contingent de població que hi ha processada a Vila-real té, majoritàriament, de 31 a 40 anys. Aquest sector de la població ocupa el 26% de tots els expedients. Juntament amb el 23% , entre els veïns de 41 a 50 anys, completa el 50% de totes les persones jutjades per responsabilitats polítiques. La resta de grups d'edat completen el mapa de dades de la ciutat de Vila-real.

GRÀFICA 6. EDAT DELS INCOATS AMB RESPONSABILITATS POLÍTIQUES

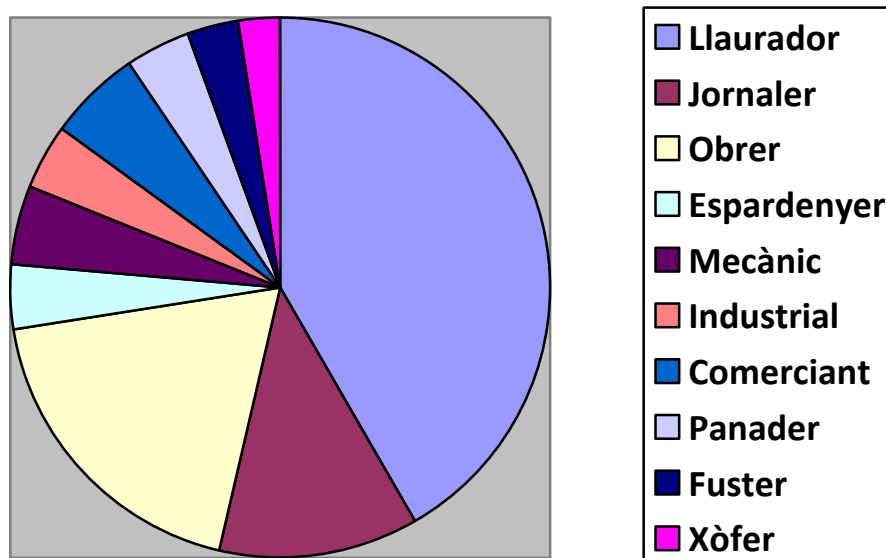
Fons documental: Expedients de Responsabilitats Polítiques.AHPCS. Elaboració pròpia

Pel que fa a la procedència i estat civil dels acusats, predominen els naturals de Vila-real i casats. Això ens indica que la llei va a afectar a molts veïns del municipi i a un gran nombre de persones directament i indirectament. Les xifres són aclaparadores en aquest sentit, ja que el 68% dels expedients són contra persones nascudes a Vila-real, i el 50% pertanyents a famílies on el cap de família ha de passar comptes a la justícia franquista. Entre els naturals de Vila-real s'inclouen els habitants de les Alqueries, que en aquell moment pertanyien a Vila-real. La dada a considerar de les que hem mostrat és el percentatge de famílies que van patir els procediments polítics. Implica una marginació social i un confinament en aquestes famílies difícil de superar en temps de postguerra. En les declaracions de béns que adjuntaven els acusats o les diferents forces municipals estaven relacionades les possessions dels homes, generalment els incoats, i de les seues dones. La confiscació dels béns es feia tant a l'home com a la dona, deixant

la família desnodrida de recursos per tirar endavant. Si directament afectaven els caps de la família, evidentment a les dones i als fills també ho feien indirectament.

En l'estudi sociològic dels inculpats pels expedients de responsabilitats polítiques, hem tingut en comte dos aspectes més. En l'anàlisi de les professions i la seua filiació política completem la recerca personalitzada dels veïns de Vila-real processats amb la llei franquista. La dedicació dels habitants de Vila-real prioritària en l'època, tal com recullen els expedients de responsabilitats polítiques, és la de llaurador. En el mateix sentit, apareix altra professió majoritària com és la de jornalero. Ambdues arriben quasi al 50% de la població incoada. Es tracten de treballs, en moltes ocasions domèstics, que ocupen el treball dels homes en les seues possessions rústiques i que com bé podem compartir són treballs de poca remuneració. Destaca també la professió d'obrer, molt vinculada també a la de jornalero, que podria incloure moltes persones que es dedicaven al treball remunerat llogat. La resta de professions recollides en els expedients són diverses i del sector terciari dedicat als serveis, tals com: fuster, mecànic, forner, xofer, etc. Cal apuntar altres professions més dominants en la societat de Vila-real en la dècada dels anys 30 com són les de comerciants o exportador de fruites. El mapa de professions que ens deixa la recerca en Vila-real ens porta a una societat treballadora principalment dedicada a les seues propietats i que en la majoria de casos tenen una economia domèstica amb pocs recursos.

GRÀFICA 7. PROFESSIONS DELS HABITANTS DE VILA-REAL EN ELS EXPEDIENTS DE RESPONSABILITATS POLÍTQUES

Fons documental: Expedients de Responsabilitats Polítiques.AHPCS. Elaboració pròpia

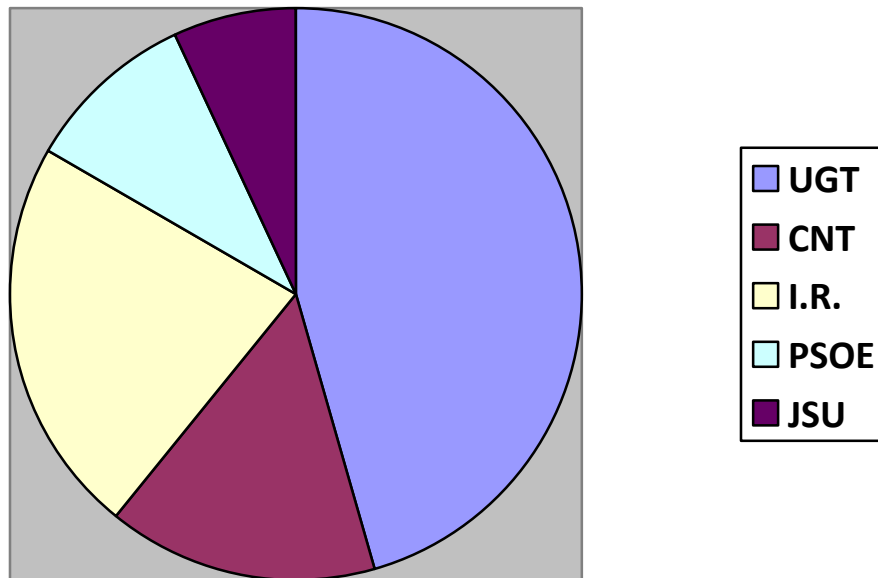
Per últim, la filiació política de tots els represaliats per aquesta llei, ens dona com a resultat una imatge semblant a la que hem mostrat en els judicis sumaríssims. No hi ha grans diferències en aquest. Evidentment, la població expedientada tenia una tradició republicana i d'esquerres. Hi ha menys casos en què en els judicis militars de persones investigades i que són d'orientació tradicional en favor dels franquistes. La major part dels habitants de Vila-real pertanyien al sindicat de la UGT. Creuant les dades de filiació amb les professions, es comprèn fàcilment. La UGT a Vila-real, i en altres llocs, va crear diferents sindicats de professionals per atendre les necessitats dels treballadors en el seu àmbit. Són coneguts a Vila-real -gràcies a la documentació que hem pogut traure del Centre de Documentació de la Memòria Històrica de Salamanca- sindicats d'espardenyers, llauradors, obrers, metal·lúrgics, de barbers, etc. Aquesta forma d'arribar a la societat més humil i treballadora dona com conseqüència l'alta filiació a la UGT. En els mateixos expedients es tracta aquesta qüestió com una defensa.

És a dir, hi ha inculpats que parlen de la necessitat que hi havia d'afiliar-se a un partit o sindicat per a poder encontrar treball. A Vila-real la UGT, junt amb la CNT, representen les dues terceres parts dels expedientats. La UGT el 26% i la CNT el 10%.

Quant als partits polítics sí que hi apareixen pràcticament tots. El partit republicà predominant és IR, representat per quasi el 13% (12,9%) de les persones acusades de fer front al colp d'Estat. Altres partits, PSOE (6%), JSU (4%), PRR (2%), són minoritaris en els expedients de responsabilitats polítiques. Una altra característica en comú amb el sumari és la conjunció de dos partits en una mateixa persona. Generalment, és freqüent trobar la combinació UGT-PSOE o UGT-JSU.

El que sí que queda clar en la lectura i anàlisi de tots els expedients de Vila-real és la recerca dels franquistes d'aquelles persones rellevants del període republicà. Podríem dividir en tres grans grups els represaliats per aquesta Llei. En un primer lloc, es troben els considerats per la justícia falangista com a fundadors de partits polítics. Hi ha una persecució massiva a totes aquelles persones que són protagonistes en la creació de nous partits en els municipis. En aquest sentit els més buscats són els creadors de partits com ara IR, CNT o PSOE. Un altre grup, que pot coincidir o no amb aquestes persones, són les que van tenir un càrrec de responsabilitat o funcions en el Govern republicà. Ens referim a les persones que treballaren per a l'Ajuntament de Vila-real, tant en el període republicà com en el revolucionari posterior al colp d'Estat. Ací estan els regidors, alcaldes, secretaris municipals i totes aquelles persones que a criteri judicial franquista van estar presents en els comitès i les seues diverses manifestacions tant d'organització com d'aplicació de fets. En últim lloc, trobem habitants que no tenen una participació pública tan notòria però que són acusats per les seues actuacions que mostren resistència al moviment franquista i per tant col·laboren en les forces republicanes per contrarestar el colp d'Estat.

GRÀFICA 8. FILIACIÓ POLÍTICA DELS INCOATS EN RESPONSABILITATS POLÍTQUES

Fons documental: Expedients de Responsabilitats Polítiques.AHPCS. Elaboració pròpia

Aquesta classificació general dels inculcats ens permet conèixer en primera instància una clara persecució franquista als republicans. En el cas dels judicis sumaríssims la repressió podia ser més difícil de classificar, encara que la finalitat era la mateixa. En els expedients de responsabilitats polítiques hem pogut observar una perfecció en la repressió. Hi ha una selecció més detallada dels objectius franquistes. Mitjançant la justícia creada per el bàndol vencedor, es pretén eliminar, dificultar i marginar totes aquelles persones que van actuar en contra dels seus interessos. És a dir, actuant davant aquests grups aconseguiran: desmembrar els partits polítics i obtenir la primacia del partit únic (FET-JONS), eliminar de la societat pública totes les persones que van servir a la República en les institucions i actuar contra aquelles que van mostrar una clara resistència contra la Dictadura, encara que supose un gran esforç jurídic eliminar-les.

5.4. Les sentències

És difícil determinar l'impacte econòmic que va tenir la Llei de Responsabilitats Polítiques a la província de Castelló, i concretament a Vila-real. Comportaria un seguiment exhaustiu de cada un dels incoats, a més de realitzar un anàlisi de l'evolució dels béns de cada patrimoni familiar en els anys 1940. Resulta difícil saber què feien totes les persones expedientades i multades. Si pagaven la sanció íntegra, a terminis, si sols pagaven alguna part, etc.. Igualment, resulta indesxifrable saber què va ocórrer pel que fa a l'embargament dels béns familiars, si alçaven la sanció, si quedaven en possessió de l'Estat o quant de temps durava l'embargament.

La reforma de 1942 marca un abans i un després en els expedients de responsabilitats polítiques. Evidentment, aquesta modificació que va encaminada a facilitar el treball de les administracions judicials pel gran volum de treball que estaven rebent, afectarà les sentències. Algunes d'aquestes són: acordar el sobreseïment dels casos pendents on el patrimoni de l'acusat no supere les 25.000 pessetes; alliberar els béns després d'una sentència absolutòria o de sobreseïment o tornar els béns immobles amb rapidesa, mitjançant l'anul·lació del control sobre aquests. Totes aquestes reformes no tenen un caràcter conciliador amb la societat.⁵⁴

Abans de seguir amb la descripció de les sentències del Tribunal Regional i Nacional de Responsabilitats Polítiques, convé destacar una característica diferenciadora d'aquests sobre els expedients militars. A Vila-real, a l'igual que, com Fernando Peña assenyala, a tota la província de Castelló, no hi ha expedients col·lectius. Així com en els judicis sumaríssims hem vist que és molt freqüent trobar procediments per a més d'una persona, el Tribunal Regional va realitzar totes les causes individualment.

El marcat accent repressiu de la llei i les seues sentències contra la societat de l'època va ser continu. Ni tan sols el fet que hi hagueren causes obertes en altres procediments judicials franquistes va aturar les aspiracions de "neteja" del Govern falangista. En primer lloc, l'article 37 de la Llei de Responsabilitats Polítiques no es va

⁵⁴ «Instrucciones de la Fiscalía de la Audiencia de Castellón al Ilmo. Sr. Presidente de la Audiencia Provincial de Castellón», caja 10208, AHPCS.

tenir en compte. Aquelles persones que havien sigut absoltes en altres procediments judicials no serien de nou jutjades.

A Vila-real és el cas de José Moliner, llaurador de 29 anys. En el judici sumaríssim va quedar absolt per no poder demostrar les acusacions que va rebre per estar afiliat a la CNT i participar en les columnes de Vila-real. No obstant això, va estar processat igualment per responsabilitats polítiques, on també va resultar absolt. En dos anys, 1939 y 1941, va haver de fer front a dos judicis franquistes.

El mateix li va passar a Manuel Ibáñez Almela, obrer de 30 anys. Aquest cas encara és potser més cridaner i podríem utilitzar-lo per a fer referència a la desconfiança i al control que fa el Franquisme de la societat civil espanyola. Veí de Vila-real, reconegut per sumari la seua predilecció pel règim franquista, absolt en judici sumaríssim, torna a ser expedientat per responsabilitats polítiques amb el mateix resultat.

222

ERNESTO PASTOR SAGARRA, SECRETARIO HABILITADO DEL JUZGADO MILITAR DE PRIMERA CLASE "F" DE VILA-REAL.

CONTENIDO: Que por el Consejo de Guerra permanente numero dos y en el procedimiento militar no de un año numero 2759-C, se ha dictado sentencia que copio literalmente dice así:

"SENTENCIA en la Plaza de Castellón a 26 de agosto de mil novecientos treinta y nueve, año de la Victoria.- Acordado el Consejo de Guerra numero dos para ver y fallar la causa numero 2759-C, que por el procedimiento su maximamente de urgencia se ha seguido contra los procesados JUAN CORTO FIGUEROA, todos los mayores de edad penal y cuyas de inscripción constan en el presente a Madrid. Dada cuenta de los autos por el Sr. Secretario, oídos los informes del Ministerio Fiscal y las manifestaciones de los procesados presentes en el acto de la vista, y RAS ULTANDO: que el procesado Juan Corto, de 41 años, albañil, natural de Villanueva y Geltrú, y vecino de Villa-real, fue un miliciano que con posterioridad ingresó en la Brigada Móvil, practicando registros y cometiendo diversos asesinatos, entre ellos los de don Santiago Vicent M. Linares, Don Pascual Cateria Taura, que era sacerdote.- CONSIDERANDO que los hechos relatados en el anterior resultando, y que se declaran probados constituyen un delito de adhesión a la rebelión, previsto y penado en el artículo 238 del C. de J.M., de que es autor el procesado, y cuya penalidad procede imponerse en el grado máximo, dada la trascendencia y perseverancia de los hechos reñidos por el mismo.- CONSIDERANDO que procede declarar haber lugar a la responsabilidad civil del procesado que se condena, quedando sujeto a indemnizar a los que resulten perjudicados, a cuyo favor se consignará la reserva expresada de las acciones pertinentes, a cuyo favor se consignará la reserva expresada de , digo, se un determina el decreto de 10 de Enero de 1937.- Vistos los citados artículos y demás de general aplicación.- FALLO: que debemos condenar y condenamos al procesado, como autor de un delito de adhesión a la rebelión, con la agravante dicha, a la pena de MUERTE, a cesantías legales correspondientes, abono de prisión preventiva para caso de indulto, y pago de la responsabilidad civil sin determinación de cuantía.- por esta nuestra sentencia, lo pronunciamos mandamos y firmamos.- Gomez Marin.- Escobar Buiza.- Chirivella Mejias.- Olleros Cepeda.- Gonzalez Cienfuegos.- Rubricados"

Esta sentencia fue aprobada por el Ilmo. Sr. Auditor de Guerra con fecha 9 de Septiembre de mil novecientos treinta y nueve, año de la Victoria, y S.M. el Jefe del Estado Español, se dio por ENTERADO de la pena capital impuesta en el caso JUAN CORTO FIGUEROA.

La copia que concuerda fielmente con su original al que me contraigo y para su remisión al

libro el presente con 1 V.B. de S.S. en Castellón de Pl. a veintinueve de Noviembre de mil novecientos treinta y nueve, año de la Victoria.

V.B.

EL JUEZ MILITAR "F",

F. H.
SECRETARIO,

DOCUMENT 23. Escrit remés pel jutge militar al Tribunal Regional per aportar informació sobre l'incoat en Responsabilitats Polítiques. En les instruccions fetes en la localitat de Vila-real aquests documents estàn presents en la major part dels expedients. Font: AHPCS. Caixa 10097

El que sí que va fer la metòdica justícia franquista va ser remetre totes les resolucions dels judicis sumaríssims d'aquelles persones que tornaven a ser jutjades en responsabilitats polítiques. La primera instrucció quedava en mans del jutge. Podia alleugerir el procediment i no repetir algunes instruccions. Ajudava al jutge a conèixer els antecedents de l'acusat. Tampoc mai podem constatar la influència que tenien les sentències militars en la magistratura. A Vila-real, hi ha moltes persones que van patir judici sumaríssim i de responsabilitats polítiques.

TAULA 7. RELACIÓ DE VEÏNS DE VILA-REAL EN DOS PROCESSOS JUDICIALS FRANQUISTES

Aguilella Garcia, Enrique
Aguilleiro Giner, Pascual
Almela Ortells, Antonio
Amoros San Nicolas,Pascual
Aran Martin, Pascual
Ballester Claramonte, Vicente
Batalla Saporta, José
Bautista Ferrer, Silverio
Belaire Mundina, Bautista
Bellmunt Nebot, Domingo
Benedicto Sanchez, Vicente
Bernat Llop, José
Bisbal Buixens, Enrique
Bono Albiol, Pascual
Bono Ramos, Joaquín
Bono Ramos, Pascual
Borrás Fabregat, José
Bort Agulleiro, José
Bort Sanahuja, Rosa
Broch Blasco, Bautista
Broch Manrique, Antonio
Broch Manrique, Vicente
Cabedo García, Miguel
Cabedo Nebot, Salvador
Cabrera Palomar, Vicente
Cabrera Quemades, Pascual
Candau Gil, Vicente
Capella Saborit, Baustita
Capella Vicente, José
Carceller Sanz, Bautista
Carda López, Blas
Carda Peris, Manuel
Centelles García, Rogelio
Cercos Catalá, Pascual
Chiva Escriche, Luis
Chus Martinez, Vicente Juan
Cortés Peset, Alberto

Costa Aguilar, Vicente
Costa Cantabella, Vicente
Cubedo Chalmeta, José
Cubedo Guiral, Pascual
Cubertorer Oria, Manuel
Curto Figueras, Juan
Delas Font, José María
Ferrer Menero, Pascual
Fortuño Peris, Domingo
Gallego Forés, Ramón
Garcia Bort, Rosario
Garcia Delgado, Elias
García Monzonis, Pascual
García Pérez, José
Gil Caparros, Damian
Gimeno Molina, Manuel
Guinot Balaguer, Carlos
Guzman Bernat, Francisco
Herrero Gil, Domingo
Ibáñez Almela, Manuel
Isidoro Garrido, Eugenio
Jorda Goterris, Pascual
Juan Franco, Juan
Llop Almela, Vicente
Llop Capella, Nicomedes
Llop Lisar, Jerónimo
Llop Llop, Pascual
Llop Llop, Ramon
Llop Manrique, Pascual
Llop Notari, Jose Pascual
Llorens Catalá, Antonio
Lloret Manrique, Juan Baustista
Masia Martin, Pascual
Mata Almela, José
Mata Beltran, Agustín
Mata Notari, Pascual
Meliá Agustí, Joaquín

Mezquita Francisco	Badenes,
Moles Barberá, Vicente	
Moliner Varrube, Jose	
Monzó Mulet, Vicente	
Mulet Delas, Antonio	
Nácher Gómez, José	
Navarro Bernat, Vicente	
Navarro De La Cinta, Pascual	
Navarro Rodriguez, Luis	
Navarro Segarra, Alejandro	
Navarro, Amadeo	
Nebot Ibañez, Pascual	
Pascual Ruiz, Eduardo	
Pérez Pérez, Pascual	
Peris Lopez, Vicente	
Pesudo Navarro, Blas	
Pitarch Balaguer, Jose	
Pitarch Clausell, José	
Porcar Pitarch, José	
Rambla Almela, Vicente	
Ramos Gil, Serafin	
Renau Cabedo, Julián	

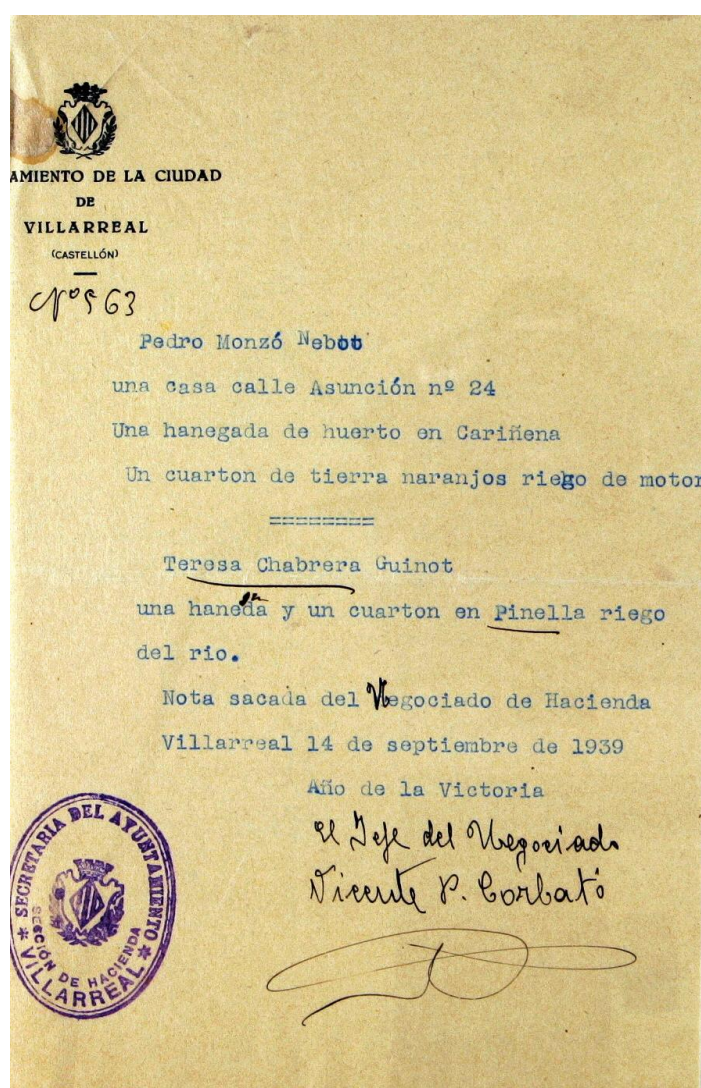
Roca Llorca, Pascual	
Rochera Castelló, Pascual	
Rubert Moreno, Vicente	
Rubert Soriano, Juan	
Sancho Cortes, Jose	
Saura Menero, Francisco	
Sebastian Cubedo, Antonio	
Seglar Costa, Vicente	
Segura Ferrer, Joaquín	
Segura Fonfría, Lorenzo	
Segura Meseguer, José	
Simo Aymerich, Vicente	
Subirats Jaime, José	
Tellois Garí, Manuel	
Usó Cabedo, Santiago	
Usó Puchol, José	
Vicente Carda, Juan	
Vidal Cubedo, David	
Vila Zurita, Vicente	
Vilanova Menero, Antonio	
Vilar Parra, José	
Villarreal Francisco	Gumbau,

Fons documental: Pascual Mezquita, *Temps difícils*. Juan Luis Porcar, *La memòria i les víctimes*. Vicent Gabarda, *Afusellaments al País Valencià*. Elaboració pròpia

La sentència podia ser absolutòria o condemnatòria. El més freqüent era el segon cas. A Vila-real analitzarem les dades perquè no és tan clara la diferència. La penalització era una multa econòmica. La quantia estava directament relacionada amb la gravetat dels fets castigats i el patrimoni de l'acusat. També hi podien acompanyar o no penes per activitats, com per exemple: inhabilitació per a càrrecs públics de confiança, confinament geogràfic, desterrament, pèrdua de béns i, fins i tots, pèrdua de nacionalitat.

Segons el article 49 de la Llei de Responsabilitats Polítiques les declaracions de béns havien d'incloure una relació de tots el béns de l'inculpat i la seua parella, els béns de tercers i els seus deutes. Normalment, aquestes relacions estaven redactes pels mateixos acusats. Els informes incloïen dades personals, nombre de fills al seus càrrec i

l'enumeració de tots els béns urbans i rústics que tenia la família. La simple redacció d'aquest document ja és una bona font per conèixer les característiques socials dels inculpats. N'hi ha d'extenses, d'altres molt més breus, on podem intuir el grau de col·laboració de les persones amb la causa. Generalment, estan escrites en primera persona i són una mostra del nivell d'analfabetisme social. Aquesta declaració jurada dels béns era un dels objectius repressius de la Llei, alhora que establia la quantia de la multa. Aquest últim aspecte no era tan cert.

DOCUMENT 24. Part de l'expedient de Teresa Chabrera veïna de Vila-real. El full mostra una de les intencions dels expedients de responsabilitats polítiques. En aquest s'exposen les possessions que té tant la citada com el seu marit. Molts del béns que tenien els encartats eren requisats pel govern franquista

749-2 109382⁵
Ar. Dues. Instructor Provincial de
Responsabilidades Políticas
Castellón

Declaración jurada que Concha
Seglar Garcia, soltera, detenida en la
Prision Provincial de Castellón hace con-
testando a los puntos del oficio de ese
Juzgado, que por el Sr. Director del
Establecimiento le fueron leidos:

Que no posee bienes
Que no posee bienes de tercero
Que no a deuda cantidad al-
guna

Dios guarde a V. A. muchos años
Castellón 26- Octubre 1939

Concha Seglar

DOCUMENT 25. Declaració jurada de Concha Seglar en la qual l'acusada, empresonada a Castelló, certifica que no té cap possessió al seu nom. Podem apreciar com firma amb el seu nom i no amb l'empremta digital. Això ens indica el nivell cultural d'aquesta dona en el moment del seu judici polític. Font: AHPCS. Caixa 10070

La sentència del Tribunal tenia valor una vegada era notificada a l'inculpat. Aquesta comunicació solia tardar un temps, i no sempre era efectiva, ja que hem de considerar la situació desconeguda de molts veïns i famílies. Normalment es citava l'acusat en el Jutjat Municipal o al director de la presó on estava. A partir de la comunicació, l'incoat tenia sis dies per a presentar un recurs, cosa que va ocórrer poques vegades. Si això

succeïa, el Tribunal Nacional era el que tenia l'última paraula, encara que no hi havia canvis de sentència. Aquesta era ferma després de sis dies. A partir d'aquest moment l'inculpat tenia un termini de vint dies per a pagar la sanció, executar l'ordre d'allunyament o negociar el pagament de la multa. Com ja hem comentat diferents vegades durant el treball, la reforma de 1942 deixa sobresegudes les causes en les quals els béns de l'acusat eren inferiors a 25.000 pessetes. A Vila-real són moltes de les persones jutjades les que es troben en aquesta situació.

A Vila-real, la repressió econòmica a partir dels Expedients de Responsabilitats Polítiques no és majoritària. Volem dir que hi ha molts casos que acaben en sobreseïment. Hi apareixen moltes econòmiques, tan sols en el 16% dels expedients incoats. La resta de sentències queden en embargaments de béns que posteriorment són alliberats o en la condemna dels judicis militars. Com ja hem vist, hi ha moltes persones encausades pels dos tribunals. Hi trobem sancions que van des de 50 fins a 75.000 pessetes. Dit així, l'interval és molt ampli, però realment no hi ha una sanció que pugem considerar generalitzada, sinó que hi ha una gran diversificació. L'absència de més penes econòmiques per part del tribunals franquistes està relacionada amb la gran quantitat d' informes de les autoritats locals donant fe de la inexistència de propietats dels acusats. És molt freqüent trobar relacions de béns que justifiquen que no tenen béns o es desconeixen en el poble. Concretament, el 24 % dels incoats no tenen béns.

Els casos més assenyalats són els de Concha Seglar, Carmen García i Pascual Nebot, que malgrat no tenir declaració de béns, són condemnats a una multa de 10.000 pessetes les primeres i 100 pessetes l'últim. A més, les dues dones habitants de Vila-real, en judici sumaríssim estan condemnades a trenta anys de reclusió. Un bon exemple de la barbàrie judicial i legislativa de la dictadura franquista.

La resta d'expedients que aporten documentació del béns tenen una sanció econòmica. No hi podem establir una relació directa proporcional entre els béns i les multes aplicades per la seua diversitat, ja que trobem béns molt valorats amb sancions petites i al revés. Això pot mostrar l'arbitrarietat de la justícia franquista, que no seguia una norma per a tots els inculpats. Serveix d'exemple el cas de Vicent Casalta, amb una estimació del seu béns valorada en 200.000 pessetes que rep una sanció de 750 pessetes,

i el cas contrari, d'Antonio Llorens, amb una finca rústica per valor de 3.000 pessetes amb una sanció per responsabilitats polítiques de 1.500 pessetes.

El procediment on millor es pot veure aquesta injustícia és el que mostrem en el següent document. Bautista Carceller Sanz, natural de Vila-real, de 33 anys i casat, tenia un expedient militar obert amb sentència de trenta anys de reclusió. La seua responsabilitat política, per la qual va ser jutjat, és ser fundador del Partit Comunista (PC) a Vila-real. Els seus béns estan valorats en 2.500 pessetes i en la sentència ha de fer front al pagament de 5.000 pessetes, el doble del valor de les seues possessions. L'arbitrarietat franquista queda palesa, no sols a Vila-real. En altres municipis de Castelló, com ara Sogorb, on també hi ha estudis dels consells de guerra, podem trobar casos contradictoris (Marín, 2010).

Difícilment es pot aconseguir una norma per justificar racionalment les condemnes que s'imposaven. L'explicació històrica que podem donar per a interpretar aquestes dades és la cronologia dels expedients. Els casos més cridaners de les causes obertes a Vila-real per responsabilitats polítiques són de l'any 1939, on l'esperit venjatiu de Franco i el seu Govern és més fort. La relació d'expedients instruïts i les seues sentències entre 1939 i els anys posteriors, així ho demostra. Hi ha molta més proporcionalitat entre les sentències i expedients de 1939 que en la resta d'anys. El primer any, tot just acabada la Guerra el 33% dels expedients acaben amb una sanció econòmica. Les dades no acaben ací, sinó que de les set sancions més fortes que s'apliquen a habitants de Vila-real, quatre es donen en aquest segon semestre de 1939. Són multes de 75.000, de 10.000 i de 5.000 pessetes.

SENTENCIA NÚM. 255

JUZGADO INSTRUCTOR
DE
Castellón de la Plana.
Expediente núm. 372
Rollo núm.
Año 1939.

En la Ciudad de Valencia a treinta
de Diciembre de mil nove-
cientos treinta y nueve. Año de la Victoria.

Visto ante este Tribunal Regional
de Responsabilidades Políticas el
presente expediente, seguido por el
Juzgado Instructor de Castellón.

SEÑORES:
D. Luis Torres Martínez-P. Supl.
D. Francisco Bonilla Huguet-Vocal
D. Jose Mª Zumalacarregui Prats "

contra BAUTISTA GARCILLER SANZ, 33 años,
casado, labrador, natural y vecino de
Villarreal.

1.º RESULTANDO: Que el citado expedientado fué condenado por Con-
sejo de Guerra celebrado en Castellón el día cuatro de Julio últi-
mo a la pena de treinta años de reclusión como autor de un delito
de Adhesión a la Rebelión; Que posee bienes valorados en dos mil
quinientas pesetas aproximadamente según su declaración jurada,
ascendiendo las deudas a ocho mil quinientas pesetas; Que tiene
dos hijos menores de su matrimonio.--Hechos probados.

2.º RESULTANDO: Que seguido el procedimiento por todos sus trámites
legales y evacuado el de instrucción a que se contrae el ar-
tículo cincuenta y cinco de la Ley de Responsabilidades Polí-
ticas de nueve de Febrero de 1939, se acordó poner de manifiesto
los autos en Secretaría por término de tres días, a los fines
de lo dispuesto en el apartado d) del mismo artículo,

Y siendo Ponente el Sr. Vocal funcionario de la Carrera Judicial
1.º CONSIDERANDO: Que los hechos que se declaran probados en el pri-
mer Resultando, constituyen el caso previsto en el apartado a)
del artículo cuarto de la referida Ley de
Responsabilidades Políticas.

2.º CONSIDERANDO: Que de los expresados hechos es responsable en concepto de autor el encartado BAUTISTA CARCELLER SANZ.
y por lo tanto quedan sujeto a las sanciones que con arreglo a lo prevenido en el artículo octavo y siguientes de la misma Ley puedan imponérsele con todas sus consecuencias.

3.º CONSIDERANDO: Que de conformidad a lo dispuesto en el artículo trece y dada la naturaleza y alcance de los hechos que se estiman probados, merecen al Tribunal la calificación de muy grave.

4.º CONSIDERANDO: Que en la realización de estos hechos no ha concurrido ninguna circunstancia modificativa de responsabilidad.

vistos los artículos citados y los 10, 17, 26, 38 y 55 de la Ley y demás concordantes.

FALLAMOS. Que debemos declarar y declaramos incurso en responsabilidad política como comprendido en el apartado a) del artículo cuarto de la Ley de 9 de Febrero de 1939 al encartado BAUTISTA CARCELLER SANZ.
Y en su consecuencia le condenamos a la sanción de cinco mil pesetas.

Así por esta nuestra sentencia definitivamente juzgando lo pronunciamos, mandamos y firmamos.-Expidase los testimonios prevenidos en la Ley.

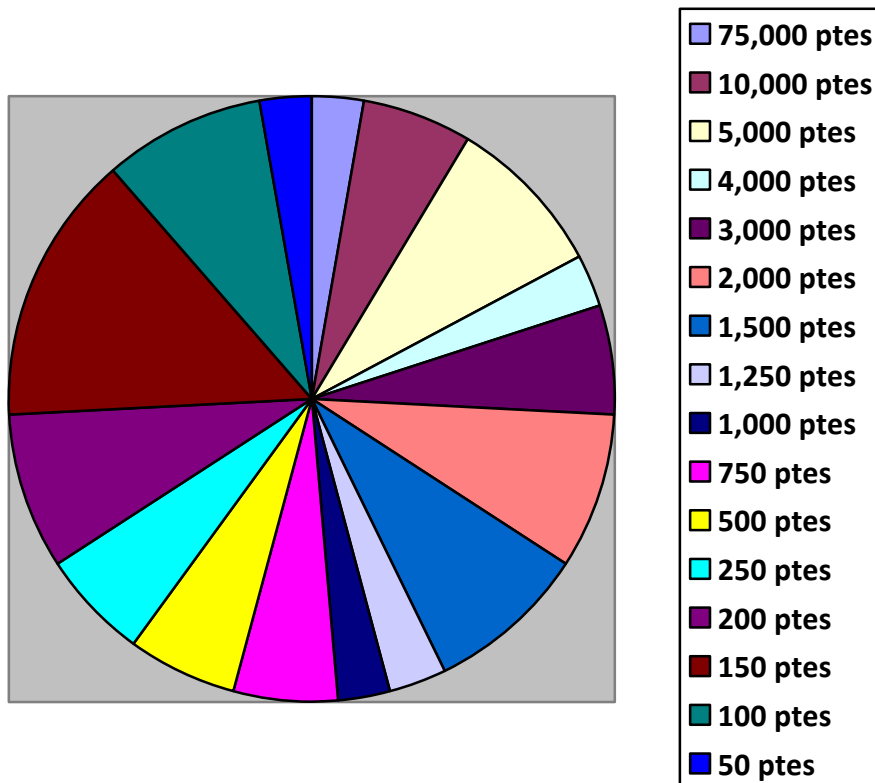
Mariano de Arment *Puis Tons* *L. M. h...*

PUBLICACION. Leída y publicada fué la anterior sentencia, el día de su fecha por el Sr. Magistrado Ponente, estando celebrando audiencia pública con mi asistencia. Doy fé.

Mariano de Arment

DOCUMENT 26. Sentència de Bautista Carceller Sanz, on s'expressa la condemna militar i la sanció econòmica per responsabilitats polítiques. Font: AHPCS. Caixa 10068

GRAFIC 9. SENTÈNCIES AMB SANCIO ECONOMICA DE RESPONSABILITATS POLÍTIQUES

Fons documental: Expedients de Responsabilitats Polítiques.AHPCS. Elaboració pròpia

5.5. Afectats per la Llei. Estudis de cas

En aquest punt, per finalitzar l'anàlisi dels expedients de responsabilitats polítiques, hem considerat oportú mostrar alguns dels procediments complets del veïns de Vil-real. A banda de les referències mostrades, aquest resum de les instruccions realitzades

contra civils de la localitat ens ajudarà a acabar de donar-li forma i contingut al nostre estudi.

BAUTISTA CARCELLER SANZ

L'expedient de Bautista Carceller és dels primer que s'instrueix en Vila-real. Una vegada finalitzada la Guerra, comença la repressió franquista contra els vençuts. Concretament, l'expedient s'inicia el 17 d'octubre de 1939. La durada de la instrucció és curta, tan sols quatre mesos. En aquest breu temps es fan totes les gestions judicials pertinents per condemnar l'acusat. Realment es tracta d'un període molt breu en el món judicial, més encara si tenim en compte el valor de la sentència.

El jutge que realitza la instrucció és Gabriel Castro, en el Tribunal Regional de Castelló. L'expedient 372 d'aquest Tribunal consta de 28 pàgines. La primera gran diferència amb els judicis militars, on l'extensió era molt més nombrosa.

2.500 Ptas.
AÑO 1939

PLAZA DE CASTELLÓN

226

(11) 65
Manifiesto reunid. Juzgado Civ.

Juzgado Instructor de Responsabilidades Políticas de Castellón

*Adhesión a la rebelión = 30 años
Mens. 2500 pts = condena 6.000.
Comodo = 7 hijos*

EXPEDIENTE N.º 372

ENCARTADO: *Bautista Carceller Sanz*

Fecha del inicio *17 Octubre 1939*

Terminaron las actuaciones *14 Diciembre 1939*

Juez Instructor
Benigno P. de Infantería
*D. Gabriel Costa el Marcos***Secretario**
Brigada de Infantería
D. Rafael Bover Vaquer

Imp. - 204 de J. Arangaz - Castellón

DOCUMENT 27. Portada de l'expedient de responsabilitats polítiques de Bautista Carceller Sanz. Fons documental: AHPCS. Caixa 10068

Les primeres instruccions que realitza el jutge són a partir de les resolucions emeses pel Tribunal Militar, qui envia aquestes al jutge perquè les considere en el seu judici. La pena imposada en el judici sumaríssim és de 30 anys de reclusió major per un delictes de adhesió a la rebel·lió. Els fets pels quals és acusat són: ser fundador del PC, on va exercir de secretari i haver ingressat voluntari en l'exercit republicà, on va ocupar el

càrrec de delegat polític, autoritzant requisar una màquina d'escriure del banc d'estalvis de la Vall d'Uixó.

Una vegada iniciada la instrucció de l'expedient el jutge demana i rep els escrits de les autoritats locals de Vila-real. El jutge sol·licita informes de les seues possessions en el municipi. Tant l'Església com l'alcaldia, signat per Pascual Renau, i la Guàrdia Civil, signat per Pascual Ortuño, remeten els seus informes. Tots tres coincideixen en les possessions de l'incoat. El mateix Bautista, des de la presó provincial de Castelló, envia un escrit redactat i signat per ell mateix on reconeix els seus béns. Pràcticament tots parlen de les mateixes finques rústiques. Encara que Bautista apunta el valor de la seua finca d'una fanecada situada en la partida de la Pinella, valorada en 2.500 pessetes. Al mateix temps, també vol fer constar el deute adquirit amb Pascual Balaguer de 8.500 pessetes. Totes aquestes puntualitzacions pareix ser que van encaminades a demanar clemència a les autoritats franquistes. L'escàs valor de la finca més l'abundant deute són un intent de reduir la pena. A més, declara tenir dos fills al seu càrrec i la seua dona no té béns al seu nom.

Nº 1487/10
Jefe Instructor Provincial de Res-
ponsabilidades Políticas
Castellón

Declaración jurada que Bautista
Celler Sanz hace estando recluido en
Prisión Provincial de Castellón, en
contestación al Oficio de ese Juzgado
de por el Sr Director le fue leído.
Que posee una hanejada de huerto
la partida Pinello, riego Pozo Balsa
e Insa. Valorado en 2500 Ptas.
Que mi esposa Concepción Ferrer Sabut
no posee nada
Que no tengo nada de terceros
Que adeuda 2500 pesetas a Pascual
Blázquez de Villanueva y Cajas
de Ahorro y Cajas de Pensiones, Barriada.
Que tengo dos hijos
Dios que los ayude a ser muchos años
Castellón 20 Octubre de 1939
Año de la Victoria
Bautista Carceller

DOCUMENT 28. Declaració jurada de Bautista Carceller on exposa els seus béns i deutes en el moment del procediment. Fons documental: AHPCS. Caixa 10068

El següent pas, una vegada realitzades tots aquests esbrinaments és el resumen que envien al Tribunal Provincial de València. És el pas previ a la sentència. No hi aporta documentació nova, simplement recalca el que hi ha en els escrits anteriors per a procedir a la resolució anterior a la sentència ferma. En aquest cas, Bautista Carceller Sanz és condemnat pel judici militar amb la pena imposada i el pagament de 5.000 pessetes. La comunicació de la sentències serà la que la donarà per definitiva, ja que disposarà de vint dies per a fer un escrit de defensa, cosa que el nostre protagonista rebutja. Sembla que hi va haver una confusió en la seua localització, ja que en primer moment remetien la sentència a Castelló, però l'acusat havia sigut traslladat a Sant Miquel dels Reis (València).

Tot això passa pràcticament en quatre mesos. Bautista Carceller, a més de tenir una condemna de trenta anys de reclusió major, ha de fer front a una sanció econòmica elevada. Recordem que el valor de la seua finca, que tampoc podia vendre, era de 2.500 pessetes, i tenia un deute de 8.500 pessetes. La situació familiar amb dos fills, la dona sens cap tipus d'ingrés i Baustista a la presó de València, no faciliten les condicions de vida. El feixisme espanyol aconsegueix així el que pretén, desnodrir als seus enemics.

La reforma de 1942, tanca l'expedient i el declara per arxivat. La nota del fiscal diu així:

«Que siendo inferior a 25.000 ptas. el valor de los bienes del condenado Baustista Carceller, procede, a favor de las disposiciones citadas, en la providencia de traslado, acuerdo el archivo de este expediente nº372 y publicados los oportunos edictos».

Castellón 15-11-1943

MANUEL SEGUNDO EIXEA VILAR

L'expedient contra Miguel Segundo Eixea Vilar és un clar exemple de les humiliacions franquistes. Miguel Eixea, veí de Vila-real, va defensar la República en el camp de batalla. En el seu judici militar va ser acusat de rebel·lió militar. La gran paradoxa del discurs franquista. Qui defensava el govern democràtic establert al febrer de 1936, estava alçant-se contra el falangistes espanyols i lluitant contra el colp d'Estat. El delictes d'Eixea va ser participar en l'exèrcit republicà; formar part d'un batalló que va anar cap a Madrid i participar en la batalla de Guadarrama enrolat en la Columna Riquelme. Consta com a afiliat al PC. Totes aquests fets són els que sentencien a l'acusat a pena de mort per judici sumaríssim militar.

IMATGE 21. Manuel Segundo Eixea Vilar en l'uniforme militar. Fons documental: AMV

Manuel Segundo Eixea va ser executat l'11 de novembre de 1939 en el camp de tir de Paterna (Gil, 1999). Encara que ja no podia fer front al moviment franquista, se li obri expedient de responsabilitats polítiques. L'expedient, numero 2033, s'inicia al gener de 1940, i el 15 de febrer del mateix any es dona per finalitzat. La seua defunció no canvia el procediment. Tan sols podríem dir que influeix en la seua durada, ja que tal com hem pogut deduir, va ser de poc més d'un mes.

L'expedient s'inicia quan es remet el resum del procediment sumaríssim. En aquest moment, a petició del Tribunal Nacional, s'incoa Manuel Segundo Eixea. El jutge instructor, Víctor Núñez Escalona, demana igualment els informes de béns de l'acusat. Els escrits presentats per les diferents administracions locals de Vila-real afirmen la possessió de dues cases i vuit finques rústiques repartides en diferents partides: Madrigal, Solades i Carinyena. El valor que li donen a aquestes és de 91.000 pessetes. La declaració jurada per part de l'inculpat o dels seus descendents no es produeix. Manuel Segundo era solter sense família directa reconeguda. El seu procés acaba en la sentència de responsabilitats polítiques per 75.000 pessetes. És la sanció econòmica més elevada de Vila-real. El Tribunal imposa aquesta exemplar i altíssima sanció a un

exmilitar republicà que va defensar l'ordre democràtic i ja havia sigut condemnat a mort i executat.

L'única familiar que reconeix el Tribunal Regional es María Garcia Eixea Pitarch. Es tracta d'una neboda que estava resident en el convent de les germanes de la Consolació de Castelló. Era un col·legi de monges, la Casa de Beneficència de Castelló sota l'empara de la Diputació de Castelló. Aquesta monja rep la notificació de la multa del seu oncle i és la que se n'ha de fer càrrec. Des d'aquest moment, el compliment de l'expedient de Manuel Segundo Eixea versa sobre els diferents intents de la seua neboda d'eximir el pagament de la multa. Per a la seua defensa utilitza el servei de l'advocat de Vila-real Jaime Fabra Dolç, que basa la seua defensa en dos aspectes fonamentals. Per un costat, la confirmació de les diferents forces de Castelló, on certifiquen la condició de María Gracia Eixea, confirmat la seua bona conducta dins el col·legi de monges. De fet, feia més de cinquanta anys que es dedicava a la religió. Remeten escrits favorables: la Guàrdia Civil, la FET-JONS, el president de la Diputació, el director de la Casa Provincial de Beneficència, Ramón Aymerich, l'alcalde de Castelló, Vicente Traver i l'arxipreste de Castelló. L'altre punt de defensa que vol fer servir l'advocat està basat en l'article 15, paràgraf 2n, de la Llei de Responsabilitats Polítiques, on s'eximeixen les persones que han mostrat el seu suport a Franco.

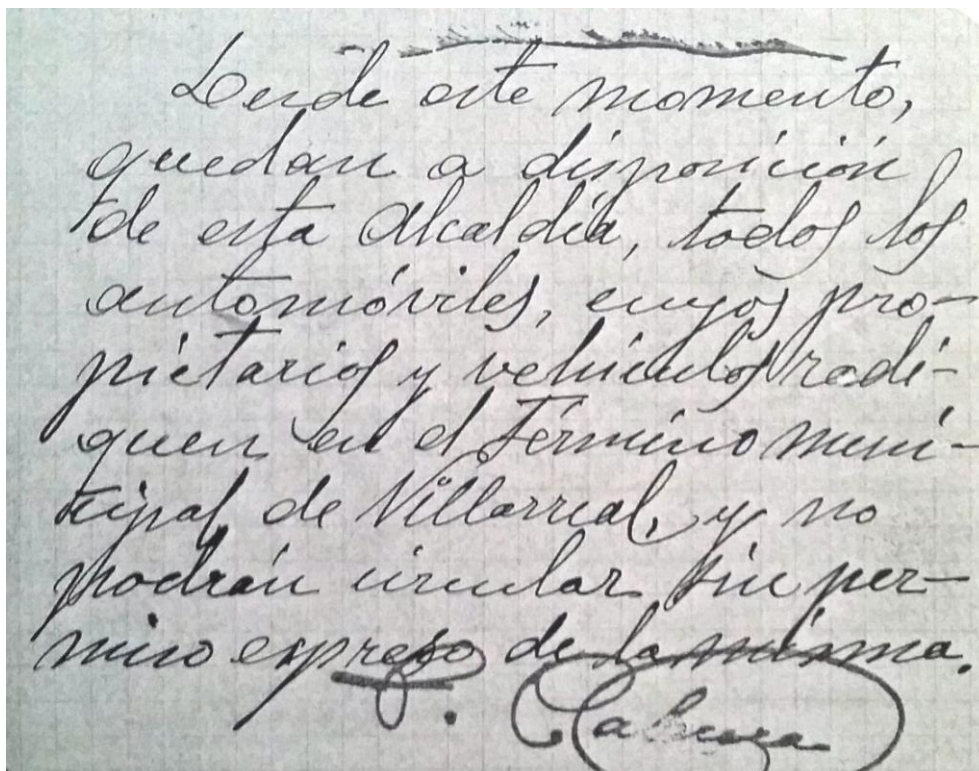
La primera instància per evitar el pagament de l'elevada sanció imposada al seu oncle és rebutjada per el Tribunal Regional. En segona instància, torna a recórrer davant el Tribunal Nacional, que en 1944 accepta l'anul·lació de la pena. Durant aquest temps María Gracia Eixea mor a Castelló per una hemorràgia cerebral. En el Registre Civil la seua mort data del 25 de març de 1942. No mai podrem saber si la justícia franquista va acceptar l'anul·lació de la pena per convicció o perquè no hi havia qui poguera fer front a aquesta. El que sí que podem afirmar és que es tracta d'un dels expedients més durs i realistes de les formes franquistes a Vila-real. Van intentar humiliar i reduir socialment un càrrec de l'exercit republicà, tant amb la pena de mort i la seua execució per judici militar, com amb la sanció econòmica imposada per responsabilitats polítiques. A més, van intentar aplicar la sanció fins i tot a una familiar no legítima i de profunda convicció catòlica.

PASCUAL CABRERA CREMADES

Un altre represaliat significatiu dels afectats a Vila-real per la justícia franquista va ser Pascual Cabrera Cremades. El seu cas és rellevant per tractar-se d'un alcalde republicà. Les elits polítiques del període republicà van ser molt perseguides, com demostra aquest cas.

Igual que en altres casos, Pascual pateix en primera instància un judici sumaríssim. El seu expedient de responsabilitats polítiques s'inicia el 18 de desembre de 1941. Amb numero 6961, el jutge instructor del seu cas, Víctor Núñez Escalona, inicia les accions legals contra l'exalcalde. Els fets que li atribueixen a Pascual Cabrera estan relacionats amb la seua vinculació política amb el Front Popular. Com recull el document remès per la justícia militar, va ser des de febrer de 1936 president de la Gestora Municipal. Els falangistes el consideren ideòleg de la revolució pels discursos de llançava des de l'Ajuntament. Les seues idees, segons els franquistes, van influir molt en la crema de les esglésies, registres, detencions i assassinats, de veïns defensors del moviment franquista.

El consell de guerra sumaríssim contra Pascual Cabrera dictamina pena de mort a «garrote vil» contra l'acusat. De fet, al moment de l'obertura d'expedient en 1941 ja havia estat executat.

Desde este momento,
quedan a disposición
de esta Alcaldía, todos los
automóviles, cuyos pro-
prietarios y vehículos radici-
quen en el Territorio muni-
cipal de Villarreal, y no
podrán circular sin per-
misio expreso de la misma.
Cabrerá

DOCUMENT 29. En l'arxiu de Vila-real hi podem consultar alguns del edictes que l'alcalde Chabrera realitzava com aquest que mostrem sobre la incautació d'automovils. Fons documental: AMV

Malgrat no poder defensar-se de les acusacions ni dels requeriments del Tribunal de Responsabilitats Polítiques, aquest sol·licita a tots els òrgans locals de poder la remissió de les dades econòmiques de l'acusat. Tots coincideixen que Pascual Cabrera va ser executat a Castelló per la justícia militar. La seua família també resideix a la capital, al costat de la plaça de bous. La seua dona, dues filles majors d'edat i un fill de 14 anys, no tenen cap retribució laboral reconeguda. Aquest fet, juntament amb la inexistència de béns, li fa impossible al jutge decretar qualsevol multa econòmica. Cal ressaltar que uns altres dos fills majors d'edat es troben en batallons de treballadors.

Davant tal situació, és evident que la família de Pascual, després de la seua mort va quedar totalment desestructurada. El cap de família mort, la dona i filles sense treball reconegut, el fill menor sense pare, i amb els germans majors en un batalló de

treballadors, sofrint la repressió interior. A tot això, hem d'unir que Pascual, de 51 anys, havia treballat d'espardenyer, per la qual cosa els seus estalvis no devien ser quantiosos.

Com podem observar, estem davant un clar cas de repressió física i econòmica. L'expedient es tanca el 14 de febrer de 1941 amb el sobreseïment de la causa.

CARLOS VILAR COSTA i JOSÉ MARÍA SEGLAR TRAVER

Uns altres dos exemples diferents als anteriors que podem trobar a Vila-real són els de Carlos Vilar Costa i José María Seglar Traver, que han sigut estudiats per Josep Miralles. Ambdues persones van ser castigades amb la pena de desterrament de la seua localitat. La causa de què els acusa el Governador Civil és per realitzar un acte polític a l'octubre de 1943 a l'ermita de la Mare de Déu de Gràcia. Va ser un acte de tres-centes o quatre-centes persones on es van tractar temes de la política del moment. El Governador va decidir sobre aquest acte resolent de la següent forma:

Habiendo llegado a conocimiento de mi autoridad de que con la apariencia de un respetable acto religioso ha organizado un acto político, hechos que no estoy dispuesto a consentir [...] he resuelto [...] decretar la de expulsión de Vd. De esta localidad a mas de CINCUENTA kilómetros [...] debiendo abandonar la población en un plazo no superior a cinco días.

Els carlistes, més lluny del que es pot pensar per participar en el bàndol franquista van ser derrotats en el camp dels vençuts. Segurament en menor mesura que els partidaris d'esquerres com hem pogut corroborar en aquest cas de Vila-real. Carlos Vilar se'n va anar a Benicarló. José María Traver passà el seu desterrament a Torrehermosa (Ciudad Real). Tots dos van ser acusats per protagonitzar un acte polític en temps del franquisme (Miralles: 2009: 681).

5.6. Anàlisi dels expedients de Responsabilitats Polítiques incoats en Vila-real

NOM ABAD SALES, VICENTE
CAIXA 10093
DATA 15/02/1940
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS DEFUNCIÓ EN 1934. SENSE HERÈNCIA.

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM ADELL BELTRAN, VICENTA
CAIXA 11098
DATA
PROCEDÈNCIA P
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT. LLIBERTAT DEFINTIVA. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM	AGUILLELLA GARCIA, ENRIQUE
CAIXA	19635
DATA	
PROCEDÈNCIA	
EDAT	
ESTAT CIVIL	
PROFESSION	
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM	AGUILLEIRO GINER, PASCUAL
CAIXA	10090
DATA	11/02/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	59
ESTAT CIVIL	C
PROFESSION	INDUSTRIAL
FILIACIÓ I FETS	FUNDADOR DEL PARTIT SOCILISTA EN VILA-REAL

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA ABSOLT

BENS BENS PER VALOR DE 75.000 PTES.

MULTA

NOM ALBELLA CABEDO, JOSE
CAIXA 10091
DATA 24/02/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 57
ESTAT CIVIL C
PROFESSION INDUSTRIAL
FILIACIÓ I FETS JOVENTUT SOCIALISTA UNIFICADA.

ACUSACIÓ BONA CONDUCTA

CONDEMNNA INHABILITACIÓ POLÍTICA DURANT 3 ANYS.

BENS INDUSTRIA DE SERRERIA DE FUSTA PER CAIXES DE TARONJA

MULTA PAGAMENT DE 150 PTES.

NOM ALBIOL CASTELL, LUIS
CAIXA 10128
DATA 24/01/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 51
ESTAT CIVIL C
PROFESSION FERROVIARI
FILIACIÓ I FETS MEMBRE DE LA CNT I COMUNISTA. VA FORMAR PART DEL COMITÈ.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA SOBREÏMENT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM ALMELA ORTELLS, ANTONIO
CAIXA 10130
DATA 14/05/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 50
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ MECÀNIC
FILIACIÓ I FETS VA PASSAR DE SER CARLISTA I CATÒLIC A SER DEL PARTIT SOCIALISTA I ANTICATÒLIC. PARTICIPA EN LA CREMÀ DE CONVENTS.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA 12 ANY DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS FINCA RÚSTICA PER VALOR DE 2.200 PTES

MULTA

NOM AMELA NACHER, BAUTISTA
CAIXA 10091
DATA 24/02/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 52
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS AFILIAT AL PRR I DESPRÉS A LA UGT. FEIA PROPAGANDA A FAVOR DE LA REPÚBLICA I CONTRA LA RELIGIÓ.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA INHABILITACIÓ POLÍTICA DURANT 3 ANYS.

BENS BENS PER VALOR DE 7.000 PTES

MULTA PAGAMENT DE 150 PTES

NOM AMOROS NICOLAS, PASCUAL
CAIXA 10128
DATA 15/02/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 30
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS DE LA CNT I COMUNISTA. CONTRARI AL MOVIMENT. FUGITIU

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM AMOROS SAN NICOLAS
CAIXA 19635
DATA
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 29
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS AFILIAT UGT

ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT DEL COMITÈ. VOLUNTARI EN EL EXERCIT REPUBLICÀ. INCENDI DE S. PASQUAL.

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM	AMPOSTA CABANES, PASCUAL
CAIXA	10128
DATA	15/02/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	41
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	ESPARDENYER
FILIACIÓ I FETS	DE LA CNT I COMUNISTA. CONTRARI AL MOVIMENT. FUGITIU

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	ANDRES GIRONA, PASCUAL
CAIXA	10096
DATA	20/03/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	51
ESTAT CIVIL	
PROFESSIÓ	JORNALER
FILIACIÓ I FETS	SOCIALISTA DE LA UGT. VA FUGIR.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈIMENT.

BENS BENS PER VALOR DE 5.000 PTES.

MULTA

NOM ARNAL MEZQUITA, PASCUAL
CAIXA 10163
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNNA

BENS

MULTA

NOM ARRUFAT CORTES, JOSE
CAIXA 10090
DATA 15/02/1940
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 50
ESTAT CIVIL C
PROFESSION INDUSTRIAL
FILIACIÓ I FETS CONSIDERAT PER ELS MILITARS FRANQUISTES COM UN DELS MÉS PERILLOSOS CONTRA EL MOVIMENT.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ

CONDEMNNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM ARSIS BROCH, MIGUEL
CAIXA 10090
DATA 14/02/1940
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 39
ESTAT CIVIL C
PROFESSION LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS AFILIAT A UGT VA ESTAR EN EL COMITÈ D'INCAUTACIONS I HISENDA.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ

CONDEMNNA SOBRESÈIMENT.

BENS

MULTA

NOM ASENCIO REVERTER, JULIAN
CAIXA 10087
DATA 26/07/1940
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 29
ESTAT CIVIL S
PROFESSION LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS JOVENTUT SOCILISTA DIRIGENT. PARTICIPA EN TOTS ELS ACTES DELICTIUS DE L'ESTIU DE 1936.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNNA SOBRESÈIMENT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM ASENCIO SEGLAR, PASCUAL
CAIXA 11115
DATA 13/04/1944
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 37
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS ARMAT A SERVEI DEL COMITÈ, EXÈRCIT ROIG, SERGENT DE CARABINERS

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 12 ANYS I 1 DIA.SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM ASENSI GUISO, JOSE
CAIXA 10132
DATA 15/05/1941
PROCEDÈNCIA FP
EDAT 51
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS DELATOR DE PERSONES DE DRETES. FEIA PASSEJOs PER ELS CARRERS DE LA CIUTAT BUSCAN FALANGISTES.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 20 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS BENS PER VALOR DE 3.500 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 250 PTES.

NOM AUGUSTO BECHER, ALEJANDRO
CAIXA 11115
DATA 31/05/1944
PROCEDÈNCIA FRANKFURT
EDAT 44
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ MECÀNIC
FILIACIÓ I FETS VA FORMAR PART DE LES BRIGADES INTERNACIONALES. DETINGUT EN LA FRONTERA

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNNA 12 ANYS I 1 DIA. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM AVELLANO MIRO, JOSE
CAIXA 10096
DATA 23/08/1944
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS MILICIÀ ARMAT. BRIGADA MÒBIL.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA 12 ANYS. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM BALAGUER DIAGO, ANGELA
CAIXA 10096
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 55
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAVORS
FILIACIÓ I FETS FAMILIA MOLT DESTACA MARXISTA. DIRIGENT DE LA UGT.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM BALAGUER ORTIZ, ENRIQUE
CAIXA 19625
DATA 29/01/1940
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS EL VAN CRIDAR A FILES I LI VAN MATAR A DOS GERMANS

ACUSACIÓ

CONDEMNA LLIBERTAT SENSE PENA. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM BALLESTER CARDA, EMILIO
CAIXA 10144
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT 30
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIO I FETS CNT. VOLUNTARI EN L'EXERCIT REPUBLICA. FUGITIVA.

ACUSACIO

CONDEMNNA SOBRESÈIMENT.

BENS NO TEN BENS.

MULTA

NOM BALLESTER CLARAMONTE, VICENTE
CAIXA 11098
DATA 10/12/1941
PROCEDÈNCIA P
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIO I FETS

ACUSACIO

CONDEMNNA LLIBERTAT SENSE PENA. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM BALLESTER RUBERT, VICENTE
CAIXA 10109
DATA 15/02/1941
PROCEDÈNCIA
EDAT 23
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS COLUMNA ORTEGA. ASSASÍ. NO ES CONEIX LA SEUA LOCALITZACIÓ.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT

BENS

MULTA

NOM BASIERO MOLES, BAUSTISTA
CAIXA 11115
DATA 20/05/1944
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 43
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ESPARDENYER
FILIACIÓ I FETS FUNDADOR DE LA UGT

ACUSACIÓ SECCIÓ D'ESPARDENYERS. COAUTOR DE TOT EL QUE SUCCEI EN LA CIUTAT

CONDEMNA RECLUSIÓ MAJOR. INHABILITACIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM BATALLA LAPORTA, JOSE
CAIXA 11115
DATA 30/10/1944
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 29
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ PANADER
FILIACIÓ I FETS UGT DE PANADERS. ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA RECLUSIÓ MAJOR. INHABILITACIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM BATALLA LAPUERTA, ENRIQUE
CAIXA 10093
DATA 14/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 37
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ PANADER
FILIACIÓ I FETS MEMBRE DE LA UGT. SENSE CONDUCTA POLÍTICA.

ACUSACIÓ

CONDEMNA ABSOLT

BENS BENS PER 44.500 PTES.

MULTA

NOM	BATALLA LLOP, BAUSTISTA
CAIXA	10090
DATA	15/02/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	55
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	FUSTER
FILIACIÓ I FETS	CONSIDERAT INDIFERENT EN POLÍTICA I RELIGIÓ.

ACUSACIÓ

CONDEMNA	ABSOLT
-----------------	--------

BENS	BENS PER VALOR DE 11.000 PTES.
-------------	--------------------------------

MULTA

NOM	BATALLA MORENO, ELIAS
CAIXA	10090
DATA	23/08/1944
PROCEDÈNCIA	
EDAT	
ESTAT CIVIL	
PROFESSIÓ	
FILIACIÓ I FETS	NO REP ACUSACIONS

ACUSACIÓ

CONDEMNA	ABSOLT. SUMARÍSSIM OBERT.
-----------------	---------------------------

BENS

MULTA

NOM BAUTISTA FERRER, SILVERIO
CAIXA 19625
DATA 10/10/1941
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESIMIENT. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM BELAIRE MUNDINA, BAUTISTA
CAIXA 11115
DATA 30/03/1944
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 39
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ASERRADOR
FILIACIÓ I FETS MEMBRE DE LA UGT.

ACUSACIÓ CONTROL DE LA TXECA. VIGILANT DEL MUNICIPI.

CONDEMNA 12 ANYS I 1 DIA. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM **BELLMUNT DELLA, JOSÉ**
CAIXA 10093
DATA 14/02/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 31
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS VA MORIR ABANS DE L'OCUPACIÓ DE VILA-REAL. VOLUNTARI EN EL EXÈRCIT REPUBLICÀ.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈIMENT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM **BELLMUNT NEBOT, DOMINGO**
CAIXA 10163
DATA
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 22
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ METAL-LÚRGIC
FILIACIÓ I FETS UGT. DELEGAT POLÍTIC DEL SINDICAT.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM BELTRAN FORTUÑO, BENJAMIN
CAIXA 10103
DATA 28/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 59
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ EXPORTADOR FRUITES
FILIACIÓ I FETS MEMBRE I.R. I UGT.APROFITA LA SEUA POSICIÓ PER GUANYAR DINERS EN EL COMERÇ DE LA FRUITA.

ACUSACIÓ 1 ANY RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

CONDEMNA AUXILI A LA REBEL·LIÓ

BENS BENS PER VALOR DE 502.00 PTES. (CAPITAL I FINQUES)

MULTA PAGAMENT DE 1.000 PTES.

NOM BELTRAN LLOP, BAUSTISTA
CAIXA 10091
DATA 15/02/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 47
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS AFILITAR A UNIÓ REPUBLICANA I UGT. DE CONDUCTA CONTRÀRIA AL MOVIMENT

ACUSACIÓ

CONDEMNA ABSOLT.

BENS BENS PER VALOR DE 5.000 PTES (INCLUITS ELS DE LA DONA)

MULTA

NOM BELTRAN LLOPICO, JOSE
CAIXA 10144
DATA 31/01/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 38
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ JORNALER
FILIACIÓ I FETS UGT CONTRARI AL MOVIMENT FALANGISTA

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM BELTRAN MORENO, MANUEL
CAIXA 11031
DATA 11/06/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 22
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS MOVILITZACIÓ I EN LA ESCOLA DE GUERRA. VOLUNTARI EN L'EXÈRCIT.

ACUSACIÓ DELEGAT POLÍTIC DE COMPANYYI EN L'EXÈRCIT

CONDEMNA ABSOLT. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM	BENEDICTO SANCHO, VICENTE
CAIXA	10093
DATA	11/02/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	45
ESTAT CIVIL	C
PROFESSION	OBRER
FILIACIÓ I FETS	SOCIALISTA RECONEGUT. ACUSAT DE PERSEGUIR ALS FEIXISTES.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA	SOBRESÈIMENT
------------------	--------------

BENS	BENS PER VALOR DE 7.000 PTES
-------------	------------------------------

MULTA

NOM	BENLLOCH PORTOLES, JOSE
CAIXA	10086
DATA	27/02/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	45
ESTAT CIVIL	C
PROFESSION	MESTRE
FILIACIÓ I FETS	MESTRE NACIONAL. VA SER DETÉS PEL COMITÈ.

ACUSACIÓ	BONA CONDUCTA
-----------------	---------------

CONDEMNNA	ABSOLT.
------------------	---------

BENS

MULTA

NOM BERNARD SORIANO, JOSE
CAIXA 10098
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM BERNAT LLOP, JOSE
CAIXA 10105
DATA 05/04/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 33
ESTAT CIVIL
PROFESSION LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS MEMBRE DE LA UGT. PROPAGANDISTA DE LES IDEES MARXISTES.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARRÍSSIM OBERT. EXECUTAT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	BISBAL BUIXENS, ENRIQUE
CAIXA	10145
DATA	12/09/1941
PROCEDÈNCIA	FP
EDAT	34
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	CAMBRER
FILIACIÓ I FETS	PRESENCIA ELS AFUSELLAMENTS DE FALANGISTES. MEMBRE DE I.R.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 12 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBER.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	BONO ALBIOL, PASCUAL
CAIXA	19635
DATA	
PROCEDÈNCIA	
EDAT	
ESTAT CIVIL	
PROFESSIÓ	
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM BONO RAMOS, JOAQUIN
CAIXA 19625
DATA 6/02/194
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNNA SOBRESÈIEMENT. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM BONO RAMOS, PASCUAL
CAIXA 10158
DATA
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 42
ESTAT CIVIL C
PROFESSION EMPLEAT
FILIACIÓ I FETS IDEES ANARQUISTES. NEGOCI DE PROSTITUCIÓ.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS BENS PER VALOR DE 15.000 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 1.500 PTES.

NOM BORRAS FABREGAT, JOSE
CAIXA 19635
DATA 20/05/1940
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 31
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ XÒFER
FILIACIÓ I FETS NO VA INTERVINDRE EN ASESINATS. VA ACABAR PASSANT A L'EXÈRCIT DE FRANCO.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA RECLUSIÓ MENOR. INHABILITACIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM BORT AGULLERO, JOSE
CAIXA 10145
DATA 18/12/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 34
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS I.R. VOLUNTARI EN L'EXÈRCIT.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM BORT BROCH, PASCUAL
CAIXA 10095
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 35
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS NO HI HA CONSTÀNCIA DE LA SEUA LOCALITZACIÓ.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT.

BENS SENSE BENS.

MULTA

NOM BORT SANAHUJA, ROSA
CAIXA 11098
DATA 03/01/1941
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS CONTRÀRIA AL MOVIMENT FRANQUISTA. EXTREMISTA.

ACUSACIÓ PROMOVIA ACTES DELICTIUS.

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM BORT SERRA, JOSE
CAIXA 10094
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 31
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS PRR SENS ACTUACIONS DURANT EL MOVIMENT.

ACUSACIÓ

CONDEMNA MORT DURANT L'EXPEDIENT

BENS BENS PER VALOR DE 55.000 PTES.

MULTA

NOM BROCH BLASCO, BAUSTISTA
CAIXA 10105
DATA 05/04/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS UGT. MILICIÀ QUE REALITZABA REGISTRES I DETENCIONS

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM BROCH BORT, JOSE
CAIXA 10095
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 35
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS UGT. MILICIÀ VOLUNTARI. AUSENT DESDE 1938. FUGITIU. HI HA DECLARACIÓ DE LA MARE.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM BROCH MANRIQUE, ANTONIO
CAIXA 10098
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS MEMBRE DE I.R. MILICIÀ EN PISTOLA, ASESOR DEL COMITÈ I DELATOR

ACUSACIÓ

CONDEMNA DEFUNCIÓ

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM BROCH MANRIQUE, VICENTE
CAIXA 10158
DATA 05/08/1940
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 48
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS PERTANYI A I.R. FOU JUTGE FORÇOSAMENT ENCARA QUE NO ESTAVA AUTORIZAT.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 20 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS BENS PER VALOR DE 17.500 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 5.000 PTES.

NOM CABEDO GARCIA, MIGUEL
CAIXA 11098
DATA 10/12/1941
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS DEFUNCIÓ EN CAUSA OBERTA

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈIMENT. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM CABEDO GIL, VICENTE
CAIXA 10095
DATA 27/02/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 47
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ EMPLEAT
FILIACIÓ I FETS FUNDADOR D I.R. LA DONA TAMBÉ HAVIA MORT

ACUSACIÓ BONA CONDUCTA

CONDEMNA DEFUNCIÓ

BENS BENS PER VALOR DE 12.500 PTES

MULTA PAGAMENT DE 50 PTES.

NOM CABEDO MESEGUER, MANUEL
CAIXA 10095
DATA 11/02/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS FUNDADOR DE I.R. SECRETARI DE L'AJUNTAMENT. HI HA DECLARACIÓ JURADA DE LA DONA (VIUDA)

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÉIMENT

BENS DECLARACIÓ DE LA DONA EN BENS PER VALOR DE 2.000 PTES.

MULTA

NOM CABEDO NEBOT, SALVADOR
CAIXA 10093
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA
EDAT 52
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS DIRIGENT DE I.R. PRESENT EN LA CREMÀ DE CONVENTS. FUGITIU.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT

BENS

MULTA

NOM CABRERA CREMADES, PASCUAL
CAIXA 10146
DATA 18/12/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 49
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ESPARDENYER
FILIACIÓ I FETS ALCALDE DE L'AJUNTAMENT. PORTAVEU DE LA REVOLUCIÓ. PROPAGANDA A FAVOR DEL MARXISME.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	CABRERA PALOMAR, VICENTE
CAIXA	10105
DATA	05/04/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	37
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS	DE LA UGT. CAP DE MILÍCIAS DE L'EXÈRCIT REPUBLICÀ

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	CALDUCH ALMELA, MANUEL
CAIXA	10159
DATA	19/07/1943
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	41
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	FARMACÉUTIC
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ

CONDEMNA INHABILITACIÓ PER CÀRRECS PÚBLICS.

BENS BENS PER VALOR DE 75.000 PTES.

MULTA

NOM CANDAO GIL, VICENTE
CAIXA 11115
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM CAPELLA SABORIT, BAUTISTA
CAIXA 11115
DATA 15/04/1943
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 19
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS AFILITAT A LA UGT. ESPIONATGE DE LES TROPES DE FRANCO. VA PARTICIPAR EN ELS SAQUEIG DE L'ESGLÉSIA DE LES ALQUERIES.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ . SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM	CAPELLA VICENT, JOSE
CAIXA	10105
DATA	26/03/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	34
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS	ERA DE LA UGT. EN LA GUERRA VA SER MILICIÀ ARMAT.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	CAPELLA VIVES, SERAFIN
CAIXA	10161
DATA	
PROCEDÈNCIA	
EDAT	
ESTAT CIVIL	
PROFESSIÓ	
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM CAPELLA VIVES, SERAFIN
CAIXA 10161
DATA 1945
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 35
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS UGT. FUGITIU

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM CARCELLER SANZ, BAUTISTA
CAIXA 10068
DATA 17/07/1939
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 33
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS FUNDADOR DEL PARTIT COMUNISTA. VA PARTICIPAR EN L'EXÈRCIT REPUBLICÀ.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS UNA FINCA URBANA EN UN LIQUIT DE 26 PTES. CONTRIBUTIÓ DE 5 PTES I ALTRA RÚSTICA DE 9 AREES I 35 CENTIAREES EN UN LIQUIT DE 35 PTES I CONTRIBUTIÓ DE 6 PTES. BENS VALORATS EN 2.500 PTES.

MULTA 5 000 PTES. ACABA EN 1943 LLIBERACIÓ DELS SEUS BENS.

NOM CARCELLER SANZ, SANTIAGO
CAIXA 10096
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS REGIDOR DE L'AJUNTAMENT. DIRIGENT COMUNISTA I ANARQUISTA. FUGITIU.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT

BENS BENS EN VALOR DE 15.000 PTES. DECLARACIÓ DE LA DONA.

MULTA

NOM CARDA LOPEZ, BLAS
CAIXA 10133
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM	CARDA LÓPEZ, BLAS
CAIXA	10133
DATA	15/07/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	42
ESTAT CIVIL	V
PROFESSIÓ	LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS	PERSONA DE CONFIANÇA DEL COMITÉ I DE LA BRIGADA MÒBIL. UGT

ACUSACIÓ

CONDEMNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS

MULTA

NOM	CARDA MESEGUER, CONSTANTINO
CAIXA	10099
DATA	21/03/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	COMERCIANT FRUITES
FILIACIÓ I FETS	DIRECTIU DE I.R. MEMBRE DE LA CNT. DELATOR DE FALANGISTES

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS NO TÉ BENS

MULTA

NOM	CARDA PERIS, ENRIQUE
CAIXA	10144
DATA	13/02/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	28
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	MECÀNIC
FILIACIÓ I FETS	UGT. CONTRARI AL MOVIMENT FALANGISTA

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT.

BENS

MULTA

NOM	CARDA PERIS, MANUEL
CAIXA	11115
DATA	
PROCEDÈNCIA	
EDAT	
ESTAT CIVIL	
PROFESSIÓ	
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM	CARDA PUIG,MANUEL
CAIXA	10097
DATA	20/03/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	34
ESTAT CIVIL	
PROFESSIÓ	
FILIACIÓ I FETS	ANARQUISTA MILICIÀ.

ACUSACIÓ

CONDEMNA	SOBRESEÏMENT
-----------------	--------------

BENS	NO TÉ BENS
-------------	------------

MULTA

NOM	CARDA USÓ, PASCUAL
CAIXA	10087
DATA	25/02/1943
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	36
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	OBREER
FILIACIÓ I FETS	AFILIAT A LA UGT.

ACUSACIÓ

CONDEMNA	20 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.
-----------------	--

BENS	NO TÉ BENS.
-------------	-------------

MULTA

NOM CASALTA CARDA, VICENTE
CAIXA 10093
DATA 27/02/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 45
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS DE I.R. AFILIAT A LA UGT SECCIÓ OBRERS EN LA QUAL VA SER DIRECTIU.

ACUSACIÓ

CONDEMNA INHABILITACIÓ PER CÀRRECS POLÍTICS. DURANT TRES ANYS

BENS BENS PER VALOR DE 10.000 PTES

MULTA PAGAMENT DE 100 PTES.

NOM CASALTA CERDA, BLAS
CAIXA 11115
DATA 21/11/1939
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 33
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ MECÀNIC
FILIACIÓ I FETS PARTIT COMUNISTA. VA PARTICIPAR EN LES ACTES CONTRA L'ESGLÈSIA. EXÈRCIT REPUBLICÀ. VA INTENTAR EMBARCAR EN ALACANT.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA PENA DE MORT. COMMUTADA PER FRANCO. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM CASALTA MORENO, BLAS
CAIXA 10097
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS ANARQUISTA. FUGITIU.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA SOBRESÈIMENT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM CASINOS SOGUES, JOSE
CAIXA 10144
DATA 08/02/1941
PROCEDÈNCIA P
EDAT 38
ESTAT CIVIL C
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS UGT I COMUNISTA. VOCAL DEL COMITÈ. FUGITIU.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA SOBRESÈIMENT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	CENTELLES GARCIA, ROGELIO
CAIXA	10159
DATA	23/09/1941
PROCEDÈNCIA	P
EDAT	26
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	JORNALER
FILIACIÓ I FETS	CNT. VOLUNTARI EN L'EXÈRCIT REPUBLICÀ.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	CERCOS CARDA, VICENTE
CAIXA	10161
DATA	10/08/1944
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	44
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	FUSTER
FILIACIÓ I FETS	ACUSAT DE MAÇONERIA.

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM CERCOS CATALA, MANUEL
CAIXA 10159
DATA 12/06/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 39
ESTAT CIVIL V
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS MILICIÀ ARMAT. VA FORMAT PART DE LA BRIGADA MÒBIL.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM CERCOS CATALA, PASCUAL
CAIXA 10160
DATA 19/09/1944
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 37
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS UGT. PERSONA DE CONFIANÇA DEL COMITÈ.

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	CERCOS ROCHERA, PASCUAL
CAIXA	10098
DATA	20/03/1941
PROCEDÈNCIA	
EDAT	61
ESTAT CIVIL	
PROFESSION	
FILIACIÓ I FETS	DIRECTIU DE I.R. VA CONVIURE EN ELS DIRIGENTS DEL FRONT POPULAR.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA	DEFUNCIÓ
------------------	----------

BENS

MULTA

NOM	CERDA PERIS, JOSE
CAIXA	19625
DATA	21/05/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	
ESTAT CIVIL	
PROFESSION	
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ

CONDEMNNA	SOBRESEÏMENT. SUMARÍSSIM OBERT
------------------	--------------------------------

BENS

MULTA

NOM CHABERA GUINOT, TERESA
CAIXA 10064
DATA 11/09/1939
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 52
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAVORS
FILIACIÓ I FETS DE IDEES MARXITES. FUNDADORA DE LA SECCIÓ FEMENINA MARXISTA . ACUDIA A LES MANIFESTACIONS

ACUSACIÓ EXCITACIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 6 ANYS I 1 DIA. SUMARÍSSIM OBERT

BENS FINCA RÚSTICA DE 88,85 Y CONTRIBUCIÓ DE 15,70. PTES.

MULTA 500 PTES. ACABA EN 1944 LLIBERACIÓ DELS SUS BENS.

NOM CHIVA ESCRICHE, LUIS
CAIXA 11098
DATA 25/10/1940
PROCEDÈNCIA P
EDAT 37
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ BONA CONDUCTA

CONDEMNA SOBRESÈIMENT. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM CHIVA PALLARES, MANUEL
CAIXA 10162
DATA 15/03/1945
PROCEDÈNCIA P
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM CHUS MARTINEZ, VICENTE JUAN
CAIXA 10080
DATA 29/03/1940
PROCEDÈNCIA FP
EDAT 35
ESTAT CIVIL C
PROFESSION ELECTRICISTA
FILIACIÓ I FETS AFILIAT CNT PER OBLIGACIÓ. LI VAN INCAUTAR EL COTXE EL COMITÈ. DEIXAVA ALS VEÏNS SENTIR LES NOTÍCIES DE RADIO SALAMANCA. CONSIDERAT APOLÍTIC, ENCARA QUE ÉS RECONEGUT MAÇÒ

ACUSACIÓ BONA CONDUCTA

CONDEMNA ABSOLT.

BENS CASA I CINEMATOGRAFÈS EN CINES PER VALOR DE 55.500 PTES.

MULTA

NOM CORTELL MONTAÑEZ, JOSE
CAIXA 10093
DATA 13/02/1941
PROCEDÈNCIA P
EDAT 41
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS CONTRARI A LES IDEES FRANQUISTES. TENIA UN LLISTAT DE PERSONES DE DRETES PER DETINDRE.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNNA 20 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM CORTES MORENO, JOSÉ
CAIXA 10090
DATA 15/02/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 49
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
FILIACIÓ I FETS VA FORMAT PART DE UGT. NO ESTA ACUSAT D'ACTES CONTRARIS A LA REPÚBLICA.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA ABSOLT.

BENS BENS PER VALOR DE 24.000 PTES. SENS INCLOURE LES DE LA SEVA DONA.

MULTA

NOM **CORTES PESET, ALBERTO**
CAIXA 10145
DATA 13/09/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 61
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS PRESIDENT DEL COMITÈ LOCAL DE I.R.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 20 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS BENS PER VALOR DE 20.000 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 1.250 PTES.

NOM **COSTA AGUILAR, VICENTE**
CAIXA 10144
DATA 12/09/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 31
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
FILIACIÓ I FETS UGT I J.S.U. DELEGAT DE SEGURITAT DEL

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM COSTA CANTAVELLA, VICENTE
CAIXA 10161
DATA 26/07/1940
PROCEDÈNCIA NT
EDAT 40
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS PRESIDENT DEL COMITÈ D'INCAUTACIONS. MEMBRE DEL CONSELL DE DIRECCIÓ DE U.G.T.

ACUSACIÓ REBEL·LIÓ MILITAR.

CONDEMNNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. DEFUNCIÓ EN CASTELLÓ.

BENS

MULTA

NOM COSTA JUAN, JOSE
CAIXA 10090
DATA 13/02/1940
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS NO HI HA INFORMACIÓ DEL INCOAT PER ESTAR FORA DE LA CIUTAT ABANS DE LA GUERRA. NO ES SAP SI VA MORIR O NO EN EL FRONT.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA

BENS

MULTA

NOM COTOLI NEBOT, JOSE
CAIXA 10096
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS REGIDOR DE L'AJUNTAMENT. DIRIGENT DE I.R.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT

BENS BENS PER VALOR DE 6.000 PTES.

MULTA

NOM CUBEDO CHALMETA, JOSE
CAIXA 11031
DATA 02/06/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS EXTREMISTA DURANT LA REVOLUCIÓ. PERILLÓS I ARMAT. ESCOPETA EN SA CASA.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 12 ANYS I 1 DIA. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM CUBERO GUIRAL, PASCUAL
CAIXA 10128
DATA 14/05/1941
PROCEDÈNCIA P
EDAT 49
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
FILIACIÓ I FETS SOCIALISTA VA TINDRE CÀRREC ABANS DE LA GUERRA

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 6 ANYS I 1 DIA. SUMARÍSSIM OBERT

BENS BENS PER VALOR DE 6.000 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 150 PTES.

NOM CUBERTORET ORIA, MANUEL
CAIXA 11115
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM CURTO FIGUERAS, JUAN
CAIXA 10097
DATA 27/11/1939
PROCEDÈNCIA FP
EDAT 41
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS MILICIÀ DE LA BRIGADA MÒBIL. VA PARTICIPAR EN DETENCIONS I REGISTRES

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM DELAS FONT, JOSE MARIA
CAIXA 10157
DATA 19/02/1943
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM DELAS FONT, JOSE MARIA
CAIXA 10158
DATA 15/06/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 32
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS MEMBRE DE I.R. VA FORMAR GUARDIA DEL MUNICIPI DURANT LA GUERRA. VA ANAR AL POBLE D'ONDA A DETINDRE FALANGISTES QUE VAN SER MORTS.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM DIAZ ESTEMS, ANTONIO
CAIXA 10147
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 47
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS DE I.R. RECONEGUT MAÇÒ.

ACUSACIÓ

CONDEMNA EXPEDIENT MAÇONERIA OBERT.

BENS BENS PER VALOR DE 20.000 PTES. JUNT EN LA DONA

MULTA

NOM EIXEA PETIT, ELIAS
CAIXA 10096
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 47
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS RECONEGUT COMUNISTA CONTRARI AL MOVIMENT. EXILIAT EN LION

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT.

BENS

MULTA

NOM EIXEA VILAR, MANUEL SEGUNDO
CAIXA 10075
DATA 27/06/1939
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ TINENT CORONEL D'INFANTERIA
FILIACIÓ I FETS VA FORMAR PART DE LA DEFENSA DE GUADARRAMA. COLUMNA RIQUELME. VA DIRIGIR EL XIX COS DE L'EXÈRCIT.

ACUSACIÓ REBEL·LIÓ MILITAR.

CONDEMNA PENA DE MORT. EXECUTAT (11-11- 1939). EXPEDIENT OBERT EN 1940. SUMARÍSSIM OBERT

BENS TÉ BENS PER VALOR DE 120 000 PTES. VA VENDRE UNA FINCA EN LA PARTIDA MADRIGAL A VARIOS VEÏNS DE VILA-REAL QUE NO VA APLEGAR A COBRAR PER VALOR DE 20 000 PTES.

MULTA 75 000 PTES. REBUJADA LA PETICIÓ DE LA SEUA HEREDERA.

NOM ESTELLER LLOP, MANUEL
CAIXA 10093
DATA 15/02/1940
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 32
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ESCRIVENT
FILIACIÓ I FETS FUNDADOR DE J.S.U. PROGANDISTA DE LA REVOLUCIÓ. ENCARA QUE VA PARTICIPAR NO ES POT ACUSAR DIRECTAMENT.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈIMENT

BENS

MULTA

NOM FELIX MESADO, BAUTISTA
CAIXA 10107
DATA 18/04/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 50
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ VAQUER
FILIACIÓ I FETS UGT. REVOLUCIONARI D'ALQUERIES.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM FERRER MENERO, PASCUAL
CAIXA 10128
DATA 14/05/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 43
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS MEMBRE D'UGT. FORMA PART DE LA BRIGADA M̀BIL.

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 30 ANYS RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS BENS PER VALOR DE 5.500 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 200 PTES.

NOM FERRIOLS MUÑOZ, MANUEL
CAIXA 10106
DATA 09/04/1941
PROCEDÈNCIA P
EDAT 38
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS MEMBRE DE LA COL·LECTIVITAT I VIGILANT EN PRESONS.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 2 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM FORTUNATO PITARCH, JOSE
CAIXA 10098
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS COMUNISTA DE I.R. I UGT. CONTRARI AL MOVIMENT, DIRIGENT EN ELS PRIMERS DIES DEL MOVIMENT. VA SER DETÈS EN SARAGOSSA. COLUMNA TORRES BENEDITO

ACUSACIÓ

CONDEMNNA 12 ANYS I 1 DIA. SUMARRISIM OBERT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM FORTUÑO PERIS, DOMINGO
CAIXA 19635
DATA 28/11/1939
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 36
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ XÒFER
FILIACIÓ I FETS XÒFER DEL COMITÈ REVOLUCIONARI

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ

CONDEMNNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM GALLEGO FORES, RAMON
CAIXA 19635
DATA 10/04/1940
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 31
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ JORNALER
FILIACIÓ I FETS MEMBRE DE I.R. GUARDIA EN EL CONVENT DE LES DOMINIQUEES QUE ERA PRESÓ. VA PARTIR EN LA COLUMNA DE FERRO.

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM GARCIA BORT, ROSARIO
CAIXA 11098
DATA 03/01/1941
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS IDEES MARXISTES

ACUSACIÓ PROPAGANDA MARXISTA. PROMULGAVA LA REVOLUCIÓ

CONDEMNNA SOBRESÈIMENT. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM GARCÍA DELGADO, ELIAS
CAIXA 10128
DATA 15/05/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 46
ESTAT CIVIL
PROFESSION LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS CAP DE LES GUARDIES EN DIFERENTS PUNTS DE VILA-REAL. SOCIALISTA.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNNA 12 ANYS I 1 DIA, SUMARÍSSIM OBERT.

BENS FINCA URBANA PER VALOR DE 2.500 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 100 PTES.

NOM GARCIA MATA, CARMEN
CAIXA 10070
DATA 25/10/1939 NATURAL
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 45
ESTAT CIVIL S
PROFESSION ESPARDENYER
FILIACIÓ I FETS DELACIÓ DE PERSONES DE DRETES QUE DESPRÉS VAN SER ASSASESINADES

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ

BENS NO TÉ BENS.

MULTA PAGAMENT DE 10.000 PTES. EN 1944 SOBRESEÏMENT DE LA MUTA

NOM GARCÍA MONZONIS, PASCUAL
CAIXA 10128
DATA 14/05/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 30
ESTAT CIVIL C
PROFESSION LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS MILICIÀ ARMAT A FAVOR DEL COMITÉ.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM GARCIA PEREZ, JOSE
CAIXA 11031
DATA 01/12/1939
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 36
ESTAT CIVIL S
PROFESSION JORNALER
FILIACIÓ I FETS SIMPATITZANT D'ESQUERRES. VA PARTICIPAR EN LES REQUISSES D'ABRIGS PER A L'EXÈRCIT REPUBLICÀ ON VA FORMAR PART COM MILICIÀ. NO CONSTA EN ACTES DELICTIUS MAJORS.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNNA 20 ANYS DE RECLUSIÓ MENOR. COMMUTADA EN 1944 A 6 MESOS Y UN DIA DE RECLUSIÓ MAJOR. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM GASCÓ SALISA, JOSE
CAIXA 10082
DATA 01/05/1940
PROCEDÈNCIA P
EDAT 44
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ ELECTRICISTA
FILIACIÓ I FETS APOLÍTIC. NO DESCRIUEN ACTUACIONS CONTRA L'ACUSAT. L'ALCALDE DE FANZARA EN EL SEU INFORME L'ACUSA DE FER PROPAGANDA A FAVOR DE LA'ESQUERRA.

ACUSACIÓ BONA CONDUCTA

CONDEMNNA INHABILITACIÓ PER CARRECS POLÍTIQS. DURANT TRES ANYS

BENS FINQUES RÚSTIQUES DE SECA I REGADIU VALORADES EN 47.400 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 1.500 PTES.

NOM GIL CAPARROS, DAMINA
CAIXA 10145
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNNA

BENS

MULTA

NOM GIL ESTEVE, LORENZO
CAIXA 10158
DATA 30-02-1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 32
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ COMERCIANT
FILIACIÓ I FETS DURANT LA REPÚBLICA I LA GUERRA NO VA MOSTRAR NOTORIETAT.

ACUSACIÓ BONA CONDUCTA.

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM GIL ESTEVE, MANUEL
CAIXA 10095
DATA 20/02/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 54
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS DIRIGENT DE I.R. VA SER ALCALDE. CONSIDERTA MAÇÓ. FUGITIU.

ACUSACIÓ EN RECERCA

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT

BENS BENS RÚSTICS PER VALOR DE 4.000 PTES.

MULTA

NOM GIL MUÑOZ, FRANCISCO
CAIXA 10127
DATA 14/05/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 50
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS REVOLUCIONARI DEL COMITÈ. DETENCIONS I ACUSASIONS D'ASSASINATS.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS BENS PER VALOR DE 5.000 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 200 PTES.

NOM GIMENO MOLINA, MANUEL
CAIXA 10132
DATA 23/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 33
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS VIGILANT DEL COMITÈ EN EL POBLE DURANT LA REVOLUCIÓ. MEMBRE DE I.R.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 20 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM GUAL PIROS, SALVADOR
CAIXA 10095
DATA 19/02/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 69
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS MEMBRE DE LA CNT. ESTA CONSIDERAT COM UN ASASSÍ. NO HI HA CONSTÀNCIA DE LA SEUA LOCALITZACIÓ. FUGITIU.

ACUSACIÓ EN RECERCA

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM GUINOT BALAGUER, CARLOS
CAIXA 10145
DATA 18/12/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 37
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ MECÀNIC
FILIACIÓ I FETS SECRETARI UGT. ARMAT.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 12 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM GUZMAN BERNAT, FRANCISCO
CAIXA 10127
DATA 14/05/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 43
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ PANADER
FILIACIÓ I FETS VIGILANT EN EL CENTRE REPUBLICÀ. LA PRESÓ I ELS CONVENTS.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 6 MESOS RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM HERRERO CHABRERA, VICENT
CAIXA 10097
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 42
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS AFILIAT A IR. FUNDADOR DEL PARTIT.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈIMENT. SUMARRÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM HERRERO GIL, DOMINGO
CAIXA 10087
DATA 05/08/1940
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 45
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS AFILIAT A LA UGT. REGIDOR SOCIALISTA. FORMA PART DEL CONSELL D'INCAUTACIONS. MOLT ACTIU A FAVOR DE LA REVOLUCIÓ MARXISTA

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNNA

BENS BENS PER VALOR DE 17.200 PTES.

MULTA

NOM HERRERO GIL, VICENTE
CAIXA 10097
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 65
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS DIRIGENT SOCIALISTA. PROPAGANDISTA DEL FORNT POPULAR.

ACUSACIÓ BONA CONDUCTA

CONDEMNNA SOBRESÈIMENT

BENS BENS VALORATS EN 25.000 PTES. INCLUITS ELS DE LA DONA.

MULTA

NOM IBAÑEZ ALEMLA, MANUEL
CAIXA 11098
DATA 18/09/1939
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 32
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS DE BONA CONDUCTA I A FAVOR DE FRANCO

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈIMENT. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM ISIDORO GARRIDO, EUGENIO
CAIXA 19635
DATA 23/08/1944
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS CNT. VA PASSAR AL PC. MILICIÀ ARMAT.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 20 ANYS. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM JORDA GOTERRIS, PASCUAL
CAIXA 19635
DATA 28/11/1939
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 34
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS UGT. VA FORMAR PART DEL VIATGE A ONDA PER DETINDRE I MATAR A 27 PERSONES. NO ES POT SABER SI VA DISPARAR

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ MAJOR. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM JUAN FRANCO, JUAN
CAIXA 10096
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 27
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS DIGIRENT SOCIALISTA VA PARTICIPAR EN ACTES DELICTIUS EN EL POBLE.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈIMENT. NO TÉ BENS.

BENS

MULTA

NOM JUAN LLORENS, JOSE
CAIXA 10102
DATA 04/09/1942
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 43
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ FUSTER
FILIACIÓ I FETS CNT. VA AJUDAR AL COMITÈ LOCAL.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ

CONDEMNNA 6 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM JUAN PONS, FRANCISCO
CAIXA 11115
DATA 30/10/1940
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

VA PARTICIPAR EN EL COMITÈ EN SAQUEJOS, REGISTRES I PETICIONS DE DINERS.
DETENCIÓ DE NACHER I BONET QUE VAN SE ASSASINATS EIXA MATEIXA NIT.

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNNA 20 ANYS Y UN DIA DE RECLUSIÓ MAJOR. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM LLOP ALMELA, VICENTE
CAIXA 10145
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS I.R. REGIDOR DE L'AJUNTAMENT

ACUSACIÓ

CONDEMNA 20 ANYS. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM LLOP CAPELLA, NICOMEDES
CAIXA 19635
DATA 13/08/1941
PROCEDÈNCIA NATURAL
EDAT 38
ESTAT CIVIL CASADO
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS PERTANYI A I.R. ABANS DEL MOVIMIENT VA PARTICIPAR EN LA BRIGADA MÒBIL. PRESENT EL L'ASSESINAT DEL CARMELITA AMOROS, JUAN NEBOT.

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA PENA DE MORT. GARROTE VIL. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM LLOP LISART, JERONIMO
CAIXA 11098
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNNA

BENS

MULTA

NOM LLOP LLOP, PASCUAL
CAIXA 10145
DATA 18/12/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 58
ESTAT CIVIL C
PROFESSION OBRER
FILIACIÓ I FETS PRESIDENT DE LA CNT. TENIA BONA RELACIÓ EN LA BRIGADA MÒBIL I SABIA A QUI ANAVEN A ASSASINAR.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS BENS PER VALOR DE 6.000 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 750 PTES.

NOM	LLOP LLOP, RAMON
CAIXA	10095
DATA	20/03/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	37
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	OBRER
FILIACIÓ I FETS	PRESIDENT DE I.R.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT.

BENS BENS PER VALOR DE 4.000 PTES.

MULTA

NOM	LLOP MANRIQUE, PASCUAL
CAIXA	10098
DATA	23/08/1944
PROCEDÈNCIA	
EDAT	47
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	OBRER
FILIACIÓ I FETS	SINDICAT D'OBRERS. UGT. SECRETARI. PC

ACUSACIÓ

CONDEMNA 15 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS BENS PER VALOR DE 17.400 PTES.

MULTA

NOM LLOP NOTARI, PASCUAL
CAIXA 11031
DATA 23/05/1940
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNNA SOBRESÈIMENT. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM LLORENS CATALA, ANTONIO
CAIXA 10127
DATA 14/05/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 41
ESTAT CIVIL S
PROFESSION LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ

CONDEMNNA 30 ANYS RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS FINCA RÚSTICA PER VALOR DE 3.000 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 1.500 PTES.

NOM LLORENS USO, BAUTISTA
CAIXA 10127
DATA 14/05/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 62
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS MILICIÀ ARMAT. UGT. DETENCIONS EN ONDA. LA DONA NO ES CONEIX LA SEUA LOCALITZACIÓ. 5 FILLS. ALQUERIES.

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT.

BENS BENS VALORATS DE 3.000 A 7.500 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 500 PTES.

NOM LLORET MANRIQUE, JUAN BAUSTISTA
CAIXA 11031
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM MANRIQUE PESUDO, MANUEL
CAIXA 10095
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 60
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS FUNDADOR DE I.R. LAIC. ENCARREGAT D'OBRES MUNICIPALS DURANT LA REPÚBLICA. FUGITIU

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS BENS PER VALOR DE 200.000 PTES

MULTA EMBARGAMENT DELS BENS

NOM MANZANET CABEDO, VICENTE
CAIXA 11115
DATA 20/01/1945
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS UGT. DE IDEES EXTREMISTES D' ESQUERRES VA PARTICIPAR EN LA CREMÀ DE CONVENTS. SAQUEJOS DE VILA-REAL. VA FORMAT PART DE LA BRIGADA MÒBIL. ASSASINATS DE JOSE MARIA AVELLANA LLOP, JOSE VIDAL CALLERGUES, BAUTISTA COLONQUES.

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM	MARCIA MARTÍ, PASCUAL
CAIXA	10105
DATA	05/04/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	41
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS	PRESIDENT DEL CENTRE OBRER. DE LA UGT. MEMBRE DEL COMITÈ D'ALQUERIES.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARRÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	MARIN SALES, BIENVENIDO
CAIXA	10158
DATA	
PROCEDÈNCIA	
EDAT	
ESTAT CIVIL	
PROFESSIÓ	
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM MARMANEU BALLESTER, VICENTE
CAIXA 10097
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 50
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ COMERCIANT
FILIACIÓ I FETS FUNDADOR DE I.R.

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS BENS PER VALOR DE 275.000 PTES.

MULTA

NOM MARMAREU ESTEVE, JOSE
CAIXA 11115
DATA 04/05/1944
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 49
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ COMERCIANT
FILIACIÓ I FETS SE VA UNIR A UGT. CELADOR DEL CASINO ANTIC. VA SEGUIR TREBALLANT QUAN VA SER INCAUTAT PER EL COMITÈ.

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 6 ANYS I 1 DIA. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM MATA ALMELA, JOSE
CAIXA 11115
DATA 09/11/1944
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 27
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS MEMBRE DEL BATALLÓ LENIN. COLUMNA DE FERRO.

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ MENOR. COMMUTADA A 20 ANYS DE RECLUSIÓ MENOR EN 1944. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM MATA BELTRAN, AGUSTIN
CAIXA 11115
DATA 12/06/1944
PROCEDÈNCIA NATURAL
EDAT 43
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ASERRADOR
FILIACIÓ I FETS D'ESQUERRES. FEIA PROPAGANDA A FAVOR DE LA REPÚBLICA. DECLARAVA QUE HI HAVIA QUE MATAR A TOTS ELS DE DRETES.

ACUSACIÓ EXCITACIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNNA 12 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM	MATA NOTARÍ, PASCUAL
CAIXA	10145
DATA	12/09/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	40
ESTAT CIVIL	C
PROFESSION	OBRER
FILIACIÓ I FETS	MEMBRE DEL COMITÉ D'OBRERS DE VILA-REAL.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	MELIA AGUSTÍ, JOAQUIN
CAIXA	10159
DATA	23/09/1944
PROCEDÈNCIA	
EDAT	
ESTAT CIVIL	
PROFESSION	
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ

CONDEMNNA

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM MESEGUER DEVIS, JOSÉ
CAIXA 10103
DATA 29/03/1941
PROCEDÈNCIA FP
EDAT 41
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ COMERCIANT
FILIACIÓ I FETS MENBRE DE UGT.

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ

CONDEMNA 1 ANY DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS FINCA RÚSTICA PER VALOR DE 10.000 PTES.

MULTA

NOM MESEGUER SANJUAN, FELIX
CAIXA 10158
DATA 21/08/1943
PROCEDÈNCIA P
EDAT 42
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ MILITAR
FILIACIÓ I FETS PARTICIPA ACTIVAMENT EN LA DEFENSA DE LA REPÚBLICA.

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ

CONDEMNA 20 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM MESEGUER, CONCEPCIÓN
CAIXA 19637
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNNA

BENS

MULTA

NOM MEZQUITA BADENES, FRANCISCO
CAIXA 10086
DATA 05/08/1940
PROCEDÈNCIA
EDAT 48
ESTAT CIVIL C
PROFESSION HOSTALER
FILIACIÓ I FETS D'ESQUERRES. FEIA PROPAGANDA A FAVOR DE LA REPÚBLICA.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA 2 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS FINCA URBANA 25.000 PTES. FINQUES RÚSTIQUES. 40.000 PTES. HI HA DIFERÈNCIA DE CRITERI ENTRE EL VALOR PRESENTAT PER L'ACUSAT I LA FALANGE.

MULTA PAGAMENT DE 5.000 PTES.

NOM	MEZQUITA PUIG, FRANCISCO
CAIXA	10127
DATA	14/05/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	23
ESTAT CIVIL	S
PROFESSIÓ	JORNALER
FILIACIÓ I FETS	UGT. ESTUDIANT QUE FEIA CLASSES A FAVOR DEL FRONT POPULAR.

ACUSACIÓ

CONDEMNA	12 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT
-----------------	---------------------------------------

BENS	NO TÉ BENS.
-------------	-------------

MULTA

NOM	MIRALLES CABEDO, PASCUAL
CAIXA	10095
DATA	20/03/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	54
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS	SOCIALISTA QUE VA RECOLTZAR AL COMITÈ.

ACUSACIÓ	AUXILI A LA REBEL·LIÓ
-----------------	-----------------------

CONDEMNA	ABSOLT.
-----------------	---------

BENS	BENS PER VALOR DE 2.500 PTES.
-------------	-------------------------------

MULTA

NOM MIRÓ HUGUET, JOSE
CAIXA 10107
DATA 18/04/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 30
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS UGT. REVOLUCIONARI D'ALQUERIES.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM MIRO OLARIA, VICENTE
CAIXA 10095
DATA 15/07/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 50
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS I.R. UGT. COMISSIÓ DE TREBALL. HOME DE CONFIANÇA DEL COMITÈ.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 12 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS BENS PER VALOR DE 7.000 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 200 PTES.

NOM MIURA VICENT, JUAN
CAIXA 10106
DATA 05/04/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 54
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
FILIACIÓ I FETS VOLUNTARI EN LES MILICIES. VA ANAR A ONDA A DETINDRE FALANGISTES.

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS BENS PER VALOR DE 5.000 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 2.000 PTES.

NOM MOLES BARBERA, VICENTE
CAIXA 10093
DATA 14/05/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 30
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS UGT. MILICIÀ ARMAT A FAVOR DEL COMITÈ. DETENCIONS D'ONDA.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS NO TÉ BENS

MULTA

NOM MOLES CAPELA, BENJAMIN
CAIXA 10096
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNNA

BENS

MULTA

NOM MOLES MELCHOR, RAMON
CAIXA 10097
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 36
ESTAT CIVIL S
PROFESSION LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS VEÏ D'ALQUERIES. DEPOSITARI DE LA CNT. FUGITIU.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA SOBRESÈIMENT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM MOLINER BARRUBE, JOSE
CAIXA 10098
DATA 25/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 29
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS VOTAVA A PARTITS DE DRETES EN LES ELECCIONS DE 1936. VA ANAR OBLIGAT A L'EXÈRCIT. NO HI HAN FET PROBATS DELICTIUS.

ACUSACIÓ

CONDEMNA ABSOLT. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM MOLINER GARCIA, FRANCISCO
CAIXA 10107
DATA 18/04/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 30
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS UGT. REVOLUCIONARI D'ALQUERIES.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM MOLINER TRAVER, DOMINGO
CAIXA 10105
DATA 05/04/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 31
ESTAT CIVIL C
PROFESSION LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS MEMBRE DE LA UGT. MILICIÀ ARMAT A FAVOR DEL COMITÈ.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM MONTERO MARTIN, JUAN
CAIXA 11115
DATA 01/12/1939
PROCEDÈNCIA FP
EDAT 43
ESTAT CIVIL C
PROFESSION EMPLEAT
FILIACIÓ I FETS I.R.

ACUSACIÓ CREMA DE CONVENTS. TERROR ENTRE ELS DE DRETES. ESTAVA EN EL CEMENTERI LA NIT QUE MATAREN A 4 PERSONES

CONDEMNNA 12 ANYS I 1 DIA. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM MONZO MULET, VICENTE
CAIXA 11115
DATA 27/07/1944
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 43
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ. MILICIÀ ARMAT DE L'EXÈRCIT REPUBLICÀ.

CONDEMNNA 12 ANYS I 1 DIA. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM MORENO JORDA, JOSE
CAIXA 10098
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNNA

BENS

MULTA

NOM MULET DELAS, ANTONIO
CAIXA 10133
DATA 15/07/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 29
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS AFILIAT A LA UGT. DETENCIONS D'ONDA.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM NACHER GOMEZ, JOSÉ
CAIXA 10145
DATA 18/12/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 39
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ MECÀNIC
FILIACIÓ I FETS RESPONSABLE DE LA INCAUTACIÓ DE TALLERS

ACUSACIÓ

CONDEMNA 12 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM NAVARO DE LA CINTA, PASCUAL
CAIXA 10128
DATA 14/05/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 35
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS MILICIÀ ARMAT A LES ODRES DEL COMITÈ. ACTIVISTA DE LES VAGES I MANIFESTACIONS DEL DIA 18 DE JULIOL.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 12 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS FINCA RÚSTICA PER VALOR DE 1.000 PTES.

MULTA

NOM NAVARRO BARRUE, PASCUAL
CAIXA 10258
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM	NAVARRO BERNAT, VICENTE
CAIXA	10091
DATA	18/02/1942
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	37
ESTAT CIVIL	C
PROFESSION	OBRER
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ

CONDEMNNA	EXECUTAT
------------------	----------

BENS

MULTA

NOM	NAVARRO RODRIGUEZ, LUIS
CAIXA	10145
DATA	13/09/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	63
ESTAT CIVIL	S
PROFESSION	LLANDERO
FILIACIÓ I FETS	PROPAGANDISTA MARXISTA.

ACUSACIÓ	EXCITACIÓ A LA REBEL·LIÓ.
-----------------	---------------------------

CONDEMNNA	6 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.
------------------	---------------------------------------

BENS	NEGOCI VALORAT EN 15.000 PTES.
-------------	--------------------------------

MULTA	PAGAMENT DE 250 PTES.
--------------	-----------------------

NOM	NAVARRO SEGARRA, ALEJANDRO
CAIXA	10145
DATA	12/09/1941
PROCEDÈNCIA	FP
EDAT	40
ESTAT CIVIL	C
PROFESSION	COMERCIANT
FILIACIÓ I FETS	AFILIAT A LA CNT.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA 20 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	NEBOT BALAGUER, JOSE
CAIXA	10144
DATA	12/09/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	29
ESTAT CIVIL	C
PROFESSION	ESCRIVENT
FILIACIÓ I FETS	MEMBRE DE J.S.U. TRESORER DEL COMITÈ.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA 12 ANYS I UN DIA DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM **NEBOT IBAÑEZ, PASCUAL**
CAIXA 10099
DATA 25/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 37
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS MEMBRE DE UGT. MILICIÀ ARMAT A FAVOR DEL COMITÈ. PARTICIPA EN LA CREMÀ D'ESGLÈSIES I CONTROLS EN CARRETERES

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈIMENT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM **NEBOT MENERO, PASCUAL**
CAIXA 10085
DATA 03/07/1940
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS SUPOSEN QUE ES DE I.R. NO ESTA ACUSAT PER ACTES EN CONTRA DEL MOVIMENT.

ACUSACIÓ BONA CONDUCTA

CONDEMNA INHABILITACIÓ PER CARRECS POLÍTICS DURANT 3 ANYS.

BENS

MULTA PAGAMENT DE 100 PTES.

NOM NOMDEDEU BADENES, ANGEL
CAIXA 11115
DATA
PROCEDÈNCIA P
EDAT 36
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
FILIACIÓ I FETS AFILIAT UGT

ACUSACIÓ PRESIDENT DE LA SOCIETAT DE CARRETERS DE VILA-REAL

CONDEMNA 12 ANYS I 1 DIA. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM NOTA NOTARÍ, PASCUAL
CAIXA 10096
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 40
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS SOCIALISTA AFILIAT A LA UGT. MILICIÀ QUE ARRIVA A OFICIAL DE L'EXÈRCIT. FUGITIU S'ENCONTRA EN BELCHITE

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÉIMENT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	ORTEGA, JOSE
CAIXA	10096
DATA	20/03/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	31
ESTAT CIVIL	
PROFESSION	
FILIACIÓ I FETS	ANARQUISTA. MOLT PERILLÓS PER AL MOVIMENT.

ACUSACIÓ

CONDEMNACIÓ	SOBRESEÏMENT
--------------------	--------------

BENS

MULTA

NOM	PASCUAL RUIZ, EDUARDO
CAIXA	11031
DATA	
PROCEDÈNCIA	P
EDAT	
ESTAT CIVIL	
PROFESSION	
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ

CONDEMNACIÓ

BENS

MULTA

NOM	PEREZ PEREZ, PASCUAL
CAIXA	10161
DATA	1944
PROCEDÈNCIA	P
EDAT	58
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	GUARDIA MUNICIPAL
FILIACIÓ I FETS	UGT

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 12 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	PERIS LOPEZ, VICENTE
CAIXA	10161
DATA	1944
PROCEDÈNCIA	P
EDAT	36
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	PANADER
FILIACIÓ I FETS	MEMBRE DEL COMITÈ DE BORRIANA.

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM PERSONAT PITARCH, VICENTE
CAIXA 19635
DATA 27/11/1939
PROCEDÈNCIA P (VEI D'ALQUERIES)
EDAT 41
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ XÒFER
FILIACIÓ I FETS AFILIAT UGT

ACUSACIÓ XÒFER DEL COMITÈ. PORTAVA TOTS ELS DETINGUTS. DETENCIONS DE VEÏNS DE BORRIANA I ALQUERIES

CONDEMNNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM PESUDO CANTAVELLA, JOSE
CAIXA 10159
DATA 23/09/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 45
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
FILIACIÓ I FETS GUARDIA DE CAMP DURANT LA GUERRA. AFILIAT A LA UGT.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. NO EXECUTAT

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	PESUDO NAVARRO, BLAS
CAIXA	19625
DATA	17/01/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	
ESTAT CIVIL	
PROFESSIÓ	
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ

CONDEMNA	SOBRESEÏMENT. SUMARÍSSIM OBERT
-----------------	--------------------------------

BENS

MULTA

NOM	PITARCH BALAGUER, JOSE
CAIXA	10073
DATA	
PROCEDÈNCIA	
EDAT	
ESTAT CIVIL	
PROFESSIÓ	
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM PITARCH CLAUSELL, JOSE
CAIXA 11115
DATA
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS AFILIAT UGT

ACUSACIÓ VIGILANT ARMAT DE VILA-REAL. AL SERVEI DEL COMITÈ.

CONDEMNNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ.SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM PLA VILELLA, SEGUNDO
CAIXA 19635
DATA 02/12/1939
PROCEDÈNCIA N
EDAT 31
ESTAT CIVIL
PROFESSION EBANISTA
FILIACIÓ I FETS UGT/ PARTIDO COMUNISTA

ACUSACIÓ LLSITAT D'HOMES DE DRETES. SABIA QUE ANAVEN A CREMAR L'ESGLÉSIA.

CONDEMNNA 12 ANYS DE RECLUSIÓ MENOR Y UN DIA.SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM PORCAR PITARCH, JOSE
CAIXA 10080
DATA 02/08/1940
PROCEDÈNCIA P
EDAT 42
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
FILIACIÓ I FETS CNT-FAI. MOLT ACTIU CONTRA EL FRANQUISME DURANT LA GUERRA EN TORRE EMBESORA.

ACUSACIÓ REBEL·LIÓ MILITAR.

CONDEMNA PENA DE MORT. COMMUTADA PER FRANCO.

BENS

MULTA

NOM RAMBLA ALMELA, VICENTE
CAIXA 10133
DATA 30/09/1944
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 45
ESTAT CIVIL V
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS UGT. VOLUNTARI EN L'EXÈRCIT REPUBLICÀ.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 6 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM RAMOS GIL, SERAFIN
CAIXA 11115
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNNA

BENS

MULTA

NOM RECATALA IBAÑEZ, MIGUEL
CAIXA 10144
DATA 12/09/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 29
ESTAT CIVIL S
PROFESSION CAMBRER
FILIACIÓ I FETS SECRETARI CNT. DESTRUCCIÓ D'ESGLÉSIES. MILICIÀ ARMAT.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA 12 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM **RENAU CABEDO, JULIAN**
CAIXA 10146
DATA 18/12/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 45
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ MAQUINISTA
FILIACIÓ I FETS SOCIALISTA. CONTRARI AL MOVIMENT FALANGISTA

ACUSACIÓ AUXILI A LA REBEL·LIÓ

CONDEMNNA 12 ANYS DE RECLUSIÓ. SUAMARÍSSIM OBERT

BENS PATRIMONI VALORAT EN 12.000 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 150 PTES.

NOM **RIVELLES TORRES, ENRIQUE**
CAIXA 11098
DATA 07/05/1940
PROCEDÈNCIA N
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNNA

BENS

MULTA

NOM **ROCA LORCA, PASCUAL**
CAIXA 10133
DATA 15/07/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 42
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS COMISIÓ D'HISENDA. CAP DE MILICIES A FAVOR DEL COMITÈ. PARTIT SOCIALISTA

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS BENS PER VALOR DE 12.000 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 3.000 PTES.

NOM **ROCHERA CASTELLÓ, PASCUAL**
CAIXA 10133
DATA 15/07/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 20
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS ABANS DEL MOVIMENT SENSE FILIACIÓ POLÍTICA. ES VA UNIR A LA J.S.U I LA UGT. VOLUNTARI EN L'EXÈRCIT REPUBLICÀ I GUARDIA D'ASALT

ACUSACIÓ

CONDEMNA 6 MESOS RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM RUBERT MORENO, VICENTE
CAIXA 10060
DATA 14/08/1939
PROCEDÈNCIA N
EDAT 34
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ INDUSTRIAL
FILIACIÓ I FETS I.R. /U.G.T

ACUSACIÓ PROPAGANDISTA DE LES IDEES DEL FRONT POPULAR. CONTRARI ALS CATÒLICS

CONDEMNNA ABSOLT. SUMARÍSSIM OBERT

BENS FINQUES RÚSTIQUES DE SECÀ (64,41 AREES) CASA EN AVD 18 DE JULIOL DE VILA-REAL SENSE ESPECIFICAR QUI ES EL PROPIETARI. INDUSTRIA ALPARGATERA.

MULTA

NOM RUBERT SORIANO, JUAN
CAIXA 11115
DATA 11/05/1944
PROCEDÈNCIA N
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNNA

BENS

MULTA

NOM	SAERA CANOS, ALFONSO
CAIXA	10147
DATA	26/07/1943
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	42
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS	ACUSAT DE MAÇONERIA.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA INHABILITACIÓ ABSOLUTA.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	SAN JUAN GARCÍA, JOSE
CAIXA	10157
DATA	04/04/1944
PROCEDÈNCIA	N
EDAT	41
ESTAT CIVIL	
PROFESSIÓ	ASERRADOR
FILIACIÓ I FETS	CNT

ACUSACIÓ GUARDIA MUNICIPAL. DETENCIONS DE PERSONES DE DRETES.

CONDEMNNA 6 ANYS I 1 DIA. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM SANCHEZ LEON, JOSE
CAIXA 10157
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNNA

BENS

MULTA

NOM SANCHIS TRONCHINI, AMADOR
CAIXA 10160
DATA 1944
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSION
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNNA

BENS

MULTA

NOM	SANCHO CORTES, JOSE
CAIXA	10162
DATA	15/02/1945
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	32
ESTAT CIVIL	C
PROFESSION	ESPARDENYER
FILIACIÓ I FETS	AFILIAT A LA CNT. ACUSAT DE ASSASINATS.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM	SANTAGUEDA MENERO, VICENTE
CAIXA	10157
DATA	23/08/1944
PROCEDÈNCIA	
EDAT	
ESTAT CIVIL	
PROFESSION	
FILIACIÓ I FETS	PSOE. MILICIÀ ARMAT

ACUSACIÓ

CONDEMNA 12 ANYS. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM SAURA MENERO, FRANCISCO
CAIXA 11115
DATA 04/02/1943
PROCEDÈNCIA N
EDAT 56
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ PERFORADOR
FILIACIÓ I FETS I.R.

ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT. GUARDIA EN LES PRESONS DEL MUNICIPI. VOLUNTARI EN EL EXÈRCIT ROIG

CONDEMNNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM SEBASTIAN CUBERO, ANTONIO
CAIXA 10087
DATA 24/08/1940
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 37
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ INDUSTRIAL
FILIACIÓ I FETS AFILAIT AL PRR VA PASSAR AL SINDICAT OBRER CATLIC. TENIA UN BAR ON ANAVEN TANT ELS DE DRETES COM ELS DE ESQUERRES.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA SOBRESÈÏMENT. SUMARÍSSIM OBERT. INHABILITACIÓ POLÍTICA DURANT 3 ANYS

BENS BENS PER VALOR DE 14.500

MULTA PAGAMENT DE 150 PTES.

NOM	SEGLAR COSTA, VICENTE
CAIXA	11115
DATA	25/05/1944
PROCEDÈNCIA	N
EDAT	40
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS	U.G.T.

ACUSACIÓ VA PRESTAR SERVEIS AL COMITÈ.

CONDEMNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM	SEGLAR GARCIA, CONCHA
CAIXA	10070
DATA	25/10/1939
PROCEDÈNCIA	N
EDAT	22
ESTAT CIVIL	S
PROFESSIÓ	OBRERA
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ DELACIÓ DE PERSONES QUE VAN EMPRESSONADES I ASSASINADES

CONDEMNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS SENSE BENS

MULTA 10,000 PTES.

NOM SEGURA FERRAR, JOAQUIN
CAIXA 10159
DATA 23/09/1943
PROCEDÈNCIA N
EDAT 24
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS VOLUNTARI EN LA COLUMNA TORRES BENEDITO.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXECUTAT

BENS NO TEN BENS.

MULTA

NOM SEGURA FONFRIA, LORENZO
CAIXA 10146
DATA 19/12/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 35
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS UGT. VOCAL DEL COMITÈ REVOLUCIONARI

ACUSACIÓ

CONDEMNA 30 ANYS RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM SEGURA MESEGUER, JOSE
CAIXA 19634
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM SIFRE MONZO, VICENTE
CAIXA 11031
DATA
PROCEDÈNCIA
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈIMENT. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM SIMÓ AIMERICH, VICENTE
CAIXA 10105
DATA 05/04/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 29
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS UGT. MILICIÀ ARMAT A FAVOR DEL COMITÈ. PRESONER EN SAN MIGUEL DE LOS REYES.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM SOLER MEMBRADO, SALVADOR
CAIXA 10097
DATA 19/05/1944
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ APROPIACIÓ DE BENS UNA VEGADA VILA-REAL ES OCUPADA.

CONDEMNNA 6 ASNYS I 1 DIA. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM SORIANO BERNAT, SALVADOR
CAIXA 10097
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA
EDAT 52
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS FUNDADOR DE IR. ANTICATÒLIC I MAÇÒ.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT.

BENS BENS PER VALOR DE 78.000 PTES. INCLUITS ELS DE LA DONA.

MULTA

NOM SORIANO RAMOS, VICENTE
CAIXA 10145
DATA 18/12/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 35
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ FUSTER
FILIACIÓ I FETS SENSE FILIACIÓ POLÍTICA VA SER MILICIÀ ARMAT EN CONTRA DEL MOVIMENT.

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT.

BENS COMERÇ DOMÈSTIC DE LA DONA VALORAT EN 3.000 PTES.

MULTA

NOM SUBIRATS JAIME, JOSE
CAIXA 11115
DATA 08/01/1943
PROCEDÈNCIA FP
EDAT 38
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ FERROVIARI
FILIACIÓ I FETS C.N.T.

ACUSACIÓ MEMBRE DEL COMITÉ REVOLUCIONARI I DE L'AJUNTAMET. COMISSIÓ EXPORTADORA DE TARONJA.

CONDEMNNA 20 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM TELLOLS GORI, MANUEL
CAIXA 10144
DATA 12/09/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 43
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ VIATJANT
FILIACIÓ I FETS

ALLIBERAT DURANT LA REPUBLICÀ PER CORRUPCIÓ DE MENORS. VA MARXAR A VALÈNCIA ON PARTICIPA EN L'ASALT A LA GUARDIA CIVIL.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA 12 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM USO CABEDO, SANTIAGO
CAIXA 11098
DATA 24/10/1940
PROCEDÈNCIA NATURAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ

CONDEMNA LLIBERTAT POVISIONAL. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM USO JARQUE, MANUEL
CAIXA 10158
DATA 11/04/1945
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS ALCALDE REPUBLICA. NO ESTA COMPLET L'EXPEDIENT

ACUSACIÓ

CONDEMNA

BENS

MULTA

NOM USÓ PUCHOL, JOSE
CAIXA 10159
DATA 23/09/1941
PROCEDÈNCIA P
EDAT 40
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ JORNALER
FILIACIÓ I FETS CNT. VA FORMAR PART DE LA BRIGADA MÒBIL.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. NO EXECUTAT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM VALL DE CABRES SAN MARTIN, ONOFRE
CAIXA 10095
DATA 30/01/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 41
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ OBRER
FILIACIÓ I FETS SOCIALISTA I DE LA UGT. VA ACABAR REALITZANT SERVICIS A FAVOR DEL COMITÈ.

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 6 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS SENSE BENS

MULTA

NOM VALLS FLORES, TOMAS
CAIXA 10160
DATA 24/09/1944
PROCEDÈNCIA P
EDAT 53
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ELECTRICISTA
FILIACIÓ I FETS I.R. DETENCIONS I ASSASINATS.

ACUSACIÓ

CONDEMNA 12 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM VICENT CASALTA, RAMON
CAIXA 10090
DATA 11/02/1942
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 68
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS PERTANYI AL PRR. DURANT LA GUERRA A UNIÓ REPUBLICANA. NO HI HAN ACUSACIONS DELICTIVES

ACUSACIÓ BONA CONDUCTA

CONDEMNA

BENS BENS PER VALOR SUPERIOR A 200.000 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 750 PTES.

NOM	VICENT VILA, SALVADOR
CAIXA	10096
DATA	20/03/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	44
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	PANADER
FILIACIÓ I FETS	UGT I AFILIAT AL POUM. ANTIRELIGIÓS

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT.

BENS BENS D'URBANA VALORATS EN 20.000 PTES.

MULTA

NOM	VICENTE CARDA, JUAN
CAIXA	19625
DATA	10/01/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	
ESTAT CIVIL	
PROFESSIÓ	
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ

CONDEMNA SOBRESÈÏMENT. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM VICENTE PABLO, SEBASTIAN
CAIXA 10157
DATA 15/02/1943
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 26
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS UGT. MEMBRE IMPORTANT DINTRE DE LA SINDICAL. HI HA PARTICIPAR EN LA DETENCIÓ DE SACERDOTS.

ACUSACIÓ

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARÍSSIM OBERT. EXCUTAT

BENS

MULTA

NOM VIDAL CUBEDO, DAVID
CAIXA 10145
DATA 12/09/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 36
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ EMPLEAT
FILIACIÓ I FETS J.S.U. VOLUNTARI EN L'EXÈRCIT REPUBLICÀ

ACUSACIÓ

CONDEMNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT.

BENS NO TÉ BENS.

MULTA

NOM	VIDAL CUBERO, ELISEO
CAIXA	10091
DATA	24/02/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	33
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	TIPOGRÀF
FILIACIÓ I FETS	TRADICIONALISTA. A FAVOR DEL MOVIMENT

ACUSACIÓ BONA CONDUCTA

CONDEMNA ABSOLT.

BENS

MULTA

NOM	VIDAL MUÑOZ, JOSE
CAIXA	10086
DATA	06/05/1940
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	42
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	JORNALER
FILIACIÓ I FETS	ANARQUISTA.

ACUSACIÓ VA PERTANYER A LA COLUMNA DE FERRO.

CONDEMNA PENA DE MORT. SUMARRISSIM OBERT.

BENS

MULTA

NOM VIDAL SEGURA, JOSE RAMON
CAIXA 10086
DATA 05/08/1949
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 59
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ COMERCIANT
FILIACIÓ I FETS MEMBRE DESTACAT DE I.R. DURANT LA GUERRA VA FER TOT A FAVOR DE LA REPÚBLICA.

ACUSACIÓ REBEL·LIÓ MILITAR.

CONDEMNNA 20 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS DOS FINQUES URBANES PER VALOR DE 28.000 PTES I UNA RÚSTICA PER VALOR DE 4.500 PTES

MULTA PAGAMENT DE 4.000 PTES.

NOM VILA ZURITA, VICENTE
CAIXA 11115
DATA 10/11/1944
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 28
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS C.N.T.

ACUSACIÓ MILICIÀ ARMAT ENCAREGAT DE REALITZAR GUARDIES.

CONDEMNNA 20 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM VILANOVA MENERO, ANTONIO
CAIXA 19635
DATA 10/10/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 26
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS

ACUSACIÓ SOLDAT DE L'EXÈRCIT REPUBLICÀ

CONDEMNA ABSOLT. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM VILAR PARRA, JOSE RAMON
CAIXA 10087
DATA 24/08/1940
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 39
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ EXPORTADOR FRUITES
FILIACIÓ I FETS AFILIAT A I.R. PERTANYI A LA SOCIETAT EXPORTADORA DE FRUITES. AFIRMEN VORE'L EN PISTOLA.

ACUSACIÓ ADHESIÓ A LA REBEL·LIÓ.

CONDEMNA 20 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS BENS PER VALOR DE 40.000 PTES.

MULTA PAGAMENT DE 2.000 PTES.

NOM VILLALBA PINELLA, FRANCISCO
CAIXA 19635
DATA 01/12/1939
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 35
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS P.R.R.

ACUSACIÓ GUARDIA MUNICIPAL. DETENCIONS DE PERSONES DE DRETES.

CONDEMNNA 30 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT

BENS

MULTA

NOM VILLAREAL CABEDO, JAIME
CAIXA 10094
DATA 20/03/1941
PROCEDÈNCIA NAT
EDAT 49
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ
FILIACIÓ I FETS MEMBRE FUNDADOR DE I.R. REPRESENTA AL PARTIT EN L'AJUNTAMENT. FOU MEMBRE DEL COMITÈ.

ACUSACIÓ

CONDEMNNA 6 ANYS DE RECLUSIÓ. SUMARÍSSIM OBERT. ASBSOLT

BENS BENS PER VALOR DE 70.000 PTES.

MULTA

NOM	VILLAREAL GUMBAU, FRANCISCO
CAIXA	19635
DATA	10/10/1941
PROCEDÈNCIA	NAT
EDAT	26
ESTAT CIVIL	S
PROFESSIÓ	LLAURADOR
FILIACIÓ I FETS	

ACUSACIÓ	SOLDAT DE L'EXÈRCIT REPUBLICÀ
-----------------	-------------------------------

CONDEMNNA	ABSOLT. SUMARÍSSIM OBERT
------------------	--------------------------

BENS

MULTA

CAPITOL VI

ELS MAÇONS, DURAMENT PERSEGUITS PER L'APARELL REPRESSOR FRANQUISTA

CAPITOL VI. ELS MAÇONS, DURAMENT PERSEGUITS PER L'APARELL REPRESSOR FRANQUISTA

Franco creia que la maçoneria era un dels seus principals enemics. Una de les constants del discurs polític del franquisme va ser la seua obsessió contra la maçoneria i les seues suposades activitats antipatriòtiques i antireligioses, que van impregnar, des dels primer moments de la rebel·lió militar, la mateixa essència d'allò que, amb la victòria en la Guerra Civil, es convertiria en el règim polític imperant a Espanya durant quasi quaranta anys.

Es tracta d'una visió paranoica de la història en què les obsessions de Franco, és a dir, el seu odi a la maçoneria, el seu anticomunisme visceral i el seu rebuig generalitzat al judaisme, arrelat des de les lectures com ara *Els protocols dels savis de Sió*, pamflet antisemita extensament difós entre l'extrema dreta de tota Europa des de la seua publicació el 1903, es confonen en una teoria contubernista en la qual el fi últim era la destrucció d'Espanya i de l'Església catòlica. (Sampedro, 2011a)

Va ser tal la mania persecutòria del feixisme espanyol als maçons, que alguns d'ells va ser menyspreats fins i tot després d'haver mort anys abans de la instauració de la Dictadura, és a dir, es va aplicar la llei amb efectes retroactius, seguint l'interès de neteja social falangista.

Anteriorment, la maçoneria ja va ser perseguida per les forces conservadores catòliques de la monarquia borbònica espanyola. Aquestes repressions són les que van provocar els noms simbòlics dels maçons en entrar en cada lògia. Una forma de ser controlat pels seus germans i evitar la policia.

6.1. La justificació franquista de la llei

Després de la crisi generalitzada que va patir la maçoneria espanyola a finals del segle XIX, la maçoneria, efectivament, resorgeix amb força a la dècada de 1920, situació que també es produeix entre les lògies del País Valencià. L'evolució de la militància maçònica en tallers de València durant els quasi tres decennis, va ser complexa, generalment, van haver-hi pocs maçons en actiu.

Al març de 1892, el Gran Orient Espanyols (GEO), una vegada finalitzada la seua fase d'organització després de la seua fundació en 1889, va haver de nomenar l'il·lustre maçó de Sogorb, el comandant Julio Cervera Baviera, simbòlic Volta, grau 33, com a delegat especial del Gran Consell de l'Ordre per a inspeccionar la maçoneria valenciana. De totes les actuacions d'aquest període destaca la unificació de les lògies Acacia i València en la lògia Federación Valentina, que es va convertir, fins al 1939, en la principal lògia maçònica valenciana.

A partir de 1921 es va produir una nova etapa d'expansió en la maçoneria espanyola en general, i en la valenciana en particular, amb la incorporació de joves republicans, molt combatius, que seran el nucli fonamental tant de les lògies com del moviment polític republicà que es va anar enfortint durant la dictadura de Primo de Rivera i que en 1931 va propugnar el canvi de règim i la instauració de II Segona República espanyola.

El binomi maçoneria i comunisme va ser un dels objectius preferents de la repressió política franquista. Queda palès en la redacció d'una llei conjunta per dos moviments ideològics tan diferents. El general Franco volia extirpar-los de la societat espanyola. Per tal motiu, crea el 1 de març de 1940, la Llei contra la Maçoneria i el Comunisme. Realment es tracta d'una llei aglutinadora de moviments contraris al règim franquista, com ara el lliure pensament i l'anticlericalisme dels liberals o la col·lectivització de la propietat privada i la desaparició de les classes i l'ateisme dels comunistes. Per tal motiu s'investigaran totes aquelles societats clandestines que s'oposen al Movimiento. En el article 4t de la llei es pot apreciar la conjunció d'aquests moviments:

[...] los inductores, dirigentes, y activos colaboradores de la tarea o propaganda soviética, trotskistas, anarquistas o similares, mientras que los masones eran todos los que... han ingresado en la masonería y no, han sido expulsados, o no se han dado de baja de lamisma o no han roto explicitamente toda relación con ella, y no dejan de serlo aquellos a quienes

la secta ha concedido su autorizacion, anuencia o conformidad, bajo cualquier forma o expediente, para aparentar alejamiento de la misma (Sampedro : 2010, 43).

Per al Franquisme les societats clandestines, representades en primer terme per la maçoneria i els moviments internacionals que sense ser clandestines havien produït, segons ells, la decadència de la societat i de l'economia espanyola, havien de ser investigades i reprimides. En el pròleg de la Llei així ho redacten:

[...] contra todas las vergüenzas que la República encarnaba, para salvar una Patria en trance de desmembración... tuvo que extirpar de nuestro suelo dos males: el de la masonería, que había sido el arma con que se había destruido el Imperio español y fomentado durante siglo y medio sus revoluciones y revueltas, y el comunismo internacional, que en las últimas décadas venía mirando y destruyendo toda la economía y el progreso de la Nación española y que había llegado al momento, por nadie discutido, de implar por la fuerza el terrorismo del comunismo soviético (Sampedro: 2010, 44).

L'aliança judeo-maçònica-comunista va ser en gran part la justificació de l'alçament militar. Aquesta visió paranoide de Franco i dels que l'envolten provoca la posterior lluita contra aquestes ideologies. De fet, el Franquisme considera la maçoneria com el principal enemic i encara que la llei inclou ambdós corrents, en la pràctica serà una llei antimaçònica, ja que el comunisme es queda en els expedients de responsabilitats polítiques i els judicis sumaríssims. El Franquisme responsabilitzava tots dos de tots els mals de l'Estat espanyol des d'inicis del segle XIX:

En la pérdida del imperio colonial español, en la cruenta guerra de la Independencia, en las guerras civiles que asolaron a España durante el pasado siglo, y en las perturbaciones que aceleraron la caída de la Monarquía Constitucional y miraron la etapa de la Dictadura, así como en los numerosos crímenes de Estado, se descubre siempre la acción conjunta de la masonería y de las fuerzas anarquizantes movidas a su vez por ocultos resortes internacionales (Pagés, Pelai: 2010: 31).

El *Centro Documental de la Memoria Histórica de Salamanca* (CDMH), creat al juny de 2007, està format per les fonts que procedeixen dels serveis documentals de la Presidència del Govern de l'època franquista. També podem encontrar els del *Tribunal Especial para la Represión de la Masonería y el Comunismo* (TERMC), desaparegut en 1963. En la seu de Salamanca, arxiu de gran importància per a l'estudi de la Guerra Civil per la quantitat d'informació conservada de les confiscacions de la Guerra i

postguerra, trobem la secció del TERMC, on es pot consultar part de la documentació que es va produir entre els anys 1940 y 1963 i la seua comissió liquidadora. Conté els expedients de causes, al voltant de 65.000 expedients i les diligències prèvies i sumaris del processats per maçoneria i comunisme, encara que aquests últims són una minoria.

TRIBUNAL ESPECIAL, PARA LA REPRESION DE LA MASONERIA Y EL COMUNISMO.
 JUZGADO ESPECIAL N.º dos AT

N.º del archivo 1647 N.º del Juzgado 122-951
 R. en 2

N.º del Tribunal 37565 N.º del Reg. de la Presidencia del Gobierno _____

Encartado: Antonio BROCH MANRIQUE - Castellón
 Detención _____ de _____ de Villarreal
 Prisión incondicional _____ de _____ de _____
 Prisión atenuada 9 de febrero de 1951
 Fecha de incoación _____ de _____ de _____
 Paso a la Fiscalía n.º _____ el _____ de _____ de _____
 y se devolvió en _____ de _____ de _____
 Sentencia de _____ de _____ de _____ Pena _____
 Propuesta _____
 Resolución de presidencia _____
 Paso a Ejecutorias en _____ de _____ de _____
2-4-51

DOCUMENT 30. Full 1 de l'expedient de responsabilitats maçòniques d'Antonio Broch Manrique. Fons documental: CDMH

Durant els primers dies de la Guerra, la tasca de recollida d'informació i recuperació de la documentació maçònica es va fer d'una manera desorganitzada i poc sistemàtica.

Amb l'assalt als locals maçònics per part de les forces militars soslevades, juntament amb la Falange, van requisar tota la documentació de les lògies. Especialment van fer valer els quadres lògics per la detenció de maçons.

Després de la confusió dels primer dies i una vegada Franco es reconegut com el cap visible de la revolta, s'organitza la recerca de maçons. La recollida, classificació i estudi de la documentació maçònica serà més organitzada.

Així és com comença una fase ordenada per decrets que es promulguen des de Burgos, en 1936, a Santa Cruz de Tenerife el 15 de setembre de 1936 o el decret de 21 de desembre de 1938, que ordenava l'eliminació de totes les inscripcions o símbols que podien ser ofensius contra l'Església.

La recuperació de la documentació per tal de jutjar tots el implicats s'instal·la en Salamanca. La *Delegación Nacional de Asuntos Especiales*, serà l'encarregada de la recuperació de tot el relacionat amb les sectes, per a identificar i perseguir els seus membres. El delegat va ser Marcelino de Ulibarri. Totes les delegacions que tenien com a objectiu recuperar documentació es van unir en la *Delegación del Estado para la Recuperación de Documentos*, dins del Ministeri de l'Interior en 1938.

La quantitat de documentació requisada va desbordar la capacitat franquista, que acabà creant serveis territorials. Durant aquests anys es va reunir una gran quantitat de fons documental que fou la base de la posterior depuració de tot allò relacionat amb la maçoneria a Espanya. Els tribunals militars, les comissions depuradores, els expedients de responsabilitats polítiques i el TERMC compartiran aquesta documentació per tal de dur a terme la repressió.

En el cas del País Valencià, gran part de la documentació maçònica va ser destruïda abans de ser ocupades cadascuna de les grans ciutats. La tasca de trobar documentació que incriminara maçons directament va ser complexa. De totes maneres, a Salamanca es conserva un gran lligall de *La Gran Logia Simbólica Regional del Levante* que juntament amb les publicacions periòdiques maçones, són les fonts que van fer servir els franquistes.⁵⁵ Realment, el que necessitaven per a reprimir era els noms de les

⁵⁵ CDMH, lligall 776 A.

persones i una petita informació de les actuacions que havien tingut. En aquesta documentació trobem el necessari: iniciacions, filiacions, grau i augment de grau, baixes, etc.

La llei de la maçoneria té els seus antecedents en la Llei de Responsabilitats Polítiques de 1939. La llei reconeix el delictes de maçoneria, l'autoria de la qual va correspondre al penalista Isaias Sánchez Tejerina, així com l'interés de Franco per la retroactivitat de les actuacions en un clar intent d'eliminar el màxim nombre possible de persones perilloses per al règim. Davant d'algunes dificultats que va tenir Franco, dins del seu Govern, per poder traure la llei en 1939, fou l'any posterior quan es formula aquesta aprovada per Consell de Ministres al febrer de 1940. El text legal infringia el principi de retroactivitat de la llei, no va incloure la pena de mort i fou fonamentalment antimaçònica, quedant les referències al comunisme diluïdes al llarg del seu articulat.

Es tractava d'una llei penal que pretenia definir l'acció delictiva de pertinença a la maçoneria i el comunisme i establia unes penes terriblement dures contra els imputats en aquesta acció antijurídica per a la dictadura. Aquesta forma d'exercir el dret fonamental a associar-se, a la maçoneria, o a partits comunistes, suposava pena de reclusió menor (de 12 anys i un dia a 20 anys) i si, com no podia ser altrament, l'exercici d'aquest dret es feia amb la difusió pública de les pròpies idees a través de la llibertat d'expressió i el dret a la informació, la pena ascendia a reclusió major (de 20 anys i un dia a 30 anys). La condemna sempre anava acompanyada d'una sèrie d'accessòries, fonamentalment de la separació i inhabilitació absoluta i perpètua, així com de la pèrdua d'ocupació en el cas dels funcionaris o dels membres dels col·legis professionals, que amb el pas dels anys va passar a ser únicament una inhabilitació per a ocupar càrrecs polítics o sindicals, mentre que els militars eren expulsats de l'Exèrcit (Sampedro Ramo, Vicent: 2012: 223-237).

Cada maçó tenia dos mesos de termini per a presentar, davant el governador civil corresponent, un escrit de declaració-retractació, detallant la seua trajectòria maçònica i amb les excuses absolutòries pertinents, així com la delació obligatòria de membres de la «secta», que es considerava circumstància atenuant. També eren atenuants i fins i tot excuses absolutòries haver servit des dels primers moments en els fronts de guerra durant més d'un any com a voluntari o, en el cas dels professionals o mobilitzats, que

s'hagueren distingit especialment en el front, i també haver-se sumat a la preparació o realització del Movimiento Nacional o haver prestat serveis a la pàtria. Encara així, molts maçons que es van sumar a la rebel·lió van pagar car el seu pas per l'orde.

També s'establia la simultaneïtat i complementarietat dels delictes i sancions reflectits en la llei de repressió amb els reflectits en la llei de responsabilitats polítiques, i s'establia, a més, la separació definitiva de qualsevol càrrec en l'Estat, corporacions públiques o oficials, entitats subvencionades i empreses privades, així com de càrrecs de confiança, comandament o direcció d'aquestes mateixes empreses. A més, es decretava la seua inhabilitació perpètua per a aquestes ocupacions i el seu confinament o expulsió, en una clara mostra de la política d'exclusió i discriminació a què van ser sotmesos aquells als quals el règim franquista considerava els seus enemics.

A tots els maçons de què es va tenir constància els fou aplicat el pes de la llei, sense importar si es trobaven a l'exili o ja havien mort. En els casos en què el processat no es presentava, se'l podia condemnar en rebel·lia, i es podia donar la circumstància que a un mateix maçó se li instruïren dos sumaris distints.

Jurídicament és una aberració tipificar formes delictives a través de l'analogia, però encara ho era més englobar comunisme i maçoneria. Evidentment, era una llei pro Franco, dictada expressament per allò que ell considerava, fins i tot els mesos abans de la seua mort, com la culpable dels mals d'Espanya (Carillo: 2004, 80).

6.2. Els maçons de Vila-real. La Lògia Sol Naciente

Els maçons de la lògia *Sol Naciente* de Vila-real van rebre en el seu conjunt unes penes bastant més benignes, en comparació amb les recaigudes per exemple entre els membres del triangle *La Montaña* de Nules. Dels 16 maçons coneguts que van formar part del taller de Vila-real fins a 1928, només hem pogut trobar 12 sumaris, falten el de Pedro Alagarda Ballester i també els de Luis Escribá Abad i el metge José Gil Valero, encara que en aquests dos casos sospitem que sí que van ser jutjats pel TERMC. D'un quart maçó només coneixem la inicial del seu nom i el seu primer cognom, J. Ortega,

per la qual cosa, falta una més profunda investigació, ja que no ens ha sigut remés des de l'Arxiu de Salamanca el seu sumari.⁵⁶

La major part dels casos de maçoneria a Vila-real els trobem durant la dècada de 1920. L'any en el qual un dels seus propulsors, Manel Usó Jarque, decideix trencar la via maçònica, 1928, i acaba amb totes les aspiracions de l'orde. Hi ha intents des de València de reconstruir la lògia però els seus membres ho descarten. La vocació i el populisme polític els atrau més i abandonen la clandestinitat. El que sí que trobem en comú a tots són els inicis a València de la mà del mestre José Martínez. Podem convenir que la maçoneria a Vila-real és de poca rellevància en la societat del poble. De totes formes, no quedarà impune per a la repressió franquista.

ALFONSO SAERA CANOS

Natural de Vila-real, de 39 anys, casat, de professió llaurador, no va formar part de cap càrrec en la lògia de Vila-real. Encara així, la seua formació maçònica va ser suficient per a obrir una investigació. A l'igual que passa en moltes de les causes obertes, es declara enganyat pel mestre nacional, José Martínez Aguilar qui va induir a la seua participació en la lògia. La seua formació va ser a València, per després anar a Vila-real. Conegut com a «Buda», sols consta en el quadre lògic el tercer grau. Deixa prompte les reunions clandestines per la poca importància en les que ell va assistir, així com per considerar-se enganyat pel mestre. En el seu expedient trobem l'aval de dos veïns de Vila-real reconeguts partidaris de Franco. Amb tot, la condemna serà la inhabilitació de qualsevol càrrec, deixant Alfonso Saera fora de la vida pública.

⁵⁶ Tal vegada podria tractar-se de José Ortega Cantoni, a qui es va jutjar en consell de guerra sumaríssim d'urgència a Castelló i també per part del Tribunal de Responsabilitats Polítiques, encara que aquest personatge va ser un dels líders anarquistes de Vila-real, i això ens deixa uns raonables dubtes que podria tractar-se del mateix individu.

ANTONIO BROCH MANRIQUE

Era l'orador de la lògia i la veu dominant en les reunions. Natural de Vila-real, solter, empleat de banca, tenia 51 anys quan va ser incoat en 1951. Antonio Broch va morir en unes circumstàncies tràgiques. Havia sigut iniciat en el triangle *Castalia*. Simbòlicament conegut com a «Victor Hugo», arribà el grau 30-33 de l'ordre maçònic. Durant la Guerra va ser assessor del Comitè Revolucionari de Vila-real, a l'arribada de les tropes a Vila-real marxa cap a València. Reconegut partidari de l'esquerra espanyola, per la qual cosa fou empresonat pels franquistes en la presó habilitada de l'Església de la Sang, on va morir a finals de 1939. Com que la seua mort no va poder ser certificada, el TERMC va sobreseure provisionalment el seu sumari, incoat en 1951.⁵⁷

ANTONIO DIAZ ESTREMS

Expedient incoat en 1942, finalitzat en març de 1943 amb llibertat condicional. Encara que era natural de Nules, exercia les tasques de comerciant a Vila-real, on residia. Juntament amb Alfonso Saera, Manuel Usó Jarque, Manuel Calduch Almela, Vicente Cercós Carda, tots ells militants del Partit Republicà Radical Autònom de Castelló, van ser incoats per les mateixes dates. Les declaracions de tots els citats pareixen estar consensuades. Reconeixien no haver participat en reunions importants, estar enganyats pel mestre José Martínez Aguilar, involucren Vicente Chust com un dels propulsors de la maçoneria a Vila-real i tots ells relacionen els noms de les persones que conformaven la lògia «Sol Naciente» de Vila-real.

Antonio Diaz, simbòlic «Blasco Ibáñez», s'inicia en la lògia «Patria Nueva» de València. A Vila-real abans d'abandonar el col·lectiu obté el segon grau. En la seua declaració afegeix el seu sentiment catòlic i la prova d'haver tornat als "braços" de l'Església catòlica. La seua condemna és la inhabilitació absoluta a qualsevol càrrec.

⁵⁷ CDMHS. TERMC 37565, sumari 122/1951.

JOSE ESCRIBA MONTEAGUD

Es tracta d'un testimoni diferent a la resta. En la seua declaració nega qualsevol participació en el món de la maçoneria. Afirma no saber què és la maçoneria ni haver ingressat en ella. Durant la República va pertànyer a Esquerra Republicana, i en l'alçament va passar a la vessant comunista. A Betxí va ocupar el càrrec de secretari del Partit Comunista. De fet, després de la Guerra Civil va ser detingut i jutjat per consell sumaríssim a 12 anys de presó, encara que als quinze dies va eixir en llibertat i al final va ser indultat per Franco. Segons la informació del TERMC, arriba al primer grau, conegut a la lògia com a «Cayetano Ripoll». En el moment de la investigació tenia 56 anys i residia a Betxí. En el seu expedient s'inclou un aval de bona conducta del seu treball actual de mecànic. La seua sentència va ser de les dures aplicades a la lògia de Vila-real, 12 anys i 1 dia de reclusió menor. Posteriorment, va ser commutada a 3 anys i 1 dia.⁵⁸

JOSE MARTINEZ AGUILAR

Aquest veí de Vila-real, natural de València, esta considerat per tots el protagonistes maçònics de l'època com el major reclutador de la ciutat. En molts expedients trobem les declaracions de testimonis que asseguren entrar en la lògia per voluntat del mestre. En el món maçònic era conegut com a «Pastalozzi». El seu expedient va ser incoat en 1942 i finalitzat 5 mesos després, al novembre del mateix any. Aquesta rapidesa esta motivada perquè José Martínez se'n va anar exiliat a Mèxic en 1937, juntament amb el seu fill. En el plec de fets que li atribueixen està el de ser primer expert en la «Federación Valentina» de maçons i divorciar-se de la seua dona durant la República. La sentència, a pesar de estar fora del país, és de 16 anys de reclusió, ja que esta considerat en rebel·lia. És la pena més greu que va recaure en qui havia sigut mestre de Vila-real fins a 1926 i primer secretari del Villarreal C.F.

⁵⁸ CDMHS . TERMC 27691, sumari 865/1948.

MANUEL CALDUCH ALMELA

El procés contra Manuel Calduch és una de les sorpreses que sempre té el franquisme quan analitzem les seues formes. En el moment de la seua incoació, en 1943, el subjecte és comandant d'artilleria de l'exèrcit al Marroc. De 42 anys d'edat, casat i farmacèutic del poble d'Almassora, Manuel declara haver estat en les reunions de la lògia de Vila-real. Però en cap moment presta cap servei al maçons. De fet, li atribueix la responsabilitat al mestre José Martínez, qui aprofita la seua situació familiar, mancat de figura paterna, per a arrossegar-lo cap a la maçoneria. En la seua declaració cita els principals dirigents de Vila-real, Chust i Usò. Tal com aporta el servei d'informació maçònica, obté el tercer grau en l'escala, però deixa prompte d'anar a les reunions, catalogant-les de «ridícules». Pel que es dedueix de la seua participació en el moviment franquista, pareix ser favorable a aquest. De fet, en la declaració indagatòria es cita com durant la Guerra el citat tenia una radio amagada als republicans, on sentia les evolucions de l'exèrcit de Franco, fets que compartia amb altres membres d'Almassora.

VICENTE CHUST MARTINEZ

En la majoria de les declaracions que hem trobat el citat és un dels protagonistes maçons de Vila-real. Tant ell com el seu fill van ser processats per suposats delictes de maçoneria. El pare, mestre maçó des de 1924, va ser dels primers a tenir expedient incoat, en 1941. A Vicente Chust Martínez, simbòlic «Indra» se li va sobreseure per haver mort poc després de finalitzada la Guerra.⁵⁹ Les causes de la seua mort pareixen estar vinculades a problemes de salut. Va morir als 73 anys després de ser un industrial

⁵⁹ CDMHS. TERMC 1652, sumari 80/1941.

respectat en el poble, encara que era natural de Massanassa. La seua condemna va ser inhabilitació, encara que estava mort i pocs càrrecs podia ocupar.

En canvi, el seu fill Vicent Juan Chust, a pesar de ser considerat afecte el Moviment Nacional, fou condemnat pel delicte de maçoneria en el mateix sumari obert a son pare, el 80/1941. La primera sentència era de 12 anys i 1 dia de reclusió, encara que se li va concedir la presó atenuada i en 1946 li va ser commutada aquesta pena per la d'inhabilitació per a càrrecs polítics i sindicals.⁶⁰ L'aval favorable de l'alcalde franquista de Vila-real no va poder aturar la primera sentència. Era conegut com a «Galileo» en la lògia, s'inicia en 1911 a Paraguai. En 1920 arriba a Espanya i s'instal·la a Vila-real com a empresari cinematogràfic. Era natural de Barcelona. Durant molt de temps es considerat apolític i en 1924 ocupa lloc de mestre maçó de la lògia. Es tracta d'una de les persones que més va sofrir al persecució franquista, ja que va ser jutjat per: judicis militar sumaríssim, responsabilitats polítiques i maçoneria. En primera instància va ser condemnat a 6 anys i 1 dia per sumaríssim, encara que després va ser commutada per presó atenuada. En canvi, en la sentència de responsabilitats polítiques va ser absolt. La pena de maçoneria ja la coneixem.

VICENTE CERCOS CARDA

Juntament amb altres membres citats anteriorment, forma part del grups de membres del Partit Radical que pareixen formar una estratègia conjunta per tal d'evitar les condemnes del TERMC. Incoat en 1943, veí de Vila-real de 43 anys, fuster, va ser iniciat per Vicente Chust en la maçoneria. De nom simbòlic «Hercules», comença en la lògia «Patria Nueva» en València per passar a la lògia «Sol Naciente nº 8» de Vila-real. Declara no participar en activitats rellevants de la lògia i afirma desaparèixer de l'aquesta en el moment en què li van proposar augmentar el grau previ pagament de 15 pessetes. Abandona la maçoneria en 1928 i en la seua declaració indagatòria cita els membres (14-15 persones) que recorda que formaven part de la lògia. Com altres exemples

⁶⁰ CDMHS . TERMC 1652, sumari 80/1941.

mostrats anteriorment, a pesar de ser afecte a Franco i no formar part de la quinta de 1921 quedant-se amagat fins que acabara la Guerra, no pot evitar la pena d'inhabilitació que li adjudica el TERMC en 1944.

El cas de Pedro Alagarda està vinculat a Vila-real, encara que passa a la lògia de Nules «La Montaña», incoat en 1926.

Per últim, del que no hem pogut saber molt, per l'escassa informació en els seus expedients són: José Gil Valero (metge), José Herrero Chabrera (propietari) i Luis Escriba Abad (empleat). Tots tres de la lògia «Sol Naciente» de Vila-real. Coneguts simbòlicament com a «Leonardo da Vinci», «Roberto Castrovido» i «Pi y Margall», respectivament. Els tres ingressen en l'organització durant els anys 1925 i 1926, anys de major nombre d'ingressos. Cap d'ells continua la carrera maçònica, no superant els primers graus. El destí de cada un d'ells és difícil de saber. L'únic del qual tenim dades fiables en el seu expedient és José Herrero Chabrera, que va morir en 1938 a Vila-real.

Entre tots el casos dels maçons encartats a Vila-real, destaca Manuel Usó Jarque, que va ser alcalde república pel corrent radical de Vila-real en diferents etapes.

MANUEL USÓ JARQUE

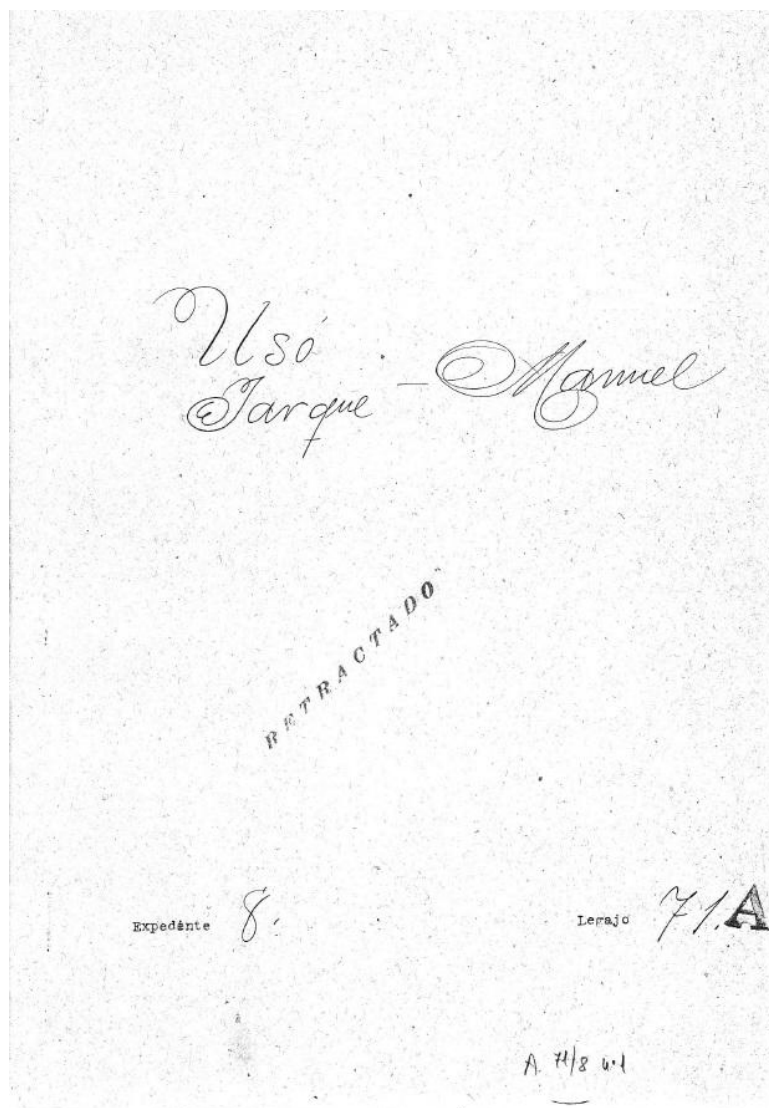
Manuel Usó Jarque va ser el principal dirigent del republicanisme radical a Vila-real durant les dècades de 1920 i 1930. Nascut en esta població l'1 de maig de 1878, tenia un negoci de pompes fúnebres, encara que en la documentació, tant maçònica com en la de la posterior repressió, apareix també com a industrial i fins i tot fuster.

Usó Jarque va ocupar l'alcaldia de Vila-real entre l'1 d'abril i el 25 d'agost de 1921, i va ser succeït pel seu correligionari i posteriorment germà de lògia, José Herrero Chabrera, que va ocupar l'alcaldia fins a l'1 d'abril de 1922, tornant a cedir-la a Usó, que la va ocupar fins el 2 d'octubre de 1923, quan seria cessat l'ajuntament pel governador civil de Castelló imposat pel Directori Militar presidit per Primo de Rivera.

Després de la seua destitució com a alcalde, Manuel Usó Jarque, com molts dels dirigents del republicanisme, va veure en el seu ingrés en la maçoneria una nova via per a continuar en la seua lluita per la República, ja que en aquesta institució va anar produint-se a partir de 1923 un gran augment d'iniciacions i de creació de lògies, nodrint-se d'intel·lectuals i opositors polítics a la dictadura, circumstància que es va donar especialment en la maçoneria madrilenya i la valenciana. En aquest període es van centrar cada vegada més en la lluita per la ciutadania política i la justícia social i van combatre amb totes les seues armes a la reacció i a la dictadura, com veiem per exemple en la participació de maçons en l'intent d'insurrecció del 24 de juny de 1926, conegut com la "Santjoanada". (Sampedro, 1997: 43-47).

IMATGE 22 . Manuel Usó Jarque. Fons fotogràfic. AMV

DOCUMENT 31. Expedient de Manuel Usó Jarque, veí de Vila-real i alcalde de la República. Fons documental: CDMH

Fou en 1923 quan es van tornar a reiniciar les actuacions de la maçoneria en la província de Castelló, amb la creació del triangle *La Montaña n° 1* a Nules, i l'any següent del triangle *Castalia n° 2* a Castelló, ambdós dependents de la Gran Lògia

Simbòlica Regional del Llevant (GLSRL), de l'Obediència del *Grande Oriente Español* (GOE).⁶¹

Manuel Usó Jarque va ser iniciat el 28 de novembre de 1924, en la lògia *Patria Nueva n° 4* de València, per Vicente Chust Martínez, com ell mateix va declarar en la seua declaració-retractació datada el 22 de maig de 1940, adoptant el nom simbòlic de *Rizal*. No obstant això, per a *Recuperación de Documentos*, la iniciació s'havia produït en el triangle *Castalia n° 2* de Castelló; en poques setmanes, en concret el 2 de febrer de 1925 va aconseguir el grau segon ja en la lògia *Sol Naciente* de Vila-real, segons consta en un certificat d'aquest taller i, finalment, el grau tercer, mestre maçó, onze dies després.⁶² En els quadres lògics conservats ocupava el número d'ordre 3 entre els components de la lògia.

El nou taller de Vila-real, denominat lògia simbòlica *Sol Naciente n° 8*, va sorgir a principis de 1925, gràcies a l'impuls de qui era el maçó en actiu més important de Castelló en aquelles dates, el conegut empresari i propietari del cine Tárrega de Vila-real, Vicente Chust Martínez, simbòlic *Indra*, que havia sigut membre de la lògia *Federación Valentina* de València i iniciat en una lògia del Paraguai en 1911; en 1924 ostentava ja el grau 32, sent el Venerable Mestre del triangle *Castalia* i en 1925 va ser el primer Venerable Mestre de la lògia de Vila-real.⁶³ Manuel Usó Jarque l'any següent fou escollit Venerable Mestre de d'aquest taller a què van pertànyer entre 1925 i 1928 almenys 16 maçons, la gran majoria significats republicans de la localitat; comptava el 25 d'agost de 1927 amb 13 membres actius, segons el quadre lògic remés per la GLSRL al Gran Consell Federal Simbòlic del GOE.

⁶¹ La molt escassa documentació que s'ha conservat sobre la lògia *Sol Naciente n° 8* la trobem en: CDMHS. Secció Especial. Lligall 752 A, expedient 16.

⁶² Les dades sobre l'activitat maçònica de Manuel Usó Jarque els hem obtingudes de: CDMH. Secció Especial. Lligall 71 A, expedient 8 i de la documentació del sumari que li va incoar el Tribunal Especial: CDMHS. Sección Especial. TERMC 4217.

⁶³ Chust va nàixer a Massanassa (València) el 25 d'octubre de 1868 i va morir a la capital valenciana el 20 d'agost de 1939, malalt de càncer. Sembla que tornà del Paraguai en 1920, establint-se a Vila-real i afiliant-se a la lògia valenciana *Federación Valentina*, fins a la creació del triàngle *Castalia*. CDMH. Secció Especial. Lligall 318 B, expedient 25.

La *Sol Naciente* va tenir uns inicis convulsos, que per la carència de documentació no hem pogut detallar, però que queda demostrat pel fet que la GLSRL va emetre un decret datat el 19 de setembre de 1925 i signat pel llavors Gran Mestre, Vicent Marco Miranda, que ordenava la suspensió dels drets maçònics de la lògia de Vila-real, encara que en l'assemblea celebrada per la Gran Lògia a Alacant el 6 de desembre següent, es va alçar aquesta suspensió, i van poder continuar amb els seus treballs maçònics, qüestió referendada per un decret signat el 9 de desembre pel nou Gran Mestre de la GLSRL, l'alacantí José Estruch Ripoll.⁶⁴

Dos anys després, en 1928 la lògia seria de nou suspesa en els seus drets maçònics per la GLSRL i per mitjà d'un decret signat el 31 d'agost d'aquell any, en compliment dels acords de l'Assemblea Regional, va ser dissolta, quedant els seus obrers lliures i facultats per a demanar la seua planxa de comiat corresponent a la GLSRL, perquè pogueren afiliar-se a qualsevol altre organisme maçònic legalment constituït. Per a normalitzar la situació en què quedaven els seus membres es va decidir el nomenament de Vicent Marco Miranda, grau 33 i membre de la lògia *Patria Nueva* de València, perquè recollira la Carta Constituent de la lògia, els seus símbols, arxiu, efectes i la resta de propietats, que passarien al domini de la GLSRL, segons el que disposava l'article 142 del seu codi i reglaments generals.

Marco Miranda va quedar autoritzat per a procedir a la seua reorganització o a la creació de nous organismes maçònics en la província de Castelló, en concret a Castelló de la Plana, Vila-real, Nules i Borriana, encara que aquests treballs no van arribar a obtenir els fruits desitjats.⁶⁵

⁶⁴ CDMH. Secció Especial. Lligall 776 A, expedient 4/3.

⁶⁵ CDMHS. Secció Especial. Lligall 802 A, expedient 1. Actes dels treballs realitzats per la Comissió Permanent del Gran Consell Federal Simbòlic del GOE entre el 31 d'agost i l'11 de setembre de 1928, p. 27. Només uns mesos abans, per acord de l'Assemblea celebrada els dies 17 i 18 de març de 1928, es va declarar dissolt, entre altres tallers, el triangle *Castalia* núm. 2 de Castelló, que en aquells anys estava dirigit per Vicente Calduch Roig, encara que en realitat tot pareixia ser un muntatge d'aquest maçó.

L'explicació a aquests fets que va efectuar Manuel Usó en la declaració-retractació que va presentar davant del Govern Civil de Castelló, el 22 de maig de 1940, indicava que la dissolució del taller es va efectuar al novembre de 1928, coincidint amb la seua eixida de l'orde, motivada pels consells que va rebre del reverend José María Avellana, capellà de l'Hospital i a més, segons expressava en el document, la lògia de Vila-real només funcionava per a reunir diners amb fins ocults i mantenir, segons les seues pròpies paraules, alguns ganduls a costa dels obrers que cotitzaven. Després de la dissolució, Usó va afegir que el Gran Mestre de la GLSRL, Jesús Estruch, es va desplaçar a Vila-real per a reorganitzar el taller, oposant-se el nucli format per Usó, Herrero Chabrera i Díaz Estrems. Uns anys després, en 1932, sent ja alcalde de Vila-real, Usó relata com va ser citat pel governador civil Francisco Escola Besava, per a proposar-li el reingrés en l'orde, a la qual cosa es va negar, enemistant-se amb el governador, que va intentar destituir-lo de l'alcaldia.

Una vegada que li fou substanciat el sumari per delicte de maçoneria, Manuel Usó va declarar davant del jutge instructor del Jutjat Especial núm. 2 del TERMC, en la seua contestació al plec de càrrecs formulat, datada el 31 de gener de 1943, que fou la seua eixida de la maçoneria la que va portar a la immediata dissolució de la lògia *Sol Naciente*, resistint a totes les pressions, la qual cosa li va originar l'animadversió i enemistat de molts republicans enquadrats en el partit d'Azaña i aquesta seria la causa principal de la persecució que va patir durant les setmanes inicials de la guerra. També va declarar que els membres de la lògia de Vila-real a penes tenien importància dins de l'orde, per la seua escassa formació maçònica i baixos graus, a excepció de Vicente Chust, únic element important i propulsor, que exercia una màxima i absoluta potestat sobre tots els maçons de Vila-real. Únicament ell, d'haver viscut, podria haver facilitat una àmplia i abundant informació sobre les activitats de la lògia, a la qual ni Usó Jarque ni la resta dels membres del taller tenien accés. No obstant això, Usó continuà sent el Venerable Mestre del taller en 1927 i 1928, com quedava plasmat fins i tot en el Butlletí Oficial de la Obediència del Grande Oriente Espanyol.⁶⁶

Manuel Usó, com tants altres polítics valencians, volgué servir-se de la maçoneria per a la realització dels seus fins, però sospitem que, com no es van veure complides els

⁶⁶ *Boletín Oficial del Grande Oriente Español*, 4-04-1927, p. 10.

seus expectatives, va abandonar l'orde, dedicant-se amb més intensitat a l'acció política en els últims anys de la dictadura, fins al punt que, convertit en el principal dirigent del republicanisme radical a Vila-real, l'opció majoritària entre les oposades a la monarquia, va ser un dels integrants de la llista electoral que va resultar vencedora en les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931, presentant-se pel Districte Quart o del raval del Carme, obtenint 525 vots. Els resultats van donar en principi la victòria a la llista monàrquica, amb 13 regidors i 2.959 vots, enfront dels 9 regidors i 2.053 vots de la Conjunció Republicana-Socialista, que van presentar una reclamació oficial sobre aquests resultats, que portaria que el 28 d'abril el governador civil procedira a la rectificació del cens, la qual cosa va donar finalment el triomf als republicans.

Aquests successos no serien obstacle perquè el 14 d'abril de 1931, Manuel Usó Jarque proclamara la República des del balcó de l'ajuntament de Vila-real i passara posteriorment a presidir la Gestora Municipal Republicana, constituïda en l'Ajuntament el 5 de maig de 1931, va ser elegit alcalde-president, acompanyat del primer tinent d'alcalde, José Herrero Chabrera, el seu íntim amic, correligionari i antic germà de lògia, a més d'altres dos republicans i dos socialistes.

Després de les eleccions del 16 de febrer de 1936, que es van saldar amb el triomf del Front Popular, la Gestora Municipal de Vila-real va ser cessada en bloc per disposició governativa i es va nomenar una nova gestora, presidida per Pascual Cabrera Cremades i composta per regidors socialistes i d'Esquerra Republicana, sis dies després de les eleccions, decisió que va ser denunciada pels radicals. (Font Pitarch, Domingo i Pitarch Font, Antoni: 2006: 19-31 i 95-98).

A penes uns mesos després es va produir la rebel·lió militar i la Guerra, i Manuel Usó Jarque es va convertir en un perseguit per ambdós bàndols. En efecte, els radicals castellonencs van ser, des dels primers moments del colp militar, perseguits per la postura política que havien anat adoptant a partir de 1933, cada vegada més prop dels postulats de la dreta. Per això, alguns serien víctimes de les represàlies que, especialment entre agost i novembre de 1936 a Vila-real, es va cobrar les vides de tres dels correligionaris d'Usó (Gavarda, Vicent: 1996: 28 i 205-207).

Segons les declaracions de Manuel Usó Jarque, tant en la seua declaració-retractació de 1940, com en les fetes davant del jutge instructor núm. 2 del TERMC, a

L'inici de la rebel·lió militar fou perseguit pel Front Popular, sent detingut l'1 d'agost de 1936 i va romandre empresonat durant 15 dies; després de ser alliberat, uns incontrolats van anar de nou a buscar-lo al seu domicili, per a donar-li el “passeig”, la qual cosa va evitar fugint per les teulades; posteriorment es va refugiar a Barcelona, on va romandre amagat durant uns quants mesos.⁶⁷

A pesar d'això, després de la seua tornada a Vila-real, ja en poder de l'exèrcit rebel, Usó va ser detingut el 28 d'agost de 1938 i posat a disposició del delegat d'ordre públic i del Jutjat Militar, sent alliberat el 9 de maig de 1939, sense que se li incoara cap causa. De nou seria empresonat entre el 4 i el 30 de setembre, sense que tampoc fóra en aquest període objecte de processament. A pesar dels seus intents per adaptar-se a la nova situació, per als franquistes no deixava de ser un republicà anticlerical i, a més, maçó.

Abans de finalitzar la guerra, en concret el 17 de febrer de 1939, mentre Usó es trobava engarjolat, la Secció 4a –Antimarxisme- de la Direcció del Servei Nacional de Seguretat, del Ministeri d'Ordre Públic, ubicat a Valladolid, va enviar un ofici al Delegat de l'Estat per a la Recuperació de Documents, Marcelino de Ulibarri, per a notificar-li que la Comissaria d'Investigació i Vigilància de Castelló de la Plana, a l'informar-los sobre els individus afiliats a la maçoneria en la província, incloïa Manuel Usó Jarque, encara que sense poder concretar moltes dades i activitats, per la qual cosa sol·licitaven la remissió dels seus antecedents, que es trobaven en poder dels arxius de la Delegació Nacional. Des de Salamanca enviaren l'informe demanat el 6 de març següent.

⁶⁷ També van declarar que havien sigut perseguits pel Front Popular altres membres de la lògia, com ara Fabio Salvador González, que va al·legar haver estat pres durant vuit mesos a Sogorb, mentre que Vicente Cercós Carda va al·legar haver estat amagat a València i no haver-se presentat quan la seua quinta va ser cridada a files. Vicente Juan Chust Martínez, fill de Vicente Chust, va arribar a estar a punt de ser afusellat al juny de 1938 en els dies previs a l'ocupació de Vila-real, evitant-ho un bombardeig de l'aviació rebel, que va posar en fuga al piquet encarregat de l'execució, segons pròpia declaració davant del TERMC.

Un altre organisme que va sol·licitar els antecedents maçònics de Manuel Usó a Salamanca fou la sotssecretaria del Ministeri de l'Exèrcit, mitjançant un telegrama postal datat el 2 de març de 1942.

Finalment, el vocal-ponent Marcelino de Ulibarri, va remetre el 22 d'agost de 1942 al President del TERMC, l'expedient de Manuel Usó, documentat amb el preceptiu certificat d'antecedents maçònics, la declaració-retractació presentada davant del Govern Civil de Castelló el 22 de maig de 1940 i l'informe del mateix vocal-ponent, que considerava que Usó, en la seua declaració retractació no deia res de les activitats de la maçoneria a Vila-real i només aportava els noms de dotze dels components del taller. També evidenciava el fet que sobre la baixa en la maçoneria, que l'encartat assegurava que s'havia produït al novembre de 1928, no constaven antecedents en l'arxiu de Recuperació de Documents.

El TERMC, amb aquest informe, va estimar gens sincera de moment la declaració-retractació de Manuel Usó i va acordar que l'expedient passara al jutge instructor núm. 2 del tribunal a l'efecte d'incoació de sumari per delictes de maçoneria, per mitjà d'una interlocutòria datada a Madrid el 4 de setembre de 1942.

El jutge especial núm. 2, Pereda, va dictar una interlocutòria datada el 6 d'octubre següent, amb la decisió d'elevat a sumari l'expedient, que seria el 1262/1942, i va sol·licitar una sèrie d'informes a diferents organismes sobre les activitats maçòniques de l'encartat, que per la seua falta de perillositat quedaria en llibertat provisional.

La Comissaria General Políticossocial de la Direcció General de Seguretat (DGS) va remetre al jutge instructor els antecedents maçònics que apareixien en la fitxa que sobre ell tenien en el seu fitxer secret sobre maçons i les dades procedents de recuperació de documents.

Usó seria citat a València el 30 de gener de 1943, data de la seua ordre de processament per a efectuar la preceptiva declaració indagatòria davant del jutge instructor, que per aquelles dates es va desplaçar a Alacant i a la capital valenciana per a continuar les diligències dels sumaris, dels maçons valencians processats al llarg de 1942 i que, com en el cas de Manuel Usó, romanien en llibertat provisional. Després de declarar, el jutge li va presentar el plec de càrrecs, que havia de ser contestat en el

termini de 24 hores, sent les acusacions haver ingressat en la maçoneria i haver presentat la declaració retractació obligatòria ocultant les activitats de la “secta”, mot amb el qual era denominada la maçoneria a la Espanya franquista.

En la seua contestació per escrit, Usó acceptava el càrrec d'haver sigut iniciat en la maçoneria, i va tornar a declarar que la seua eixida en 1928 va significar la fi de la lògia *Sol Naciente* i va aprofitar per a manifestar que aquest fet li va valdre l'enemistat del governador civil Francisco Escolá, maçó d'alt grau i la seua persecució en els primers mesos de la guerra. Davant del segon càrrec, Usó va declarar que no pretenia ocultar les activitats de la “secta”, per tenir sols el grau tercer i que en resum:

[...] en Villarreal la logia Sol Naciente se hallaba integrada por elementos apenas iniciados en la masonería y que no tenían importancia ni significación dentro de ella; únicamente había un elemento propulsor e importante que ejercía máxima y absoluta potestad sobre todos, a causa de haber alcanzado en la secta el grado 32 ó 33, no lo sé exactamente; tal elemento era Vicente Chust y únicamente él, de vivir, hubiera podido facilitar amplia y abundante información, ya que los que como el dicente no tenían graduación importante, solo conocían de la secta actos simbólicos del ritual que nunca entendieron y que parecían un juego ridículo y la eficacia de las cotizaciones con fines ocultos y que también aprovechaban para el sostenimiento de vagos a costa de los cotizantes.

Després d'aquestes diligències es va dictar la interlocutòria de terminació del sumari, datada el 20 de març de 1943, amb proposta de pena de reclusió menor i les accessòries corresponents. Tres dies després, el Fiscal del TERMC va establir les seues conclusions provisionals, encara que rebaixava la sol·licitud de pena a la sanció d'inhabilitació i separació que preceptuava l'article 8.1 de la Llei d'1 de març de 1940.

Finalment, la causa fou vista en la sessió del TERMC celebrada en la vesprada del 27 de maig de 1943, sota la presidència de Saliquet i amb González Oliveros, el general Rada i Pradera com a vocals. Interrogat Manuel Usó pel fiscal i els vocals, es va ratificar en les seues anteriors manifestacions, i va afegir que s'havia fet maçó suggestionat per la propaganda i que encara que va exercir el càrrec de Venerable Mestre de la lògia de Vila-real, com no va voler continuar en actiu, això va donar lloc a la dissolució de la lògia. Finalment, Usó va demanar la seua absolució i va dir que durant els anys en què fou alcalde de Vila-real, autoritzava i presidia les processons.

També va presentar una sèrie de documents que es van unir al sumari, com alguns certificats de bona conducta, signats per l'alcalde franquista de Vila-real, José Pascual Balaguer Avellana, per la Delegació Local del Servei d'Informació i Investigació de FET-JONS i pel rector i arxipreste de Vila-real, Miguel Pedrós i Bañón.

En el segon considerant de la sentència, el Tribunal va estimar que a l'aplicació de l'article 8.1 de la Llei d'1 de març de 1940, s'havia arribat per mitjà de la consideració que no donant-se excuses absolutòries i sí una retractació que el Tribunal va estimar suficient i sincera, l'encartat, no obstant haver ingressat en la secta i aconseguir el grau tercer, es va apartar de la vida activa de la maçoneria en 1928 i d'altra banda havia reparat parcialment el mal causat pel seu delicte amb la bona conducta observada posteriorment; per això va ser condemnat a la sanció d'inhabilitació absoluta i perpètua per a l'exercici de qualsevol càrrec de l'Estat, corporacions públiques i oficials, entitats subvencionades, empreses concessionàries, gerències i consells d'administració d'empreses privades, així com càrrecs de confiança, comandament i direcció de les mateixes i la separació definitiva dels referits càrrecs.

Aquesta sanció era la mínima que imposava el Tribunal Especial i solia ser l'accessòria de les condemnes a presó que dictava en la major part dels sumaris pel delicte de maçoneria. Indubtablement, l'actuació política moderada de Manuel Usó i el fet d'haver patit persecució durant els primers mesos de la guerra, van pesar en l'ànim del Tribunal per a mostrar-se benèvol. A partir de 1945 aquesta sanció d'inhabilitació absoluta i perpètua, va quedar restringida únicament a càrrecs polítics i sindicals.

Uns dies després, el TERMC, per mitjà d'interlocutòria datada el 31 de maig, va requerir a Usó, com a sentenciat, perquè subscriguera l'obligació que contraïa de facilitar al Tribunal totes les dades i notícies coneguera o poguera conèixer en el futur sobre activitats maçòniques, tenint en compte la funció de defensa social que la Llei sobre Repressió de la Maçoneria i el Comunisme desenvolupava. Usó, naturalment va prestar el seu consentiment.

Després de ser comunicada la part dispositiva de la sentència, tant al Tribunal Nacional de Responsabilitats Polítiques, com al Govern Civil de Castelló i al Jutjat

Municipal de Vila-real, el sumari seria arxivat definitivament al desembre de 1944, per Decret del cap del Servei d'Executòries del Tribunal.

No obstant això, l'arxivament del sumari no va posar fi a les investigacions realitzades pels òrgans repressors en relació amb les activitats maçòniques de Manuel Usó. El 29 d'octubre de 1945 la Comissaria General Políticossocial de la DGS. va sol·licitar al governador civil de Castelló que ordenara la pràctica d'una informació sobre un individu anomenat Aparici, que apareixia com a suposat denunciat en la declaració de Usó. La Comissaria de Castelló va interrogar de nou Manuel Usó, que va negar que haguera denunciat cap Aparici, sent un error d'apreciació, perquè el nom de l'advocat que li havia redactat la documentació que va presentar davant del Tribunal Especial era Miguel Aparicio, amb despatx obert en el carrer Major núm. 12 de Castelló. Va aportar a més una dada molt interessant, en declarar que la lògia havia estat establida en el Centre Republicà de Vila-real.⁶⁸

Encara uns anys després, de nou la Comissaria General Políticossocial de la DGS. va sol·licitar al desembre de 1952 al Delegat Nacional-Director General de Serveis Documentals a Salamanca, una còpia dels antecedents maçònics referents a Usó Jarque, que li van ser remesos el 22 de gener del següent any.

La condemna del TERMC a Usó Jarque va motivar que el Tribunal Nacional de Responsabilitats Polítiques, que havia rebut la part dispositiva de la condemna, la remetera el 31 d'agost de 1943 al president de l'Audiència Provincial de Castelló, que mitjançant una interlocutòria de 9 de novembre d'aqueix mateix any els va passar al Fiscal, als efectes dels articles 2 i 6 de la Llei de 19 de febrer de 1942, que modificava la Llei de Responsabilitats Polítiques. El Fiscal va exposar que Manuel Usó es trobava incurs en responsabilitats polítiques, procedint la incoació d'expedient, ja a l'abril de 1945.

Per això, vist el dictamen del Ministeri Fiscal, el president de l'Audiència, el magistrat De Lara Cantós va ordenar, l'11 d'abril de 1945, la incoació d'expedient de

⁶⁸ ARXIU HISTÒRIC PROVINCIAL DE CASTELLÓ (d'ara en avant AHPCS). Guardia Civil, lligall 11279, IA 69 BIS. La ubicació del temple de la lògia *Sol Naciente* al Centre Republicà és una prova més de la interrelació de la maçoneria i el republicanisme d'aquells anys.

Responsabilitats Polítiques contra Manuel Usó Jarque, amb el número 288/1945, remetent-se al Jutjat d'Instrucció de Castelló.

Aquest expedient va anar dilatant-se en el temps i es desconeix la resolució recaiguda en aquest, que amb tota probabilitat seria de sobreseïment. Encara a l'octubre de 1953, la Comissió Liquidadora de Responsabilitats Polítiques, per mitjà d'interlocutòria signada pels jutges Bullón Fernández i Hinojosa Ferrer, donava per rebuda la informació referent a aquest expedient, remesa pel President de l'Audiència de Castelló i reclamava al Registre Central de Responsabilitats Polítiques una certificació dels antecedents de l'expedientat Manuel Usó Jarque, a la qual caldria afegir, per part del secretari general de la Comissió Liquidadora, un certificat dels antecedents que aparegueren en els seus registres i fitxers. Al mateix temps, se sol·licitava per mitjà d'ofici al jutge d'Instrucció de Castelló l'expedient original d'Usó.

El 31 d'octubre de 1953 la Secció d'Identificació del Registre Central de Responsables Polítics, de la Direcció General de Presons, comunicava al president de la Comissió Liquidadora, que consultades les dades que es trobaven en poder d'aquell registre, apareixia que contra Usó s'havia seguit l'11 d'abril de 1945 l'expedient núm. 288 del Jutjat de Castelló, sent aquest l'últim document que apareix al seu expedient de responsabilitats polítiques.⁶⁹

Manuel Usó, igual que la majoria dels antics radicals, una vegada resolta bastant favorablement per als seus interessos, la seua situació processal per part dels Tribunals Especials de la repressió franquista, va anar integrant-se gradualment en el règim, dedicat al seu negoci i sent considerat ja durant la dècada de 1950 com a persona d'ordre i ben relacionada, segons l'informe que va emetre el 16 de març de 1950 l'alcaldia de Vila-real al governador Civil de la província, en resposta a la sol·licitud d'antecedents que des de la Direcció de l'Estat Major del Ministeri de l'Aire, amb motiu de la presentació a la convocatòria de la Milícia Aèria Universitària, d'Alejandro Usó Cheza, fill de Manuel, en ofici al Govern Civil de Castelló el 9 de març de 1950. L'alcalde certificava que Alejandro Usó havia observat bona conducta en tots els conceptes, sent qualificat d'apolític quant als antecedents sociopolítics. Referent a son pare, es deia que:

⁶⁹ AHPCS. Responsabilitats Polítiques. Expedient 667.

[...] toda su vida ha sido un vehemente batallador del partido radical, habiendo desempeñado el cargo de Alcalde de la Ciudad desde la implantación de la República hasta la subida al poder del F.P. Durante su permanencia al frente de la Alcaldía autorizó toda clase de manifestaciones de carácter religioso.

En la época roja, fue perseguido y encarcelado y al ser liberada la ciudad fue nuevamente detenido porque se le consideró como perteneciente a la Masonería, siendo posteriormente puesto en libertad, por aval de un sr. sacerdote y de un Teniente Coronel del Ejército Nacional. En la actualidad se halla bien relacionado y considerado como persona de orden.

La Guàrdia Civil de Vila-real també va emetre el seu informe el 16 de març de 1950, en la mateixa línia, tant d'Alejandro Usó considerat apolític i indiferent al règim i relacionant-se amb amistats de bona conducta moral i gaudint de bona consideració pública, com de Manuel Usó, de qui es deia que havia sigut destituït de l'alcaldia pels rojos, que van arribar a empresonar-lo i acabada la "croada", va ser detingut, acusat de maçó, però va resultar absolt, havent-hi sempre observat bona conducta i sense tenir cap actuació delictiva durant el període roig, gaudint de la consideració i estima de les persones d'ordre de la localitat.

El Govern Civil va remetre aquests informes el Ministeri de l'Aire, que va tornar a enviar un nou ofici, ja que havia rebut altres informes, prou més negatius sobre Manuel Usó Jarque, en els que s'assegurava que durant la seua etapa d'alcalde havia fet gala d'ateisme i es va distingir durant el "Gloriós Moviment" per la seua exacerbada propaganda en pro de la causa roja, sent detingut i condemnat a diversos anys de presó i estant catalogat d'enemic del Règim. Per la qual cosa es requeria una nova investigació, que fou ordenada pel governador a la caserna de la Guàrdia Civil de Vila-real el 31 de març següent, sent remés el nou informe el 8 d'abril. En aquest es certificava que si bé era cert que Usó, va ser alcalde durant la República i era públic que era ateu...:

...dejó siempre e incluso protegió la celebración de todas las manifestaciones religiosas, procesiones incluso, guardándose buen recuerdo de esta actuación ya que garantizó siempre la ley y el orden. No es cierto que durante el Movimiento efectuase propaganda en pro de la Causa roja, por lo menos públicamente ya que, por el contrario fue detenido por los rojos en los primeros días del Alzamiento, logrando escapar, escondiéndose en Barcelona, donde permaneció hasta la liberación de esta ciudad, no habiendo estado tampoco condenado a varios años de prisión ya que no fue procesado por auxilio a la rebelión y sí únicamente por pertenecer a la

Masonería, siendo absuelto de esta última acusación por haber demostrado que si bien perteneció a la Masonería, fue por motivos políticos, dejando de pertenecer meses más tarde, siendo esta detención que se mantuvo por espacio de 10 meses la única sufrida después de la Liberación por el informado, al que por otra parte se le considera con respecto al Régimen más bien como indiferente que como desafecto.⁷⁰

Com podem observar, el control social i polític del règim franquista era incisiu, en totes les manifestacions de l'activitat pública i fins i tot de la privada. Podem observar com les forces vives de Vila-real, alcaldia i Guàrdia Civil, consideraven Manuel Usó a aquestes altures com a perfectament integrat en el règim i quedaven oblidades la seua antiga ideologia republicana i, el que era més important en la societat franquista, el seu passat maçònic.

⁷⁰ AHPCS. Guàrdia civil, 11279, IA 257.

6.2. Relació d'incoats per maçoneria en Vila-real

A continuació i tal com hem realitzat en els altres recerques de la repressió política en Vila-real mostrem les taules de tots els processats per TERMC durant la dècada dels anys 40.

NOM	ALFONSO SAERA CANOS
DATA	06/10/1942
NATURAL	N
EDAT	39
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	LLAURADOR
CÀRREC	NO FORMA PART DE NINGUNA CARREC EN LA LOGIA
ACUSACIÓ	SE FORMA EN VALENCIA. OBTÉ EL GRAU 3 I ES CONEGUT COM BUDA. ASISTEIX
CONDEMNNA	Inhabilitat càrrec públic

NOM	ANTONIO BROCH MANRIQUE
DATA	09/02/1951
NATURAL	N
EDAT	51
ESTAT CIVIL	S
PROFESSIÓ	BANCA
CÀRREC	ORADOR DE LA LOGIA
ACUSACIÓ	IDEOLOGIA D 'ESQUERRES. GRAU 30-33. CONEGUT COM VICTOR HUGO. NO
CONDEMNNA	Incoat després de mort

NOM	ANTONIO DIAZ ESTEMS
DATA	08/09/1942
NATURAL	P
EDAT	
ESTAT CIVIL	C
PROFESSIÓ	COMERCIANT
CÀRREC	PRR
ACUSACIÓ	INDUIT A LA LOGIA PER JOSE MARTINEZ AGUILAR. EXILIAT A MÈXIC. CONEGUT
CONDEMNNA	Inhabilitat càrrec públic

NOM JOSE ESRIBA MONTAGUD
DATA
NATURAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ
CÀRREC
ACUSACIÓ
CONDEMNNA 12 anys i 1 dia. Inhabilitat càrrec públic

NOM JOSE GIL VALERO
DATA
NATURAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ METGE
CÀRREC
ACUSACIÓ CONEGUT COM LEONARDO DA VINCI
CONDEMNNA

NOM JOSE HERRERO CHABRERA
DATA
NATURAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ PROPIETARI
CÀRREC
ACUSACIÓ CONEGUT COM ROBERTO CASTROVIDO. ERA EL LIMOSNERO DE LA LOGIA.
CONDEMNNA Incoat després de mort

NOM JOSÉ MARTINEZ AGUILAR
DATA 07/05/1942
NATURAL FP
EDAT
ESTAT CIVIL D
PROFESSIÓ MESTRES
CÀRREC PRIMER EXPERT
ACUSACIÓ EXILAT A MEXIC EN EL SEU FILL. FORMA PART DE LA FEDERACIÓ LEVANTINA DE
CONDEMNNA 16 anys i 1 dia

NOM Luis Escriba Abad
DATA
NATURAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ EMPLEAT
CÀRREC
ACUSACIÓ GRAU 3. CONEGUT COM PI Y MARGALL
CONDEMNNA

NOM **PEDRO ALARGARDA BALLESTER**
DATA
NATURAL
EDAT
ESTAT CIVIL
PROFESSIÓ FORNER
CÀRREC
ACUSACIÓ FORMA PART DE LA LOGIA DE NULES, LA MONTAÑA
CONDEMNNA

NOM **VICENT CHUST MARTINEZ**
DATA
NATURAL FP
EDAT 37
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ ELECTRICISTA
CÀRREC APOLITIC
ACUSACIÓ CONEGUT COM GALILEO. S'INICIA EN PARAGUAI. TORNA A ESPANYA COM
CONDEMNNA 12 anys i 1 dia. Conmutada a inhabilitació

NOM **VICENT JOSE CHUST MARTINEZ**
DATA
NATURAL
EDAT 73
ESTAT CIVIL V
PROFESSIÓ INDUSTRIAL
CÀRREC
ACUSACIÓ MESTRE MAÇO. CONEGUT COM INDRA. MORT EN 1939.
CONDEMNNA

NOM VICENTE CERCOS CARDA
DATA 17/03/1943
NATURAL N
EDAT 43
ESTAT CIVIL S
PROFESSIÓ FUSTER
CÀRREC PRR
ACUSACIÓ NO PARTICIPA EN ACTIVITATS DE LA MAÇONERIA. CONEGUT COM HERCULES.
CONDEMNNA Inhabilitat càrrec públic

NOM MANUEL CALDUCH ALMELA
DATA 08/09/1942
NATURAL P
EDAT 42
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ FAMACEUTIC
CÀRREC PRR
ACUSACIÓ NO PARTICIPA EN ACTIVITATS DE LA MAÇONERIA. CONEGUT COM GIORDANO
CONDEMNNA Inhabilitat càrrec públic

NOM MANUEL Uso JARQUE
DATA 06/10/1942
NATURAL N
EDAT 66
ESTAT CIVIL C
PROFESSIÓ FUNEBRE
CÀRREC PRR
ACUSACIÓ NO PARTICIPA EN ACTIVITATS DE LA MAÇONERIA. PERSEGUIT PER AMBOS
CONDEMNNA Inhabilitat càrrec públic

VII
CONCLUSIONS

VII. CONCLUSIONS

Qualsevol estudi de l'època de Franco deu interessar-se en alguna mesura per temes com la memòria, la guerra, la violència, el cataloicisme i l'estraperlo i el control moral de la societat. Aquests temes són els que hem volgut treballar en el present estudi. La nostra tasca investigadora s'ha centrat en aprofundir sobre la repressió franquista, les seues institucions i les seues lleis. Hem estudiat la guerra com a primer pas per comprendre les represalies als vençuts. Altre punt principal en la nostra recerca ha sigut l'estructuració de l'Estat mitjançant la repressió i les seues formes jurídiques.

El cop d'estat a Vila-real no triomfa i com a conseqüència va tenir lloc un enfrontament bèl·lic a la ciutat i els seus voltants. La fidelitat al govern democràtic de la República a Vila-real i els municipis de Castelló queda demostrada.

Les forces franquistes van tenir en els habitants de les comarques de Castelló una forta resistència. Durant més de 5 mesos les tropes i tots dos bàndols van estar enfrontats pel domini del territori valencià. Abans fins i tot d'arribar la lluita armada a el País Valencià molts van ser els homes que es van enrolar en batallons per defensar la República en altres llocs d'Espanya. A Vila-real serveix l'exemple del batalló Lenin, majoritàriament compost per ciutadans d'aquesta ciutat. Igual que totes les morts registrades fora de la província de Castelló naturals de la ciutat objecte del nostre estudi.

Quan en 1938 la guerra arriba a Vila-real portarà amb si un nombre elevat de morts com a conseqüència de la lluita. Els mesos de més defuncions són els que la lluita està tenint lloc a Vila-real. Durant juny, juliol i agost de 1938 el registre del cementiri de Vila-real inscriu el major nombre de combatents morts. En aquesta relació nominal, adjuntada en l'apèndix documental, observem amb claredat la quantitat d'homes morts en el front. Mentre que en la rereguarda el nombre de dones i ancians és superior. Conferim doncs la teoria que les dones dominen la rereguarda mentre els homes lluiten en el front. Tot això dins d'un marc de violència per motiu de la Guerra Civil.

La Guerra va tenir unes conseqüències directes per a la població. En primer lloc, la presència de refugiats a Vila-real durant els primers anys de la lluita en altres indrets espanyols. Vila-real va rebre gran quantitat de població des de la part sud d'Espanya, principalment. Les persones que van arribar eren dones, xiquets i homes majors que confirmen les tesis sobre l'edat dels refugiats de guerra en aquest període. Els bombardejos a la ciutat i els desperfectes materials i físics que causen són altra conseqüència de la Guerra. A més, hem de considerar la gent que abandona la seua vivenda, i es refugia en altres llocs del terme municipal o se'n van cap a València, principalment. Per tant, per tots aquests motius la Guerra va ser dura, amb conseqüències evidents per a la població, que es veuran confirmades per la violenta repressió.

Amb aquest panorama de dura lluita entre tots dos bàndols, i la posterior ocupació de Vila-real per les tropes franquistes a través de la força, arriba el moment d'instal·lar el nou règim a través de la repressió.

El règim franquista va utilitzar la repressió com element principal per a la seua consolidació. No va proposar ningun projecte social integrador. Des del primer moment va diferenciar entre vencedors i vençuts. El nou Govern franquista tenia pensat per al perdedors de la guerra una repressió exemplar. En un primer moment mitjançant la justícia militar que va estar per damunt de l'ordinària. Posteriorment es crearen jurisdiccions especials que encara que disfrazaven el codi militar, no deixaven de ser magistratures al servei dels militars. Aquests van ser el que realment van dominar la justícia franquista. Per aquest motiu és fàcil d'entendre les dures condicions per als vençuts.

Com ha destacat Julio Aróstegui, la coerció i, com a factor actiu determinant, la repressió, són elements constitutius dels aparells ideològics i dels instruments polítics en ampli sentit que integren el Franquisme com a ideologia i com a projecte polític. El règim del general Franco es va establir i es va desenvolupar sobre la base històricament demostrable d'un ús permanent, graduat i pretesament «legítimat» de la coerció sistemàtica i de la repressió sociopolítica, retallant la llibertat entorn d'una sèrie d'arguments de fons –la tradició, l'orde social, la Pàtria, la Religió, la Història...-, que

focalitzen sempre l'existència d'un «Enemic», un autèntic boc expiatori (Aróstegui, 2012: 39-40).

Seguint les paraules de Julio Aróstegui, podem afirmar que el Franquisme va buscar des de'l primer moment un justificació per al cop d'Estat. Recoltzat amb les capes altes de la societat i en gran part del poder eclesiàstic i militar espanyol va crear l'alarma irreal d'una fragmentació espanyola per una revolució bolchevic. El punt d'inici d'aquestes mentires feixistes són les eleccions de febrer de 1936, on triomfa el Front Popular. Per tant, els fets objectius que s'estudien en aquest treball son totes les manifestacions de la violència exercida per el Franquisme per a aconseguir la seva implantació durant la guerra i la posterior consolidació del règim tras la victòria armada. Franco va utilitzar la violència per aconseguir els seus objectius polítics. En Vila-real, al igual que a les comarques de Castelló i el País Valencià el cop d'Estat no té adeptes suficients i la República continua. El conflicte bèl·lic serà necessari per imposar la dictadura franquista.

La violència emprada per l'Exèrcit insurrecte durant i després de la guerra, estava planificada prèviament pels militars i comptava amb uns objectius clars, com es pot comprovar en *Las Instrucciones revervadas* del general Mola. La repressió va ser una acció prevista i calculada pels promotors de la revolta militar, els quals conscients de la força de l'oposició que anaven a trobar-se, van plantejar la violència necessària per a poder vèncer els republicans.

En aquest treball podem comprovar com la guerra que els grups dretans van propiciar va ser un element imprescindible per a considerar la posterior repressió. La Guerra Civil va ser fonamental per la unitat de diversos components de l'Estat i la repressió utilitzada contra bona part de la societat. A les comarques de Castelló en què hi ha enfrontament directe perquè el cop d'Estat no triomfa, ho podem veure.

Aquesta duresa es veu augmentada per la repressió durant la postguerra. Hi ha una relació directa entre la lluita en el camp de batalla i la violència del Franquisme. En els llocs on el cop no triomfa i hi ha lluita armada, la repressió és dura. Podem afirmar en primera instància que el cop militar va alterar l'ordre social i polític d'Espanya. El Franquisme per tal d'aconseguir refermar el seu model va haver d'emprar una repressió

violenta que atemorira la societat. La violència repressiva va ser proporcional a les dificultats per a imposar-se en guerra. És a dir, quan més resistència, més repressió. Així succeeix en les comarques de Castelló, on els diversos estudis han destacat la repressió, i especialment a Vila-real, tercera ciutat de Castelló on hi ha més morts provocades pels franquistes.

L'extensió de l'odi i la venjança dels insurrectes va més enllà. Una de les característiques que fan d'aquest règim dictatorial feixista és la seua consideració per tot allò que succeeix en anterioritat al colp d'Estat. A banda d'aprofitar el ban de guerra decretat i deixar-lo vigent després de la guerra, les lleis publicades pel Govern Franquista tenen caràcter retroactiu. És a dir, obtenen el control de la societat espanyola abans de la guerra i poden jutjar totes aquelles persones que tinguen relació amb la República posteriorment. Les lleis de responsabilitats polítiques i maçoneria són un clar exemple. En el primer cas, la mateixa articulació de la norma ho expressa literalment, el seu propòsit de perseguir tots els sospitosos des de l'any 1934. Pel que fa a la maçoneria, la repressió busca qualsevol indici d'aquesta pràctica, encara que siga des de l'any 1920 o fins i tot encara que ja no siga exercida per aquesta persona. Per tant, la primera conclusió que trobem en la legislació franquista és el seu propòsit de marginar la població que no és partidària del règim.

Podem afirmar que els objectius de la repressió franquista eren evidents: l'exemplarització de la societat. Açò ho feien de dues maneres: per un costat, la selecció de víctimes entre els dirigents i militants de partits republicans i d'esquerres; per un altre, la violència indiscriminada que feia sentir el perill a qualsevol membre contrari a la nova societat. Aquesta era la forma de tindre el control de la situació. Dues maneres diferents d'actuar en una mateix objectiu: reduir l'enemic.

Tota la xarxa emprada per a portar a terme el seu objectiu resulta necessària per a consolidar una mentida. Les diferents lleis que hem analitzat en el treball són conseqüència d'establir un nou Estat antidemocràtic. La incoherència franquista rau a acusar els demòcrates de rebel·lió militar i d'antiespanyols. En definitiva, d'anar en contra dels interessos del espanyols quan precisament, cinc mesos abans, les eleccions havien donat el suport al Front Popular. Aquesta fal·làcia provoca la redacció de l'informe conegut com la Causa General que vol mostrar la necessitat del colp d'Estat

com la «salvació d'Espanya». La justificació de les activitats repressives franquistes no es poden considerar des de la vessant dels insurrectes, ja que són aquestes les que trenquen l'ordre establert. Si bé és cert que les tensions viscudes a Espanya durant l'estiu de 1936 no es poden justificar des de la violència, sí que cal recordar que totes les atrocitats realitzades són conseqüència d'un colp d'Estat i que, abans de l'estiu de 1936, la tensió entre diferents partits era evident, però sense violència armada.

Pel que respecta a la Causa General amés de ser una justificació interna i externa de la Guerra Civil espanyola, és un primer informe franquista per avaluar la situació en cadascun dels llocs ocupats. No es tracta d'un informe sancionador encara que si que podem considerar-ho com una primera identificació de tots els fets i protagonistes de la resistència republicana enfront dels feixistes. En la Causa General es detallen els suposats esdeveniments realitzats pels esquerrans durant l'estiu de 1936. Recull des de l'actuació del comitè i els seus integrants, fins a les confiscacions econòmiques passant per les defuncions de persones afectes al règim.

Gràcies a la interpretació de totes les dades enumerades i citats en l'informe del Ministeri de l'Interior feixista podem afirmar que la violència i actuacions que en ella se citen són fruit d'un colp d'Estat violent que pretén enderrocar la República. Per tant, la Causa General és la major prova de la fal·làcia franquista sobre la creença de la necessitat de la Guerra per salvar Espanya.

A més si anem un poc més enllà en la interpretació de la Causa General, podem convenir que en ella es plasmen moltes de les actuacions repressives posteriors. La recerca de totes les persones mortes pels republicans, l'interès per saber que diners es confiscaren als afectes al règim, les possessions incautades o els fets soferts per l'església són les mateixes actuacions que faran els franquistes per retornar el tracte als republicans. Aquests seran executats a sang freda, veuran les seves possessions en mans dels franquistes i fins i tot pagarán multes al Govern de Franco. Tot això en un marc de societat nacionalcatòlica. Per tant, queda demostrada la venjança dels vencedors que apliquen la ley de Tailand.

Per tal de consolidar el control de la societat segons els paràmetres de la ideologia nacional-catòlica, els militars franquistes, amb Franco al capdavant, van utilitzar una

sèrie d'eines per a dur a terme els seus propòsits. Aquestes són les diferents disposicions judicials que hem mostrat en l'estudi. En un primer lloc, els judicis sumaríssims que afecten la major part de la població adulta de la societat de Vila-real i que mostren com a principal característica l'interès per totes aquelles persones civils i militars que no recolzaren el feixisme. Els franquistes aprofiten l'Estat de Guerra per a jutjar totes les persones sospitoses de ser contràries al seu règim. Hi ha moltes d'aquestes que són jutjades i condemnades a pena de mort. Les execucions es produeixen principalment en aquest moment de la dictadura. Precisament, en els primers mesos després de la victòria, on calia ser més exemplaritzant que mai.

La principal repressió de la societat republicana durant la postguerra es realitza els primers mesos del franquisme. Per tant, és portada a terme pels consells de guerra militars que es produeixen en aquests anys. Els judicis sumaríssims són la primera i més forta incoació de la població. L'estudi dels consells de guerra d'urgència instruïts pel franquisme ens han possibilitat saber quins són els responsables de la repressió física de la postguerra. Les sentències a mort de la legislació franquista es donen en aquests judicis.

Les execucions no són sempre posteriors a la sentència sinó que durant el primer any es produeixen execucions sense tenir resolució. A Vila-real suposa el principal procediment d'eliminació de l'adversari. Com hem vist, la instrucció duta a terme pels militars comporta la venjança extrema d'aquests. A més, l'afany per reprimir es comprova en dos aspectes: la cronologia dels expedients centrats en els tres primers anys de postguerra i l'obertura de judicis conjunts per processar el major nombre de persones en el menor temps possible.

A Vila-real, els judicis sumaríssims d'urgència, no solament sentencien a mort físicament, sinó que condemnen la població a la marginació social amb la penes de reclusió major. Fins i tot hem de mostrar l'interès pel control de la població franquista quan es decreta llibertat vigilada, que malgrat no estar a la presó havia de romandre localitzable. En aquest estudi queda demostrat com són els judicis sumaríssims els que porten el pes de la repressió en Vila-real. Dos motius claus: la gran quantitat de persones que sofreixen el filtre franquista i la contundència de les seues sentències. La

primera ràpida i vasta repressió dels consells de guerra dictamina el futur dels habitants de Vila-real.

La primera repressió de la dictadura Espanyola, en els consell de guerra, comporta pensar en la conclusió de la por. Pretenem afirmar amb aquesta conclusió que el propi aparell repressor franquista provocava una sèrie de comportaments marcats per la por a les represàlies. Exemple d'aquests són els estudis de l'expedient de Manuel Moliner que es suïcida als dos dies d'estar en la presó o la quantitat de persones que es troben en parador ignorat, com José Bort, Salvador Cabedo o Serafín Capella. D'igual manera, els habitants de Vila-real que coneixem que van haver d'exiliar-se a l'estranger a la recerca d'una millor vida sense represàlies. Tots aquests casos constitueixen el marc de la por provocada per les represàlies de la guerra. Podríem especular amb les actuacions de les forces estatals a les presons o interrogatoris com un instrument més de por, però al no tenir constància fefacent d'aquests fets, com sí que ocorre en altres llocs, no hem considerat oportú la seva inclusió en les característiques de la repressió a Vila-real.

Els expedients de responsabilitats polítiques, de jurisdicció especial posterior, confirmen les sentències anteriors, ja que la major part de persones en judici sumaríssim d'urgència també són incoades per responsabilitats polítiques. La instrucció realitzada en aquests judicis es pràcticament nul·la. Els consells de guerra remetent els resums de les sentències de guerra per tal de facilitar el procediment. Aquesta jurisprudència franquista tenia com a principal objectiu el control econòmic de les persones incoades i la seua família.

L'estudi detallat dels expedients de responsabilitats polítiques mostra clarament com la principal preocupació és el control dels béns personals i familiars de l'acusat. Aquesta llei va permetre marginar, encara més, si això era possible, la població vençuda. En molts casos la marginació es veia augmentada per les sancions econòmiques que imposaven els franquistes. A Vila-real no hi són moltes les multes, ja que la majoria de les persones aporten declaracions jurades sense béns patrimonials, aspecte que ha augmentat la nostra inquietud investigadora. Aquest es el cas de Pascual Cabrera, alcalde republicà de Vila-real qui en les diferents declaracions adjuntades a l'expedient justifiquen la inexistència de béns. Resulta cridaner que un alcalde no tinga ninguna posició al seu abast. Podria ser per l'astúcia d'aquest o per una possible ajuda entre

veïns. Aspecte que hem de seguir investigant. El que sí que és cert és que molts dels pagaments a realitzar suposaven l'endeutament propi i de la família, a causa de l'elevada sanció. Exemple de Manuel Segundo Eixea Vilar, mostrat dintre del text, que suposa la multa més elevada que te que pagar un veï de Vila-real i que es transferida a la seva família.

Pel que fa als expedients del Tribunal Especial per la repressió de la Maçoneria i el Comunisme referents a Vila-real hem d'afirmar que la quantitat de persones investigades i condemnades no és excessiva. No més d'una dotzena. Crida l'atenció que tots són processats per presumptes delictes de maçoneria, la qual cosa confirma la tesi d'altres estudis on es constata que aquesta llei va tenir major incidència en els maçons que en els delictes de comunisme, com era la seua intenció en un primer moment. Les acusacions de comunisme són tractades tant en els consells de guerra com en responsabilitats polítiques.

Els maçons de Vila-real són tots condemnats per haver practicat en algun moment de la seva vida la maçoneria de forma clandestina o haver-se'n iniciat. Al moment de la incoació dels seus expedients tots al·leguen haver deixat la practica, però encara així són expedientats i condemnats. Clar exemple, una altra vegada, dels objectius repressius del règim franquista. Les sentències són de nou per aconseguir la marginació social dels acusats. Tots són inhabilitats per a càrrecs públics i amb diferents sentències de presó. Així és com aconseguixen que desapareguen de la vida pública, eliminant qualsevol possibilitat d'oposició al règim.

El que també queda clar en aquest treball minucios de la població de Vila-real és la presència en tots els processos judicials dels tres pilars del règim. L'Església, l'Exèrcit i el feixisme de la Falange apareixen de forma reiterativa en els expedients. Totes aquestes forces són instruïdes per a aportar informació sobre l'acusat. El capellà de la localitat, el cap de la Guàrdia Civil, l'alcalde i el president de la Falange, o si no era possible, un alt càrrec, aporten escrits condemnant actuacions passades de les persones expedientades. Les dades no s'aproven com a indicis sinó com a proves definitives per a la consumació de la sentència. Aquest és el poder que tenien aquestes institucions per a condemnar als seus rivals. Cal remarcar el fet que gairebé sempre aquestes informacions són calcades les unes d'unes altres. Si hem de considerar alguna d'elles diferents entre

sí, destacariem les signades per el sacerdot del municipi que sempre afirma el mal que van patir els poder eclesiàstics durant el principi de la Guerra. Per tant, el Govern atorga responsabilitats als qui van ajudar al seu triomf en la guerra per a ser col·laboradors de la repressió contra els vençuts. Queden demostrades les ganes de participar en la venjança que tenien els vencedors.

La repressió franquista va ser en el seu conjunt una realitat multiforme (Torres Fabra, Ricard Camil: 2004: 103), ja que les seues víctimes, en molts dels casos, foren sotmeses al càstig d'una part o fins i tot de la totalitat de la legislació repressora, sent castigats en summa diverses vegades pel mateix delicte, com succeïa generalment després de ser sotmesos a consell de guerra i a continuació ser-los incoat un sumari per responsabilitats polítiques, emanat des de la jurisdicció militar al corresponent tribunal regional, alhora que podien veure's immersos en un sumari d'acusació pel delicte de maçoneria, tant si eren maçons en actiu fins a 1939, com si havien sigut iniciats en algun moment de la seua vida. L'estudi d'aquesta hipòtesi ha donat com a resultat l'afirmació que a Vila-real moltes persones incoades pels consells de guerra militars, posteriorment van ser jutjades per responsabilitats polítiques.

Convé afegir a aquesta conclusió que no tots els jutjats tenien un vinculació directa o càrrec polític abans de la Guerra. Així i tot, van ser assenyalats per l'aparell repressor franquista. Durant el nostre buidat de fonts hem registrat dues persones de Vila-real que van ser expedientades tres vegades. Aquests són: Antonio Broch Manrique i Vicente Juan Chust Martínez. El primer d'ells protagonista d'una de les majors aberracions habituals del franquisme. Antonio Broch va ser afusellat l'any 1939, pocs mesos després de l'inici del seu sumari, i posteriorment, ja mort, jutjat per responsabilitats polítiques i per delicte de maçoneria.

Tant homes com dones van ser delatats pels vencedors. Tots van patir la repressió incontrolada i no van gaudir de la presumpció d'innocència. Les dones catòliques tingueren un paper important en favor de les delacions. Elles van ser les que acusaren molts incoats en els consells de guerra. Aquestes dones seguien actuant sota el model tradicional de la família i acudien a les forces del règim per tal de col·laborar en la identificació dels rivals. Les dones que, pel contrari actuaven contra la dictadura, van ser empresonades i jutjades. No hi va haver gaire execucions, encara que eren acusades

de blasfemar contra el feixisme espanyol i de realitzar activitats revolucionàries van rebre majoritàriament penes de presó.

Els homes sí que van patir majoritàriament la repressió militar franquista. La població masculina, més present en l'espai públic durant la República i protagonista en la lluita armada, concentra més del 90% de les causes obertes. L'estudi comparatiu de totes les fonts jurídiques emprades en aquest treball ens permet confeccionar un perfil humà de la repressió franquista a Vila-real. La classe social afectada es podria caracteritzar de la següent manera: homes, d'entre 30 i 50 anys, dedicació al sector primari i secundari, agricultura i indústria principalment i amb una filiació política predominant a les sindicals de la UGT i CNT, i als partits polítics PSOE i IR. Aquestes dades coincideixen amb altres estudis de la província com el de Fernando Peña.

Com ja hem conclòs la majoria d'expedientats per consells de guerra també reben el seu expedient de responsabilitats. Això té com a conseqüència que es compleixin els mateixos paràmetres socials marcats anteriorment quant a sexe, edat, professió, ... En canvi si que determinen una nova variable al nostre estudi. Ens referim a les sancions econòmiques. La quantia d'aquestes no aquesta relacionat a l'acusació sinó que supera el que podien pagar. Segons els béns que tenien se'ls aplicava una quantitat a pagar. Defineix aquest comportament la necessitat de recaptar del Govern i empobrir a l'adversari. Al mateix temps, caracteritza la justícia franquista com a arbitrària ja que no té un únic criteri.

Finalment, volem concloure afirmant que la justícia franquista a Vila-real, com en la majoria de llocs, va ser arbitrària. L'abús de poder de les forces franquistes marcades pel desig d'assenyalar els vençuts va portar amb si una justícia sense raó ni un criteri establert legalment al qual poder acollir-se. El simple fet de no haver mostrat fidelitat a un colp d'Estat era suficient per a ser jutjat i condemnat a mort en moltes ocasions. El temor existent en la societat de l'època i que encara es trasllada en l'actualitat als que van sofrir la postguerra, va ser la millor arma que va tenir el franquisme. Jugar amb la vida de les persones va ser motiu més que suficient per atemorir els habitants de Vila-real. Queda palès en aquestes pàgines la creació d'un Estat a partir del temor que serveix per a assegurar la societat nacional-catòlica.

La por que s'instaura va ser resultat de la violència que va produir el Franquisme. Atemptaven contra les persones amb el més valuós que tot ésser humà té: la seua pròpia vida. Per a poder justificar d'alguna forma aquest terror, van crear una justícia militar. Molta de la gent jutjada, va ser acusada per fets que quan es van cometre no suposaven cap delictes -si és que es poden considerar delictes-. Els processaments sofrien, en molts casos, dos judicis pels mateix fets i un tercer per la seua activitat maçònica. El consell de guerra els condemnava per defensar la República, responsabilitats polítiques cobria la dimensió econòmica de les penes i els judicis per maçoneria volien resoldre el suposat perill d'aquestes activitats per a l'Estat i la religió.

La situació d'indefensos que tenien els processaments era important. Qualsevol denúncia dels organismes oficials de l'Estat: Falange, Exèrcit o Església era motiu de judici. A més, els mateixos ciutadans podien delatar els suposats veïns contraris al règim i eliminar-los de l'àmbit social. L'abús sobre els vençuts va ser tal que els afusellats pels mateixos franquistes, si tenien una pena de responsabilitats polítiques, era trasllada a la seua família més pròxima, encara que els familiars no tinguern cap fet punible. Amb tot, aquest càstig, l'única opció que els va quedar als processats i les seues famílies va ser acatar en silenci l'establiment d'una societat i ideologia establertes per la força.

BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA

- ABELLA, José Luis (2001). *El Exilio cultural de la Guerra Civil (1936-1939)*. Ediciones Universidad de Salamanca. Universidad de León, 2001. Salamanca.
- AGUADO, Ana i RAMOS, Mª Dolores (2002). *La Modernización de España (1917-1939), cultura y vida cotidiana*. Síntesis. Madrid.
- AGULLÓ DÍAZ, María (2010). «Fuentes para el estudio de la depuración franquista del Magisterio de Primera Enseñanza en Valencia», a CAMIL, Ricard (cord), *La represión franquista en el Levante. Fuentes para su estudio*. Eneida. Madrid.
- ALCARAZ, J. (1999). «La Ley de Responsabilidades Políticas y su aplicación en Fuerteventura (1939-1943)», en *Tebeo: Anuario del Archivo Histórico Insular de Fuerteventura*, nº3.
- ÁLVARO DUEÑAS, MANUEL (1990). «Los militares en la represión política de la posguerra: la jurisdicción especial de Responsabilidades Políticas hasta la reforma de 1942». *Estudios Políticos*, 69.
- (2007). «Por ministerio de la ley y voluntad del caudillo»: la jurisdicción especial de responsabilidades políticas (1939-1945). *Centro de Estudios Políticos y Constitucionales*. Madrid.
- (2009). «Control político y represión económica», a MIRTA Nuñez i DÍAZ Balart (cord.), *La gran depresión. Los años de plomo de la posguerra (1939-1948)*. Flor del Viento Ediciones. Barcelona.
- ALTED, Alicia (1996). *Entre el pasado y presente: historia y memoria*. UNED. Madrid.
- (2003). *El Exilio republicano español en Toulouse: 1939-1999*. UNED. PUM Toulouse. Madrid. Toulouse.
- (2005). *La voz de los vencidos: el exilio republicano de 1939*. Aguilar. Madrid.

- ARAFIL, Rafael i VILLAROYA, Joan (2010). *El País València sota els bombes (1936-1939)*. PUV. València.
- ARMENGOT, Teresa i altres (2008). *La repressió franquista al País Valencià: Borriana i Manises*. Tres i Quatre. València.
- ARNABAT, Ramon, CASTILLO, Jesus, SANCHO, Daniel (2009). *La repressió del primer franquisme a l'Alt Penedès*. Cossetània Edicions. Barcelona.
- ARÓSTEGUI, Julio (2012). «Coerción, violència, exclusión. La dictadura de Franco como sistema represivo», a ARÓSTEGUI, J. (Coord.): *Franco: la represión como sistema*. Flor del Viento ediciones. Barcelona.
- (1988). *Historia y memoria de la Guerra Civil. Encuentro en Castilla y León. Salamanca 24-27 de septiembre de 1986*, Junta de Castilla y León. Conserjería. Valladolid.
- (1990). *Francisco Largo Caballero en el exilio. La última etapa de un líder obrero*. Fundación Largo Caballero. Madrid.
- (2004). *La guerra Civil Española*. Editorial Dastin Export, S. L. Madrid.
- (2006). *Guerra Civil y Mito*. Marcial Pons. Madrid.
- (2012). *Franco: La represión como sistema*. Flor del Viento. Barcelona.
- ARRARAS IRIBARREN, Joaquín (1984). *Historia de la Cruzada española*, Tomo XXII. Madrid.
- BERDUGO, I. (1981). «Derecho represivo en España durante los períodos de guerra y posguerra (1936-1945)», *Revista de la Facultad de Derecho de la Universidad Complutense*, nº3. Madrid.
- (1987). «El ministerio de Justicia en la España Nacional», a *Jornadas sobre administración de justicia durante la guerra civil*. Salamanca.

BRIHUEGA, Nicolàs (2004). «Los militares y la masonería en la república y la guerra civil», *La Acacia*.

CAJAL, M. (1939). *La Ley de Responsabilidades Políticas. Comentada y seguida de un Apéndice de disposiciones legales y formularios más en uso*. Grafica Informaciones. Madrid.

CALVO CABEZAS, Patricio i SALVADOR, Elena (2009). «La repressió oblidada», a *La repressió franquista al País Valencià: Primera trobada d'investigadors de la Comissió de la Veritat*, Tres i Quatre. València.

CALZADO, Antonio i TORRES FABRA, Ricard Camil (2002). *Valencians sota el franquisme*. La Xara. Simat de la Vallidigna.

CAPELLA, Margalida i GINARD, David (coord.) (2009). *Represión política, justicia y reparación. La memoria histórica en perspectiva jurídica (1936-2008)*. Documenta Balear. Palma de Mallorca.

CANO, J. (1985). *La política judicial del régimen de Franco*. Ministerio de Justicia. Madrid.

CARDONA, Lara (2008). *Almenara, II República y Guerra Civil. Un homenaje a la mujer republicana. 1931-1939*. Ajuntament d'Almenara. Almenara.

CARILLO, M (2001). «El marc legal de la repressió de la dictadura franquista en el període 1939-1959», a VV.AA., *Notícia de la negra nit: vides i veus a les presons franquistes (1939-1959)*. Barcelona.

(2004). «La legislació repressiva de la dictadura franquista en el període 1939-1959», en Pelai PAGÉS (dir.) *Franquisme i repressió. La repressió franquista als Països Catalans (1939-1975)*. PUV. València.

CASANOVA, Julián (2008). *La Guerra Civil española*. Editorial Pablo Iglesias. Madrid.

(2011). *La Iglesia de Franco*. Temas de hoy, historia 16. Madrid

- CASANOVA, Julián, MIR, Conxita i altres (2002). *Morir, matar, sobreviure. La violència en la dictadura de Franco*. Crítica. Madrid.
- CHABRERA CALPE, Pasqual (2005). *La premsa a Vila-real durant la Segona República*, publicacions de l'Ajuntament, Regidoria de Normalització Lingüística. Vila-real.
- CLAVIJO LEDESMA, Julio (2003). *La Política sobre la població refugiada durant la Guerra Civil*. Universitat de Girona.
- COBO ROMERO, Francisco (2004). «Represión y persecución de minorías y disidentes en las dictaduras fascistas europeas del período de entreguerras. Los apoyos sociales y la colaboración de ciudadanos comunes. La alemania nazi y la España Franquista», a Conxita Mir, *Probreza, marginación, delincuencia y políticas sociales bajo el Franquismo*. Universitat de Lleida. Lleida.
- CORTES CARRERES, Santi (1993). *El valencianisme republicà a l'exili. Generalitat Valenciana. Vè Centenari del descobriment d'Amèrica*. València.
- CUESTA, Josefina (1993). *Historia del presente*. EUDEMA. Madrid.
- (2008). *La odisea de la memoria. Historia de la memoria en España siglo XX*. Alianza Editorial. Madrid.
- CRUZ, José Ignacio (2011). *Masonería e Ilustración. Del siglo de las luces a la actualidad*. Universitat de València. València.
- DI FEBBO, Giuliana, JULIÀ, Santos (2005). *El franquismo*. Paidós, Historia Contemporànea. Barcelona
- DÍAZ PLAJA, Fernando (1976). *La España franquista en sus documentos*. Plaza y Janés. Barcelona.
- DÍAZ SÁNCHEZ, Pilar i GAGO GONZÁLEZ, José María (2006). «La construcción y utilización de las fuentes orales para el estudio de la represión franquista», a *Hispania Nova*, 6.

- DURÁN ALCALA, Francisco (2009). *La España perdida: los exiliados de la II República*. Congreso Internacional "La España Perdida: los exiliados de la II República". Diputación de Córdoba, Patronato Municipal Niceto Alcalá-Zamora y Torres; Universidad de Córdoba.
- DOÑATE, José María (1972). *Datos para la historia de Villarreal*. Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Castellón. Castellón.
- ESCRIVÁ MOSCARDÓ, Cristina, MESTRE MARÍN, Rafael (2011). *De las negras bombas a las doradas naranjas. Colonias escolares 1936-1939*. L'Eixam. València.
- ESLAVA, Juan (2008). *Los años del miedo*. Planeta. Barcelona.
- ESPINOSA MAESTRE, Francisco (2002). «Fundamentos ideológicos de la represión», a *Morir, matar, sobrevivir. La violencia en la dictadura de Franco*. Crítica. Madrid.
- (2010). *Violencia Roja y Azul. España 1936-1950*. Crítica. Madrid.
- FERRANDO BADÍA, Juan (1984). *El régimen de Franco. Un enfoque político-jurídico*. Tecnos. Madrid.
- FERRANDO PUIG, Emili (2006). *Fuentes orales e investigación histórica*. Ediciones el Serbal. Barcelona.
- FERRANDO PUIG, Emili i BARREDA, Pere-Enric (2007). *L'època franquista (1939-1975). Benassal. Segle XX. Estudi d'un poble rural realitzat amb fonts orals*. Grup de Recuperació de la Memòria Històrica del segle XX de Benassal. Benassal.
- FONT PITARCH, Domingo J. (2007). «Els bombardejos a Vila-real durant la Guerra Civil (1937-1939)», en *Font. Publicació d'investigació i estudis vila-realencs*, 9, Vila-real.
- FONT PITARCH, Domingo J. i PITARCH FONT, Antoni (2006). *Vila-real al temps de la República (1931-1936)*. Ajuntament de Vila-real. Vila-real.

- FONTANA, Josep (1986). «Reflexiones sobre la naturaleza y las consecuencias del franquismo». *España bajo el franquismo*. Crítica. Barcelona.
- FORNAS PALLARÉS, Alfredo (2015). *Figueroles un espai en temps de canvi. D'una societat tradicional a la modernitat (1870-2010)*. UJI. Castelló.
- (2014): «Els refugiats de la Guerra Civil com a subjecte col·lectiu als pobles de Castelló», en IV Trobada d'Investigadors de la Comissió de la Veritat. Castelló. UJI. En premsa.
- FRASER, Ronald (2001). *Recuérdalo tú y recuérdalo a otros. Historia oral de la Guerra Civil Española*. Crítica. Barcelona.
- FRANCO, E. (2005). *Denuncias y represión en años de posguerra. El Tribunal de Responsabilidades Políticas en Huesca*. Instituto de Estudios Altoaragoneses. Huesca.
- FUERTES, Juan Francisco i MALLENC, Carlos (2012). *La Batalla Olvidada*. Divalentis històric. Castelló.
- FUERTES, Carlos i GÓMEZ, José Alberto (2011). *El tribunal de orden público en el País Valenciano*. Fundació de Estudios e Iniciativas Sociolaborales. Alicante.
- GALDÓN, Edelmir (2012). *La batalla por Valencia, una victòria defensiva*. PUV. València.
- GALDÓN CASANOVA, E. MALLENC SANZ, C., LÓPEZ DIAZ, T. i d'altres(2011). *La guerra Civil en el alto Palancia. La comarca en la defensa de Valencia(1938)*. ICAP.
- GARCÍA, José Luis (1989). *El primer franquismo, España durant la segunda guerra mundial*. Siglo XXI de España Editores. Madrid.
- GARCÍA COLMENARES, Pablo (2004). «Mujeres ante la Magistratura de Trabajo. Nuevas fuentes para el estudio de las trabajadoras durante el Primer Franquismo.» , a SANTO TOMAS, Magdalena, *la historia de la mujeres: una revisión historiografica*. Universidad de Valladolid. Valladolid.

- (2005). «La memoria de la represión de la guerra civil en Palencia (1936-1939)». *Los usos públicos de la Historia*. Publicaciones de la Fundación Tello Tellez de Meneses. Palencia.
- (2005). «La actitud decisiva de las mujeres ante la represión franquista», a SANTO TOMAS, Magdalena. *Vivir siendo mujer a través de la historia*. Universidad de Valladolid. Valladolid.
- (2009). «Guerra Civil y represión en Castilla y León (1936-1945). Una visión todavía incompleta». *Alcores: revista de historia contemporánea*. Fundación veintisiete de marzo. Castilla y León.
- (2012). *Víctimas de la Guerra Civil en la provincia de Palencia (1936-1945)*. ARMH Palencia. Ministerio de la Presidencia. Palencia.
- GARCÍA DELGADO, J.L. (1989). *El primer franquismo. España durante la Segunda Guerra Mundial*. Siglo XXI. Madrid.
- (1996). «Economía, Industria y Administración» a CARR, R. *La época de Franco (1939-1975). Política, Ejército, Iglesia, Economía y Administración*. XLI. Historia de España de Menéndez Pidal. Espasa Calpe. Madrid.
- GARCÍA I FONTANET, Àngel (2000). «Un aspecte de la repressió franquista de la postguerra: la Ley de Responsabilidades Políticas», en *Les ruptures de l'any 1939*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.
- GARCIA, Rosa María (2006). *Masonería y educación durante el franquismo : la "ilustre" inspectora María Victoria Díaz Riva*. Universidad de Málaga. Málaga.
- GABARDA, Vicent (1993). *Els afusellaments al País València (1938-1956)*. Edicions Alfons el Magnànim. València.
- (1996). *La represión en la retaguardia republicana. País Valenciano, 1936-1939*. Edicions Alfons el Magnànim. València.

- (1996b). «Les conseqüències de la guerra civil. Les morts violentes a la província de Castelló (1936-1950)», en *D'Història contemporània: Un homenatge casolà a E.P. Thompson (1924-1993)*, Societat castellonenca de cultura. Castelló.
- (2009). «Els afusellaments al País Valencià: Història», a *La repressió franquista al País Valencià: Primera trobada d'investigadors de la Comissió de la Veritat, Tres i Quatre*. València
- (2010). «Fuentes para el estudio de las víctimas cuantificables de la represión franquista: las ejecuciones», a *La represión franquista en Levante: fuentes para su estudio*. Eneida. Madrid.
- GIL, Vicent (1999). «Manuel Eixea Vilar, un militar al Server de la Constitució i la República», a *Cadafal*. Vila-real.
- (dir.) (2010). *Història de Vila-real*. Ajuntament de Vila-real. Vila-real
- GINÉS, Andreu (2010). *La instauració del Franquisme al País Valencià*,PUV, València.
- GOMÉZ HERRÁEZ, José María (2010). *Ideologías e intereses sociales bajo el franquismo (1939-1975) : el recurso al pasado*. Universitat Jaume I. Castelló.
- GOMÉZ RODA, Alberto i SAZ CAMPOS, Ismael (2001). «Valencia en la etapa franquista: política y sociedad», a PRESTON, Preston i Isamel SAZ (eds.). *De la revolucion liberal a la democracia parlamentaria. Valencia 1808-1975*. Universidad de Valencia. Fundación Cañada Blanch. València.
- GONZÁLEZ CORTÉS, José Ramón (2008). «Represión, esclavitud y exclusión. Un análisis a escala de la violencia franquista», a *Entelequia: Revista Interdisciplinar*. Universidad de Extremadura. Badajoz.
- GONZÁLEZ DURO, Enrique (2003). *El miedo en la posguerra. Franco y la España derrotada: la política del estermínio*. Oberon. Madrid.

- GRAU, Vicent (2007). *Segona República i Guerra Civil a Castelló. Discurs republicà, mobilització política i sindicalismo revolucionari*. Universitat Jaume I. Tesi doctoral.
- (2011). «La defensa numantina de Castelló i la batalla de l'Ebre», a SÁNCHEZ, Josep i AGUDO, Sebastián, *Congreso internacional sobre la batalla del ebro*. Vol. 2. Arola Editors. Tarragona.
- (2012). *La Segona República a Castelló. Una memòria històrica positiva, Història i Memòria*. UJI. Castelló.
- JIMENO, Francisco Gimeno (2010). *Masonería en Castellón a finales del siglo XIX : influencia en la vida social y política de los primeros años de la restauración*. Universitat Jaume I. Tesi doctoral.
- IBAÑEZ, Melani (2010). «"Justicia" par un escarmiento colectivo. Una aproximación a las experiencias familiares a través de los expedientes de Responsabilidades Políticas». *III Trobada d'investigadors de la Comissió de la Veritat*. Castelló. En premsa.
- IBARZ, Jordi (2004).« Les depuracions laborals durant el franquisme. Un balanç historiogràfic», en Pelai PAGÈS, *Franquisme i repressió. La repressió franquista als països catalans (1939-1975)*. PUV. València.
- IZARD, Miquel (2012). *Entre la ira, la inquietud y el pánico*. Plataforma Historia. Barcelona.
- JULIÀ, Santos (cord) (1999). *Víctimas de la Guerra Civil*. Temas de hoy. Historia. Madrid.
- (2000). *Violencia política en la España del siglo XX*. Taurus. Madrid.
- LANERO, Mónica (1996). *Una milicia de la justicia. La política judicial del primer franquismo (1939-1945)*. Centro de Estudios Constitucionales. Madrid.
- MAINAR, Cabanes (1998). *De milicians a soldats. Les columnes valencianes en la Guerra Civil espanyola (1936-1937)*. Universitat de València. València.

- (2007). *Bajo las bombas. La Guerra Civil en la Comunidad Valenciana*. Prensa Valenciana. València.
- MANCEBO, Mª Fernanda (1993). *La España del Exilio*. Historia 16. Madrid.
- MANFREDI, D (1959). *La causa general*. Madrid.
- MATÍ i CORBERA, Martín (1195). «Franquisme i poder local. Construcció i consolidació dels ajuntaments feixistes a Catalunya.1938-1949.» *Recerques*. PUV. València.
- .MARÍN, Ramón (2010). *La represión franquista en el Alto Palancia: violencia de Estado contra la memoria republicana(1939-1942)*. Bubok Publishing. Madrid.
- MARTOS, Manuel i MIRALLES, Josep (2009). *Carlismo y Represión "franquista". Tres Estudios Sobre la Guerra y la postguerra*, Arcos.
- MIRALLES, Josep (2008). *Realitat o mite? L'heroica defensa de Castelló*, Biblioteca Ciudad de Castelló, Historia 66. Ajuntament de Castelló. Castelló.
- MÁS TORRECILLAS, Vicente Javier (2012). *Castellón: región devastada. Reconstrucción física tras la Guerra Civil*. Col·leció Universitària Geografia i Història. Diputació de Castelló. Castelló.
- MASSOT MUNTANER, Josep (1992). *Els Intel·lectuals mallorquins davant el franquisme: col·laboració, oposició, exili*. Abadia de Montserrat. Barcelona.
- MATEOS, Abdón (2005). *De la guerra civil al exilio. Las republicanos españoles i México*. Fundación Indalecio Prieto. Madrid.
- MEDALL CHIVA, Iván (2015). *Ribesalbes, un enclave de la cerámica en la plana baixa de Castelló. De los inicios de la Revolución Industrial al impulso de los años 60*. Biblioteca de les Aules. Universitat Jaume I. Castelló.

- MESEGUER, Lluís i altres (2010). *La cultura exiliada*. Universitat Jaume I. Diputació de Castelló. Castelló.
- MEZQUITA BORCH, Pascual (2014). *Temps difícils. Vila-real 1931-1950*. Memorial Democràtic. Vila-real.
- (2009). «Dones i repressió franquista a Vila-real». *III Trobada d'investigadors de la comissió de la veritat*. En premsa.
- MINISTERIO DE JUSTITICIA (1943). *Causa General. La dominación roja en España. Avance de la información instruída por el Ministerio Público*. Madrid.
- MIRALLES, Ricardo (2003). *Juan Negrín. La República en guerra*. Temas de hoy. Madrid
- MIR CUCO, C i FARRE, J (1997). *Repressió econòmica i franquisme: l'actuació del Tribunal de Responsabilitats Polítiques a la província de Lleida* Publicacions de l'Abadia de Montserrat. . Barcelona.
- MIR, Conxita (2001). «La represión bajo el franquismo». *Ayer*, 43. Asociación de Historia Contemporània. Madrid.
- MOLINERO, Carme (2003). *Una Inmensa prisión : los campos de concentración y las prisiones durante la guerra civil y el franquismo*. Crítica. Madrid.
- (2003). *Los campos de concentración y el mundo penitenciario en España durante la guerra civil y el franquismo*. Crítica. Barcelona.
- (2005). *La Captación de las masas : política social y propaganda en el régimen franquista*. Cátedra. Madrid.
- (2005). «El franquisme. Noves aportacions». *Recerques*. PUV. València.

- MOLINERO, Carme i YSÀS, Pere (2001). «La vida quotidiana durant el franquisme», a Ramon ARNABAT (cord) *Franquisme i transició democràtica a les terres de parla catalana*. Centres d'Estudis de Parla Catalana. Tarragona.
- (1997). *El Règim franquista: feixisme, modernització i consens*. Eumo. Vic.
- MONLLEÓ, Rosa (1996). *La gloriosa en Valencia (1864 -1869)*. Edicions Alfons el Magnànim. València.
- (1998). «La revolución liberal y el voto femenino. La religión como instrumento de poder», *Dossiers Feministes* n° 2. Monogràfic Deesses i verges. Una iniciació de les dones vista per la religió. Castelló, Seminari d'Investigació Feminista i Universitat Jaume I,
- (2004). «Señoritas y obreras bajo la tutela de la iglesia. Un estudio de la Asociación de Mujeres Obra protección de intereses católicos de Castelló (1921 – 1927)». *Millars*. XXVII. Universitat Jaume I. Castelló.
- (2006). «Moda y ocio en los felices años veinte. La maternidad moral de las mujeres católicas en Castellón», *Asparkía*, n° 17, Serminari d'Investigació Feminista i Universitat Jaume I. Castelló.
- (2007). «Cultura urbana femenina y espacios de ocio en Castellon a finales del siglo XXI» *Dossiers Feministes* n° 10, Monogràfic Espais de Bohemia: Actrius, cupletistes i ballarines. Universitat Jaume I i Seminari d'Investigació Feminista. Castelló.
- (2008a). «Memoria histórica e identitat colectiva. Entre el pasado y el presente». *El Mediterráneo y la cultura del diàlogo. Lugares de encuentro y de memoria de los Europeos*. P.I.E. Peter Lang. Universitat Jaume I.
- (2008b). «Les dones de Castelló en la societat urbana contemporànea. De la reclusió en la llar al protagonisme en la segona República.» *VIII Vila d Betxí*. Ajuntament de Betxí. Betxí.

- (2009). «Vigilància i repressió moral de les dones a les comarques de Castelló», en PAGÈS, Pelai: *La repressió franquista al País Valencià. Primera trobada d'investigadors de la Comissió de la Veritat*. Tres i Quatre. València.
- (2011). *Temps de fam i silenci. Estraperlo i repressió franquista en la llarga Postguerra*. Millars. Universitat Jaume I. Castelló
- (2014). *Biografies rescatades del silenci. Experiències de guerra i postguerra a Castelló*. Universitat Jaume I. Castelló.
- (2014). *Vides truncades per la Guerra Civil a Castelló. Entre la repressió latent i la resistència quotidiana*. Universitat Jaume I. Castelló.
- MORADIELLOS, Enrique (2000). *La España de Franco, 1939-1975: Política y sociedad*. Síntesis. Madrid.
- (2002). *Francisco Franco: crónica de un caudillo casi olvidado*. Biblioteca Nueva. Madrid.
- (2004). *Los mitos de la Guerra Civil*. Península. Madrid.
- MORENO, Roque (1999). *El Franquismo. Visiones y balances*. Universidad de Murcia. Murcia.
- (2006). «Instituciones y poder local en el primer franquismo», en MONLLEO, R. (ed.), *Castelló al segle XX*, Publicacions de la Universitat Jaume I, Castelló.
- MOYA JULVE, José Vicente (2005). *Alcalá de Xivert: revolución, guerra y represión, 1936-1948*. Ajuntament d'Alcalà de Xivert.
- NICOLAS, E. (1999). «Los poderes locales y la consolidación de la dictadura franquista», *Ayer*, 33. Marcial Pons. Madrid.
- NÚÑEZ DÍAZ-BALART, Mirta (2004). *Los años del terror. La estrategia de dominio y represión del general Franco*. Esfera. Madrid.

- (2009). *La gran represión. Los años de plomo de la posguerra (1939-1948)*. Flor del Viento, Barcelona.
- NORA, Pierre (1998). «La aventura de Les lieux de mémoire». *Ayer*, 32. Marcial Pons. Madrid.
- OLLERO, Andres (1996). *Responsabilidades políticas y razón de estado. Fundación para el analisis y los estudios sociales*. Madrid.
- OTERO, Luis Enrique (2006). *La destrucció de la ciència en Espanya. Depuració universitària en el franquisme*. Editorial Complutense. Madrid.
- PAGÈS I BLANCH, Pelai (2004). *Franquisme i repressió. La repressió franquista als països catalans (1939-1975)*. PUV. València.
- (2009a). *La repressió franquista al País Valencià. Primera trobada d'investigadors de la Comissió de la Veritat*. Tres i Quatre. València.
- (2009b). *Les lleis repressives del franquisme (1939-1975)*. Tres i Quatre. València
- (2010). «Fuentes jurídicas para el estudio de la represión franquista», a VV.AA. (2010). *La represión franquista en Levante. Fuentes para su estudio*. Eneida. Madrid.
- PAYNE, Stanley (1997). *El Primer franquismo: los años de la autarquía*. Historia 16. Madrid.
- PEÑA RAMBLA, Fernando (2008). *La aplicación de la Ley de Responsablidades Políticas en la provincia de Castellón. Universidad Jaume I. Castelló*. Tesis doctoral.
- (2010). *El precio de la derrota. La Ley de Responsabilidades Políticas en Castellón, 1939-1945*. Universitat Jaume I de Castelló. Castelló.
- PERIS, Maria Isabel (2012). *Històries de vida al Castelló de la guerra i la postguerra*. Universitat Jaume I. Castelló.
- PICO, J. i R. REIG (1988). *El franquisme*. Universitat de València, València.

- PONS, Anaclet i SERNA, Justo (2006): "Formes de fer història local" . *II Jornades d'Estudis "Carmel Giner Bolufer" de Pego i les Valls*. Ajuntament de Pego. Pego.
- PORCAR, Juan Luis (2007a). *Castelló sota les bombes*. Onada. Castelló.
- (2007b). «La columna Casas Sala, memòria històrica de Castelló». *Millars*, 30. Universitat Jaume I. Castelló.
- (2008). *La memòria i les víctimes. Repressió franquista a les comarques de Castelló*. Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló. Castelló.
- (2012). «Trencant els murs: el món penitenciari de Castelló a partir de l'estudi de l'Arxiu de la Presó», a TORRES, Ricard Camil *Temps de por al País Valencià(1938-1975): Estudis sobre la repressió franquista*. Universitat Jaume I. Castelló.
- PRESTON, Paul (1999). *La política de la venganza. El fascismo y el militarismo en la España del siglo XX*. Península. Barcelona.
- (2004). «Fascismo y militarismo en el régimen franquista», en *Fascismo y franquismo cara a cara. Una perspectiva histórica*. Susana SUEIRO (coord.). Madrid.
- (2008). *Franco. El gran manipulador*. Base. Barcelona.
- (2011). *El Holocausto Español. Odio y Exterminio en la Guerra Civil y Después*. Debat. Barcelona.
- (2011). «Les conjuntures polítiques de les dues Espanyes. Dues Espanyes, dues polítiques, dos esforços bèl·lics» dins de coordinadors SÁNCHEZ , Josep i AGUADO, Sebastián (2011): *Actes del Congrés Internacional sobre la Batalla del Ebro*. Arola Editors. Tarragona.
- PRESTON, Paul i SAZ, Ismael (2001). *De la revolución liberal a la democracia parlamentaria. Valencia (1808-1975)*. Biblioteca Nueva i Universitat de València. València.

- RAGUER, Hilari (2008). *La polvora y el incienso. La Iglesia y la Guerra Civil española (1936-1939)*. Península. Barcelona.
- REIG, Alberto (1986). *Ideología e historia: sobre la represión franquista y la guerra civil*. Labor. Barcelona.
- (1990). *Violencia y terror: estudios sobre la guerra civil española*. Akal. Madrid.
- (2006): «Represión y esfuerzos humanitarios», a MALEFAQUIS, Edward (Dir.): *La Guerra Civil Española*. Taurus. Madrid.
- (2011).«Los mitos de la Guerra Civil: de la propaganda al revisionismo» dins de SÁNCHEZ, Josep i AGUDO, Sebastian (coord.)(2011): *Congrés Internacional sobre la Batalla del Ebro*. Arola Editors. Tarragona.
- REQUENA GALLEGO Manuel (1999). «La guerra civil en la Región». *Enciclopedia Castilla la Mancha* cord por Ramon TAMAMES i Raul HERAS. Edicsa 92. Madrid.
- REQUENA GALLEGO, Manuel, i SEPULVEDA LOSA, Rosa M^a (2003). *Las Brigadas Internacionales*.CEDOBI, Albacete.
- RICHARDS, Michael (1999). *Un tiempo de silencio. La Guerra Civil y la cultura de la represión en la España de Franco, 1936-1945*. Crítica. Barcelona.
- RILOVA, Isaac (2001). *Guerra Civil y violencia política en Burgos (1936-1943)*. Dossoles. Burgos.
- RIQUER, Borja de (1995). Història, política, societat i cultura dels Països Catalans. *La llarga postguerra 1939-1960*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.
- (1997). «La llarga postguerra 1939-1943», a *Història política, social i cultural dels Països Catalans*, Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

- RIVERA, Antonio (1990). «La recomposicion del poder local franquista en una ciudad de provincias: Vitoria», a CABEZA, Manjón: *los nuevos historiadores ante la guerra civil española*. Granada.
- RODRIGO, Javier (2003). «Campos en tiempos de guerra. Historia del mundo concentracionario franquista 1936-1939», en MOLINERO, C. SALA, M I SOBREQUÉS, J (ed), *una inmensa prisión. Los campos de concentración y las prisiones durante la guerra civil y el franquismo*. Barcelona, Crítica.
- (2003). *Los campos de concentración franquistas. Entre la historia y la memoria*. Sietemares. Madrid.
- (2005). *Cautivos. Campos de concentración en la España franquista, 1936-1947*. Crítica. Madrid.
- (2009). «Retaguardia y política de guerra, 1936-1939». *Ayer*. Asociación de Historia Contemporània. Madrid.
- RODRIGUEZ, Pablo (2010). «Algunos apuntes sobre la represión de la masoneria», a CAMIL, Ricard (cord), *La represión franquista en el Levante. Fuentes para su estudio*. Eneida. Madrid.
- RODRÍGUEZ, Pablo i CAMIL, Ricard (2010). *La represión franquista en Levante. Fuentes para su estudio*. Eneida, Madrid.
- (2012). *La Represión franquista en Levante: la represión sobre izquierda republicana*. Eneida. Madrid.
- RUIZ TORRES, Pedro (coord.) (1990). *Història del País Valencià*, Vol. V. Edicions 62. Barcelona

- (2006). “Història general i Història local: algunes reflexions crítiques a propòsit de les idees que inspiren l’actual contrareforma educativa”, a MONLLEÓ, Rosa, *Castelló al segle XX*. Universitat Jaume I. Castelló.
- SAMPEDRO RAMO, Vicent (1997). *La maçoneria valenciana i les lògies accidentals durant la guerra civil*. Consell Valencià de Cultura. València.
- (2009). «El Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i el Comunisme contra Vicent Marco Mirand: un exemple de la repressió antimaçònica al País Valencià», a PELAI PAGÈS (ed.) *La repressió franquista al País Valencià. Primera Trobada d’investigadors de la Comissió de la Veritat*. Tres i Quatre. València.
- (2009). «La repressión franquista contra los masones: la ley de 1 de Marzo de 1940 sobre Represión de la Masonería y el Comunismo». *Pensamientos juridicos y palabras dedicados a Rafael Ballarín Hernández*. Universitat de València.
- (2010). «Fuentes para el estudio de la repressión franquista del comunismo», a CAMIL, Ricard (cord), *La repressión franquista en el Levante. Fuentes para su estudio*. Eneida. Madrid.
- (2011a). «En situació vigilada: la condemna de Vicent Sos Baynat pel tribunal de repressió de la maçoneria i el comunisme», a MONLLEÓ, Rosa (coord.) *Millars*. Universitat Jaume I. Castelló
- (2011b). «Els tribunals especials franquistes, Font bàsica per a les biografies de Guerra: el cas dels alcaldes republicans i maçons de Vila-real i Borriana». *IV Trobada d’investigadors de la comissió de la veritat*. En premsa.
- (2012). «La repressió franquista de la maçoneria al País Valencià: una aproximació als seus orígens» a TORRES, Ricard Camil i NAVARRO, Xavier (eds.): *Temps de por al País Valencià (1938 –1975). Estudis sobre la repressió franquista*, Universitat Jaume I, Castelló de la Plana.
- (2014). «Ales negres i ales roges. Bombardeig i luïta aèria a Castelló durant la Guerra Civil»,

La Batalla de Llevant. Avanguardia i reraguarda en la Guerra Civil. Universitat Jaume I. Castelló. En premsa.

(2015). *Julio Cervera. Republicano y masón.* Universitat Jaume I. Castelló.

SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep (2001), *Conflicte i violència a l'Ebre: de Napoleó a Franco.* Flor del Vent. Barcelona.

(2006). *¿Por qué hemos sido derrotados? Las divergències republicanes y otras cuestiones.* Flor del viento, Barcelona.

(2011). *Congreso Internacional sobre la Batalla del Ebro.* Arola Editors. Tarragona.

SÁNCHEZ JIMÉNEZ, J. (2001). «Vivir y sobrevivir en la posguerra. La España rural de los años cuarenta», a *La época de Franco (1939-1975). Sociedad, vida y cultura.* XLI. Historia de España Menéndez Pidal. Espasa Caple. Madrid.

SÁNCHEZ RECIO, Glicerio (1993). «La “Causa General” como fuente para la investigación històrica». SÁNCHEZ, Isidro, ORTIZ, Manuel y RUIZ, David (cord.) *España Franquista. Causa General y actitudes sociales ante la dictadura.* Coleccion estudios. Albacete.

SÁNCHEZ RECIO, Glicerio i SANTACREU, Josep Miquel (1986). «La causa general: fuente para el estudio y la rebelión de la guerra civil». *Arbor*, Madrid.

SANCHEZ, I, ORTIZ, M i RUIZ, D (1993). *España franquista. Causa General y actitudes sociales ante la Dictadura.* Villarobledo.

SANCHIS, José (2003). *Terror y miseria en el primer franquismo.* Cátedra. Madrid.

SANTACREU SOLER, JOSE MIGUEL (1986). *Crisis monetaria española de 1937, Moneda y municipios en la provincia de Alicante durante la Guerra Civil Española.* Universidad de Alicante. Alacant.

- (1992). *L'Economia valenciana durant la Guerra Civil: protagonisme industrial i estancament agrari*. Alfons el Magnànim. Institució Valenciana d'Estudis i Investigació. València.
- (2008). *Tres claves de la Guerra Civil en el Mediterráneo*. Edicions la Xara. València.
- (2008). *Una presó amb vistes al mar. El drama del port d'Alacant, març de 1939*. València, Tres i Quatre, Universitat d'Alacant.
- SAZ, I. (1990). «República, guerra i franquisme», En RUIZ, P. (coord.), *Història del País Valencià*, Edicions 62, Barcelona.
- (2002). «Política en zona nacionalista: la configuración de un regimen», *Ayer* n° 50.
- (2004): *Fascismo y franquismo*, PUV, València.
- (2009). «La represión franquista: una perspectiva de conjunto», en Pablo Rodríguez; María Isabel Sicluna y Francisco K. Casado (eds.), *La represión franquista en Levante*. Eneida. Madrid.
- SERRANO SUÑER, Ramón (1977). *Entre el silencio y la propaganda, la historia como fue. Memorias*. Planeta. Barcelona.
- SEVILLANO, Francisco (1998). *Propaganda y medios de comunicación en el franquismo (1936-1951)*. Universidad de Alicante. Alicante.
- (1999). «Totalitarismo, fascismo y franquismo: el pasado y el fin de las certidumbres después del comunismo», en *El Franquismo. Visiones y balances*, MORENO, Roque. Universidad de Murcia. Murcia.
- (2004). *Exterminio: El terror con Franco*. Obreron. Madrid.
- (2007). *Rojos: la representación del enemigo en la Guerra Civil*. Alianza. Madrid.

- TAMAMES, Ramón (1974). *La República. La Era de Franco*. Tomo VII. Alianza Universal. Madrid.
- TORRES FABRA, RICARD (2004). «La repressió franquista al País Valencià. Aproximació a una realitat multiforme», en PAGÉS, Pelai (dir.), *Franquisme i repressió. La repressió franquista als Països Catalans (1939-1975)*. Universitat de València.
- (2005). *Autarquia i estraperlo. L'economia en un espai rural del País valencià durant el Franquisme*. Universitat de València. València.
- (2008, a). *La repressió franquista al País Valencià. Recull bibliogràfic*, Tres i Quatres, S.L., València.
- (2008, b). «El control social sota el franquisme. L'exemple de fet y de la JONS de Manises» dins de ARMENGOT, T., PORCAR, J.LL. i CAMIL, T. : *La repressió franquista al País Valencià. Borriana i Manises*, TRES I QUATRE, S.L., València.
- (2012). *Temps de por al País Valencià (1938 –1975). Estudis sobre la repressió franquista*. Universitat Jaume I. Castelló.
- TUSELL, Xavier (1993). *El Régimen de Franco (1936-1975): política y relaciones exteriores*. Universidad Nacional de Educación a Distancia. Madrid.
- (1995). *Historia de la transición y consolidación democrática en España, 1975-1986*. Universidad Nacional de Educación a Distancia. Madrid.
- (1996). *La Guerra civil : una nueva visión del conflicto que dividió España*. Historia 16. Madrid.
- (1997). «La transición española. La recuperación de las libertades». *Historia de España*. Historia 16. Madrid.
- (2004). «La institucionalización del Franquismo», en *Fascismo y franquismo cara a cara. Una perspectiva histórica*. SUEIRO, Susana (coord.). Madrid.

- (2005). *Dictadura Franquista y democracia, 1939-2004*. Crítica. Barcelona
- USO, J.C. (1983). «Católicos y masones en Castellón de la Plana». *Butlletí de la Societat Castellonenca de Cultura*. Castelló.
- VEGA SOMBRÍA, Santiago (2011). *La política del Miedo. El papel de la represión en el franquismo*. Crítica. Barcelona.
- VICENT, Manuel (2004). «El jornal familiar: Un estudi sobre la cuestión salarial en la revolución española (1936-1939)», *Millars*. Universitat Jaume I. Castelló.
- (2006). «Los expedientes de responsabilidades políticas: una documentación esencial para el estudio del primer franquismo en las comarcas de Castellón», en MONLLEO, R. (ed.), *Castelló al segle XX*, Publicacions de la Universitat Jaume I, Castelló.
- VILANOVA, F. (1999). «Repressió política i coacció econòmica. Les responsabilitats polítiques de republicans i conservadors catalans a la postguerra (1939-1942)». Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.
- VILANOVA, Mercedes (1990). «Creación y utilización de la fuente oral», *Historia, fuente y archivo oral. Actas del seminario «Diseño de proyectos de historia oral»*. Madrid, 29 y 30 de abril de 1988. Ministerio de Cultura. Madrid.
- VILANOVA, Victor (2003). «La depuració del magisteri a Castelló durant el Front Popular (1936-1938)». *Millars*. XXVI. Universitat Jaume I. Castelló.
- (2009). «La depuració franquista dels mestres a les comarques de Castelló. Un model de repressió punitiva i preventiva», en PAGÈS, Pelai, *La repressió franquista al País Valencià*. Tres i Quatre. València.
- (2015). *Educación durante la Segunda República, la Guerra Civil y el Primer Franquismo en las comarcas de Castellón. La depuración del magisterio*. Tesis doctoral inédita. UJI.
- VILAROYA, J. i SOLÉ I SABATÉ, J.M. (1986). «El castigo de los vencidos». *Historia 16*.

FONTS ARXIVÍSTIQUES

- Causa General. Peça de Vila-real.
- Expedients de Maçoneria i Comunisme incoats en Vila-real.
- Documentació diversa de l'Ajuntament i entitats privades de Vila-real.
- Archivo Rojo.
- Expedients del ministeri de l'Interior de la policia sobre veïns de Castelló.
- Ban de Guerra i maniobres d'instrucció en la província de Castelló desde 1938.
- Diari d'operacions militar de l'Aviació de 1938.
- Expedients de Responsabilitats Polítiques habitants de Vila-real.
- Actes municipals, 1936 -1941 de Vila-real.
- Expedients sumaríssims de Vila-real.
- Entrevistes orals a veïns de Vila-real. E-28. E-48. E-101. E-188. E-342.
- Llistats de defuncions en combat en la província de Castelló

FONTS HEMERÒGRAFIQUES

- *Heraldo de Castellón*, 1931-1936
- *Diario de Castellón*, 1931
- *Mediterraneo*, 1936
- *Democràcia*, Vila-real 1932
- *República*, Vila-real, 1932

ARXIUS I CENTRES DE DOCUMENTACIÓ CONSULTATS

- Centre Documental de la Memòria Històrica (CDMH)
- Arxiu General Militar d'Àvila. (AGMA)
- Arxiu Històric de l'Exèrcit de l'Aire en Villaviciosa d'Odon. (AHEA)

- Arxiu Històric Provincial de Castelló. (AHPCS)
- Arxiu Municipal de Vila-real. (AMV)
- Centre Documentació Recuperació de la Memòria Històrica de la UJI.
(CDRMHL)
- Biblioteca Valenciana.
- Biblioteca de la Universitat Jaume I.
- Biblioteca Municipal de Vila-real.
- Aula Militar Bermúdez de Castro.

APÈNDIX DOCUMENTAL

APÈNDIX 1. RELACIÓ DE PERSONES SOTERRADES EN VILA-REAL DURANT LA GUERRA CIVIL

COGNOMS	NOM	TREBALL	POBLACIÓ	MORT	EXÈRCIT	FONT
Gutiérrez	Benito	Soldado	Villarreal	02-06-1938	6º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Cantín Lesa	Braulio	Soldado	Villarreal	04-06-1938	6º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Gómez Romero	José	Soldado	Villarreal	24-06-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Huertas	Francisco	Soldado	Villarreal	24-06-1938	9º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Prieto	José	Cabo	Villarreal	24-06-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Rodríguez	Faustino	Soldado	Villarreal	24-06-1938	14ª Compañía Zapadores División 55 TF	APV
Salón	Desconocido	Sargento	Villarreal	24-06-1938	9º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Tiena Lipe	Félix	Soldado	Villarreal	24-06-1938	9º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Escanilla	José	Soldado	Villarreal	25-06-1938	24ª 1º Pesado División 55 TF	APV
Gil Cacho	Manuel	Soldado	Villarreal	25-06-	8º Batallón de Carros División	APV

				1938	55 TF	
Roque Manrique	Isaías	Soldado	Villarreal	25-06-1938	División 55 TF	APV
Vañuelos	Agustín	Sargento	Villarreal	25-06-1938	17ª Compañía Antitanques División 55 TF	APV
Desconocido	Aurelio	Cabo	Villarreal	26-06-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Fernández	Secundino	Soldado	Villarreal	26-06-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Gerendiani	Teodoro	Soldado	Villarreal	26-06-1938	1ª Bandera División 55 TF	APV
Gil Castro	Manuel	Soldado	Villarreal	26-06-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
González Marcos	Agustín	Soldado	Villarreal	26-06-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Lafuente	Jesús	Soldado	Villarreal	26-06-1938	9º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Zabaleta	Lorenzo	Soldado	Villarreal	26-06-1938	9º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Horn	Ehrhardt	Cabo	Villarreal	26-06-1938	F/88 – Artillería antiaérea de Legión Cóndor TF	JGV
De Pablo	Gaviano	Soldado	Villarreal	27-06-1938	10º Batallón de Carros División	APV

					55 TF	
Esteban	Julián	Alférez	Villarreal	27-06-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Casamás	Manuel	Soldado	Villarreal	28-06-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Presgueiro	José	Soldado	Villarreal	28-06-1938	9º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Asensio	Francisco	Cabo	Villarreal	29-06-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Campos Otin	Ángel	Soldado	Villarreal	29-06-1938	6º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Lacasa	Benigno	Soldado	Villarreal	29-06-1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Regodin	Bonifacio	Soldado	Villarreal	29-06-1938	1ª Morteros División 55 TF	APV
Sanz	Raimundo	Cabo	Villarreal	29-06-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Tolosa	Antonio	Soldado	Villarreal	29-06-1938	División 55 TF	APV
Martínez Benito	Rafael	Soldado	Villarreal	30-06-1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Roig	Pascual	Soldado	Villarreal	30-06-1938	1ª Bandera División 55 TF	APV

García Hernández	Manuel	Soldado	Villarreal	2-07-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
García Ortega	Félix	Soldado	Villarreal	2-07-1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Gil Alegre	Maximino	Soldado	Villarreal	2-07-1938	6º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Ibáñez Serrano	Pedro	Soldado	Villarreal	2-07-1938	División 55 TF	APV
Jimeno Arellano	José	Sargento	Villarreal	02-07-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Lamata	Jesús	Sargento	Villarreal	02-07-1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
López Cuevas	Eugenio	Alférez	Villarreal	2-07-1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Martín	Gregorio	Soldado	Villarreal	2-07-1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Martínez Luna	José	Sargento	Villarreal	02-07-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Pérez Cabeza	Cecilio	Soldado	Villarreal	2-07-1938	6º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Sánchez Sanchez	José	Soldado	Villarreal	02-07-1938	3º Batallón de Carros División 55 TF	APV

Díaz González	Rosendo	Soldado	Villarreal	3-07-1938	16º Ligerero Artillería División 55 TF	APV
Ezquerria García	Miguel	Soldado	Villarreal	3-07-1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Fernández	Bernabé	Soldado	Villarreal	3-07-1938	6º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Sierra Iglesias	Luis	Soldado	Villarreal	03-07-1938	9ª Bandera División 55 TF	APV
Suárez Bejel	José	Soldado	Villarreal	03-07-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Gallardo	José Luis	Alférez	Villarreal	4-07-1938	10º Batallón de Carros División 55 TF	APV
González	Silvino	Soldado	Villarreal	04-07-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Lasbisas	Rafael	Soldado	Villarreal	04-07-1938	4ª Navarra División 55 TF	APV
Presas	Laureano	Soldado	Villarreal	04-07-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Rodríguez	Juan	Soldado	Villarreal	04-07-1938	10º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Rodríguez Baena	Aurelio	Alférez	Villarreal	04-07-1938	3º Batallón de Carros División 55 TF	APV

Sierra Ortega	Germán	Soldado	Villarreal	04-07-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Timoneda	Julio	Soldado	Villarreal	04-07-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Besteiro Gener	Jesús	Soldado	Villarreal	05-07-1938	3º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Lamas Rodríguez	Nicolás	Cabo	Villarreal	05-07-1938	División 55 TF	APV
Martínez Moreno	Emilio	Soldado	Villarreal	05-07-1938	División 55 TF	APV
Rodríguez	Doroteo	Soldado	Villarreal	05-07-1938	3º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Rodríguez Piñeiro	Ricardo	Sargento	Villarreal	05-07-1938	3º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Soria	Antonio	Cabo	Villarreal	05-07-1938	3º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Vicente Caballeros	Luis	Sargento	Villarreal	05-07-1938	División 55 TF	APV
Fernández Gallego	Vicente	Soldado	Villarreal	07-07-1938	4º Batallón de Carros División 55 TF	APV
García Crespo	Eustaquio	Soldado	Villarreal	7-07-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Giménez	Abundio	Soldado	Villarreal	7-07-	División 55 TF	APV

				1938		
González Alomar	Miguel	Brigada	Villarreal	07-07-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Íñigo Aparicio	Juan	Soldado	Villarreal	07-07-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Laguna Barberán	Felipe	Soldado	Villarreal	07-07-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Lozano Ruiz	Celestino	Soldado	Villarreal	7-07-1938	División 55 TF	APV
Serra Serra	Rafael	Cabo	Villarreal	07-07-1938	4º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Aberd	Tomás	Soldado	Villarreal	08-07-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Desconocido	Marcial	Soldado	Villarreal	08-07-1938	División 55 TF	APV
Gándara	Alejandro	Soldado	Villarreal	08-07-1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
García Martiñas	Salvador	Soldado	Villarreal	8-07-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Hernández Sanchez	Francisco	Soldado	Villarreal	08-07-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Jiménez Sanz	José	Soldado	Villarreal	08-07-1938	8º Batallón de Carros División	APV

					55 TF	
Pérez Reparaz	Ignacio	Soldado	Villarreal	8-07-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Sánchez Albadán	Macario	Soldado	Villarreal	08-07-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Urbano Serramayor	José	Cabo	Villarreal	8-07-1938	División 55 TF	APV
Eno	Genaro	Soldado	Villarreal	10-07-1938	4º Grupo Artillería División 55 TF	APV
López Moreno	Felipe	Cabo	Villarreal	10-07-1938	3º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Álvarez	Faustino	Sargento	Villarreal	11-07-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Arias	Benito	Soldado	Villarreal	11-07-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Carpintero	Francisco	Soldado	Villarreal	11-07-1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Casas	Félix	Soldado	Villarreal	11-07-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Celestino	José	Soldado	Villarreal	11-07-1938	3º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Durán Nieto	Teófilo	Cabo	Villarreal	11-07-1938	3º Batallón de Carros División	APV

					55 TF	
López	Felipe	Sargento	Villarreal	11-07-1938	3º Batallón de Carros División 55 TF	APV
López Macero	Antonio	Soldado	Villarreal	11-07-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Patreñas	Julio	Soldado	Villarreal	11-07-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Pérez	Roque	Soldado	Villarreal	11-07-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Piñeiro Souto	José	Soldado	Villarreal	11-07-1938	División 55 TF	APV
Romero	Federico	Soldado	Villarreal	11-07-1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Sánchez Sanchez	Segundo	Cabo	Villarreal	11-07-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Brenes Sanchez	Joaquín	Soldado	Villarreal	12-07-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Díaz	Antonio	Soldado	Villarreal	12-07-1938	División 55 TF	APV
López Colorado	Celedonio	Soldado	Villarreal	12-07-1938	Serrallo nº 8 División 55 TF	APV
Manrique Hernández	Lucio	Soldado	Villarreal	12-07-1938	4º Batallón de Carros División 55 TF	APV

Martín Cabrejas	Saturnino	Soldado	Villarreal	12-07-1938	División 55 TF	APV
Miranda Nieto	Vidal	Sargento	Villarreal	12-07-1938	4º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Montón Barro	Urbano	Soldado	Villarreal	12-07-1938	4º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Prieto Campomanes	Luis	Soldado	Villarreal	12-07-1938	9ª Bandera División 55 TF	APV
Sampedrano Plaza	Modesto	Soldado	Villarreal	12-07-1938	4º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Segundo Macia	Isidro	Soldado	Villarreal	12-07-1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Aldusa García	Luis	Soldado	Villarreal	14-07-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Blana Parrillo	Isidro	Soldado	Villarreal	14-07-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Castro	Marcelino	Soldado	Villarreal	14-07-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Diaz Blanco	Balbino	Soldado	Villarreal	14-07-1938	4º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Fernández	Francisco	Soldado	Villarreal	14-07-1938	División 55 TF	APV
Fons Manon	Indalecio	Soldado	Villarreal	14-07-	2º Batallón de	APV

				1938	Carros División 55 TF	
García	Manuel	Soldado	Villarreal	14-07- 1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
García Sarrio	Epifanio	Cabo	Villarreal	14-07- 1938	División 55 TF	APV
Gimeno Anguita	José María	Soldado	Villarreal	14-07- 1938	4ª S. M. División 55 TF	APV
Gómez	Emilio	Soldado	Villarreal	14-07- 1938	1ª Bandera División 55 TF	APV
Herrera Pasamar	Agustín	Soldado	Villarreal	14-07- 1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Ledesma	Mariano	Soldado	Villarreal	14-07- 1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Marco	Félix	Soldado	Villarreal	14-07- 1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Martínez Izquierdo	Emilio	Soldado	Villarreal	14-07- 1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Ortiz Magallanes	Antonio	Soldado	Villarreal	14-07- 1938	4º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Romero	Jacinto	Soldado	Villarreal	14-07- 1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Sisamón López	Emilio	Soldado	Villarreal	14-07- 1938	3º Batallón de Carros División	APV

					55 TF	
Martín Casado	Daniel	Soldado	Villarreal	16-07-1938	3º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Blanco	Francisco	Soldado	Villarreal	18-07-1938	9ª Bandera División 55 TF	APV
Crespo Llavín	Gumersindo	Soldado	Villarreal	18-07-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
García	Ricardo	Soldado	Villarreal	18-07-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
López Martín	Ángel	Soldado	Villarreal	18-07-1938	10º Batallón de Carros División 55 TF	APV
García Redondo	Fermín	Soldado	Villarreal	26-07-1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Guijarro Guijarro	Emiliano	Soldado	Villarreal	26-07-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Montero de Pardill	Antonio	Sargento	Villarreal	26-07-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Tamayo	Pedro	Cabo	Villarreal	26-07-1938	3º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Agudo	Rogelio	Cabo	Villarreal	31-07-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	
De Francisco	Jesús	Soldado	Villarreal	31-07-	7º Batallón de Carros División	APV

				1938	55 TF	
De Pablo	Félix	Soldado	Villarreal	31-07-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Galindo	José	Sargento	Villarreal	31-07-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
García Conde	Jesús	Soldado	Villarreal	31-07-1938	9º Batallón de Carros División 55 TF	APV
García Mariana	Eusebio	Soldado	Villarreal	31-07-1938	9º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Marín	Castor	Soldado	Villarreal	31-07-1938	6º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Mosquera	Hipólito	Cabo	Villarreal	31-07-1938	S.M. C.E.G. División 55 TF	APV
Muguruza Zubillaga	Ángel	Soldado	Villarreal	31-07-1938	9º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Villaverde Arosa	José	Soldado	Villarreal	31-07-1938	9º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Brabo	Francisco	Cabo	Villarreal	13-08-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Bravo	Antonio	Soldado	Villarreal	13-08-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Canabal Souto	Ramón	Soldado	Villarreal	13-08-	9º Batallón de Carros División	APV

				1938	55 TF	
Casado	Urbano	Soldado	Villarreal	13-08-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Escota Millán	Francisco	Soldado	Villarreal	13-08-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
González	Agustín	Soldado	Villarreal	13-08-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Muñoz	Crescencio	Soldado	Villarreal	13-08-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Ortega	Eladio	Soldado	Villarreal	13-08-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Alonso Lázaro	Guillermo	Soldado	Villarreal	14-08-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
García Meisanova	Martín	Cabo	Villarreal	14-08-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Hombrado	Nicolás	Cabo	Villarreal	14-08-1938	División 55 TF	APV
Martín	Anastasio	Soldado	Villarreal	14-08-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Muñoz	Pablo	Soldado	Villarreal	14-08-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Pozo Carro	Luciano	Soldado	Villarreal	14-08-	5º Batallón de Carros División	APV

				1938	55 TF	
Resano Guillén	Jesús	Sargento	Villarreal	14-08-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Rubio Rubio	Albino	Soldado	Villarreal	14-08-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Sisión	José	Soldado	Villarreal	14-08-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Laceras Martínez	Eusebio	Soldado	Villarreal	19-08-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Royoloralta	Guillermo	Cabo	Villarreal	19-08-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Zarza Zarza	Vitorino	Soldado	Villarreal	19-08-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Andia Valiña	José	Soldado	Villarreal	24-08-1938	Regimiento Burgos nº 31 TF	APV
Modrego Lajáraga	Carlos	Cabo	Villarreal	24-08-1938	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Riego Velasco	Juan	Soldado	Villarreal	24-08-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Aragón Sambartolomé	Jaime	Soldado	Villarreal	26-08-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Bautista	Juan	Soldado	Villarreal	26-08-	8º Batallón de Carros División	APV

Hernández				1938	55 TF	
Díez Martínez	Francisco	Soldado	Villarreal	26-08-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Domingo Bruno	Felipe	Soldado	Villarreal	26-08-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Ganetol Ranamán	Máximo	Soldado	Villarreal	26-08-1938	División 55 TF	APV
Martínez	Facundo	Soldado	Villarreal	26-08-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Martínez	Marcos	Soldado	Villarreal	26-08-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Pérez Gil	Eladio	Soldado	Villarreal	26-08-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Puerta	Daniel	Cabo	Villarreal	26-08-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Rey Rodríguez	Francisco	Soldado	Villarreal	26-08-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Rodrigo	Domingo	Soldado	Villarreal	26-08-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Sánchez	Melchor	Soldado	Villarreal	26-08-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Sancllemente	Hilario	Cabo	Villarreal	26-08-	División 55 TF	APV

Hor				1938		
Sardina	Leandro	Soldado	Villarreal	26-08-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Gil Rivera	Juan	Sargento	Villarreal	27-08-1938	3º Tabor Tetuán División 55 TF	APV
Mairal	Claudio	Soldado	Villarreal	27-08-1938	División 55 TF	APV
Marco Artigas	Antonio	Alférez	Villarreal	27-08-1938	º Tabor Ceuta División 55 TF	APV
Marco Lozano	Jacinto	Soldado	Villarreal	27-08-1938	9º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Martínez Aguado	Celestino	Soldado	Villarreal	27-08-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Melo Ferrer	Felicísimo	Soldado	Villarreal	27-08-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Minoseira Sorolla	Manuel	Soldado	Villarreal	27-08-1938	17ª Compañía Zapadores División 55 TF	APV
Miranda Alonso	Manuel	Alférez	Villarreal	27-08-1938	3º Tabor Ceuta División 55 TF	APV
Soler Vidal	Juan	Alférez	Villarreal	27-08-1938	3º Tabor Ceuta División 55 TF	APV
Cano Guerra	Francisco	Soldado	Villarreal	31-08-1938	División 55 TF	APV
Mateo Domínguez	Epifanio	Soldado	Villarreal	31-08-1938	10º Batallón de Carros División	APV

					55 TF	
Pérez Vallano	Pablo	Soldado	Villarreal	31-08-1938	División 55 TF	APV
Ponedar	Lucar	Soldado	Villarreal	31-08-1938	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Rodríguez González	Vicente	Soldado	Villarreal	01-09-1938	55ª Compañía Automóvil División 55 TF	APV
Romero Alguacil	Silvio	Soldado	Villarreal	08-09-1938	10º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Daviro Fernández	Manuel	Soldado	Villarreal	10-09-1938	Zapadores nº 8 TF	APV
Pérez Maricias	Ramón	Soldado	Villarreal	10-09-1938	Regimiento Zamora nº 29 TF	APV
Navarro Colás	Cecilio	Soldado	Villarreal	11-09-1938	F.E.T. Aragón TF	APV
Matamoros Moya	Andrés	Soldado	Villarreal	17-09-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Vazquez Rodríguez	Manuel	Soldado	Villarreal	17-09-1938	Regimiento Burgos nº 31 TF	APV
Ares Pardo	José	Soldado	Villarreal	18-09-1938	Regimiento Burgos nº 31 TF	APV
Rodríguez Aulego	Manuel	Soldado	Villarreal	18-09-1938	Regimiento Burgos nº 31 TF	APV
Gregorio Rodríguez	José	Soldado	Villarreal	26-09-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV

García	Teodomiro	Soldado	Villarreal	27-09-1938	4º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Puenteduras	Daniel	Soldado	Villarreal	28-09-1938	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Alcolea Fleta	Esteban	Soldado	Villarreal	03-10-1938	División 55 TF	APV
Perceles Monte	Andrés	Soldado	Villarreal	10-10-1938	6º Batallón de Carros División 55 TF	APV
García Lozano	Sotero	Soldado	Villarreal	12-10-1938	6º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Medina	Maximino	Cabo	Villarreal	15-10-1938	9ª Bandera F.E.T. División 55 TF	APV
Campos López	Urbano	Soldado	Villarreal	20-10-1938	5º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Planas Armengot	Victor	Soldado	Villarreal	24-10-1938	9ª Bandera F.E.T. División 55 TF	APV
Vinaro Andrés	José	Soldado	Villarreal	31-10-1938	10º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Manzana Madrazo	Román	Soldado	Villarreal	01-11-1938	Regimiento Zaragoza nº 30 TF	APV
Perendones Perendones	Celestino	Soldado	Villarreal	25-11-1938	Regimiento Burgos nº 31 TF	APV
Biusán López	Antonio	Soldado	Villarreal	08-12-1938	6º Batallón de Carros División	APV

					55 TF	
Cunelillos	Rafael	Soldado	Villarreal	17-12-1938	8º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Parra Hombrado	Bernardino	Soldado	Villarreal	21-12-1938	Regimiento Aragón nº 17 TF	APV
Ríos González	Jaime	Soldado	Villarreal	25-12-1938	Regimiento Toledo nº 26 TF	APV
Fernández Palaez	Robustiano	Soldado	Villarreal	29-12-1938	Regimiento Toledo nº 26 TF	APV
Domínguez Catalán	Antonio	Soldado	Villarreal	31-12-1938	Regimiento Aragón nº 17 TF	APV
Prada	Ramiro	Soldado	Villarreal	31-12-1938	Grupo 75/27 División 55 TF	APV
Agulleiro	Eutimio	Soldado	Villarreal	01-01-1939	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Barja Quintas	Desconocido	Cabo	Villarreal	01-01-1939	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Beltrán Jordán	Antonio	Soldado	Villarreal	01-01-1939	10º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Beltrán Prendes	Marcelino	Soldado	Villarreal	01-01-1939	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Bielsa Panivino	Pedro	Soldado	Villarreal	01-01-1939	10º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Gómez de Dios	Mariano	Alférez	Villarreal	01-01-	11º Batallón de Carros División	APV

				1939	55 TF	
Alba Gutiérrez	Segundo	Soldado	Villarreal	03-01-1939	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
García Rodríguez	Isidro	Soldado	Villarreal	03-01-1939	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Chicharro Ricote	Constantino	Soldado	Villarreal	04-01-1939	10º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Flores de la Torre	Manuel	Soldado	Villarreal	04-01-1939	10º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Benito Cuevas	Eduardo	Soldado	Villarreal	07-01-1939	Zapadores nº 5 TF	APV
Alegre Cedallo	Anselmo	Sargento	Villarreal	16-01-1939	11º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Corral Torres	León	Soldado	Villarreal	20-01-1939	1ª Compañía Morteros División 55 TF	APV
Pascual Farradell	Antonio	Soldado	Villarreal	26-01-1939	2º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Colás Martín	Vicente	Soldado	Villarreal	29-01-1939	10º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Boco Bombín	Ramón	Soldado	Villarreal	31-01-1939	1ª Bandera F.E.T. División 55 TF	APV
Sánchez Sanchez	José A.	Soldado	Villarreal	16-02-1939	5º Batallón de Carros División	APV

					55 TF	
Solís	Manuel	Soldado	Villarreal	20-02-1939	20-II-1939	APV
Triana Gutiérrez	Alfredo	Soldado	Villarreal	21-02-1939	123º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Elorrieta Alegría	Juan	Cabo	Villarreal	24-02-1939	119º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Rami Rami	José	Soldado	Villarreal	25-02-1939	6º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Sisamón Cano	Salustiano	Soldado	Villarreal	04-03-1939	7º Batallón de Carros División 55 TF	APV
Moreno Vázquez	Julián	Soldado	Villarreal	11-03-1939	Regimiento Toledo nº 26 TF	APV
Espina Mallada	Laudelino	Soldado	Villarreal	20-03-1939	9ª Bandera F.E.T. División 55 TF	APV
Orrios	Juan	Cabo	Villarreal	25-03-1939	Compañía Intendencia División 55 TF	APV

Font: Llistat Ricardo Pardo en l'Aula Militar Bermudez de Castro. Elaboració pròpia

APÈNDIX 2. RELACIÓ DE CIVILS VILA-REALENCs MORTS EN LA GUERRA CIVIL DURANT EL CONFLICTE EN EL MUNICIPI

NOM I COGNOMS	DATA DE LA MORT
Manuel Viciado Pitarch	11-06-1938
Emilia Borillo Vicent	12-06-1938
Dolores Llorens Melchor	12-06-1938
Emilio Sifre Almela	12-06-1938
Pedro Colonques Colonques	14-06-1938
Felisa Gil Pitarch	14-06-1938
Ana María Bellmunt Monzó	14-06-1938
Pascual Bonet Gómez	14-06-1938
Josefa María Capella Fenollosa	14-06-1938
José Quemades Martí	14-06-1938
Amelia Guillamón Monzó	15-06-1938
Josefa Carda Rueda	15-06-1938
Josefina Monzó García	15-06-1938
José Quemades Mata	15-06-1938
Jaime Peris Bellmunt	15-06-1938
Pascual Bonet Gómez	15-06-1938
Luis Flors García	15-06-1938
Vicent Verdú Ballester	15-06-1938

Vicent Dualde Meseguer	15-06-1938
Ana Flors Verdía	15-06-1938
Vicent Carda Aparici	15-06-1938
Ramón Rochera Ortells	15-06-1938
Josefa Conill Pérez	15-06-1938
Maria Sierra López	15-06-1938
Concepción Broch Carda	15-06-1938
Pascual Ferriols Conde	15-06-1938
Miquel Aymerich Ventura	16-06-1938
Carmen Aymerich Cabedo	16-06-1938
José Barberá Centelles	16-06-1938
Consuelo Barberá Montañés	16-06-1938
Manuel Broch Rubio	17-06-1938
Vicente Canós Beltrán	17-06-1938
Francisco Gil García	18-06-1938
Vicenta Nebot Marco	18-06-1938
Pedro Chabrera Broch	19-06-1938
Ramón Vila Gil	19-06-1938
Rosario Juan Arrufat	19-06-1938
Antonia Asensi Andrés	19-06-1938
Joaquín Juan Marco	19-06-1938

Encarna Vilanova Ripollés	19-06-1938
Encarnación Andreu Bonet	20-06-1938
Manuel Batalla Sebastiá	20-06-1938
Isabel Tomás Gozalbo	20-06-1938
Pascual García Miró	22-06-1938
Pedro Cubedo García	29-06-1938
José Mezquita Blasco	29-06-1938
José Fornés Andrés	30-06-1938
Concepción Carda Gorris	30-06-1938
Vicente Sala Marco	30-06-1938

Font: Pascual Mezquita (2014), *Temps Difícils*. Ajuntament de Vila-real.
Elaboració pròpia

APÈNDIX 3. RELACIÓ DE MORTS EN COMBAT, NATURALS DE VILA-REAL

COGNOMS	NOM	TREBALL	POBLACIÓ	MORT	OBSERVACIONS	EXÈRCIT	FONT
Miró Herrero	José	Jefe Cent. FET	Villarreal	07- 1936		TF	DOMÉ
Molina Ramos	José	Guardia Civil	Villarreal	22- 08- 1936	Muerte: Villarreal	TF	VG
Manrique Esteve	Gregorio	Teniente Inf ^a	Villarreal	10- 10- 1936	Muerte: Castellón	TF	VG+DOMÉ
Mulet Seglar	Francisco	Soldado Inf ^a	Villarreal	05- 1938		TF	DOMÉ
Fortuno Menero	Domingo	Sargento FET	Villarreal	06- 1938		TF	DOMÉ
Jimeno Belmut	Vicente	Falangista	Villarreal	09- 1938		TF	DOMÉ
Pi Saura	Manuel	Falangista	Villarreal	09- 1938		TF	DOMÉ
Serrano Manero	Antonio	Falangista	Villarreal	10- 1938		TF	DOMÉ
Marmaneu Moreno	José	Soldado Inf ^a	Villarreal	01- 1939		TF	DOMÉ
Amorós Ramos	Santiago	Falangista	Villarreal	03- 1939		TF	DOMÉ

Font: Llistat Ricardo Pardo en l'Aula Militar Bermudez de Castro. Elaboració pròpia

